John Galsworthy

Sfîrșit de capitol

★★★

DINCOLO DE RÎU

roman

Editura Eminescu

JOHN GALSWORTHY

Sfârşit de capitol

Vol 3
Dincolo de râu

Cuprins

DINCOLO DE RÂU
I
II
III
IV
V
VI
VII
VIII
IX
X
XI
XII
XIII
XIV
XV
XVI
XVII
XVIII
XIX
XX
XXI
XXII
XXIII
XXIV
XXV
XXVI
XXVII
XXVIII
XXIX
XXX
XXXI
XXXII
XXXIII
XXXIV
XXXV

XXXVI
XXXVII
XXXVIII
XXXIX

DINCOLO DE RÂU

I

Clare, de la a cărei căsătorie cu Sir Gerald Corven din Serviciul Colonial, trecuseră şaptesprezece luni, se afla pe puntea unui transatlantic din Orient, oprit acum pe fluviul Tamisa, în aşteptarea acostării. Erau orele zece ale unei blânde dimineţi de octombrie, totuşi Clare se îmbrăcase cu un pardesiu gros de tweed, întrucât călătoria decursese până atunci pe o căldură toridă. Arăta palidă, într-adevăr, era cam galbenă la faţă, dar ochii ei limpezi, cafenii, priveau cu nerăbdare spre ţărm, iar buzele-i uşor fardate erau întredeschise, aşa încât chipul părea iluminat de obişnuita-i vioiciune. Rămase singură, până când un glas rosti:

— Ah, aici erai! şi un tânăr, răsărind de după o barcă de salvare, veni lângă ea.

Fără să se întoarcă, Clare spuse: E o zi absolut încântătoare! Ce frumos trebuie să fie acasă!

— Credeam că rămâi măcar o seară la Londra; am fi putut lua cina împreună, după care am fi mers la un teatru.

— Dragul meu domn, sunt aşteptată.

— Nesuferite-s întâlnirile când se sfârşesc!

— Adeseori sunt mai nesuferite când încep!

Tânărul o măsură lung cu privirea, apoi i se adresă brusc:

— Clare, ţi-ai dat seama, cred, că te iubesc?

Tânăra încuviinţă din cap.

— Tu mă iubeşti?

— S-ar spune că eşti total lipsit de prejudecăţi.

— Aş vrea... aş vrea că măcar o clipă să te poţi aprinde şi tu.

— Tony, sunt o respectabilă femeie măritată.

— Care se întoarce în Anglia din cauza...

— Din cauza climei din Ceylon.

Tânărul izbi cu piciorul în balustradă.

— Aşa cum se cuvine. Eu n-am suflat o vorbă, dar ştiu că soţul tău... Gerald Corven...

Clare îşi înălţă sprâncenele şi rămase tăcută; apoi amândoi îşi îndreptară privirile spre ţărmul care li se impunea din ce în ce mai mult atenţiei.

Când un tânăr şi o tânără s-au aflat aproape trei săptămâni împreună pe puntea unui vapor, ajung să se cunoască mult mai puţin decât au ei înşişi impresia. În vidul apăsător al unei vieţi în care totul stă în loc în afara motoarelor, a valurilor ce lunecă pe lângă coastele vasului şi a soarelui care-şi descrie arcul pe cer, zilnica lor intimitate, de scaun-la-scaun, capătă un impuls ciudat şi un soi de căldură lascivă. Ei ştiu că lumea vorbeşte, dar nu se sinchisesc. La urma urmei, n-au cum să coboare de pe vas, şi nu văd ce altceva ar putea face. Dansează împreună, şi legănarea vaporului, oricât ar fi de uşoară, îi îndeamnă să-şi lipească şi mai mult trupurile. După vreo zece zile se statornicesc într-o viaţă comună, mult mai strânsă decât cea a oamenilor căsătoriţi, cu excepţia faptului că încă nu-şi împart nopţile. Şi pe urmă, dintr-o dată, vaporul se opreşte, şi dânşii se opresc şi, cel puţin în inima unuia dintre ei, sau poate că în a amândurora, încolţeşte sentimentul că acumularea de trăiri a fost suspendată pentru multă vreme. Şi un soi de nerăbdare nervoasă şi scandalizată, dar nu neplăcută, pentru că în cele din urmă suspensia a luat sfârşit, le invadează simţirile; au de înfruntat dilema reală a vieţuitoarelor terestre care s-au aflat pe mare.

Clare rupse tăcerea.

— Nu mi-ai explicat de ce ţi se spune Tony când numele tău e James.

— Uite-aşa. Aş dori să fii serioasă, Clare; nu avem mult timp la dispoziţie, căci în curând afurisitul ăsta de vapor o să acosteze. Pur şi simplu,

nu pot îndura gândul de a nu te mai vedea în fiecare zi.

Clare îi aruncă o privire fugară, apoi îşi întoarse din nou ochii către ţărm. „Ce puritate!”, îşi spuse în gând. Într-adevăr faţa arămie a tânărului avea un oval pur; o faţă hotărâtă, care părea să ştie însă de glumă, cu ochii de un cenuşiu închis, îngustându-se sub povara gândurilor, şi cu părul întunecat; era zvelt şi vioi.

Tânărul o apucă de un nasture al pardesiului.

— N-ai scos o vorbă despre viaţa ta de acolo, dar nu eşti fericită, o ştiu.

— Nu-mi plac oamenii care trăncănesc despre problemele lor intime.

— Uite ce-i, făcu el punându-i o carte de vizită în mina. La clubul ăsta sunt oricând de găsit.

Clare citi:

Dl. James Berbard Croom,

The Coffee House

Str. St. James

— Clubul „Coffee House” nu-i foarte desuet?

— Ba e, dar a rămas încă cel mai bun. Taică-meu m-a înscris acolo de îndată ce-am văzut lumina zilei.

— Am şi eu un unchi prin alianţă care-i membru al clubului. Sir Lawrence Mont, un tip lung, slab şi mofluz; îl recunoşti după monoclul cu ramă de baga.

— O să încerc să-l descopăr.

— Ce-ai de gând să faci odată întors în Anglia?

— Să găsesc o slujbă. Şi nu-i lucru prea uşor, pare-se.

— Ce fel de slujbă?

— Orice, numai profesor sau agent comisionar, nu.

— Dar se mai pot găsi astăzi şi altfel de slujbe?

— Nu. Perspectivele sunt sumbre. Ce mi-ar plăcea mie ar fi o agenţie de proprietăţi funciare sau ceva legat de cai.

— Şi proprietăţile şi caii sunt pe ducă.

— Cunosc bine vreo doi crescători de cai de curse. Dar, după toate probabilităţile, o să sfârşesc prin a deveni şofer. Tu unde ai de gând să locuieşti?

— La familia mea. Cel puţin la început. Dacă, după o săptămână de patrie, vei mai dori să mă vezi, sunt de găsit la Condaford Grange, în Oxfordshire.

— Mai bine nu te întâlneam! exclamă tânărul cu o bruscă amărăciune.

— Mulţumesc.

— Ah, ştii prea bine ce-am vrut să spun. Dumnezeule! Ancorează! Uite pasarela! Oh! Clare!

— Domnul meu?

— Pentru tine n-a însemnat nimic?

Clare îi susţinu privirea înainte de a-i răspunde.

— Ba da. Dar nu ştiu dacă va continua să însemne. Şi dacă nu, îţi mulţumesc că m-ai ajutat să trec peste trei săptămâni de caznă.

Tânărul tăcu, aşa cum tac numai cei ale căror sentimente ţipă să li se dea glas.

Începutul şi sfârşitul tuturor activităţilor omeneşti sunt dezordonate; construirea unei case, scrierea unui roman, demolarea unui pod şi, mai cu seamă, încheierea unei călătorii.

Clare, coborând de pe pasarelă în mijlocul harababurii obişnuite, ajutată însă de tânărul Croom, poposi drept în braţele surorii ei.

— Dinny! Ce drăguţ din partea ta să înfrunţi tot vârvarul ăsta! Sora mea, Dinny Cherrell — Tony Croom. Tony, totu-i în deplină ordine. Du-te să vezi de bagajele tale.

— Sunt cu maşina lui Fleur, o anunţă Dinny. Unde ţi-s valizele?

— Le-am expediat la Condaford.

Atunci putem porni imediat.

Însoţindu-le până la maşină, tânărul le spuse un „la revedere” cu o veselie care nu putea amăgi pe nimeni; şi maşina părăsi cheiul.

Aşezate alături, cele două surori se priviră, scrutându-se îndelung şi cu drag; mâinile lor, strâns împletite, se odihneau pe pledul care le învelea picioarele.

— Ei, puişor, rosti Dinny în cele din urmă. Mă bucur că te văd. Mă înşel dacă citesc ceva printre rânduri?

— Nu. Nu mă mai întorc la el, Dinny.

— Niciodată, pe vecie?

— Niciodată, pe vecie.

— O, scumpa mea! Sărăcuţa de tine!

— N-am să-ţi istorisesc toate amănuntele, dar convieţuirea devenise imposibilă. Clare păstră o clipă de tăcere, apoi adăugă brusc, dându-şi capul pe spate: Absolut imposibilă!

— El a fost de acord cu venirea ta aici?

Clare scutură din cap.

— Am fugit. Era plecat. I-am telegrafiat şi după aceea i-am scris din Suez.

Urmă o nouă tăcere. Apoi Dinny îi strânse mâna şi-i spuse:

— Mi-a fost teamă de la bun început că aşa se va întâmpla.

— Şi ce-i mai rău e că n-am o leţcaie. Dinny, se mai poate câştiga azi ceva cu pălăriile?

— „Pălării în exclusivitate britanice”, mira-m-aş.

— Sau poate că aş putea creşte câini - terieri; ce părere ai?

— Deocamdată nu ştiu nimic. O să ne interesăm.

— Cum merg lucrurile la Condaford?

— De bine de rău, o scoatem la capăt... Jean a plecat înapoi la Hubert, dar ne-a lăsat copilul, a împlinit un an. Cuthbert Conway Cherrell. Cred c-o să-i spunem „Scrobitu”. E o bomboană.

— Slavă Domnului că n-am şi eu complicaţii de felul ăsta! Anumite situaţii îşi au avantajele lor.

Faţa ei avea duritatea unui chip de pe o monedă.

— Ai primit vreo ştire de la el?

— Nu, dar o să primesc când o să-şi dea seama că nu glumesc.

— E altă femeie la mijloc?

Clare înălţă din umeri.

Mâna lui Dinny îi încleştă din nou mâna.

— Dinny, nu vreau să fac mare tapaj cu problemele mele conjugale.

— Îl crezi în stare să vină după tine aici?

— Nu ştiu. Dacă vine, nu vreau să-l văd.

— Dar, iubito, ai să fii legată de mâini şi de picioare.

— O! Hai să nu mai vorbim despre mine. Ce faci tu? Îşi măsură sora cu o privire critică. Arăţi mai botticelliană ca oricând.

— Am devenit o adeptă a strânsului curelei. Şi am început să cresc albine.

— Rentează?

— În prezent, nu. Dar la o tonă de miere putem câştiga vreo şaptezeci de lire.

— Cita miere aţi obţinut anul ăsta?

— Vreo două sute de kilograme.

— Cai mai aveţi?

— Da, până acum am reuşit să salvăm caii. Mai am eu un plan să fac o brutărie la Condaford Grange. Ferma produce de două ori mai mult grâu decât putem vinde. Mă gândesc să-l macin şi să coc pâine pentru noi şi pentru satele din împrejurimi. Cu câteva lire, am putea repune moara cea veche în funcţiune, şi există o clădire pe care o putem transforma în brutărie. Ne-ar trebui vreo trei sute de lire ca să punem afacerea pe picioare. Aproape că ne-am hotărât să mai tăiem din pădure.

— Brutarii locali or să turbeze.

— Aşa-i.

— Şi crezi că va renta?

— Ţinând seama că se poate scoate o tonă de grâu la pogon, vezi Whitaker[1] şi punând la socoteală grâul de pe treizeci de pogoane ale noastre, plus atâta făină canadiană cât să facă o pâine bună şi pufoasă, am putea scoate vreo opt sute cincizeci de lire şi mai bine, din care trebuie scăzute cinci sute, să spunem, costul măcinatului şi al coptului. Ar însemna să coacem o sută şaizeci şi două de livre de pâine pe zi şi să vindem cam

56.000 de pâini pe an. Ar însemna să aprovizionăm vreo optzeci de gospodării, ceea ce, mai mult sau mai puţin, înseamnă satul nostru. Şi am face pâinea cea mai gustoasă şi cea mai albă.

— Deci un profit de trei sute cincizeci de lire pe an; mă cam îndoiesc.

— Şi eu, răspunse Dinny. Experienţa nu mă învaţă că orice calcul de profit trebuie redus la jumătate, pentru că n-am nici un fel de experienţă în materia asta, bănuiesc însă că aşa o fi. Dar chiar şi jumătate din sumă ar înclina balanţa în favoarea noastră şi, treptat, am putea extinde operaţiunile. Cu timpul am putea strânge şi mari cantităţi de furaje...

— Planul e bun, aprecie Clare, dar satul o să vă sprijine?

— Din câte am discutat eu cu ţăranii, da.

— O să aveţi nevoie de cineva care să conducă treburile.

— Mda. Ne-ar trebui cineva care să fie gata să efectueze orice fel de muncă. Desigur, va avea perspective dacă treburile vor merge bine.

— Mă întreb... zise iar Clare încreţindu-şi sprâncenele.

— Cine era tânărul acela? întrebă brusc Dinny.

— Tony Croom? O! A lucrat la o plantaţie de ceai care s-a desfiinţat.

Şi îşi privi sora drept în faţă.

— Simpatic?

— Da, foarte drăguţ. Apropo, caută o slujbă.

— Mai sunt vreo trei milioane de oameni care caută o slujbă.

— Inclusiv eu.

— Nu te-ai întors într-o Anglie prea veselă, iubito.

— Am înţeles, cât eram la Marea Roşie, că nu mai avem acoperire în aur[2], sau aşa ceva. Ce înseamnă acoperire în aur?

— E ceva ce e bine să ai când n-ai şi să n-ai când ai.

— Pricep.

— Se pare că tot necazul vine de la faptul că exporturile noastre, profiturile de pe urma transporturilor de mărfuri şi câştigurile din investiţiile făcute în străinătate, nu mai acoperă costurile importurilor; ceea ce înseamnă că ne mâncam tot capitalul. Michael spune că oricine şi-ar fi putut da seama că ne paşte aşa ceva; dar ne aşteptam ca lucrurile să se îndrepte peste noapte. Şi nu s-au îndreptat. De aici, Guvernul Naţional şi alegerile[3].

— Dacă rămân la putere, pot să mai facă ceva?

— Michael pretinde că da; dar el e un optimist notoriu. Unchiul Lawrence spune că pot stăvili panica, pot preveni ieşirea capitalurilor din ţară, pot să menţină lira sterlină forte şi să pună capăt speculei; dar că nimic altceva nu poate salva cu adevărat situaţia, decât o bine definită reconstrucţie pe plan general, ceea ce ar necesita douăzeci de ani; şi în tot acest timp, noi am sărăci din ce în ce mai mult. Din nefericire, spune el, nici un fel de guvern nu ne va putea împiedica să facem sport în loc să muncim, să strângem banii la ciorap ca să plătim impozitele îngrozitoare, sau să fim mai preocupaţi de prezent decât de viitor. Mai zice că dacă ne facem iluzii că poporul va munci cu acelaşi efort ca în timpul războiului ca să-şi salveze ţara, greşim; pentru că, acum, în loc să fim un singur popor împotriva unui inamic extern, suntem două popoare împotriva inamicului din noi înşine, fiecare dintre ele având vederi opuse în ceea ce priveşte mijloacele de salvare.

— Socoate că socialiştii au vreun remediu?

— Nu; zice că socialiştii au uitat că nimeni nu-ţi dă de mâncare dacă nu produci sau nu plăteşti pentru hrană. Unchiul Lawrence spune că într-o ţară care se hrăneşte singură, numai comunismul sau liber-schimbismul[4] pot avea vreo şansă. Vezi, pe toate le-am învăţat. Şi cu toţii folosesc mereu cuvântul Nemesis[5].

— Pfiuu! Unde mergem acum, Dinny?

— M-am gândit c-o să-ţi facă plăcere să iei prânzul la Fleur; după-masă, putem prinde trenul de trei cincizeci spre Condaford.

Urmă un răgaz de tăcere, în timpul căruia fiecare dintre cele două surori se gândi cu gravitate la cealaltă, şi nici una nu se simţi fericită. Căci Clare intuia în sora ei mai vârstnică acea schimbare subtilă care survine atunci când ţi-au plesnit arcurile Şi le-ai reparat pentru ca, de bine, de rău, să poţi merge înainte. Iar Dinny gândea: „Biata copilă! Amândouă suntem „rănite-n războaie”. Ce-o să se facă? Şi cum pot s-o ajut?”

II

— Ce prânz admirabil! exclamă Clare, răzuind zahărul de pe fundul ceştii de cafea. Cea dintâi masă pe uscat e încântătoare! Când te îmbarci pe un vapor şi vezi primul meniu, îţi spui: „Doamne! Câte bunătăţi!”, ca pe urmă să te rezumi la jambon rece aproape la fiecare masă. Cunoşti această ascunsă deziluzie?

— O cunosc! răspunse Fleur. Totuşi, mâncărurile gătite şi mai ales *curry*[6] erau gustoase.

— Nu într-o călătorie de întoarcere. În viaţa mea nu vreau să mai aud de *curry*. Cum decurge Conferinţa Mesei Rotunde?[7]

— Târâş-grăpiş. Ceylonul se interesează de India?

— Nu în mod special. Michael e interesat?

— Amândoi suntem.

Sprâncenele Clarei se înălţară încântător de brusc.

— Dar voi doi nu ştiţi nimic despre India.

— Eu am fost în India şi, într-o vreme, cunoşteam foarte mulţi studenţi indieni.

— Ah, da, studenţi! Tocmai ăsta-i necazul. Studenţii sunt atât de înaintaţi, iar poporul e atât de înapoiat!

— Fleur, dacă sora mea vrea să-i vadă pe Kit şi pe Kat înainte de plecare, ar trebui să ne ridicăm, observă Dinny.

După ce făcură vizita în camera copiilor, surorile se urcară din nou în maşină.

— Fleur îmi face întotdeauna impresia unui om care ştie exact ce vrea, comentă Clare.

— De obicei şi obţine ce vrea; dar au existat şi excepţii. M-am îndoit întotdeauna dacă pe Michael l-a vrut cu adevărat.

— Crezi că a avut vreo iubire ratată?

Dinny dădu din cap. Clare privi pe fereastră.

— Mă rog, nu lasă să se observe.

Sora ei nu răspunse.

Când se aflară în compartimentul gol de clasa a treia, Dinny remarcă:

— Acum, în trenuri, găseşti mereu vaste spaţii deschise.

— Dinny, aproape că mi-e groază să-i revăd pe mama şi pe tata după un eşec atât de total. Va trebui să-mi găsesc neapărat o ocupaţie.

— Da; tu n-ai să te simţi bine dacă rămâi mai mult la Condaford.

— Nu-i vorba de asta. Vreau să dovedesc că nu sunt complet imbecilă. Mă întreb dacă aş putea conduce un hotel. Hotelurile englezeşti sunt încă destul de înapoiate.

— Bună idee. E o activitate care te solicită, şi ai prilejui să cunoşti o mulţime de oameni.

— E o ironie?

— Nu, iubito, e numai o judecată serioasă; ţie nu ţi-a plăcut niciodată să te îngropi.

— Şi cum se poate ajunge la aşa ceva?

— O să te ajut eu. Dar acum, mai mult decât oricând, nimeni nu are mijloace să călătorească. Mi-e teamă că în conducerea unui hotel există o latură tehnică ce trebuie învăţată. S-ar putea să te ajute faptul că ai un titlu nobiliar.

— N-am să mă folosesc de numele lui. O să trec drept „Doamnă Clare”.

— Înţeleg. Eşti convinsă că n-ar fi bine să-mi dai câteva amănunte în plus?

Clare păstră o clipă tăcerea, apoi izbucni:

— E un sadic.

Privindu-i faţa îmbujorată, Dinny îi răspunse:

— N-am înţeles niciodată prea bine ce înseamnă acest lucru.

— E în căutare de senzaţii tari, pe care le gustă cu atât mai din plin cu cât răneşte persoana de la care le obţine. Soţia-i cea mai convenabilă pentru asemenea lucruri.

— O! Draga mea!

— Au fost întâi o sumedenie de chestii, iar cravaşa mea de călărie a fost ultima lovitură.

— Doar nu vrei să spui că... strigă Dinny îngrozită.

— Ba da!

— Clare, dar trebuie numaidecât să scapi de el!

— Cum! Cuvântul meu împotriva cuvântului lui? Şi-apoi, cine se poate da în spectacol cu asemenea bestialităţi? Tu eşti unica persoană căreia i-aş putea vorbi vreodată despre toate acestea.

Dinny se ridică şi trase în jos fereastra compartimentului. Era la fel de aprinsă la faţă ca şi soră-sa. O auzi pe Clare continuând posomorât:

— Am plecat în prima clipă când mi s-a oferit prilejul. Dar nimic nu poate fi dat în vileag. Vezi tu, pasiunea se stinge după un timp, şi acolo e un climat fierbinte.

— Oh, cerule! exclamă Dinny şi se aşeză din nou în faţa Clarei.

— E vina mea. Am ştiu de la bun început că patinez pe o gheaţă subţire, şi iată că gheaţa s-a rupt, asta-i tot.

— Dar, scumpa mea, la douăzeci şi patru de ani nu poţi să duci o viaţă de femeie şi măritată şi nemăritată.

— Nu văd de ce nu; *un mariage manqué*[8] îţi potoleşte temperamentul. Tot ce mă interesează acum este să obţin o slujbă. Nu vreau să atârn ca un bolovan de piciorul tatii. Dinny, el mai izbuteşte să se menţină la nivelul de plutire?

— Nu prea. Până acum ne scufundăm lent, dar cu impozitele astea din ultima vreme ne ducem de-a dreptul la fund. Problema-i cum să mergi înainte fără să reduci personalul. Fierbem cu toţii în aceeaşi oală. Întotdeauna am simţit că noi şi satul suntem una. Va trebui sau să ne scufundăm sau să înotăm împreună şi, într-un fel sau altul, vom izbuti să înotăm. Iată de unde purcede planul meu cu brutăria.

— Dacă nu găsesc altceva de lucru, pot să livrez eu marfa? Presupun că mai există vechea noastră maşină?

— Iubito, tu vei putea să ajuţi în orice fel o să-ţi facă plăcere. Dar e o treabă care trebuie abia de-acum încolo pornită. Ceea ce o să dureze până după Crăciun. Între timp, vor avea loc alegerile.

— Cine-i candidatul nostru?

— Se numeşte Dornford, un om nou, foarte de treabă.

— N-o să aibă nevoie de agenţi electorali?

— Cum să nu!

— Perfect! Asta va fi o ocupaţie pentru început. Guvernul ăsta Naţional face vreo treabă?

— Vorbesc cu toţii despre „îndeplinirea sarcinilor” dar deocamdată nu ni se spune în ce fel.

— Presupun că în momentul în care vor avea de înfăptuit un plan constructiv, or să înceapă să se mănânce între ei. Dar asta mă depăşeşte. Eu pot foarte bine să cutreier ţinutul strigând: „Votaţi cu Dornford!” Ce mai face mătuşa Em?

— Vine mâine la noi pentru o bucată de vreme. Ne-a scris pe neaşteptate că nu a văzut copilul; zice că e într-o dispoziţie romantică, doreşte „odaia preotului”, şi-mi cere să am grijă ca „nimeni să nu se deranjeze şi să nu se ţină de ea” şi alte chestii de astea. E neschimbată.

— M-am gândit adeseori la dânsa, spuse Clare. E teribil de reconfortantă.

După această discuţie, urmă o lungă tăcere, în timpul căreia Dinny se gândi la Clare şi Clare se gândi la ea însăşi. La un moment dat se sătură şi-şi mută privirile la sora ei. Oare Dinny o fi trecut peste povestea aceea a ei, cu Wilfrid Desert, despre care Hubert îi scrisese cu atâta îngrijorare cât era în toi, şi cu atâta uşurare când se sfârşise? Dinny ceruse ca nimeni să nu vorbească despre povestea ei, aşa-i scrisese Hubert, dar asta s-a întâmplat în urmă cu un an. Oare s-ar putea hazarda s-o întrebe, sau o să-şi scoată imediat ghimpii ca un arici? „Sărmana Dinny! gândi Clare. Eu am douăzeci şi patru de ani, deci ea are douăzeci şi şapte!” Şi rămase nemişcată, studiind profilul surorii ei. Fermecător, mai cu seamă datorită nasului cu vârful uşor în vânt, care

dădea feţei o notă de aventură. Ochii îi erau la fel de frumoşi ca întotdeauna, culoarea de albăstrea se menţinea bine; şi genele-i apăreau neaşteptat de negre în comparaţie cu părul castaniu. Totuşi, faţa îi era mai trasă şi pierduse ceea ce unchiul Lawrence numea pe vremuri „balonaşele şi clipocelile lui Dinny". „Dac-aş fi bărbat, m-aş îndrăgosti de ea, gândi Clare; e bună. Dar când nu vorbeşte, are o faţă tristă". Şi Clare îşi coborî pleoapele, iscodind-o printre gene. „Nu! Nu putea s-o întrebe!" Faţa pe care o iscodea avea un soi de rezervă greu cucerită, pe care ar fi fost de neiertat s-o tulburi.

— Iubito, i se adresă Dinny, doreşti vechea ta cameră? Mi-e teamă că porumbeii s-au înmulţit teribil, şi uguie chiar sub fereastra ta.

— Asta nu mă deranjează.

— Şi micul dejun? Preferi să ţi se aducă în cameră?

— Draga mea, nu-ţi bate capul cu mine. O să mă simt extrem de prost dacă o să văd că vă dau bătaie de cap. Să fii din nou în Anglia pe o zi ca asta! Iarba e într-adevăr un lucru minunat, şi ulmii, şi albastrul cerului!

— Încă o singură chestiune, Clare. Preferi să le comunic eu tatii şi mamei, sau ai vrea mai bine să nu le spun nimic?

Clare îşi strânse buzele.

— Cred că e necesar să ştie că nu mă mai întorc.

— Da; şi unele din motive.

— Atunci: nepotrivire de caracter.

Dinny dădu din cap.

— N-aş vrea să te socotească pe tine vinovată. Celorlalţi o să le spunem că te-ai întors acasă din motive de sănătate.

— Mătuşa Em? întrebă ea.

— O să am eu grijă de ea. Oricum, o să fie absorbită de copilaş. Aproape c-am ajuns.

În raza privirii se iviră mai întâi biserica din Condaford, apoi micul pâlc de case, cele mai multe cu acoperiş de stuf, care alcătuiau nucleul acestei

parohii împrăştiate. Se zăreau clădirile fermei, dar nu şi reşedinţa care, clădită pe un teren mai coborât, aşa cum le plăcea străbunilor, era ascunsă îndărătul copacilor.

Clare, turtindu-şi nasul de geam, spuse:

— Simt un fior, Dinny; eşti tot atât de îndrăgostită de casă?

— Mai îndrăgostită ca oricând.

— E curios. Şi mie mi-e dragă, dar n-aş putea locui în ea.

— Un sentiment foarte englezesc, de aici America şi dominioanele. Ia tu trusa, şi eu iau valiza.

Drumul, pe cărarea străjuită de ulmii stropiţi cu auriul frunzelor ruginite, fu scurt şi plăcut în lumina soarelui scăpătat, şi sfârşi cu obişnuita năvală a câinilor izbucnind din holul întunecat.

— Ăsta-i nou, constată Clare privind prepelicarul negru care-i adulmeca ciorapii.

— Da, Foch. A semnat cu Scaramouche Pactul Kellogg[9], aşa încât nu-l respectă. Iar eu sunt un fel de Manciuria.

Dinny deschise larg uşa salonului.

— Mamă, iat-o!

Înaintând spre maică-sa, care stătea în picioare zâmbind, palidă şi fremătând, Clare simţi pentru prima oară un nod în gât. Să te întorci acasă aşa cum se întorcea ea, şi să le tulburi pacea!

— Ei, mămico scumpă, iată-ţi oiţa rătăcită, spuse ea. Arăţi neschimbată. Domnul să te binecuvânteze.

Desfăcându-se din calda-i îmbrăţişare, Lady Cherrell îşi privi cu sfială fiica şi-i spuse:

— Tata-i în birou.

— Îl aduc eu, interveni Dinny.

În încăperea sărăcăcioasă, cu atmosfera ei milităroasă şi austeră, generalul îşi făcea de lucru cu un dispozitiv născocit de el pentru economisirea

timpului la îmbrăcarea pantalonilor şi a cizmelor de călărie.

— Ei? întrebă.

— E bine, scumpule, Clare e bine, dar a avut loc o ruptură, şi mi-e teamă că definitivă.

— Asta-i rău, rosti generalul încruntându-se.

Dinny îl luă de revere.

— Nu-i din vina ei. Dar în locul tău, nu i-aş pune nici o întrebare, tăticule. Hai să considerăm că a venit doar într-o vizită; şi să i-o facem cât mai plăcută cu putinţă.

— Ce a făcut individul ăla? '

— Oh! Felul lui de-a fi. Ştiam că are o vână de cruzime în el.

— Cum adică... ştiai, Dinny?

— Zâmbetul... buzele lui...

Generalul scoase un oftat stingherit.

— Hai să mergem, urmă el. Îmi povesteşti mai târziu.

Faţă de Clare se arătă deliberat vesel şi deschis, evitând să-i pună alte întrebări decât despre Marea Roşie şi despre priveliştile din Ceylon, în legătură cu care cunoştinţele lui se limitau doar la miresmele picante de pe coastă şi la o plimbare în grădinile Cinnamon din Colombo. Clare, emoţionată încă de întâlnirea cu mama ei, îi era recunoscătoare pentru reticenţa pe care o manifestă. Reuşi curând să se retragă în camera ei unde valizele îi şi fuseseră despachetate. Rămase în picioare în faţa lucarnei, ascultând uguitul porumbeilor, fâşâitul şi fâlfâitul brusc al aripilor bătând aerul, în grădina împrejmuită cu gard de tisă. Soarele, foarte coborât, îşi mai cernea câteva raze prin frunzişul unui ulm. Nu adia nici o suflare de vânt şi nervii ei sorbeau odihnă din liniştea înfiorată de porumbei, parfumată de miresme atât de deosebite de cele ale Ceylonului. Aerul natal, minunat de sănătos, de proaspăt şi de casnic, străbătut de un vag miros de frunze arse! Vedea firul de fum albăstrui despletindu-se din locul unde grădinarii aprinseseră un foc de vreascuri, în livadă.

Şi pe dată îşi aprinse şi ea o ţigară. În acest simplu gest se reflecta Clare întreagă. Niciodată în stare să guste odihna şi nemişcarea, era întruna în căutarea acelei senzaţii savuroase ce pare mereu să scape firilor de felul ei. Un porumbel cocoţat pe streaşina acoperişului povârnit o urmărea cu un ochi mic, negru şi catifelat, ciugulindu-şi uşor penele. Era alb şi frumos şi avea mândria propriei lui înfăţişări; ca şi duhul pitic şi rotund, care-şi presărase la rădăcină o jerbă de frunze, picate cu faţa-n jos, smălţuind iarba cu paiete. Ultimele scântei de soare pâlpâiau printre puţinele frunze îngălbenite, aninate încă de ramuri, aşa încât copacul părea învăluit de o vrajă. Şaptesprezece luni trecuseră de când stătuse ultima oară la această fereastră, privind dudul, poienile şi pădurile ce se profilau în depărtări. Şaptesprezece luni de cercuri străine, de copaci străini, de mirosuri, de sunete, de ape străine. Totul fusese nou, excitant, ispititor, nemulţumitor. Fără odihnă. Nici un strop de odihnă în casa cea albă, cu verandă spaţioasă, în care locuise la Kandy. La început îi plăcuse, pe urmă începuse să se întrebe dacă îi place, pe urmă ştiuse că nu-i place şi în cele din urmă o urâse. Şi acum, totul se sfârşise, era din nou acasă. Scutură scrumul ţigării, îşi dezmorţi braţele, şi porumbelul se îndepărtă cu un fâlfâit de aripi.

III

Dinny „avea grijă” de mătuşa Em. Ceea ce nu era foarte simplu. Cu oamenii obişnuiţi te lansezi în întrebări şi răspunsuri şi treaba-i gata. Dar cu Lady Mont, cuvintele nu puteau avea consecuţie logică. Stătea cu un săculeţ de verbină în mină, trăgând parfumul pe nări, în timp ce Dinny îi desfăcea valizele.

— E minunat, Dinny. Clare e cam galbenă la faţă. Nu-i însărcinată, nu?

— Nu, scumpo.

— Păcat! Când am fost noi în Ceylon, toată lumea avea copii. Şi puii de elefant, atât de fermecători! în camera asta ne jucam întotdeauna de-a preotul catolic care era hrănit cu ajutorul unui coş lăsat în jos de pe acoperiş. De obicei, taică-tu se cocoţa pe acoperiş, şi eu făceam pe preotul. Dar niciodată nu găseai ceva bun de mâncat în coş. Mătuşa-ta Wilmet stătea ascunsă într-un copac ca să ne strige „cuue![10]” în caz c-ar fi apărut protestanţii.

— Strigăt prematur, mătuşă Em. Pe vremea reginei Elisabeta, Australia nu fusese încă descoperită.

— Nu. Lawrence spune că pe vremea aceea protestanţii erau nişte diavoli. Dar la fel erau şi catolicii. Şi mahomedanii.

Dinny tresări şi-şi ascunse faţa pe după un portjartier.

— Unde să-ţi pun lenjeria?

— Indiferent unde, numai să fie la vedere. Nu te mai apleca atâta. Toţi erau nişte diavoli pe atunci. Se purtau îngrozitor cu animalele. Clare s-a simţit bine în Ceylon?

Dinny se ridică ţinând un maldăr de rufărie pe braţ.

— Nu prea.

— De ce? Ficatul?

— Mătuşico, dacă-ţi spun, nu-i aşa că n-ai să repeţi nimănui în afară de unchiul Lawrence şi de Michael? S-a petrecut o ruptură.

Lady Mont îşi îngropă nasul în săculeţul cu verbină.

— Oh! făcu ea. Se vedea după mutra maică-şi. Tu crezi în „cum e mama aşa-i şi fiul”?

— Nu prea.

— De la început mi-am zis că şaptesprezece ani e o prea mare diferenţă de vârstă, Dinny. Lawrence spune că lumea exclamă: „Ah! Jerry Corven!” şi că pe urmă nu mai adaugă nimic. Dar ce-a fost între ei?

Dinny se aplecă deasupra unui sertar şi rândui rufăria.

— Nu pot da amănunte, dar se pare că-i o bestie.

Lady Mont vâri săculeţul în sertar, murmurând:

— Biata Clare!

— Aşadar, mătuşico, s-a întors acasă din motive de sănătate.

Lady Mont se aplecă pe deasupra unei vaze cu flori.

— Boswell şi Johnson le numesc „ochiul Domnului”. N-au miros. Şi ce boală ar putea să aibă Clare? Nervii?

— Climă, mătuşico.

— Dar atâţia anglo-indieni se duc mereu într-acolo, Dinny.

— Ştiu, dar asta-i scuza de moment. Lucrurile vor trebui să se lămurească într-un fel. Aşa încât te rog nici lui Fleur să nu-i sufli o vorbă.

— Fleur o să ştie indiferent că-i spun eu sau nu. Aşa-i ea. Clare are vreun curtezan?

— O, nu!

Dinny luă în mâini un capot purpuriu şi-şi aduse aminte de expresia tânărului aceluia când le spusese la revedere.

— Pe puntea vaporului, nimic? murmură mătuşa ei cu îndoială.

Dinny schimbă vorba.

— Unchiul Lawrence e foarte preocupat de politică în momentul de faţă?

— Da, e atât de plicticos! Lucrurile sunt întotdeauna plicticoase când stai să le discuţi. Candidatul vostru de aici e serios, aşa ca Michael?

— E nou, dar o să facă treabă.

— Căsătorit?

— Nu.

Lady Mont îşi înclină uşor capul pe un umăr şi-şi cercetă nepoata pe sub pleoapele pe jumătate lăsate.

Dinny scoase ultimul obiect din valiză. O cutie de antiflogistină.

— Asta nu-i un obicei englezesc, mătuşico.

— Pentru piept. Delia mi le pune. Le iau de ani de zile. Ai stat de vorbă în particular cu candidatul vostru?

— Da.

— Câţi ani are?

— Sub patruzeci, aş spune.

— Mai face şi altceva în afară de politică?

— E avocat.

— Cum îl cheamă?

— Dornford.

— Când eram eu fată am cunoscut câţiva Dornford. Unde a fost? Ah! La Algeciras![11] Era colonel la Gibraltar.

— Presupun c-o fi fost taică-su.

— Deci n-are bani.

— Numai ce câştigă la bară.

— Dar nu prea câştiga... când au sub patruzeci de ani.

— El câştigă, cred.

— Energic?

— Foarte.

— Blond?

— Nu, brun. Anul ăsta a câştigat proces după proces. Spune-mi, iubito, vrei să-ţi facem focul acum sau rabzi până te îmbraci pentru cină?

— Rabd. Vreau să văd copilul.

— Foarte bine, cred că tocmai l-a scos din cărucior. Sala de baie e la capătul scărilor, te aştept în odaia copiilor.

Odaia copiilor era aceeaşi încăpere joasă, cu ferestre zăbrelite, în care şi Dinny şi mătuşa Em îşi formaseră primele impresii asupra acestui caleidoscop bizar care se numeşte viaţă; aici exersa acum bebeluşul primii paşi. N-ar fi putut încă spune cu certitudine dacă atunci când va creşte va fi un Charwell sau un Tasburgh. Doica, mătuşa şi strămătuşa se aşezară într-un triunghi plin de admiraţie, pentru că bebeluşul să poată cădea alternativ în braţele lor întinse.

— Nu gângureşte, constată Dinny.

— Dimineaţa gângureşte, domnişoară.

— Cade! strigă Lady Mont.

— Nu plânge, puişor!

— Nu plânge niciodată, domnişoară!

— Seamănă cu Jean. Eu şi Clare plângeam pe ruptelea până pe la vreo şapte ani.

— Eu am plâns până pe la cincisprezece ani, şi apoi am reînceput pe la patruzeci şi cinci, spuse Lady Mont. Dumneata plângi, doică?

— Noi am fost o familie prea numeroasă, doamnă. N-aveam loc de plâns.

— Dădaca a avut o mamă foarte frumoasă, şi-s cinci surori bune ca pâinea caldă.

Obrajii îmbujoraţi ai doicii se rumeniră şi mai tare, îşi lăsă bărbia în piept, zâmbind timid ca o fetişcană.

— Băgaţi de seamă să nu rămână cu picioarele strâmbe, le sfătui Lady Mont. Gata, ajunge cu tropăitul.

Doica, luând copilaşul care se încăpăţâna să se zbenguie, îl aşeză în pătuc, de unde micuţul se încruntă solemn la Dinny, care comentă:

— Mama nu mai poate după el. Zice c-o să semene cu Hubert.

Lady Mont emise un sunet presupus să placă bebeluşilor.

— Jean când se întoarce acasă?

— Nu înainte de viitorul concediu al lui Hubert.

Privirile Lady-ei Mont poposiră asupra nepoatei ei.

— Pastorul spune că Alan mai are de stat un an la baza aceea din China.

Dinny, care scutură un şirag de mărgele peste capul copilaşului, nu dădu nici o atenţie spuselor mătuşii ei. Din acea seară de vară a anului care trecuse, când se întorsese acasă după plecarea lui Wilfrid, nu mai făcuse şi nu mai îngăduise să se facă vreo aluzie la sentimentele ei. Nimeni, poate că nici ea singură, nu mai ştia ce se petrece în inima ei. Ca şi cum nici n-ar mai fi avut inimă. Atât de îndelung, şi cu atâta seriozitate se împotrivise durerii, încât inima i se înfundase undeva în adâncurile umbroase ale fiinţei, unde abia dacă-i mai simţea bătăile.

— Mătuşico, acum ce-ai vrea să faci? Copilul trebuie să se culce.

— Condu-mă prin grădină.

Coborâră şi ieşiră pe terasă.

— Ah! exclamă Dinny îngrozită. Glover a scuturat frunzele dudului. Erau atât de frumoase, tremurând pe ramuri şi aşternându-se în cunună pe iarbă... Efectiv, grădinarii n-au simţul frumosului.

— Nu le place să mături. Unde-i cedrul pe care l-am plantat eu când aveam cinci ani?

Îl descoperiră după colţul unui zid vechi, un tinerel în plină dezvoltare, numărând doar vreo şaizeci de ani, cu ramuri plate, poleite de lumina domoală a asfinţitului.

— Mi-ar plăcea să mă îngropaţi sub el, Dinny. Dar presupun că n-o s-o faceţi. Ar fi un culcuş stufos.

— Eu aş vrea să fiu incinerată şi împrăştiată în vânt. Ia priveşte-i cum ară câmpul. Îmi place mişcarea lentă a cailor, profilaţi pe fundalul copacilor.

— Mugetul vacilor, zise Lady Mont, fără vreo legătură.

Un dangăt slab veni dinspre răsărit, de la o turmă de oi.

— Ascultă, mătuşico!

Lady Mont îşi petrecu braţul pe sub cel al nepoatei sale.

— M-am gândit de multe ori că mi-ar plăcea să fiu o capră, mărturisi ea.

— Dar nu în Anglia, priponită de un ţăruş şi păscând pe un petic împuţit.

— Ba nu, cu o talangă de gât, sus pe munte. Un ţap, cred, ca să nu mă mulgă.

— Vino să vezi straturile de flori, mătuşico. Desigur, acum n-avem altceva decât dalii, primule, crizanteme, margarete de toamnă, cârciumărese.

— Dinny, rosti Lady Mont dintre dalii, în legătură cu Clare...

— Se spune că acum e foarte uşor să divorţezi.

— Atâta timp cât nu încerci, presupun că aşa e.

— Părăsire de domiciliu, şi aşa mai departe.

— Da, dar trebuie ca tu să fii cel părăsit.

— Mă rog, zici că el a obligat-o.

— Nu-i aceiaşi lucru, scumpo.

— Avocaţii fac atâta caz de lege... Îţi aminteşti de magistratul ăla cu nas lung din procesul de extrădare al lui Hubert?

— O, dar până la urmă s-a dovedit foarte uman.

— Cum adică?

— I-a declarat ministrului de Interne că Hubert spune adevărul.

— Teribilă chestie a fost, dar e plăcut să-ţi aduci aminte.

— Pentru că s-a sfârşit cu bine, adăugă Dinny repede.

Lady Mont stătea locului, privind-o cu tristeţe.

Şi Dinny, examinând florile, spuse deodată:

— Mătuşă Em, într-un fel sau altul, şi pentru Clare lucrurile vor trebui să se isprăvească cu bine.

IV

Obiceiul cunoscut sub numele de propagandă electorală, mai ciudat în realitate decât sună propriu-i nume, era în toi în împrejurimile Condafordului. Fiecare sătean fusese invitat să-şi dea seama cât de potrivit ar fi să voteze cu Dornford, şi cât de la fel de potrivit ar fi să voteze cu Stringer. Fuseseră îndemnaţi, în mod public şi zgomotos, de doamne aflate în maşini, de doamne coborâte din maşini, ba chiar de voci ţâşnite din megafoane în intimitatea caselor lor. Prin ziare şi manifeste fuseseră îmboldiţi să înţeleagă că numai ei, sătenii, pot salva ţara. Li se ceru să voteze devreme, numai să voteze des nu li se ceru. În centrul atenţiei lor se ivise o uluitoare dilemă: anume, ori cu cine ar vota, tot ei ar salva patria. Fuseseră sfătuiţi de oameni care păreau să cunoască orice, în afară de felul cum ar putea fi salvată patria. Nici candidaţii, nici doamnele din alaiul lor, nici misterioasele voci fără trup, nici fiţuicile nu făcuseră cea mai mică încercare de a le lămuri acest mister. Era mai bine aşa pentru că, în primul rând, nimeni nu avea habar. Şi, în al doilea rând, de ce să intri în amănunte particulare, când te poţi sluji de generalităţi? De ce să atragi atenţia asupra faptului că generalul e alcătuit din amănunte particulare; sau asupra certitudinii politice că promisiunea nu devine niciodată fapt concret? Mai bine, infinit mai bine, să faci afirmaţii vagi şi vaste, să-i insulţi pe adversari şi să-i numeşti pe alegători cei mai teferi la minte şi cei mai de încredere oameni din lume.

Dinny nu făcea propagandă electorală. Zicea că nu se pricepe, şi poate că în sinea ei era conştientă de caracteristicile datinii. Clare, chiar dacă observă ironia acestei trebi, avea grijă să se abţină. O ajuta mult felul în care fiecare privea lucrurile. Oamenii fuseseră dintotdeauna supuşi propagandei electorale, şi aşa vor mai fi. Nu

însemna decât un divertisment inofensiv pentru urechile lor, ceva ca bâzâitul muştelor care nu înţeapă. Cât despre voturi, şi le vor da ei din cu totul alte raţiuni, pentru că şi părinţii lor votaseră înainte cu unul sau cu altul, sau pentru ceva legat de îndeletnicirile lor, de proprietarii pământurilor, de biserica lor, de sindicatele lor; pentru că doreau o schimbare, deşi nu se aşteptau la mare lucru; şi, nu puţini aveau să voteze doar din rutină.

Clare, temându-se de întrebări, turuia cât mai puţin posibil şi începea repede să discute cu oamenii despre copii sau despre sănătate. În general, termina prin a întreba la ce oră le-ar conveni să fie transportaţi la vot. Notându-şi oră în carnet, pleca fără prea mari realizări. Fiind o Charwell, adică „cineva din partea locului", era luată de bună, şi cu toate că nu toţi o cunoşteau personal, cum era cazul lui Dinny, pentru ei făcea parte dintr-o instituţie. Condaford ar fi fost de neconceput fără familia Charwell.

În sâmbăta dinaintea alegerilor, tocmai se întorcea cu maşina acasă, venind de la îndatoririle cu care îşi omora vremea, când îşi auzi numele strigat de o voce pornită dintr-un mic automobil sport care-o depăşise; îl văzu pe tânărul Tony Croom.

— Tony, ce naiba faci aici?

— N-am mai putut rezista fără să te văd.

— Dar, dragul meu, e foarte hazardat să vii aici.

— Ştiu, dar te-am văzut.

— N-aveai de gând să-mi faci o vizită acasă, nu?

— Doar dacă nu te puteam vedea altfel. Clare, arăţi minunat.

— Chiar dacă-i adevărat, nu-i un motiv să-mi strici rosturile acasă.

— Ultimul lucru pe care l-aş dori; dar trebuie să te mai văd din când în când, altfel îmi ies din minţi.

Faţa lui era atât de serioasă şi glasul atât de emoţionat, încât Clare se simţi pentru prima dată tulburată în acea zonă tocită: inima.

— Asta nu-i bine, răspunse ea, pentru că trebuie să-mi regăsesc echilibrul şi n-am nevoie de complicaţii.

— Dă-mi voie să te sărut doar o singură dată. După aceea plec fericit.

Şi mai tulburată, Clare îi întinse obrazul.

— Ei bine, fă-o repede!

Îşi lipi buzele de obrazul ei, dar când încercă să lunece şi pe buze, Clare se dădu îndărăt.

— Nu. Tony, acum trebuie să pleci. Dacă vrei să mă mai vezi, trebuie să ne întâlnim la Londra. Dar ce rost ar avea? Doar ca să ne simţim amândoi nefericiţi.

— Fii binecuvântată pentru acest „amândoi".

În ochii cafenii ai Clarei miji un zâmbet; ochii ei aveau culoarea cupei cu vin de Malaga ţinută în lumină.

— Ai găsit o slujbă?

— Nu există nici una.

— După alegeri, lucrurile or să se mai îndrepte. Eu una mă gândesc să încerc la o modistă.

— Tu?

— Trebuie să fac ceva. Familia mea e la fel de strâmtorata ca toată lumea. Ei, Tony, ai spus că pleci.

— Făgăduieşte-mi că-mi dai de veste în prima zi când vii la Londra.

Clare încuviinţă din cap şi ambală motorul. Când maşina porni uşor, întoarse capul şi-i mai dărui un zâmbet.

Tony rămase cu capul în mâini până când maşina ei dispăru după o cotitură.

Garând maşina, Clare îşi spunea „Bietul băiat!" şi gândul acesta o făcea să se simtă mai bine. Indiferent ce situaţie ar avea din punct de vedere legal sau moral, o femeie tânără şi drăguţă respiră mai uşor când poate inhala parfumul adoraţiei. Poate să aibă intenţii cât se poate de serioase, dar

posedă în acelaşi timp şi simţul a ceea ce i se cuvine, precum şi o repulsie pentru tot ce înseamnă irosire. În seara aceea, Clare arătă mai drăguţă şi se simţi mai fericită. Târziu însă, noaptea fu dominată de lună; o lună aproape plină, care se proţăpi în faţa ferestrei ei, alungindu-i somnul. Clare coborî din pat şi dădu perdelele la o parte. Se înveli în haina de blană şi se aşeză la geam. Se lăsase o brumă îngheţată, iar peste câmp se aşternuse o pâclă lânoasă. Ulmii înalţi, cu contururi zdrenţuite, păreau să plutească uşor în albul alburiu. Pământul îi era străin, ca şi cum picase din lună. Clare se înfioră. Poate să fi fost frumos, dar era o privelişte rece, stranie; o vrajă glacială. Gândul o purtă la nopţile de la Marea Roşie, când zăcea cu aşternuturile zvârlite de pe ea, când până şi luna părea că frige. Pe puntea vasului lumea „vorbise” despre ea şi Tony, avusese destule dovezi, dar nu se sinchisise. Şi de ce să se fi sinchisit? Nici măcar n-o sărutase în tot acel răstimp. Nici chiar în seara când venise în salonaşul ei şi-i arătase fotografiile, şi stătuseră de vorbă. Băiat drăguţ, modest şi un adevărat gentleman! Şi dacă se îndrăgostise de ea, n-avea ce-i face, în fond nu încercase să-i sucească minţile. Cât despre ceea ce avea să urmeze, viaţa trece întotdeauna peste tine, orice-ai face! Lucrurile trebuie lăsate să se desfăşoare de la sine. N-are nici un sens să iei hotărâri, să faci planuri, să-ţi impui ceea ce se numeşte „o linie de conduită”. Încercase aşa ceva cu Jerry. Se cutremură, apoi izbucni în râs, după care se lăsă cuprinsă de o furie rigidă. Nu! Dacă Tony se aştepta ca ea să-i cadă în braţe, judeca greşit. Iubirea senzuală! îi cunoştea toate tainele. Nu, mulţumesc! Devenise frigidă, ca acest clar de lună! Imposibil să vorbească despre asemenea lucruri chiar cu maică-sa, indiferent ce-ar gândi dânsa şi tata.

Dinny trebuie să le fi dat vreo explicaţie, pentru că se purtaseră cu ea cât se poate de discret. Dar nici măcar Dinny nu ştia. Nimeni nu va şti, niciodată! De-ar fi avut nişte bani, totul ar fi fost

lipsit de importanţă! „Viaţă ruinată” şi altele de-alde astea erau palavre demodate. Viaţa poate fi oricând amuzantă dacă ştii s-o faci astfel. N-avea de gând să lâncezească cu inima cătrănită. Departe de ea aşa ceva! Dar avea nevoie de bani. Tremura, deşi era învelită în blană. Clarul de lună părea s-o pătrundă până la os. Ah, casele astea vechi, fără încălzire centrală, pentru că nu le dădea mâna s-o instaleze. În momentul când se va termina cu alegerile o să plece la Londra, să facă investigaţii. S-ar putea ca Fleur să-i recomande ceva. Dacă modistele nu prea aveau perspective, ar putea să-şi ia o slujbă ca secretară a unui om politic. Ştia să bată la maşină, cunoştea bine limba franceză, avea un scris citeţ. Putea să conducă maşina, să stăpânească un cal. Ştia tot ce-i nevoie în legătură cu viaţa la ţară, cu manierele, cu protocolul. Trebuie să existe o sumedenie de membri ai Parlamentului care să aibă nevoie de cineva de felul ei, cineva care să-i înveţe cum să se îmbrace, cum să refuze un cutare sau cutare lucru fără să supere pe nimeni, şi care, în general, să le rezolve toate dilemele. Şi mai avea destulă experienţă în creşterea câinilor, şi oarecare experienţă în ce priveşte florile, se pricepea mai ales la aranjarea lor în vaze şi cupe. Şi dacă se punea problema unor noţiuni politice, le putea toci şi pe astea.

Şi aşa, în acel efemer clar de lună glacial, Clare nu-şi imagina cum s-ar putea dispensa cineva de serviciile ei. Cu un salariu şi cu venitul ei de două sute de lire pe an, s-ar descurca foarte bine. Luna, alunecată acum pe după un ulm, nu mai părea la fel de răscolitor impersonală, ci avea mai curând un aer intrigat, pândind cu un ochi conspirativ printre ramurile încă frunzoase. Clare se strânse singură în braţe, schiţă câţiva paşi de dans ca să-şi încălzească picioarele şi se vârî din nou în pat...

Tânărul Croom, în maşinuţa sport împrumutată, se întorsese la Londra cu o modestă viteză de şaizeci de mile pe oră. Primul sărut pe care-l depusese pe obrazul rece, dar radios al Clarei,

îi dăduse un uşor delir. Însemna un uriaş pas înainte. Nu era un tânăr vicios. Faptul că femeia pe care o iubea era căsătorită nu constituia pentru el un avantaj. Nu-şi pusese întrebarea dacă sentimentele lui ar fi fost la fel de înflăcărate în cazul când Clare n-ar fi fost măritată. Deosebirea subtilă ce se infiltrează în farmecul unei femei care a cunoscut amorul fizic şi impulsul pe care acest fapt îl infuzează simţurilor unui bărbat constituie o chestiune mai curând pentru un psiholog decât pentru un tânăr onest, îndrăgostit cu adevărat pentru prima oară în viaţă. O dorea, ca soţie dacă ar fi fost cu putinţă; şi dacă nu, în orice fel. Zăcuse trei ani în Ceylon, muncise din greu şi întâlnise foarte puţine femei albe, în nici un caz una care să-l intereseze. Îşi canalizase deci pasiunea în jocul de polo, şi întâlnirea lui cu Clare avusese loc exact în momentul când pierduse şi slujba şi jocul de polo. Clare îi umpluse un vid imens. Dar, ca şi lui Clare, i se punea aceeaşi problemă a banilor, poate chiar mai acut.

Economisise vreo două sute de lire şi trebuia să tragă de ele până avea să găsească o slujbă. După ce readuse maşina în garajul prietenului său, chibzui unde ar putea să mănânce mai ieftin şi se decise pentru club. Practic, acolo-şi ducea existenţa, cu excepţia unei cămăruţe în Ryder Street, unde dormea şi îşi lua micul dejun alcătuit din ceai şi ouă fierte. O cameră simplă, la parter, mobilată cu un pat şi un şifonier, şi dând spre calcanul altei clădiri; genul de cameră pe care o găsise tatăl lui când venise la Londra prin 1890 şi voise să doarmă şi să-şi ia micul dejun la preţ redus.

În serile de sâmbăta clubul „The Coffe House" era pustiu, cu excepţia câtorva militari obişnuiţi să-şi petreacă week-end-ul în St. James's Street.

Tânărul Croom comandă cina alcătuită din trei feluri pe care le mânca până la ultima firimitură. Bău o bere amară şi se duse în fumoar să savureze o pipă. Gata să se înfunde într-un fotoliu, văzu stând în picioare în faţa focului un bărbat înalt, cu

sprâncene negre, încruntate, şi o mică mustaţă albă; îl examina printr-un monoclu cu ramă de baga. Acţionând sub impulsul îndrăgostitului care tânjeşte după orice are vreo legătură cu aleasa inimii lui, i se adresă:

— Scuzaţi-mă, domnule, nu sunteţi Sir Lawrence Mont?

— Asta e convingerea mea de o viaţă.

Tânărul Croom zâmbi.

— În cazul acesta, domnule, am cunoscut-o pe nepoata dumneavoastră, Lady Corven, în timp ce se înapoia din Ceylon. Mi-a povestit că sunteţi membru al acestui club. Numele meu este Croom.

— Ah! exclamă Sir Lawrence scăpând monoclul din ochi Cred că l-am cunoscut pe tatăl dumitale, a fost membru constant aici, înainte de război..

— Da, şi m-a înscris şi pe mine la naştere. Cred că sunt cel mai tânăr membru al clubului.

Sir Lawrence încuviinţă.

— Şi deci ai cunoscut-o pe Clare? Ce mai face?

— Cred că foarte bine, domnule.

— Haide să ne aşezăm şi să discutăm despre Ceylon. Doreşti un trabuc?

— Mulţumesc, domnule, îmi fumez pipa.

— O cafea? Chelner, două cafele. Soţia mea a plecat la Condaford, în vizită la familia Clarei. Drăguţă fată!

Observându-i ochii negri, ca de becaţă, fixaţi asupră-i, tânărul Croom îşi regretă impulsul. Se înroşi, dar răspunse vitejeşte:

— Da, domnule, o găsesc încântătoare.

— Pe Corven îl cunoşti?

— Nu, răspunse tânărul Croom scurt.

— I-un tip deştept. Îţi place în Ceylon?

— O, da. Dar Ceylonului nu-i plac eu.

— Nu te mai întorci?

— Mi-e teamă că nu.

— A trecut mult de când am fost pe acolo. India m-a cam sufocat. În India ai fost?

— Nu, domnule.

— Greu de spus în ce măsură poporul indian doreşte într-adevăr să se rupă de metropolă. Şaptezeci la sută sunt ţărani! Ţăranii doresc o viaţă liniştită şi condiţii de stabilitate.

Îmi aduc aminte că înainte de război erau în Egipt mari mişcări naţionale, dar felahii ţineau toţi cu Kitchener şi cu orânduirea stabilă britanică[12]. L-am luat înapoi pe Kitchener, iar în timpul războiului i-am făcut să guste instabilitatea, aşa că acum au căzut în cealaltă extremă. Cu ce te-ai ocupat în Ceylon?

— Am condus o plantaţie de ceai. Dar s-au pus pe economii, au contopit trei plantaţii, aşa că n-a mai fost nevoie de mine. Credeţi că va avea loc vreo ameliorare a situaţiei, domnule? Nu mă pricep la problemele economice.

— Nimeni nu se pricepe. Există zeci de cauze ale prezenţei stări de lucruri, şi lumea încearcă întotdeauna să le reducă la una singură. Să luăm de pildă Anglia: se poate vorbi de prăbuşirea comerţului cu Rusia[13], de independenţa relativă a ţărilor europene, de îngustarea simţitoare a comerţului cu India şi China[14], de creşterea necesităţilor vieţii interne de la război încoace; apoi sporirea cheltuielilor naţionale de la două sute de milioane la opt sute de milioane, ceea ce înseamnă un minus de aproape şase sute de milioane în posibilităţile de plată a mâinii de lucru. Când se afirmă că supraproducţia ar fi cauza stării actuale, de bună seamă că aceasta nu se aplică în cazul nostru. De mult n-am mai avut noi o producţie atât de redusă ca acum. Şi pe urmă e dumpingul, şi şocant de proasta organizare, şi deficienţa desfacere a puţinelor bunuri alimentare pe care le producem. Şi mai e deprinderea noastră de a gândi că „toate se aranjează peste noapte”, şi atitudinea noastră generală de copil răsfăţat. Mă rog astea sunt cauzele specifice Angliei, deşi necesităţile de viaţă foarte

ridicate şi atitudinea de copil răsfăţat sunt proprii şi Americii.

— Şi care sunt celelalte cauze specifice Americii, domnule?

— Americanii, de bună seamă, au o supraproducţie pe care au supraspeculat-o. Şi s-au ridicat atât de mult cerinţele de trai încât au ajuns să-şi ipotecheze viitorul, sistemul de plăţi în rate şi aşa mai departe. Şi apoi ei clocesc aurul, ori aurul nu scoate pui. Şi, mai mult decât atât, nu realizează că banii pe care i-au împrumutat Europei în timpul războiului erau, practic, banii pe care ei i-au stors de pe urma războiului. Când se vor arăta de acord cu anularea datoriilor, atunci vor fi de acord şi cu ameliorarea generală, inclusiv a lor.

— Dar se vor arăta vreodată de acord?

— Când e vorba de americani nu ştii niciodată cum or să reacţioneze, sunt mai flexibili decât noi, cei din lumea veche. Sunt capabili de fapte mari, chiar dacă o fac în interesul lor. Şi acum eşti fără slujbă?

— Teribil de exact.

— Ce-ai făcut în trecut?

— Am fost la Wellington[15] şi doi ani la Cambridge. Pe urmă mi s-a oferit plantaţia asta de ceai şi m-am repezit ca o pasăre.

— Câţi ani ai?

— Douăzeci şi şase.

— Cam ce ţi-ar plăcea să faci?

Tânărul Croom se trase spre marginea fotoliului.

— Ca să vă spun drept, domnule, aş încerca orice. Dar sunt foarte priceput la cai. M-am gândit că aş putea lucru cu un antrenor de cai de curse; sau cu un crescător; sau să devin profesor de călărie.

— Asta-i o idee. E curios cu caii, pe măsură ce ies din modă revin la modă. O să stau de vorbă cu vărul meu Jack Muskham, e crescător de cai de rasă. Şi are o idee fixă cu reintroducerea sângelui

arab în rasele englezeşti. De fapt a şi obţinut nişte iepe arabe. S-ar putea să aibă nevoie de un ajutor.

Tânărul Croom se aprinse la faţă şi zâmbi.

— Sunteţi mai mult decât amabil, domnule. Ar fi ideal. Am avut nişte ponei arabi la polo.

— Da, murmură Sir Lawrence îngândurat, nu ştiu dacă există ceva să-mi stârnească mai multă simpatie decât un om care doreşte cu adevărat o slujbă şi n-o poate găsi. În orice caz, trebuie să aşteptăm mai întâi sfârşitul alegerilor. Dacă socialiştii nu-s puşi pe fugă, s-ar putea că marii crescători de căi să fie obligaţi să-şi transforme hergheliile în conserve de carne, la imaginează-ţi să ai un câştigător al Derby-ului, pe pâine de secară cu unt, ca sandviş la ceai, adevărat „Gentleman's Relish”[16].

Se ridică în picioare.

— Acum, să-ţi urez noapte bună. Trabucul o să mă ţină exact până ajung acasă.

Tânărul Croom se ridică la rândul lui şi rămase în picioare până când silueta uscăţivă şi mobilă dispăru.

„Colosal de simpatic bătrân!” îşi spuse în sinea lui, şi, cufundat în adâncurile fotoliului, se resemnă la speranţă şi la chipul Clarei înceţoşat de fumul pipei.

V

În acea seară rece şi pâcloasa, pe care toate ziarele, de comun acord, au numit-o „istorică”, familia Charwell era aşezată în salonul de la Condaford în jurul aparatului de radio portativ, primit în dar de la Fleur. Face-se-vă auzit „glasul paradisului” sau Ceasornicul Dezastrului care le numără ceasurile? Toţi cei cinci aflaţi acolo erau solemn convinşi că viitorul Marii Britanii atârnă în cumpănă; convinşi, de asemenea, că în convingerile lor nu se amesteca nici un spirit de clasă sau de partid. Starea lor sufletească era guvernată, credeau ei, de patriotism pur, detaşat de orice gând la interesele materiale.

Şi dacă, gândind astfel, se înşelau, la fel se înşelau o sumedenie de alţi britanici. Ca să fim drepţi, prin mintea lui Dinny adia gândul: „Oare ştie cineva cu adevărat ce poate salva ţara şi ce nu?” Dar chiar şi pentru ea fluxul timpului şi al vieţii, în rostogolirea sa implacabilă, dezrădăcinând şi remodelând existenţele naţiunilor, era la fel de imprevizibil. Ziarele şi politicienii îşi împliniseră opera şi marcaseră şi în mintea ei acest moment ca un punct de cotitură. Îmbrăcată într-o rochie verde-marin, şedea lângă „cadoul de la Fleur”, aşteptând să-i deschidă butoanele la zece fix şi să-i modereze stridenţele. Mătuşa Em lucra la o nouă piesă de tapiserie franţuzească, profilul ei uşor acvilin fiind accentuat de ochelarii cu rame de baga. Generalul sucea şi răsucea nervos ziarul „The Times”, consultându-şi întruna ceasul de buzunar. Lady Charwell şedea liniştită, uşor înclinată în faţă, ca o elevă la şcoala duminicală înainte de a şti sigur că nu va fi ascultată. Iar Clare se trântise pe sofa, cu câinele Foch la picioare.

— Dinny, e timpul, făcu generalul; deschide chestia aia. Dinny răsuci un buton, şi „chestia aia”

izbucni în acorduri de muzică.

„Inele pe degete şi la picioare clopoţei.
Noi stârnim muzică oriunde ne vrei,[17] *"*

murmură ea.

Muzica se opri şi vocea crainicului rosti:

— Primul rezultat parţial al alegerilor: Hornsey... partidul conservator, situaţia neschimbată.

Generalul emise un „Hm!" şi muzica reîncepu. Mătuşa Em, privind la aparat, zise:

— Aranjează-l, Dinny. Hârâitul ăsta!

— L-a avut de la bun început, mătuşico.

— La al nostru nu ştiu ce meştereşte Blore cu o monedă de un penny. Unde-i Hornsey, în insula Wight[18]?

— În Middlesex, iubito.

— Ah, da! Mă gândeam la Marea Sudului. Uite, anunţă din nou.

— Alte rezultate parţiale ale alegerilor... Partidul conservator, în avantaj faţă de partidul laburist... Partidul conservator număr neschimbat de voturi... Partidul conservator în avantaj faţă de cel laburist.

Generatul emise un „Hm!" şi muzica începu din nou.

— Ce majoritate zdrobitoare! exclamă Lady Mont. Îţi creşte inima.

Clare se ridică de pe sofa şi se ghemui pe un taburet, la genunchii maică-şi. Generalul scăpă „The Times" din mâini. „Vocea" vorbi iar:

— ...Partidul naţional liberal în avantaj faţă de partidul laburist... Partidul conservator număr neschimbat de voturi... Conservatorii în avantaj faţă de laburişti.

Iar şi iar muzica izbucnea şi se stingea, şi vocea vorbea.

Faţa lui Clare căpăta o expresie tot mai vioaie şi, deasupra ei, chipul palid şi blând al Lady-ei

Charwell oglindea un zâmbet neîntrerupt. Din când în când, generalul scotea câte un „Pe Dumnezeul meu!” sau un „Asta e ceva!”

Iar Dinny gândea: „Bieţii laburişti!”

Şi „glasul paradisului” continua să se facă auzit.

— Copleşitor! zise Lady Mont. Mie mi s-a făcut somn.

— Du-te la culcare, mătuşico. Când urc, îţi strecor un bilet pe sub uşă.

Lady Charwell se retrase la rândul ei. După ce ieşiră din încăpere, Clare se trânti din nou pe sofa şi păru să fi adormit. Generalul stătea drept în picioare, hipnotizat de trâmbiţa victoriei. Dinny, cu picioarele încrucişate şi ochii închişi, se gândea: „Oare o să se schimbe într-adevăr ceva? Şi dacă da, ce-mi pasă mie? Unde-i el? Oare ascultă că şi noi? Unde? Unde?” Mai puţin des în ultima vreme, dar încă destul de des, o cuprindea dorul de Wilfrid. În cele şaisprezece luni de când o părăsise, nu găsise nici un mijloc de a afla vreo veste. Din câte ştia ea, putea să fi şi murit. O dată, doar o singură dată, îşi călcase hotărârea de a nu vorbi despre nefericirea ei şi-l întrebase pe Michael. Compson Grice, editorul lui Wilfrid, primise pare-se o scrisoare de la el expediată din Bangkok, în care-l anunţa că se simte bine şi că a reînceput să scrie. Asta se petrecuse cu nouă luni în urmă. Vălul, din care se ridicase un infim colţişor, căzuse din nou. Durerea, mă rog, cu durerea se obişnuise.

— Tată, e ora două. Evident că lucrurile se vor desfăşura la fel şi mai departe. Clare a adormit.

— N-am adormit, răspunse Clare.

— Dar ar trebui să dormi. Îi dau drumul lui Foch, să-şi facă plimbarea, şi după aceea ne ducem cu toţii la culcare.

Generalul se ridică.

— E suficient, şi suficient e un lucru foarte bun. Cred că-i mai bine să ne culcăm.

Dinny deschise uşa de sticlă şi-l privi pe Foch zburdând într-un simulacru de entuziasm. Era rece,

şi din pământ se ridicase un abur ceţos; închise uşa. Dacă n-ar fi închis-o, Foch ar fi renunţat la ritualul lui şi, cu acelaşi entuziasm, dar mai bine simulat, s-ar fi întors înăuntru. După ce-şi sărută tatăl şi pe Clare, stinse luminile şi rămase în aşteptare în hol. Focul aproape că se stinsese. Îşi rezemă un picior de căminul de piatră şi se lăsă furată de gânduri. Clare spusese că va încerca să obţină o muncă de secretară la nu ştiu care membru al Parlamentului. Judecând după rezultatele alegerilor, vor fi o sumedenie. De ce nu chiar la propriul lor candidat? Luase masa la ei, şi Clare fusese aşezată lingă dânsul. Un om amabil, citit, lipsit de fanatisme. Ba chiar simpatiza cu laburiştii, însă era de părere că aceştia încă nu ştiu ce au de făcut. De fapt, era exact ce tânărul beat din piesă numeşte: „un socialist conservator”. Vorbise foarte deschis cu ea şi se arătase sincer şi simpatic. Şi era un bărbat drăguţ, cu părul negru şi creţ, cu tenul arămiu, mustaţă mică, neagră, voce puternică şi plăcută în acelaşi timp; un om de calitate, energic şi drept. Dar probabil că o fi având o secretară. Oricum, dacă sora ei era hotărâtă, omul putea fi întrebat. Străbătu holul şi se îndreptă spre uşa ce dă în grădină. Afară, sub portal, era o bancă, şi sub ea aştepta întotdeauna Foch să i se dea drumul în casă. Ca de obicei, se ivi vânturându-şi coada şi se îndreptă spre strachina cu apă a câinilor. Ce rece şi tăcut era totul! Nici ţipenie de om pe drum; până şi bufniţele amuţiseră; grădina şi câmpul, îngheţate, poleite de lună, încremenite, întinzându-se până la linia prelungă a pădurilor! Anglia argintată şi nepăsătoare de soarta ei, neîncrezându-se în acel „glas al paradisului”; bătrâna şi constantă, şi frumoasă, chiar dacă lira şi-a pierdut acoperirea în aur. Dinny scrută noaptea neclintită. Bărbaţii cu politica lor... ce puţină importanţă avea, cât de vremelnică era, o brumă topindu-se pe imensitatea de cristal a jucăriei lui Dumnezeu. Ce ciudat... patima încinsă a inimii tale faţă-n faţă cu recea şi nemăsurata nepăsare a

Timpului şi a Spaţiului! Să o accepţi alături, să te împaci cu ea?

Se înfioră şi închise uşa.

A doua zi dimineaţa, la micul dejun, îi spuse Clarei:

— Vrei să batem fierul cât e cald şi să mergem să-l vedem pe domnul Dornford?

— Pentru ce?

— Pentru cazul c-ar avea nevoie de o secretară. A intrat în Parlament.

— O! A intrat?

— După toate probabilităţile. Dinny citi datele scrutinului. Obişnuita formidabilă opoziţie liberală fusese ştirbită de vreo cinci mii de voturi luate de laburişti.

— Cuvântul „naţional" a câştigat alegerile. Pretutindeni, pe unde m-am dus în propagandă electorală, erau cu toţii liberali. Dar cum pomeneam cuvântul „naţional", picau cu toţii.

Aflând că noul membru al Parlamentului se va găsi la centrul electoral toată dimineaţa, surorile porniră spre el pe la orele unsprezece. Atâta lume se foia tot intrând şi ieşind pe uşă, încât se codiră să pătrundă înăuntru.

— Detest când trebuie să solicit ceva, spuse Clare.

Dinny, care detesta în aceeaşi măsură acest lucru, îi răspunse:

— Aşteaptă aici până mă duc să-l felicit. Poate că am prilejul să-i strecor o vorbă. Te-a văzut în campanie, desigur.

— O, da, m-a văzut foarte bine.

Eustace Dornford, K.C.[19], membru nou ales, se afla într-o încăpere care părea toată numai uşi deschise, şi-şi plimbă privirile peste listele pe care i le aşezau în faţă agenţii săi.

Prin una din uşile deschise, Dinny îi zări cizmele de călărie sub masă, şi gambeta, mănuşile şi cravaşa pe masă. Acum, că se afla aproape în prezenţa lui, i se păru o imposibilitate să-l

inoportuneze într-un asemenea moment, şi tocmai încerca să se furişeze nevăzută, când Dornford ridică ochii.

— Minns, scuză-mă o clipă. Domnişoară Cherrell!

Dinny se opri şi se întoarse spre el. O privea zâmbind şi părea încântat.

— Pot să-ţi fiu eu ceva de folos?

Fata îi întinse mâna.

— Mă bucur teribil că ai izbândit. Sora mea şi cu mine tocmai voiam să te felicităm.

Dornford îi strânse puternic mâna şi Dinny îşi spuse: „Oh, Doamne, acum ar fi momentul să-i spun”, dar în loc de asta, continuă:

— E extraordinar, niciodată n-a existat aici o asemenea majoritate.

— Şi nici nu va mai exista. A fost norocul meu. Unde-i sora dumitale?

— În maşină.

— Aş vrea să-i mulţumesc pentru activitatea de propagandă electorală.

— A! exclamă Dinny, i-a făcut multă plăcere, şi, brusc, simţind că „acum ori niciodată”, se porni: După cum ştii, în momentul de faţă nu prea are ce face, şi ar dori nebuneşte să poată face ceva. Domnule Dornford, nu cumva crezi — ah, nu se cuvine — presupun că dumitale nu ţi-ar putea fi de folos ca secretară, sau da? Poftim, am spus-o! Cunoaşte foarte bine regiunea, ştie să bată la maşină, vorbeşte franceza şi puţin germana, dacă asta îţi poate fi de folos.

Răbufnise ca într-un iureş şi acum îl privea jalnic. Dar expresia plină de interes de pe faţa lui nu se schimbase.

— Să mergem s-o vedem, propuse Dornford.

Dinny gândi: „Doamne Dumnezeule, sper că nu s-a îndrăgostit de ea!” şi-i aruncă o privire piezişă. Deşi îşi păstrase zâmbetul, faţa lui avea acum o expresie de şiretenie. Clare stătea în picioare lângă maşină. „Mi-ar plăcea să am calmul ei” îşi zise Dinny. Apoi se opri locului şi urmări

scena Toată atmosfera triumfală, toată puzderia de oameni care intrau şi ieşeau, cei doi discutând de zor şi preocupaţi, dimineaţa luminoasă şi scânteietoare. Dornford se întoarse la ea.

— Îţi mulţumesc din inimă, domnişoară Cherrell. Treburile se aranjează de minune. Aveam nevoie de cineva, şi sora dumitale e prea modestă.

— Mi-a fost teamă că n-o să-mi ierţi niciodată această solicitare într-un asemenea moment.

— Când e vorba de dumneata, aş fi încântat să-mi soliciţi orice, în orice fel de moment. Acum trebuie să mă întorc, dar sper să te revăd curând.

Urmărindu-l cu privirea în timp ce reintra în locuinţă, Dinny gândi: „Are nişte pantaloni de călărie foarte frumos croiţi!" Şi se urcă în maşină.

— Dinny, i se adresă Clare râzând, ăsta-i îndrăgostit lulea de tine.

— Ce tot spui?

— I-am cerut două sute şi mi-a oferit pe loc două sute cincizeci. Cum de l-ai fermecat într-o singură seară?

— Nu-i adevărat. Mă tem că de tine e îndrăgostit lulea.

— Nu, nu, draga mea. Eu am ochi buni şi ştiu că tu eşti în cauză; aşa cum ai ştiut şi tu că Tony Croom e îndrăgostit de mine.

— Era uşor de văzut.

— Şi-n cazul tău e la fel de uşor de văzut.

Dinny răspunse liniştit:

— E o absurditate. Şi când începi slujba?

— Dânsul se întoarce azi la Londra. Locuieşte în Temple[20], blocul Harcourt. După-masă plec şi eu şi încep de poimâine.

— Unde ai să locuieşti?

— Mă gândesc să închiriez o cameră nemobilată, sau un mic studio, pe care să-l decorez şi să-l mobilez treptat eu singură. Ar fi foarte plăcut.

— Mătuşa Em se întoarce azi după-amiază. O să te ţină la ei până când găseşti ce-ţi convine.

— Bine, făcu Clare cumpănind; poate c-aşa o să fac.

Înainte să sosească acasă, Dinny întrebă:

— Ce se mai aude cu Ceylonul, Clare? Te-ai mai gândit?

— Ce rost are să mă gândesc? Presupun c-o să întreprindă el vreo acţiune, dar habar n-am ce şi nici nu-mi mai pasă.

— Ai primit vreo scrisoare?

— Nu.

— Mă rog, drăguţa mea, fii foarte atentă.

Clare ridică din umeri.

— O, am să fiu foarte atentă.

— Ar putea să-şi ia un concediu oricând ar dori?

— Cred că da.

— Ai să rămâi în legătură cu mine, nu-i aşa?

Clare, aflată la volan, se aplecă şi-o sărută pe obraz.

VI

Trei zile după întâlnirea de la „The Coffee House”, tânărul Croom primi o scrisoare de la Sir Lawrence Mont, care-l anunţa că vărul său Muskham nu aştepta să-i sosească iepele arabe decât în primăvară. Între timp îşi notase numele domnului Croom şi avea să aranjeze o întâlnire cu acesta pe curând. Cunoştea domnul Croom vreun dialect arab?

„Nu, gândi domnul Croom, dar eu îl cunosc pe Stapylton”. Stapylton, din familia Lăncer, îi fusese coleg mai vârstnic la Wellington, şi acum se afla acasă, venit în concediu din India. Faimos jucător de polo, de bună seamă că avea cunoştinţe despre jargonul folosit în Orient în lumea crescătorilor de cai. Dar cum Stapylton îşi fracturase femurul antrenând un cal pentru o cursă cu obstacole, mai putea aştepta; pe când nevoia de a găsi imediat „o slujbă lucrativă” nu mai putea aştepta. Tânărul Croom îşi continuă investigaţiile. Toată lumea îi spunea: „Aşteaptă până după alegeri!”

În dimineaţa de după alegeri ieşi din Ryder Street, plin de speranţe, dar în seara aceleiaşi zile, când se întoarse la „The Coffee House”, cu speranţele dezumflate, îşi spuse: „Aş fi avut aceleaşi şanse dacă m-aş fi dus la Newmarket să văd campionatul Cambridgeshire.”

Portarul îi înmâna o scrisoare şi inima începu să-i bată cu putere. Alese un colţişor liniştit şi citi:

Dragă Tonny,

Am găsit o slujbă ca secretară a noului nostru deputat, Eustace Dornford, care e avocat în Temple. Aşadar, mă aflu la Londra. Până îmi voi înjgheba un cort la meu, voi locui la mătuşa mea, Lady Mont, în Mount Street. Nădăjduiesc că şi tu ai fost la fel

de norocos. Ţi-am promis să-ţi dau de veste îndată ce sosesc la Londra; dar te implor să procedezi cu raţiune şi nu cu sensibilitate şi să ţii seama de mândrie şi prejudecată[21]*,*

a ta parteneră de vapor care-ţi doreşte numai bine,

Clare Corven.

„Drăguţa de ea! gândi Croom. Ce noroc!” Câţi din nou scrisoarea, o puse în buzunarul din stânga vestonului, sub tabacheră, şi se duse în fumoar. Acolo, pe o foaie de hârtie imprimată cu imemoriala emblemă a clubului, îşi revărsă inima candidă:

Iubită Clare,

Nu-ţi pot spune cât de mult mi-a ridicat moralul scrisoarea ta. Faptul că te vei afla la Londra e o noutate încântătoare. Unchiul tău a fost foarte amabil cu mine, aşa încât va trebui să-i fac o vizită ca să-i mulţumesc. Aşadar, caută să mă vezi mâine după-masă pe la şase. Îmi petrec tot timpul vânând o slujbă şi încep să-mi dau seama ce înseamnă viaţa bieţilor nenorociţi cărora li se trânteşte uşa-n nas zi de zi. Şi când o să dau de fundul pungii, ceea ce se va întâmpla în curând, o să fie şi mai rău. Din păcate, nici un fel de ajutor de şomaj pentru acest sărman copilaş. Sper că pundit[22]*-ul pentru care urmează să lucrezi e un tip la locul lui. Deputaţii mi-au făcut întotdeauna impresia că ar fi cam rigizi. Şi oricum, nu reuşesc să te văd pe după un morman de facturi şi petiţii, şi scrisori solicitând aprobări de deschidere a cârciumilor şi aşa mai departe. În orice caz, găsesc minunat din partea ta că doreşti să fii independentă. Ce majoritate zdrobitoare a fost! Dacă nici cu acest sprijin nu-s în stare să facă ceva, înseamnă că nu-s buni de nimic. Mie mi-e cu neputinţă să nu fiu îndrăgostit de tine, ştii, şi să nu tânjesc să fiu*

alături de tine toată ziua şi toată noaptea. Dar o să fiu cât de cuminte o să pot, pentru că ultimul lucru pe care-l doresc ar fi să-ţi pricinuiesc vreo neplăcere. Mă gândesc tot timpul la tine, chiar când scrutez faţa împietrită a vreunui pisălog cu mutra ca de peşte, ca să văd dacă jalnica mea poveste îi trezeşte facultatea de a gândi. Adevărul este că te iubesc teribil de mult. Deci pe mâine, joi, în jurul orei şase.

Noapte bună, iubita şi frumoasa mea,
al tău, Tony.

După ce căută numărul la care locuia Sir Lawrence în Mount Street, scrise adresa pe plic şi se duse să expedieze singur scrisoarea. Apoi, deodată, nu mai simţi nici un chef să se întoarcă la The Coffee House". Locul nu se potrivea cu starea lui de spirit. Cluburile sunt atât de bărbăteşti şi atitudinea lor faţă de femei este acel semidispreţ, semidorinţă, ce caracterizează taclalele de după cină. Oricum, erau nişte refugii confortabile, apărate de invazia femeilor, imune în faţa somaţiilor; şi o dată pătrunşi în atmosfera clubului, bărbaţii căpătau cu toţii aceeaşi expresie de „tihnă în fotoliu". Şi „The Coffee House", aproape cel mai vechi dintre toate cluburile, era îmbâcsit de nelipsitele capete pătrate, oameni pe care nu ţi-i puteai imagina în afara unul club.

„Nu! îşi spuse tânărul Croom. Mănânc undeva un cotlet şi mă duc la chestia aia din Drury Lane."[23]

Îşi cumpără un loc sus, la balcon, în fund, dar cum avea ochi foarte buni, văzu bine. În curând fu cu totul absorbit. Lipsise destul de mult din Anglia pentru a nutri unele sentimente faţă de patrie.

Pitoreasca suită de tablouri din istoria ultimilor treizeci de ani ai Angliei îl impresionă mai puternic decât i-ar fi plăcut să mărturisească oricui i-ar fi fost vecin de scaun. Războiul bur, moartea reginei[24], scufundarea Titanicului[25], războiul mondial, armistiţiul[26], vivat 1931, dacă cineva, după

spectacol, i-ar fi cerut părerea, ar fi răspuns probabil: „Minunat, dar m-a cam agasat!” Cât a stat acolo însă, a simţit altceva decât „agasare”: durerea îndrăgostitului care doreşte fericirea alături de făptura iubită, şi n-o poate dobândi; simţământul celui care încearcă să se ţină drept şi neclintit, şi e întruna târât ba într-o parte, ba în alta. Când ieşi în stradă, îi răsunau în urechi cuvintele de încheiere: „Măreţie, demnitate şi pace!” Emoţionante, dar afurisit de ironice! îşi scoase o ţigară din tabacheră şi o aprinse. Noaptea era uscată şi o porni pe jos, croindu-şi drum prin puhoiul traficului, cu vaierul melancolic al cântăreţilor de stradă întârziindu-i în auz. Viziuni cereşti şi lături! Indivizi îndreptându-se spre casă în limuzine, şi păsări de noapte, fără adăpost! „Măreţie, demnitate şi pace!”

„Trebuie neapărat să beau ceva!” îşi spuse. Clubul i se părea din nou posibil, ba chiar îmbietor, şi o porni într-acolo.

Rămâi cu bine, Piccadilly! La revedere, Leicester Square![27] Minunată scena aceea în care soldaţii mărşăluiau în spirală, fluierând prin ceaţa întunecoasă; în timp ce în prim-planul iluminat, trei fete fardate repetau: „Nu vrem să vă pierdem, dar socotim că trebuie să plecaţi!” Şi din balcoanele aflate pe scenă, de-o parte şi de alta, lumea privea în jos la ei şi-i aplauda. Întregul tablou! Veselia de pe feţele fardate ale celor trei fete stingându-se treptat şi devenind până la urmă sfâşietoare! Va trebui să se mai ducă o dată cu Clare. Oare pe ea o s-o impresioneze? Şi deodată îşi dădu seama că nu-şi putea răspunde. Ce putem noi şti despre un altul, chiar despre femeia iubită? Ţigara îi ardea buzele, şi scuipă mucul. Scena aceea cu perechea de tineri în luna de miere, rezemată de balustrada vasului „Titanic”, tineri cărora li se deschideau în faţă toate perspectivele şi de fapt nimic alta decât adâncurile reci ale mării! Oare cei doi mai ştiau şi altceva decât că se doresc unul pe celălalt? Viaţa-i a naibii de ciudată, dacă stai s-o analizezi. Urcă treptele

clubului „The Coffee House” cu sentimentul că trăise intens de când le coborâse ultima oară...

A doua zi, la şase fix, sună la uşa reşedinţei din Mount Street.

Îi deschise un valet, cu sprâncenele uşor înălţate.

— Sir Lawrence Mont e acasă?

— Nu, domnule. Dar Lady Mont este.

— Din păcate n-o cunosc pe Lady Mont. Pe Lady Corven aş putea cumva s-o văd pentru un moment?

Una dintre sprâncenele valetului se înălţă şi mai mult. „Aha!” părea să-şi zică în sinea lui.

— Dacă sunteţi bun să-mi spuneţi numele dumneavoastră, domnule.

Tânărul Croom îi întinse o carte de vizită.

— Domnul James Bernard Croom, îngâna valetul.

— Te-aş ruga s-o anunţi că a venit domnul Tony Croom.

— Foarte bine. Vă rog să aşteptaţi o clipă. Ah! Iat-o pe Lady Corven.

Un glas rosti de pe scări:

— Tony? Ce punctualitate! Vino sus să faci cunoştinţă cu mătuşa mea.

Clare se aplecase peste balustrada scării şi valetul se făcuse nevăzut.

— Lasă-ţi pălăria. Cum poţi umbla fără pardesiu? Eu dârdâi tot timpul.

Tânărul Croom veni foarte aproape de ea.

— Iubito! îi murmură.

Clare îşi duse un deget la buze, apoi îl întinse spre Tony care-l atinse cu degetul său.

— Vino!

Ajunsă în capul scării, deschise o uşă, apoi anunţă:

— Mătuşă Em, îţi prezint un partener de călătorie. A venit să-l vadă pe unchiul Lawrence. Domnul Croom, mătuşa mea, Lady Mont.

Tânărul Croom fu conştient de astă dată că fusese „detectat”, o văzu pe Clare privindu-l cu un

zâmbet vag zeflemitor. Ah, de-ar putea rămâne măcar cinci minute singur cu ea, i-ar săruta el zâmbetul ăsta de pe buze. Ar...!

— Povesteşte-mi despre Ceylon, domnule Craven.

— Croom, mătuşico, Tony Croom. Sau mai bine spune-i Tony. Nu-i numele lui, dar aşa-l strigă toată lumea.

— Tony! Cei cu numele ăsta sunt totdeauna eroi. Nu ştiu de ce.

— Tony ăsta e un om obişnuit.

— Ceylon. Acolo ai cunoscut-o, domnule... Tony?

— Nu. Ne-am întâlnit pe vapor.

— Ah! Eu şi Lawrence obişnuiam să dormim pe punte. Asta se întâmpla cam pe la libertinul sfârşit al secolului trecut[28]. Îmi aduc aminte că pe atunci mişunau bărcile pe Tamisa.

— Şi-acum la fel, mătuşă Em.

Tânărul Croom avu brusc viziunea Clarei şi a propriei sale persoane într-o barcă, pe o lagună calmă. Se ridică în picioare şi spuse:

— Aseară am fost să văd „Cavalcada”. Măreţ spectacol!

— Ah! făcu Lady Mont. Asta îmi aminteşte de ceva. Şi ieşi din cameră.

Tânărul Croom sări ca pe arcuri.

— Tony! Fii cuviincios!

— Dar de bună seamă că de asta a ieşit.

— Mătuşa Em e extrem de amabilă, însă eu n-am de gând să abuzez de amabilitatea ei.

— Dar Clare, nu ştii cât...

— Ba ştiu. Aşază-te.

Tânărul Croom se supuse.

— Şi acum, ascultă Tony! Am avut parte de suficient amor fiziologic, ca să-mi piară cheful pentru multă vreme. Tu şi cu mine o să fim numai prieteni, va fi o legătură platonică.

— O, Dumnezeule! făcu tânărul Croom.

— Aşa trebuie să fie, sau dacă nu, pur şi simplu o să încetăm de a ne mai vedea.

Tânărul Croom rămase foarte liniştit, cu privirile pironite în ochii ei; prin mintea tinerei trecu gândul: „Va fi o tortură pentru el. E prea frumuşel ca să-i pot cere una ca asta. Cred că ar trebui să nu ne mai vedem deloc”.

— Uite ce-i, i se adresă cu blândeţe, tu vrei să mă ajuţi, nu-i aşa? Avem tot timpul înaintea noastră. Poate că... într-o bună zi...

Tânărul Croom îşi încleştă mâinile pe braţele fotoliului. În ochi îi lucea o expresie de durere.

— Foarte bine, răspunse încet, accept orice, numai să te pot vedea. Voi aştepta până când iubirea va însemna şi pentru tine altceva decât un simplu act fiziologic.

Clare rămase tăcută, contemplându-şi vârful pantofului de antilopă pe care şi-l legăna uşor; apoi, deodată se uită fix în ochii lui îngânduraţi.

— Dacă n-aş fi o femeie măritată, ai aştepta plin de voie bună şi n-ai suferi deloc. Spune-ţi, în fond, că aşa stau lucrurile.

— Din păcate, nu pot. Cine ar putea?

— Înţeleg, eu sunt fruct, nu floare, port amprenta fiziologică.

— Nu vorbi aşa, Clare! Am să fiu oricum ai să mă vrei tu. Şi dacă n-o să pot arăta întotdeauna voios ca o pasăre, să mă ierţi.

Clare îl măsură cu o privire filtrată printre gene şi-i răspunse:

— Bun!

Urmă o tăcere în timpul căreia îşi dădu seama că el încerca să-şi întipărească în minte imaginea ei, din creştetul acoperit de bucle negre, tunse scurt, şi până la vârful pantofului de antilopă. Faptul că trăise alături de Jerry Corven o făcuse conştientă de fiecare detaliu al trupului ei. Ştia că-i graţioasă şi provocatoare. Nu voia să-l tortureze pe Tony, dar nu i se părea neplăcut s-o facă. E ciudat cum e posibil să-ţi pară şi rău şi bine în acelaşi timp, şi pe deasupra să te simţi şi sceptică şi puţin amară.

Dăruieşte-i-te, şi în câteva luni o să se plictisească de tine! Clare adăugă brusc:

— Ei bine, am găsit o locuinţă, o mică vizuină ciudată, a fost pe vremuri o dugheană de antichităţi, într-un garaj părăsit, transformat în locuinţă.

Tony replică vioi:

— Pare drăguţ. Şi când te muţi?

— Săptămâna viitoare.

— Pot să te ajut?

— Dacă te pricepi să zugrăveşti pereţii...

— Mă pricep. Mi-am zugrăvit de două sau de trei ori întreg bungalowul meu din Ceylon.

— Va trebui să lucrăm serile, pentru că peste zi sunt la slujbă.

— Cum e şeful tău? La locul lui?

— Foarte, şi îndrăgostit de soră-mea. Cel puţin, aşa-mi face mie impresia.

— O! făcu tânărul Croom muncit de îndoieli.

Clare surâse. Era atât de limpede că-şi spunea: „S-ar putea ca un om care te vede în fiecare zi pe tine să fie îndrăgostit de altcineva?"

— Când pot să încep?

— Mâine seară, dacă vrei. Adresa: Garajele Melton, numărul 2, lingă Malmesbury Square. Procur materialele în cursul dimineţii şi începem cu etajul. Să spunem la şase şi jumătate.

— Splendid!

— Numai. Tony... fără insistenţe de tipul *Viaţa e reală... viaţa e serioasă...*[29]

Zâmbind cu jale, tânărul îşi duse mâna la inimă.

— Şi acum, trebuie să pleci. Te conduc până jos, ca să văd dacă nu s-a întors unchiul meu.

Tânărul Croom se ridică.

— Ce se aude cu Ceylonul? întrebă el deodată. Ai neplăceri?

Clare înălţă din umeri.

— Până în prezent nu s-a întâmplat nimic.

— Dar situaţia asta nu poate dura. Te-ai gândit la ce trebuie făcut?

— Nu văd la ce mi-ar folosi să mă gândesc. E foarte probabil ca dânsul să nu întreprindă nimic..

— Nu pot suporta să te ştiu... Îşi curmă vorba.

— Vino, îl chemă Clare şi porni să coboare treptele.

— Nu cred că mai am chef să-l văd pe unchiul tău. Atunci pe mâine la şase şi jumătate.

Îi ridică mâna la buze, şi se îndreptă spre uşă. Dar se întoarse din nou spre ea. Clare îşi ţinea capul uşor înclinat pe un umăr şi zâmbea.

Tony ieşi zăpăcit.

Un tânăr care se deşteaptă brusc printre porumbeii Cytherei[30], conştient pentru prima oară de misteriosul magnetism pe care-l radiază ceea ce în limbaj vulgar se numeşte „o văduvă de paie" şi nevoit totuşi să se reţină clin pricina scrupulelor sau a convenţiilor, e de plâns. Nu şi-a ales singur soarta. Ea s-a năpustit pe furiş asupră-i, secătuindu-l, fără cruţare, de orice alt interes lumesc. E o obsesie care înlocuieşte gustul normal de viaţă printr-o durere voluptoasă. Maxime de felul: „Să nu săvârşeşti adulter", „Să nu râvneşti la nevasta aproapelui tău", „Fericiţi cei curaţi cu inima" devin steril teoretice. Tânărul Croom fusese crescut în disciplina clopoţelului de şcoala: „Comportă-te cavalereşte!" Acum îşi dădea seama de bizară nepotrivire a acestei lozinci. Ce înseamnă „cavalereşte"? Iat-o pe ea, tânăra şi frumoasă, fugind de la un soţ cu şaptesprezece ani mai vârstnic, care era o brută; Clare nu-i mărturisise acest lucru dar, fără îndoială, aşa era. Şi iată-l pe el, îndrăgostit nebuneşte de Clare care-l îndrăgea, nu aşa cum o iubea dânsul, dar atât cât era de aşteptat! Şi toată această poveste, nu putea duce la nimic altceva decât la un ceai luat împreună. Asemenea irosire ar însemna un soi de sacrilegiu.

Preocupat de atari gânduri, Tony trecu pe lângă un bărbat de statură mijlocie, cu o înfăţişare vioaie, cu ochi ca de pisică şi buze subţiri fixate, prin ghearele mărunte a nenumărate riduri fine, într-o

faţă arămie, şi care se întoarse să privească după el, cu o uşoară contracţie a gurii, ce putea fi luată drept un zâmbet.

VII

După plecarea tânărului Croom, Clare rămase o clipă în hol, aducându-şi aminte de ultima oară când ieşise pe uşa aceea principală, într-un taior cafeniu şi cu o pălărioară maro închis, trecând printre şiruri de oameni care-i strigau: „Multă fericire!” şi „Drum bun, iubito!” şi „Salută Parisul din partea mea!”. Doar optsprezece luni se scurseseră de atunci şi câte se întâmplaseră! Buza de jos i se răsfrânse; intră în biroul unchiului ei.

— A, unchiule Lawrence, eşti acasă! A fost pe aici Tony Croom ca să te vadă.

— Tânărul acela simpatic şi fără ocupaţie?

— Da. Voia să-ţi mulţumească.

— Mă tem că nu prea are de ce.

Şi ochii lui Sir Lawrence, negri şi ageri ca ochii de becaţă sau de sitar, îşi plimbară sceptic privirile asupra drăgălaşei sale nepoate. Clare nu era ca Dinny, favorita lui, dar, indiscutabil, o găsea atrăgătoare. Prea curând îşi ratase căsnicia; Em îi povestise şi-i atrăsese atenţia că nu trebuie să pomenească nici o vorbă. Mă rog, Jerry Corven! De câte ori venea vorba de el oamenii ridicau din umeri şi vorbeau cu subînţeles. Păcat! Dar realmente, asta nu-l privea pe dânsul.

O voce rosti înăbuşit, din uşă:

— Sir Lawrence, a sosit Sir Gerald Corven.

Involuntar, Sir Lawrence îşi duse degetul la buze. Valetul vorbi cu glas şi mai scăzut:

— L-am poftit în camera mică şi i-am spus că mă duc să văd dacă Lady Corven e acasă.

Sir Lawrence observă că mâinile Clarei se încleştaseră cu putere pe speteaza scaunului îndărătul căruia stătea.

— Eşti acasă, Clare?

Nu răspunse nimic, dar faţa îi era dură şi albă ca piatra.

— O clipă, Blore. Revino când sun.

Valetul se retrase.

— Ei, draga mea?

— Probabil că a luat vaporul imediat următor. Unchiule, nu vreau să-l văd.

— Dacă-i spunem numai că nu eşti acasă, probabil că o să revină.

Clare îşi zvârli capul pe spate.

— Ei bine, am să-l văd!

Sir Lawrence fu străbătut de un mic fior.

— Dacă-mi spui ce trebuie să-i comunic, o să discut eu cu el în locul tău.

— Mulţumesc, unchiule, dar nu văd de ce-ai prelua dumneata necazurile mele.

Sir Lawrence gândi: „Slavă Domnului!”

— În orice caz, dacă ai nevoie de mine, voi fi prin preajmă. Succes, draga mea!

Şi ieşi din birou.

Clare se aşeză în faţa focului; voia să fie în apropierea soneriei. Avea senzaţia, care-i devenise familiară, că se încordează în şa, pregătindu-se pentru un salt formidabil. „Oricum, n-o să mă atingă!” îşi spuse. Auzi glasul lui Blore:

— My Lady, Sir Gerald Corven.

Ciudat ca un soţ să fie anunţat propriei sale soţii! Dar servitorii ştiu tot.

Fără să-l privească, văzu perfect unde se oprise în picioare. Un val de mânie ruşinată îi împurpură obrajii. O fascinase şi apoi o folosise ca pe o jucărie, pentru a-şi satisface gusturile în fel şi chip. O...

Glasul lui, tăios şi stăpânit, rosti:

— Ei, draga mea, ai luat o hotărâre cam pripită.

Clar şi răspicat, ca întotdeauna, şi evocându-ţi o pisică prin zâmbetul gurii cu buze subţiri şi prin ochii sfidători care te străpungeau.

— Ce doreşti?

— Doar pe tine.

— Nu mă poţi lua.

— Absurd!

Făcu mişcarea cea mai iute cu putinţă şi o prinse în braţe. Clare îşi lăsă capul pe spate şi-şi puse degetul pe butonul soneriei.

— Lasă-mă, sau sun! îşi strecură cealaltă mână, pavăză între faţa ei şi a lui. Depărtează-te de mine şi să stăm de vorbă; altminteri va trebui să pleci.

— Foarte bine! Dar e ridicol.

— O, îţi imaginezi că aş fi plecat dacă n-aveam de gând să te părăsesc definitiv?

— Mi-am închipuit că ai fost exasperată, şi nu mă mir. Îmi pare rău.

— N-are rost să discutăm cele întâmplate. Te cunosc şi nu mă mai întorc la tine.

— Draga mea, îţi cer scuze, şi-ţi dau cuvântul meu că pe viitor lucrurile nu se vor mai repeta.

— Ce drăguţ din partea ta!

— A fost doar o încercare. Unele femei adoră asemenea gesturi, la momentul potrivit.

— Eşti o fiară.

— Care s-a căsătorit cu „Frumuseţea”. Haide, Clare, nu fi proastă şi nu ne face pe amândoi de râsul lumii. Ai dreptul să-ţi fixezi condiţiile.

— Şi să am încredere în tine că le vei respecta? De-altfel, nu aşa înţeleg eu să-mi refac viaţa. N-am decât douăzeci şi patru de ani.

Zâmbetul îi pieri de pe buze.

— Înţeleg. Am văzut un tânăr ieşind din această casă. Numele şi situaţia?

— Tony Croom. Şi ce-i cu asta?

Corven se îndreptă spre fereastră şi, după un minut în care se mulţumi să contemple strada, se întoarse spre Clare.

— Din nefericire îmi eşti soţie.

— La fel gândesc şi eu.

— Sincer, Clare, întoarce-te la mine.

— Sincer, nu.

— Am o situaţie oficială şi nu-mi pot permite să mă joc cu ea. S-ar putea să fiu tot ceea ce gândeşti tu, dar nu sunt nici farsor, nici demodat. Nu ţin să fac caz de situaţia mea, sau de Sanctitatea

căsniciei sau de chestii de felul ăsta. Dar în Serviciul Colonial se acordă încă atenţie lucrurilor de acest gen şi nu-mi pot îngădui să te las să înaintezi divorţ.

— Nici nu mă gândeam la aşa ceva.

— Atunci?

— Nu ştiu nimic alta decât că nu mă mai întorc la tine.

— Numai din cauza...?

— Şi din multe altele.

Zâmbetul de pisică îi încolţise iar pe buze şi o împiedica să întrezărească ceea ce se ascundea îndărătul lui.

— Vrei să înaintez eu divorţul?

Clare înălţă din umeri.

— N-ai motiv.

— Bineînţeles că tu aşa o să afirmi.

— Şi o s-o şi cred.

— Uite ce-i, Clare, toate astea sunt absurde şi nedemne de o persoană cu bunul tău simţ şi cu cunoaşterea ta asupra vieţii. Nu poţi rămâne o perpetuă „văduvă de paie”. Nu-ţi displăcea viaţa de acolo.

— Există anumite lucruri pe care nu le suport şi la care tu m-ai supus.

— Ţi-am spus doar că nu se vor mai repeta.

— Şi eu ţi-am spus că n-am încredere în tine.

— Asta înseamnă a te învârti în jurul propriei cozi. Ai de gând să trăieşti pe spinarea familiei tale?

— Nu. Mi-am găsit o slujbă.

— O! Ce anume?

— Secretară la noul nostru deputat în Parlament.

— Ai să te saturi în doi timpi şi trei mişcări.

— Nu sunt de aceeaşi părere.

O privi fix, fără să mai zâmbească. O clipă, Clare îi putu citi gândurile, pentru că faţa lui purta acea expresie de preludiu la dorinţa sexuală.

Corven rosti brusc:

— Nu suport să te aibă alt bărbat.

Era reconfortant ca măcar o dată să-i fi putut citi gândurile în profunzime. Nu-i răspunse.

— Mă auzi?

— Da.

— O spun serios.

— Îmi dau seama.

— Eşti un mic diavol de piatră.

— Îmi pare rău că n-am fost aşa.

Corven străbătu o dată camera în sus şi-n jos, apoi se opri drept în faţa ei.

— Uite-te la mine. Nu am de gând să plec fără tine. Locuiesc la hotelul Bristol. Bagă-ţi minţile în cap, fii fată bună şi vino înapoi. Vom relua totul de la capăt. Mă voi purta foarte drăguţ cu tine.

Clare îşi pierdu stăpânirea de sine şi strigă:

— Ah, pentru numele lui Dumnezeu, înţelege odată! Ai ucis în mine orice urmă de sentiment ce-ţi mai purtăm!

Ochii lui se dilatară, apoi se îngustară din nou, buzele i se subţiară până ajunseră o linie. Arăta ca un dresor de cai.

— Înţelege-mă şi tu limpede, adăugă el cu o voce foarte joasă, sau te întorci la mine, sau cer divorţul. N-am să te las să tragi de timp.

— Sunt convinsă că la fel ar gândi orice soţ judicios.

Pe buzele lui reapăru zâmbetul.

— Pentru vorba asta, am de gând să te sărut.

Şi înainte ca ea să-l fi putut opri, îşi lipi buzele de gura ei. Clare se smulse şi apăsă pe butonul soneriei. Corven se îndreptă grăbit spre uşă.

— Au revoir, îi spuse şi ieşi.

Clare îşi şterse buzele. Se simţea buimacă şi istovită şi nu-şi dădea seama dacă victoria era de partea lui sau a ei.

Stătea în faţa focului, cu fruntea în mâini, când îşi dădu seama că Sir Lawrence se întorsese în încăpere şi păstra o tăcere plină de tact.

— Îmi pare teribil de rău, unchiule; de săptămâna viitoare mă mut la mine.

— Ia o ţigară, draga mea.

Clare luă ţigara şi inhală, odată cu fumul, şi liniştea pe care i-o dădea. Unchiul ei se aşezase, îi putea vedea expresia ironică a sprâncenelor.

— Întrevederea a avut succesul scontat?

Clare încuviinţă din cap.

— Formula evazivă. Fapt este că fiinţele omeneşti nu sunt niciodată satisfăcute cu ceea ce nu doresc, oricât de abil li s-ar oferi aceastā. Continuarea în numărul viitor.

— În ceea ce mă priveşte, nu.

— Din păcate, la o întrevedere sunt întotdeauna două părţi.

— Unchiule Lawrence, întrebă ea pe neaşteptate, care-i acum legea divorţurilor?

Baronetul îşi desfăcu picioarele lungi şi subţire, pe care le ţinuse încrucişate.

— N-am prea avut de-a face în mod special cu această lege. Bănuiesc că-i ceva mai puţin demodată decât în trecut, dar să ne uităm în *Whitaker*.

Întinse mâna după volumul cu cotor roşu.

— Pagina 258 — iat-o, draga mea.

Clare citi în tăcere, în timp ce Sir Lawrence o privea cu amărăciune. În cele din urmă, ridică ochii şi spuse:

— Deci, dacă vreau să-l determin să ceară divorţul, trebuie să comit adulter.

— Ăsta-i, cred, felul elegant de a pune chestiunea. Oricum, în cercurile alese, bărbatul este cel care-şi asumă treburile murdare.

— Da, dar Jerry n-o va face. Doreşte să mă întorc la dânsul. Şi-apoi, trebuie să ţină seama de situaţia lui.

— Asta aşa e, desigur, spuse Sir Lawrence dus pe gânduri; în ţara noastră, o carieră e o plantă delicată care cere îngrijiri speciale.

Clare închise almanahul Whitaker.

— Dacă n-ar fi la mijloc familia mea, urmă ea, mâine i-aş furniza motivul de divorţ şi-aş isprăvi cu toate.

— Nu crezi c-ar fi preferabil să-i mai acorzi o şansă? Clare clătină din cap.

— Pur şi simplu nu pot.
— Atunci situaţia e foarte neplăcută. Ce spune Dinny?
— N-am discutat cu ea. Nu ştie că a sosit?
— Deci în clipa de faţă nu te poţi sfătui cu nimeni?
— Nu. Dinny ştie de ce l-am părăsit, asta-i tot.
— Mă îndoiesc că Jerry Corven e un om înzestrat cu multă răbdare.
Clare râse.
— Nici unul dintre noi doi nu e capabil de îndelungi suferinţe.
— Ştii unde locuieşte?
— La hotelul Bristol.
— Poate că n-ar fi rău să-l ţinem niţel sub supraveghere, spuse Sir Lawrence cu glas tărăgănat.
Clare se cutremură.
— E degradant; şi-apoi, unchiule, n-aş vrea să-i afectez cariera. E foarte capabil, ştii.
Sir Lawrence înălţă din umeri.
— Pentru mine, răspunse el, şi pentru familia ta, cariera lui nu înseamnă nimic în raport cu bunul tău renume. De când e aici?
— De puţin timp, cred.
— Ai vrea să mă întâlnesc cu el şi să aranjez să-ţi redea libertatea?
Clare nu răspunse nimic, iar Sir Lawrence, urmărind-o, îşi spuse:
„Frumoasă, dar un temperament rebel. Mult spirit, dar nici un strop de răbdare.”
După un timp, Clare continuă:
— E vina mea, toată lumea s-a împotrivit la această. căsătorie. Nu vreau să-ţi creez necazuri. Şi apoi, el n-o să consimtă.
— Nu se ştie niciodată, murmură Sir Lawrence. Dar dacă mi se iveşte vreun prilej, s-o fac?
— Ar fi foarte frumos din partea dumitale, numai că...
— În regulă. Dar între timp, tinerii fără slujbă... sunt cuminţi?

Clare râse.

— O, îl ţin în frâu. Unchiule Lawrence, îţi mulţumesc foarte mult. Îmi eşti de mare ajutor. Am fost cumplit de nesăbuită; dar Jerry, exercită un soi de fascinaţie, ştii, şi întotdeauna mi-a plăcut riscul. Nu înţeleg cum de pot fi faţa mamei mele. Mama detestă riscurile; iar Dinny ţine seama de ele doar în principiu. Scoase un oftat. Nu vreau să te mai plictisesc. Şi trimiţându-i o sărutare din vârful degetelor, ieşi.

Sir Lawrence rămase în fotoliu, gândind: „Să mă amestec în treaba asta? Urâtă încurcătură şi o să fie din ce în ce mai urâtă. Totuşi, ţinând seama de vârsta ei, ceva trebuie făcut. E necesar să stau de vorbă cu Dinny."

VIII

La Condaford, suflul cald al alegerilor se risipise, iar atmosfera care domnea actualmente fu definită într-un comentariu al generalului:

— Ei, au câştigat şi ei ce meritau.

— Dar, tăticule, nu tremuri când te gândeşti ce-or să merite dacă n-or să reuşească să facă ceva?

Generalul zâmbi.

— Să ne rezumăm la prezent, Dinny. Clare s-a instalat?

— E la casa ei. În ce priveşte slujba, deocamdată munca pare să constea în a scrie scrisori de mulţumire celor care au bătut drumurile şi au făcut corvezile.

— Care de triumf! Se înţelege cu Dornford?

— Spune că-i uimitor de cuviincios.

— Taică-su era un bun ostaş. În timpul războiului bur am făcut un timp parte din aceeaşi brigadă. Îi aruncă lui Dinny o privire pătrunzătoare şi urmă: Ceva veşti de la Corven?

— Da, e în ţară.

— O! Aş prefera să fiu şi eu ţinut la curent cu situaţia. În ziua de azi părinţii sunt nevoiţi să stea dincolo de uşă, mulţumindu-se doar să tragă cu urechea.

Dinny îi trecu braţul pe sub braţul ei.

— Mare grijă trebuie să avem de sentimentele părinţilor. Sunteţi nişte plante sensibile, nu-i aşa, tăticule?

— Mă rog, mamei tale şi mie perspectivele ni se par foarte sumbre. Dorim din toată inima ca lucrurile să se poată repara.

— Dar, desigur, nu cu preţul fericirii surorii mele?

— Nu, răspunse generalul cu îndoială în glas, nu; dar în chestiunile astea matrimoniale niciodată nu ştii cum stai. Care este sau care va fi fericirea ei?

Asta n-o ştie nici ea, n-o ştii nici tu şi nici eu. De obicei, când încerci să ocoleşti o groapă, nimereşti într-alta.

— Deci, morala: nu încerca s-o ocoleşti. Rămâi în groapa ta! Cam asta urmăreau să facă şi laburiştii, nu?

— Ar trebui să stau de vorbă cu Corven, spuse generalul ignorând comparaţia, dar n-o pot face atâta timp cât bâjbâi în întuneric. Ce părere ai, Dinny?

— Nu zădărî câinele care moţăie; lasă-l în pace până nu se repede să te muşte.

— Îl crezi în stare să muşte?

— Îl cred.

— Rău! bombăni generalul. Clare e prea tânără.

Acesta era gândul care o obseda şi pe Dinny. Cuvintele pe care i le spusese surorii ei sub impulsul primei impresii, şi anume: „trebuie să te eliberezi”, deveniseră acum o convingere. Dar cum să se elibereze? Procedura în materie de divorţuri nu intra în sfera de cunoaştere a lui Dinny. Ştia doar că procesul de divorţ devenise destul de comun, şi nu-i repugna în mai mare măsură decât majorităţii celor din generaţia ei. Tatălui şi mamei ei însă, chestiunea avea să li se pară lamentabilă, şi cu atât mai mult în cazul în care Clare va fi cea divorţată şi nu cea care intentează divorţ, era un stigmat ce trebuia evitat cu orice preţ. Dinny se dusese rar la Londra de la sfâşietoarea ei experienţă cu Wilfrid. Fiecare stradă, şi mai cu seamă Hyde Park, părea să-i aducă aminte de el şi de pustietatea pe care i-o lăsase în inimă. Totuşi, în momentul de faţă era evident că n-o putea lăsa pe Clare lipsită de sprijin, indiferent cum avea să se desfăşoare criza.

— Tată, cred că ar trebui să plec şi eu, să văd ce se mai întâmpla.

— O doresc din inimă. Şi dacă-i posibil să cârpăceşti lucrurile, fă-o.

Dinny clătină din cap.

— Nu cred că se pot cârpăci, şi nu cred că ai dori-o, dacă Clare ţi-ar fi povestit şi dumitale cele ce mi-a povestit mie.

Generalul se uită la ea cu ochi mari.

— Asta-i, vezi? Asta înseamnă să fii ţinut în întuneric.

— Aşa-i, dragule, dar până când n-o să-ţi povestească ea singură, eu nu-ţi pot spune mai mult.

— Atunci, cu cât o să pleci mai curând, cu atât mai bine.

Eliberate de mirosul de cai, fostele grajduri Melton erau acum impregnate de un pătrunzător miros de benzină. Aleea pavată cu cărămizi devenise, într-adevăr, locul de promenadă al maşinilor. Când în aceeaşi după-amiază, la o oră târzie, Dinny pătrunse în acel loc, la dreapta şi la stânga ei se căscau porţile garajelor, mai mult sau mai puţin recent vopsite. O pisică sau două se furişară pe lângă ea, iar în deschizătura unui garaj se zăreau poalele halatului unui şofer, aplecat deasupra unui carburator; altminteri, activitatea era redusă, şi nici urmă de bălegar nu mai justifică denumirea de „grajduri".

Uşa de la numărul doi era încă vopsită în verdele de păun ales de vechiul proprietar al dughenei de antichităţi, pe care criză economică îl silise să renunţe la afaceri, aşa cum se întâmplase cu mulţi dintre cei ce se îndeletniceau cu negoţul de plăceri luxoase. Dinny trase de mânerul unui clopoţel îngropat în zid şi-i răspunse un clinchet slab, venind parcă de la talanga unei oiţe rătăcite. Urmă o pauză, apoi o pată de lumină se ivi o clipă la nivelul ochilor ei, dispăru, şi uşa se deschise. Clare, într-o salopetă verde-jad, îi spuse:

— Intră, draga mea. Iată prinţesa în turnul ei.

Dinny intră într-o săliţă aproape goală, tapetată cu mătasea verde japoneză, a fostului anticar, şi aşternută cu rogojini pe jos. În colţul din fund se spirala o scăriţă în formă de melc, şi o lumină difuză se cernea de la un bec solitar, învelit în hârtie

verde şi atârnat în centru. Un radiator electric, de alamă, nu radia nici un pic de căldură.

— Aici n-avem ce face, comentă Clare. Vino sus.

Dinny execută urcuşul spiralat, şi păşi într-o cameră de zi, destul de mică. Două ferestre, acoperite cu perdele, dădeau spre vechile grajduri, iar mobilierul se alcătuia dintr-o sofa cu perne, un birouaş vechi, trei scaune, şase gravuri japoneze pe care, evident, Clare tocmai atunci le atârnase, o carpetă persană pe duşumeaua pardosită cu rogojină, o bibliotecă aproape goală şi câteva fotografii de familie aşezate deasupra ei. Pereţii erau vopsiţi într-un cenuşiu pal, şi în cămin ardea un foc de gaz.

— Fleur mi-a dat gravurile şi carpeta, iar mătuşa Em s-a dispensat de birou. Celelalte lucruri le-am înjghebat eu.

— Unde dormi?

— Pe sofaua asta, destul de confortabil. Alături e o mică sală de baie, cu un boiler şi cu mai ştii tu ce şi c-un dulap pentru rochii.

— Mama mi-a cerut să te întreb ce-ai dori de-acasă.

— Mi-ar prinde bine primusul nostru, câteva pături, furculiţe şi linguri, un mic serviciu de ceai, dacă e vreunul în plus, şi câteva, cărţi care vă prisosesc.

— În regulă! Şi-acum, iubito, cum te mai simţi tu?

— Din punct de vedere fizic foarte bine, din punct de vedere sufletesc, îngrijorată. Ţi-am povestit că m-a vizitat.

— Ştie de locuinţa asta?

— Deocamdată, nu. Nu ştiţi decât tu, Fleur, mătuşa Em şi, oh, da, Tony Croom, voi sunteţi singurii. Adresa mea oficială e Mount Street. Dar dacă o să vrea, o să-mi afle adresa.

— L-ai văzut?

— Da, şi l-am anunţat că nu mă mai întorc la el; şi nu mă mai întorc, Dinny; clar şi răspicat. Vrei

un ceai? Pot să ţi-l prepar într-un ibric.

— Nu, îţi mulţumesc, am luat un ceai în tren.

Şedea pe unul din scaunele „înjghebate”, îmbrăcată într-un taior verde închis care se armoniza cu părul ei de culoarea frunzei ruginite de fag.

— Ce drăguţ arăţi aşa cum şezi acolo! exclamă Clare cuibărindu-se pe sofa. O ţigară?

Dinny gândea exact acelaşi lucru despre sora ei. O făptură graţioasă, una dintre acele femei care în nici o postură nu pot fi lipsite de graţie: cu părul ei brun, tuns scurt, cu ochii negri şi vioi, cu faţa de paloarea fildeşului, cu buzele nu prea strident fardate, între care ţinea ţigara, arăta, da, „dezirabilă”. Şi lui Dinny acest cuvânt i se părea neplăcut în orice circumstanţă. Clare fusese întotdeauna vioaie şi atrăgătoare dar, neîndoielnic, căsnicia îi rotunjise, îi adâncise, îi îndrăcise în mod subtil farmecele. Întrebă subit:

— Tony Croom, ai spus?

— Mi-a ajutat la zugrăvitul pereţilor; practic, el i-a făcut, în timp ce eu vopseam baia, dar pereţii de aia sunt mai reuşiţi.

Ochii lui Dinny cercetară pereţii cu vizibil interes.

— Drăguţ. Mama şi tata sunt neliniştiţi, fetiţo.

— Îmi închipui.

— E firesc, nu?

Sprâncenele Clarei se îmbinară. Dinny îşi aduse deodată aminte că dezbătuseră cândva împreună problema dacă sprincenele trebuie smulse sau nu. Slavă Domnului! Clare nu şi le smulsese niciodată.

— N-am ce să le fac, Dinny. Nu ştiu ce are Jerry de gând.

— Presupun că nu poate rămâne multă vreme aici fără să renunţe la slujbă.

— Probabil. Dar nici prin cap nu-mi trece să mă frământ. Ce va fi, va fi.

— Cât de repede se poate obţine divorţul? Vreau să spun dacă l-ai intenta tu?

Clare clătină din cap şi o şuviţă de păr brun îi căzu pe frunte evocându-i lui Dinny imaginea ei din copilărie.

— Ar fi revoltător să-l pun sub supraveghere. Şi n-am de gând să povestesc la tribunal că am fost brutalizată. N-am altă dovadă decât cuvântul meu împotriva cuvântului lui. Şi bărbaţii sunt întotdeauna în siguranţă din punctul ăsta de vedere.

Dinny se ridică şi se aşeză lângă ea, pe sofa.

— Aş avea chef să-l ucid! Clare râse.

— În multe alte privinţe nu s-a purtat chiar atât de rău. Numai că, pur şi simplu, nu mă mai pot întoarce la el. Când te-ai ars o dată, nu mai repeţi experienţa.

Dinny rămase tăcută, cu ochii închişi.

— Spune-mi, întrebă în cele din urmă, cu Tony Croom cum stai?

— E în perioada de probă. Atâta timp cât se poartă cum trebuie, îmi face plăcere să-l văd.

— Dacă s-ar afla că te vizitează aici, continuă Dinny, vorbind foarte rar, lucrul ăsta ar constitui exact dovada de care-i nevoie, nu-i aşa?

Clare râse din nou.

— Cred că pentru oamenii de lume ar fi suficient; şi bănuiesc că juraţii nu rezistă niciodată când îi numeşti oameni de lume. Dar vezi tu, Dinny, dacă aş începe să privesc lucrurile din punctul de vedere al juraţilor, ar însemna să mă îngrop. Şi, în realitate, eu mă simt teribil de vie. Aşa încât îmi văd de drum. Tony ştie că am avut parte de destul amor fiziologic cât să-mi ajungă pentru multă vreme.

— E îndrăgostit de tine?

Cele două perechi de ochi, albaştri şi cafenii, îşi întâlniră privirile.

— Da.

— Eşti îndrăgostită de el?

— Îmi place... îmi place mult. În prezent nu sunt capabilă de nici un alt sentiment.

— Nu ai impresia că Jerry, cât e aici...

— Nu. Cred că sunt mai în siguranţă cât e aici decât când o să plece. Dacă nu mă întorc la el,

probabil că o să pună să fiu supravegheată. Un lucru e cert la Jerry, întotdeauna face ce spune.

— Mă întreb dacă ăsta e un avantaj. Hai să ieşim să luăm masa.

Clare îşi dezmorţi mădularele.

— Nu pot, iubito. Iau masa cu Tony într-un restaurant mic şi jigărit, pe măsura mijloacelor noastre financiare puse laolaltă. Viaţa asta pe sponci e destul de amuzantă.

Dinny se ridică şi începu să îndrepte gravurile japoneze. Nepăsarea surorii sale nu era ceva nou pentru ea. Să facă pe sora mai mare? Să-i tragă o săpuneală? Imposibil. Tot ce răspunse fu:

— Gravurile astea sunt bune. Fleur are lucruri foarte drăguţe.

— Nu te superi dacă mă duc să mă schimb? întrebă Clare şi dispăru în sala de baie.

Rămasă singură cu problema surorii ei, Dinny fu cuprinsă de acea senzaţie de neajutorare pe care o simt toţi oamenii cu excepţia celor care, structural, gândesc „las' că ştiu eu mai bine". Se duse, deprimată, la fereastră şi trase perdeaua într-o parte. Întuneric şi mizerie. O maşină fusese scoasă dintr-un garaj vechi şi-şi aştepta şoferul. „Ce idee, să vinzi antichităţi în asemenea loc", îşi spuse ea. Văzu un bărbat apărând de după colţ, apropiindu-se şi oprindu-se, uitându-se la numerele caselor. Traversă pe partea cealaltă, apoi se întoarse şi rămase nemişcat chiar în faţa uşii cu numărul 2. Dinny remarcase siguranţa şi forţa degajate de silueta aceea elegantă, înfofolită.

„Dumnezeule! îşi spuse. E Jerry." Scăpă iute perdeaua din mână şi se îndreptă în grabă spre uşa camerei de baie. În timp ce-o deschidea, auzi clinchetul amărât al tălăngii de oiţă, instalată de negustorul de antichităţi.

Clare, în combinezon, stătea sub unicul bec, examinându-şi buzele într-o oglindă de mină. Dinny umplu restul de spaţiu al cămăruţei de doi pe doi.

— Clare, strigă ea, e aici!

Clare se întoarse. Strălucirea braţelor albe, luciul lenjeriei de mătase, licărul de uimire din ochii negri o făcură să apară ca o viziune de miraj până şi surorii ei.

— Jerry?

Dinny încuviinţă din cap.

— Ei bine, nu vreau să-l văd. Îşi privi ceasul de mină. Am întâlnire la şapte, fire-ar să fie!

Dinny, care nu ţinea deloc că soră-sa să se ducă la acea imprudentă întâlnire, se pomeni întrebând, spre propria-i surpriză:

— Vrei să-l primesc eu? Probabil că a văzut lumina.

— N-ai putea să-l iei undeva, cu tine, Dinny?

— Am să încerc.

— Atunci du-te, dragă. Ce minunat din partea ta! Mă întreb cum m-o fi descoperit. Drace! O să ajungă o belea pe capul meu! Dinny se reîntoarse în camera de zi, stinse lumina şi coborî scăriţa răsucită. Talanga de oiţă clincăni din nou, în timp ce se îndrepta spre uşă. Străbătând săliţa, îşi spunea: „Se deschide din afară înăuntru, deci trebuie să ies şi să trag uşa după mine”. Inima începu să-i bată cu putere, trase adânc aer în plămâni, deschise repede uşa, păşi afară şi o închise după ea cu o bufnitură. Se trezi piept în piept cu cumnatul ei şi sări îndărăt, cu un admirabil şi spontan:

— Cine e?

El îşi înălţă pălăria şi rămaseră privindu-se unul pe celălalt.

— Dinny! Clare e acasă?

— Da; dar nu poate să primească pe nimeni.

— Vrei să spui că nu poate să mă primească pe mine?

— Dacă ţii s-o iei aşa...

Jerry rămase locului, fixând-o cu ochii lui sfidători.

— Atunci o să mă primească în altă zi. Încotro mergi?

— În Mount Street.

— Dacă-mi dai voie, te însoţesc.

— Te rog.

Porni alături de el, zicându-şi: „Fii atentă!” Căci în prezenţa lui nu se mai simţea atât de pornită ca în absenţa lui. Aşa cum recunoştea toată lumea, Jerry Gorven avea farmec.

— Clare m-a încondeiat bine, presupun?

— Te rog, n-aş vrea să discutăm despre aceste lucruri; eu împărtăşesc absolut tot ce simte ea.

— Fireşte. Loialitatea ta e proverbială. Dar gândeşte-te, Dinny, cât e de provocătoare!

Îşi întoarse spre ea ochii zâmbitori. Viziunea aceea, gâtul, rotunjimile, sclipirea, părul negru, ochii! Sex appeal, oribilă expresie!

— N-ai idee cum te duce în ispită, urmă el. Şi-apoi, eu am fost întotdeauna un experimentalist.

Brusc, Dinny se opri:

— E vorba de sora mea, ştii...

— Eşti convinsă? Pare ciudat când cineva vă priveşte pe amândouă.

Dinny porni din nou, fără să răspundă,

— Ascultă-mă, Dinny, începu Jerry cu glasul lui plăcut. Eu sunt un senzual, dacă ţii să ştii, dar ce importanţă are? În mod firesc, legăturile sexuale iau forme aberante. Dacă cineva o să-ţi spună că nu-i aşa, să nu-l crezi. Lucrurile astea se petrec de la sine şi, în orice caz, sunt lipsite de importanţă. Dacă se întoarce Clare la mine, până în doi ani nici n-o să-şi mai amintească măcar de toată povestea asta. Ei îi place să-şi trăiască viaţa şi eu nu sunt sâcâitor. Căsătoria e în bună parte o chestiune de „fiecare face cum îi place”.

— Vrei să spui că până-n doi ani ai să-ţi exersezi experienţele cu altă femeie?

El ridică din umeri, o privi şi zâmbi:

— Discuţia asta e cam penibilă, nu? Ceea ce vreau să te fac să sesizezi e faptul că eu sunt un dual. Una dintre faţetele mele, şi e singura care contează, e cea a omului cu o misiune de îndeplinit, şi care şi-o îndeplineşte cu seriozitate. De omul acesta ar trebui să se agaţe Clare pentru că el o să-i ofere o existenţă în care n-o să lâncezească; se va

afla mereu în centrul vieţii şi al oamenilor de importanţă; va avea parte de senzaţii şi de variaţie, lucruri la care ea ţine. Se va bucura de oarecare influenţă, ceea ce iarăşi nu-i displace. Cealaltă faţetă aparţine omului care, mă rog, omului care urmăreşte plăcerea şi înţelege să şi-o ia de unde poate, dacă vrei; dar în ce-o priveşte pe Clare, ce-a fost mai rău a trecut, cel puţin aşa se vor petrece lucrurile când ne vom reîncepe viaţa în comun. Vezi bine, sunt onest, sau neobrăzat dacă vrei.

— În toate această istorie nu văd unde intră dragostea, răspunse Dinny sec.

— Poate că nici nu intră. Căsătoria se compune din interese reciproce şi din dorinţă. Cele dintâi cresc pe măsură ce trec anii, cea de-a doua se stinge. Şi este exact ceea ce ar trebui să dorească şi Clare.

— Nu pot să vorbesc în numele ei, dar eu nu văd lucrurile în acest fel.

— E o experienţă pe care tu n-ai încercat-o, draga mea.

— Nu, răspunse Dinny, şi nădăjduiesc să n-o încerc niciodată în asemenea circumstanţe. Mi-ar displăcea o alternanţă între comerţ şi viciu.

Corven râse.

— Apreciez sinceritatea ta. Dar, serios, Dinny, ar trebui s-o convingi. Face o mare greşeală.

Dinny se simţi cuprinsă de o furie subită.

— Părerea mea, murmură ea printre dinţii strânşi, este că tu făcut o mare greşeală. Dacă te comporţi într-un anumit fel cu anumiţi cai, niciodată după aceea nu-i mai poţi stăpâni.

La aceasta, Corven nu răspunse.

— Doar nu doriţi un divorţ în familie, reluă în cele din urmă, întorcând capul şi privind-o cu intensitate. I-am spus soţiei mele că nu-mi pot îngădui s-o las pe ea să intenteze divorţ. Îmi pare rău, dar în această privinţă sunt categoric. Dacă nu se întoarce la mine, nu va fi liberă să facă ce-i place.

— Vrei să spui, continuă Dinny tot printre dinţi, că dacă se întoarce la tine va fi liberă să facă orice?

— Până la urmă la asta se va ajunge.

— Înţeleg. Acum am să-ţi spun noapte bună.

— Cum doreşti. Mă consideri un cinic. E posibil să fiu. Voi face tot ce-mi stă în putinţă să o recapăt pe Clare. Şi dacă nu se întoarce la mine, să bage bine de seamă!

Se opriseră sub un felinar şi, cu un efort, Dinny îi susţinu privirea. Era formidabil, insolent, şi cu zâmbetu-i subţire şi privirea neclintită exercita o implacabilă forţă hipnotică, asemenea unei pisici.

Îi răspunse liniştită.

— Înţeleg foarte bine. Noapte bună.

— Noapte bună, Dinny! Îmi pare rău, dar e preferabil ca lucrurile să fie clare. Îmi dai mâna?

Fără voie, Dinny îl lăsă să-i ia mâna, apoi coti spre Mount Street.

IX

Intră în locuinţa mătuşii ei, simţindu-şi stârnita toată loialitatea faţă de familie şi, totuşi, înţelegând parcă mai bine ca oricând ce-o făcuse pe Clare să-l ia de bărbat pe Jerry Corven. Avea, într-adevăr, o putere hipnotică, o cutezanţă directă şi neruşinată care radia un soi de fascinaţie. Era lesne de înţeles ce forţă putea constitui pentru populaţia băştinaşă, cât de necruţător şi de controlat totodată putea fi în relaţiile cu locuitorii; şi ce influenţă covârşitoare putea avea asupra celor cu care conlucra. Îşi mai dădea seama cât de dificil era să-i rezişti trupeşte, până în momentul când ar fi reuşit să-ţi strivească orice urmă de mândrie personală.

Vocea mătuşii ei îi întrerupse concentrarea dureroasă:

— Uite-o, Adrian.

În capul scării, unchiul Adrian, cu bărbuţa lui de ţap, privea peste umărul soră-şi.

— Ţi-au sosit bagajele, dragă. Unde-ai fost?

— Cu Clare, mătuşico.

— Dinny, i se adresă Adrian, nu te-am mai văzut de aproape un an.

— Acesta-i momentul în care urmează sărutarea. În Bloomsbury e totul în regulă sau criză economică a afectat şi osemintele?

— *In esse*[31], osemintele sunt în regulă; *in posse*[32], situaţia e precară; nu-s bani pentru expediţii. Originea lui Homo sapiens e mai obscură ca oricând.

Dinny, nu-i nevoie să ne schimbăm. Adrian rămâne la cină. Lawrence va fi atât de mulţumit... Putem să ne mai sfătuim un pic în timp ce eu îmi lărgesc cordonul, sau tu preferi să ţi-l strângi?

— Nu, mulţumesc, mătuşico.

— Atunci du-te înăuntru.

Dinny intră în salon şi se aşeză lângă unchiul ei. Grav, uscat bărbos, ridat şi ars de soare chiar şi în noiembrie, cu picioarele-i lungi încrucişate şi cercetând-o plin de interes, Adrian părea ca întotdeauna o ideală cutie poştală destinată confidenţelor

— Unchiule, ai auzit despre Clare?

— Vreau fapte nude, fără „pentru că" şi „aşadar".

— Nu sunt deloc frumoase. Ai cunoscut vreodată un sadic?

— Pe vremuri, la Margate. Şcoala particulară unde am urmat eu. Sigur că pe atunci nu mi-am dat seama, dar am înţeles mai târziu. Vrei să spui că Jerry Corven e sadic?

— Aşa afirmă Clare. Am venit împreună cu el până aici, de acasă de la ea. E un om foarte bizar.

— Nu-i anormal din punct de vedere mintal? întrebă Adrian străbătut de un fior.

— Mai normal decât dumneata sau decât mine, dragule, dar ţine să procedeze cum îi place lui, fără să-i pese de nimeni; şi când nu poate obţine ceea ce doreşte, muşcă. Ar putea Clare să obţină divorţul fără să facă publice amănuntele vieţii lor intime?

— Numai dacă poate produce dovada unui anumit act de proastă comportare.

— E necesar ca procesul să aibă loc aici?

— Ca să aibă loc în Ceylon ar fi prea costisitor şi cu rezultate îndoielnice.

— Clare nu doreşte să-l pună sub urmărire.

— Fără îndoială, e o treabă murdară.

— Ştiu, unchiule, dar dacă n-o face, atunci ce şansă poate avea?

— Nici una.

— În prezent, Clare simte nevoia ca fiecare să-l lase pe celălalt în pace; dar Jerry spune că dacă nu se întoarce la el, atunci „va trebui să bage bine de seamă".

— Dinny, există şi o terţă persoană?

— Un tânăr îndrăgostit de ea, despre care Clare susţine însă că e perfect cuviincios.

— Hm! „Tinereţea-i o poveste...”[33] după cum spune Shakespeare. Un tânăr drăguţ?

— Nu l-am văzut decât un minut sau două; mi s-a părut drăguţ.

— E o chestiune care poate fi speculată.

— Eu am perfectă încredere în Clare.

— Tu o cunoşti mai bine, draga mea; dar eu aş crede-o capabilă să-şi piardă la un moment dat răbdarea. Cât mai poate rămâne Corven aici?

— Cel mult o lună, aşa gândeşte Clare; a venit de o săptămână.

— S-au întâlnit?

— O singură dată. Astăzi a încercat din nou s-o vadă. L-am îndepărtat eu. Ei îi inspiră oroare, ştiu bine.

— Aşa cum stau lucrurile în prezent, Corven are tot dreptul s-o vadă.

— Da, răspunse Dinny cu un suspin.

— Deputatul vostru, la care este angajată Clare, n-ar putea să vă sugereze vreo cale? E avocat.

— Nu mi-ar plăcea să-i istorisesc chiar totul. Sunt chestiuni atât de intime! Şi apoi, nimeni n-are chef să se amestece în certuri matrimoniale,

— E căsătorit?

— Nu.

Dinny îl văzu pe Adrian privind-o atent şi îşi aminti de râsul şi de vorbele Clarei: „Dinny, e îndrăgostit lulea de tine!”

— Mâine seară ai să-l întâlneşti aici, urmă unchiul ei. Din câte am înţeles, Em l-a invitat la cină; cred că şi pe Clare. Cu toată sinceritatea, Dinny, nu văd nimic ce s-ar putea face. Poate că se va răzgândi Clare şi se va întoarce la el, sau poate că se va răzgândi Corven şi o va lăsa în pace fără să se mai sinchisească de ea.

Dinny scutură din cap.

— Nici unul, nici celălalt. Trebuie să mă duc să mă spăl, unchiule.

Adrian rămase reflectând la incontestabilul adevăr că fiecare îşi are necazurile lui. Necazurile sale se rezumau în momentul de faţă la faptul că ambii săi copii vitregi, Sheila şi Ronald Ferse, aveau pojar, aşa încât el devenise un fel de paria în propria-i casă, sanctitatea impusă de orice boală infecţioasă obligând-o pe soţia lui să se refugieze în *purdah*[34]. Problema lui nu-l preocupa prea-mult. Văzuse dintotdeauna în Clare una dintre acele femei tinere care ştiu să-şi înşface porţia în dinţi dar care, din când în când, îşi mai zdrelesc genunchii. Pentru el, Dinny valora de trei ori cât Clare. Dar dacă Dinny îşi punea atât de mult la inimă necazurile surorii ei, atunci, da, acestea deveneau importante şi pentru Adrian. Dinny părea hărăzită să poarte în spinare poverile altora; a lui Hubert, a lui însuşi, a lui Wilfrid Desert şi acum povara surorii sale.

Exclamă, adresându-se papagalului din odaie:

— Nu se cade, Polly, nu-i aşa?

Papagalul, obişnuit cu el, zbură din colivia deschisă, i se aşeză pe umăr şi-l ciupi de ureche.

— Nici tu nu eşti de acord, nu?

Pasărea verde emise un soi de trăncănit şi-şi făcu drum, înfigându-şi gheruţele, spre vesta lui Adrian, care-l scărmăna în creştet.

— Şi pe ea cine-o s-o mai scarmene în creştet? Biata Dinny!

Glasul surorii lui îl făcu să tresară:

— Nu suport s-o mai scarmene nimeni pe Dinny.

— Nu, zise Adrian, căruia dintre noi îi pasă vreodată de ceilalţi?

— Aşa-i în familiile foarte numeroase. Eu am fost cea mai apropiată, când s-a însurat Lionel, şi acuma-i judecător..., deprimant. Dornford... l-ai văzut?

— Niciodată.

— Are un chip de portret. Se pare că a fost campion de sărituri la Oxford. Asta ajută la ceva?

— E ceea ce se numeşte un lucru dezirabil.

— Foarte bine făcut. L-am studiat eu la Condaford.

— Em, draga mea!

— Pentru Dinny, bineînţeles. Ce poţi face cu un grădinar care trece cu tăvălugul peste terasa de piatră?

— Îi spui să nu mai repete.

— Ori de câte ori mă duc la Lippinghall, tot cu tăvălugul îl văd, cărându-l mereu în altă parte. Sună gongul; uite-o şi pe Dinny; haideţi în sufragerie.

Sir Lawrence stătea în faţa bufetului, extrăgând din sticlă o fărâmă dintr-un dop de plută.

— Lafite, din 1865. Dumnezeu ştie ce-o mai fi de capul lui. Toarnă-l foarte încet, Blore. Ce părere ai, Adrian, îl încălzim puţin sau nu?

— Aş zice nu, dacă are asemenea vârstă.

— De acord.

Cina începu în tăcere. Adrian se gândea la Dinny, Dinny la Clare, iar Sir Lawrence la vinul roşu.

— Artă franceză, grăi Lady Mont.

— Ah! făcu Sir Lawrence, bine că mi-ai adus aminte, câteva dintre tablourile bătrânului Forsyte urmează să fie expuse. Ţinând seama că el şi-a dat viaţa apărându-le, i se datorează această onoare.

Dinny înălţă privirile.

— Tatăl lui Fleur? Era un om simpatic, unchiule?

— Simpatic? repetă Sir Lawrence. Nu ăsta-i cuvântul. Onest da; prevăzător, da, prea prevăzător pentru aceste vremuri, l-a căzut un tablou în cap, ştii, în timpul incendiului, bietul bătrân. Dar se pricepea la arta franceză. I-ar fi plăcut expoziţia care urmează să aibă loc.

— Nu va fi nimic în ea să egaleze Naşterea lui Venus[35], spuse Adrian.

Dinny îi aruncă o privire mulţumită.

— E un tablou divin.

Sir Lawrence înălţă o sprinceană.

— Adeseori m-am gândit să aprofundez întrebarea: De ce încetează o naţiune să fie poetică? Uită-te la vechii italieni şi la cei de azi.

— Poezia nu-i o chestiune de efervescenţă, unchiule? Nu înseamnă tinereţe, sau cel puţin entuziasm?

— Italienii n-au fost niciodată tineri, iar entuziaşti sunt şi acum. Ai fi putut să-i vezi, când am fost în Italia, anul trecut în mai, ce s-au mai agitat în legătură cu paşapoartele noastre.

— Emoţionant! încuviinţă Lady Mont.

— E o chestiune de mijloace de expresie, interveni Adrian, în secolul al paisprezecelea italienii se exprimau prin pumnale şi versuri, în secolele al cincisprezecelea şi al şaisprezecelea prin otravă, sculptură şi pictură, în al şaptesprezecelea prin muzică, în al optsprezecelea prin revoluţii, iar în al douăzecelea poezia lor se exprimă prin radio şi regulamente.

— Ah, mă obosea să tot văd regulamente pe care nu le puteam citi, murmură Lady Mont.

— Erai fericită, draga mea, eu le puteam citi.

— Italienii au totuşi un lucru bun, continuă Adrian, secol de secol dau naştere la câţiva oameni cu adevărat mari, într-un fel sau altul. Să se datoreze climatului, sângelui sau decorului, Lawrence?

Sir Lawrence ridică din umeri.

— Ce părere ai de vinul roşu? Miroase-l, Dinny. Acum şaizeci de ani voi, două tinerele, nici n-aţi fi luat parte la această cină, iar eu şi Adrian am fi devenit sentimentali. E aproape perfect.

Adrian sorbi şi aproba din cap.

— Excelent!

— Ce părere ai, Dinny?

Apartamente rezervate femeilor la musulmani.

— Sunt convinsă că-i perfect, dar în ce mă priveşte îl risipiţi degeaba.

— Bătrânul Forsyte l-ar fi apreciat; avea un sherry admirabil. Îi simţi buchetul, Em?

Lady Mont, cu paharul în mina şi cotul rezemat pe masă, îşi dilată delicat nările.

— Ce prostie, murmură ea, orice floare are un parfum mai frumos.

Remarca fu urmată de o tăcere totală.

Ochii lui Dinny fură cei dintâi care-şi revenîră.

— Ce mai fac Boswell şi Johnson, mătuşico?

— Tocmai îi povesteam lui Adrian: Boswell s-a apucat să treacă cu tăvălugul peste terasă, iar Johnson şi-a pierdut soţia, bietul de el. Acuma-i cu totul alt om. Fluieră tot timpul. Melodiile lui ar trebui culese.

— Vechi melodii care au supravieţuit bătrânei Anglii?

— Nu, moderne, pur şi simplu divaghează.

— Fiindcă veni vorba de supravieţuitori, ai citit vreodată „Întreab-o pe mama", Dinny? se amestecă Sir Lawrence.

— Nu; cine-i autorul?

— Surtees. Ar trebui s-o citeşti. E un corectiv.

— La ce, unchiule?

— La modernism.

Lady Mont lăsă din mână paharul. Era gol.

— Ce bine au procedat când au oprit expoziţia aceea de tablouri în 1900. Îţi aduci aminte, Lawrence, la Paris toate chestiile alea şerpuitoare, şi cu atâta galben şi albastru deschis, spirale şi pete şi feţe cu susu-n jos: Dinny, ar fi mai bine să ne retragem.

Şi când Blore comunică mesajul: „E bună domnişoara Dinny să coboare în birou?", Lady Mont murmură:

— Te cheamă în legătură cu Jerry Corven. Nu-l încuraja pe unchiul tău... el se crede în stare să dreagă lucrurile, dar nu e.

— Vezi, Dinny, i se adresă Sir Lawrence, pentru mine e întotdeauna o plăcere să stau de vorbă cu Adrian; e un tip „bine temperat", care gândeşte cu propria lui minte. I-am făgăduit Clarei să stau de vorbă cu Corven, dar n-are nici un sens să discut cu el până nu ştiu limpede ce trebuie să-i spun Şi chiar şi-n cazul ăsta mă tem că nu prea are sens. Tu ce părere ai?

Dinny, care se aşezase pe marginea scaunului, îşi rezemă coatele de genunchi. Era o atitudine din care Sir Lawrence deducea că augurii nu sunt favorabili.

— Judecând după cele ce mi-a mărturisit mie, astăzi unchiule Lawrence, hotărârea lui e luată. Ori Clare se întoarce la dânsul, ori intentează divorţ.

— Ai tăi ce-or să gândească?

— Tot ce poate fi mai rău.

— Ştii că există un tânăr care-i dă târcoale?

— Da.

— Şi care-i lefter?

Dinny zâmbi.

— Cu-aşa ceva suntem obişnuiţi.

— Ştiu, dar a fi lefter când încalci normele e un lucru grav. Corven ar putea cere daune, pare un tip vindicativ.

— Crezi sincer c-ar putea-o face? E o manieră repudiabilă astăzi, nu?

— Manierele contează prea puţin când unui om i-a sărit ţandăra. Presupun că n-ai reuşit s-o determini pe Clare s-o rupă cu tânărul Croom?

— Clare va refuza, mă tem, să accepte instrucţiuni pe cine să vadă şi pe cine nu. Ea consideră că ruptura s-a produs exclusiv din vina lui Jerry.

— Eu aş fi de părere, urmă Sir Lawrence scoţând un norişor de fum din lulea, să punem pe cineva pe urmele lui Jerry cât se găseşte aici, şi să strângem dacă-i posibil, câteva dovezi cu care să-i închidem gura, dar Clare nu vrea să audă de aşa ceva.

— Ea crede în cariera lui şi nu vrea să i-o submineze. Şi-apoi, e o metodă revoltătoare.

Sir Lawrence ridică din umeri.

— Ce altă vrei? Legea-i lege. E membru la clubul Burton. Doreşti să-l pândesc când vine pe acolo şi să apelez la el s-o lase în pace pe Clare? Să constate dacă nu cumva absenţa ei o să-i înmoaie inima?

Dinny îşi încreţi sprâncenele.

— S-ar putea să merite încercarea, dar nu cred c-o să-l poţi clinti.

— Tu ce linie vrei să adopţi?

— Să fiu alături de Clare, indiferent de ce face sau nu face.

Sir Lawrence dădu din cap, întrucât primise răspunsul la care se aşteptase.

X

Acea calitate care din vremuri imemoriale a făcut din funcţionarii publici ai Angliei ceea ce sunt, care a atras pe atâţia avocaţi în Parlament, i-a determinat pe atâţia clerici să renunţe de a deveni episcopi, a menţinut pe linia de plutire atâţia financiari, a salvat atâţia politicieni de preocuparea pentru ziua de mâine, şi atâţia judecători de colţii remuşcării, era prezentă, într-o doză remarcabilă, şi în Eustace Dornford. Ca să vorbim mai pe scurt, avea o excelentă digestie; putea să mănânce şi să bea în orice moment, fără ca să se resimtă după aceea. Depunea o activitate zeloasă şi neobosită, chiar şi când se distra, şi posedă acel spor de energie nervoasă care-l deosebeşte de omul ce câştigă campionatul la sărituri de cel care-l pierde. Şi acum, deşi clientela lui se mărise în salturi în ultimii doi ani, de când îmbrăcase roba[36], îşi depusese candidatura pentru Parlament. Şi totuşi, era ultimul om căruia i se putea aplica epitetul de „arivist”. Faţa lui smeadă, cu ochi cafenii şi trăsături frumoase, avea o expresie de receptivitate, chiar de sensibilitate, şi un surâs plăcut. Purta o mustaţă neagră, mică şi fină, iar peruca de avocat nu-i rărise părul natural, negru, cu fir ondulat. După ce terminase studiile la Oxford şi se lansase în societate, intrase în birourile partenerului mai tânăr al unei binecunoscute firme avocăţeşti de drept civil. Făcând parte din trupă de cavalerişti voluntari ai fermierilor din Shropshire, la izbucnirea războiului a intrat în cavalerie, şi la scurt timp după aceea a ajuns în tranşee, unde norocul i-a surâs mai mult decât altora. După război ascensiunea sa în barou a fost rapidă. Avocaţii îl îndrăgeau. Nu folosea niciodată metode dubioase faţă de judecători şi se relevase în interogatoriile directe pentru că dădea întotdeauna impresia că regretă succesele

obţinute. Era romano-catolic mai curând prin tradiţie decât prin practică. În sfârşit, era rezervat în problemele de sex şi prezenţa lui la cină avea un efect dacă nu de frânare, cel puţin de moderare a discuţiilor licenţioase.

Ocupa în imobilul Harcourt un apartament comod, destinat să servească drept locuinţă şi loc de studiu. În fiecare zi, la o oră matinală, pe ploaie sau pe cer senin, ieşea să facă o plimbare călare, după ce lucra timp de cel puţin două ore la dosarele lui. La ora zece, îmbăiat, cu micul dejun luat, pus la curent cu noutăţile zilei, era gata să se prezinte la tribunal. După închiderea şedinţei, la ora patru, se înfunda iar în dosarele lui până la şase şi jumătate. Serile, până acum libere, avea să şi le petreacă de aici înainte la Parlament, şi cum rareori se putea duce la culcare fără ca în prealabil să fi studiat timp de un ceas un caz sau altul, somnul lui avea să fie scurtat de la şase ore la cinci, sau chiar la patru.

Aranjamentul la care ajunsese cu Clare era simplu. Ea şosea la zece fără un sfert, deschidea corespondenţa, apoi între zece şi zece şi un sfert îşi primea instrucţiunile. Rămânea să execute tot ce era necesar şi revenea la ora şase, gata să rezolve tot ce-ar mai fi survenit între timp sau ce rămăsese nerezolvat.

A doua seară după cea despre care am vorbit, la orele opt şi cincisprezece precis, Dornford, intrând în salonul din Mount Street, fu întâmpinat şi prezentat lui Adrian, care fusese invitat din nou. Aşteptară, discutând situaţia lirei sterline şi alte chestiuni serioase, până ce glasul Lady-ei Mont îi întrerupse brusc.

— Supa! Ce-ai făcut cu Clare, domnule Dornford?

Ochii lui, care până în prezent nu luaseră aminte la altceva în afară de Dinny, se întoarseră spre gazdă cu o vagă surpriză.

— A plecat din Temple la şase şi jumătate, spunându-mi că ne vom revedea curând.

— Atunci o să coborâm la masă, hotărî Lady Mont.

Urmă o oră din acelea stânjenitoare, atât de familiare oamenilor binecunoscuţi, când patru dintre ei sunt preocupaţi de un subiect ce nu trebuie pomenit faţă de al cincilea, iar acest al cincilea e conştient de preocuparea lor.

Erau într-adevăr, prea puţini la număr, şi orice-ar fi şoptit unul dintre ei putea fi auzit şi de ceilalţi. Lui Eustace Dornford îi era deci imposibil să aibă o certitudine deschisă faţă de vreunul dintre vecinii săi; şi cum simţea instinctiv că fără o preliminară confesiune ar însemna pur şi simplu să fie inoportun se străduia să se menţină în subiecte cât mai oficiale şi nu vorbea decât despre primul ministru, despre nişte ucigaşi încă neidentificaţi, despre sistemul de ventilaţie al Camerei Comunelor şi despre dificultatea de a şti ce să faci acolo cu pălăria[37] şi alte teme de interes general. Dar, spre sfârşitul cinei, simţi atât de acut că toţi cei de faţă ardeau să spună ceva ce el nu trebuia să audă, încât pretextă că avea de dat un telefon în interes de serviciu şi se lăsă condus afară din cameră de către Blore.

În momentul în care ieşi, Dinny izbucni:

— Mătuşico, probabil că a fost atrasă într-o cursă. Aş putea să-mi cer scuze şi să mă reped să văd ce s-a întâmplat.

Sir Lawrence răspunse:

— Dinny, mai bine să aşteptăm până la sfârşit; câteva minute în plus nu mai contează.

— Nu credeţi, interveni Adrian, că Dornford ar trebui să cunoască adevărul? Doar Clare se duce zi de zi la el.

— O să-l lămuresc eu, încuviinţă Sir Lawrence.

— Nu, se opuse Lady Mont. Dinny trebuie să-i spună. Aşteaptă-l aici, Dinny. Noi urcăm.

Şi astfel, întorcându-se în sufragerie după telefonul dat cuiva de care ştia precis că nu se află

acasă, Dornford o găsi pe Dinny aşteptându-l. Îi oferi ţigările de foi şi-i spuse:

— Domnule Dornford, scuză-ne te rog. E vorba de sora mea. Te rog aprinde-ţi trabucul şi ia o cafea. Blore, vrei să-mi comanzi un taxi?

După ce-şi băură cafelele, când se aflau aşezaţi împreună în faţa sobei, Dinny îşi întoarse faţa spre foc şi debită în pripă:

— Ştii, Clare a rupt relaţiile cu soţul ei şi acesta a sosit ca s-o ia îndărăt acasă. Ea se împotriveşte şi trece prin momente foarte grele.

Dornford scoase o exclamaţie plină de interes.

— Mă bucur că mi-ai spus. Toată seara m-am simţit stingherit.

— Şi acum, cred că trebuie să mă duc să văd ce s-a întâmplat.

— Aş putea să te însoţesc?

— O, îţi mulţumesc, dar...

— Ar fi o plăcere pentru mine.

Dinny şovăi. I-ar fi putut fi de mare ajutor la nevoie; în cele din urmă, însă, spuse:

— Îţi mulţumesc, dar poate că pe sora mea ar stânjeni-o.

— Înţeleg. Dar te rog, dă-mi de ştire în orice moment crezi că ţi-aş putea fi de ajutor.

— A sosit taxiul, domnişoară.

— Într-o zi, urmă Dinny, aş dori să mă lămureşti în legătură cu legea divorţurilor.

În taxi se întrebă ce-o să se facă dacă n-o să poată intra în casă; pe urmă se întrebă ce-o să se facă dacă o să poată intra şi o să dea peste Corven acolo. Opri maşina la colţul de unde începeau fostele grajduri transformate în garaje.

— Rămâi aici, te rog, îi ceru şoferului, te anunţ într-o clipă dacă mai am nevoie de dumneata.

Întunecoasă şi tainică mai părea acea fundătură!

„Ca şi viaţa noastră”, îşi spuse Dinny şi trase de clopoţelul ornamental. Clincăni pierdut, dar fără nici o urmare. Sună încă o dată şi încă o dată, şi se dădu câţiva paşi îndărăt ca să se uite la ferestre.

Perdelele, îşi aminti Dinny, erau foarte groase şi fuseseră bine împreunate; nu-şi putea da seama dacă îndărătul lor era lumină sau nu. Mai sună o dată şi folosi ciocănaşul, ţinându-şi respiraţia, ca să audă mai bine. Nici un sunet! în cele din urmă, nedumerită şi îngrijorată, se întoarse la maşină. Clare îi spusese că Jerry Corven locuieşte la hotelul Bristol; dădu şoferului adresa. Puteau exista o duzină de explicaţii; numai că, de ce, într-un oraş cu telefoane, Clare nu-i înştiinţase de nimic? Zece şi jumătate! Poate că până la ora asta telefonase.

Maşina opri în faţa hotelului.

— Aşteaptă, te rog.

Intrând în holul discret aurit, rămase o clipă descumpănită. Decorul părea să ofere un cadru nepotrivit pentru necazuri personale.

— Ce doreşte doamna? întrebă vocea unui băiat de serviciu.

— Aş dori să ştiu dacă cumnatul meu, Sir Gerald Corven, se află în hotel.

Şi dacă o să apară, ce-o să-i spună? îşi văzu silueta, în mantou de seară, reflectată într-o oglindă, şi se miră constatând că avea o ţinută dreaptă, se simţea încovrigându-se şi clătinându-se ba într-o parte, ba-n alta. Dar Corven nu apăru. Nu fusese de găsit nici în camera lui, nici în vreunul dintre saloane Se întoarse la maşina.

— Înapoi în Mount Street, te rog.

Dornford şi Adrian plecaseră, mătuşa şi unchiul ei jucau pichet

— Ei, Dinny!

— La ea n-am putut să intru, iar dânsul nu era la hotel.

— Ai fost acolo?

— Era singurul lucru care mi-a dat prin gând să-l fac.

Sir Lawrence se ridică.

— O să telefonez la clubul Burton.

Dinny se aşeză lângă mătuşa ei.

— Mătuşico, presimt că-i la ananghie. Clare nu e niciodată lipsită de bună-cuviinţă.

— Răpită sau încuiată, spuse Lady Mont. A fost un caz asemănător în tinereţea mea. Thompson, sau Watson, mare scandal. Habeas corpus, sau aşa ceva, dar acum soţii nu mai au dreptul ăsta. Ei, Lawrence?

— A părăsit clubul la ora cinci. N-avem altceva de făcut decât să aşteptăm până dimineaţă. Poate să fi uitat de invitaţia la cină, ştii; sau să fi încurcat data.

— Dar i-a spus domnului Dornford că se vor revedea în curând.

— Asta se aplică şi la faptul că se vor revedea mâine dimineaţă. N-are rost să-ţi faci griji, Dinny.

Dinny se ridică, dar nu se dezbrăcă. Făcuse oare tot ce-i stătea în putinţă? Era o noapte clară, frumoasă şi caldă pentru luna noiembrie. Doar la vreun sfert de milă depărtare se întindea fundătura aceea a garajelor, să se strecoare afară din casă şi să se mai ducă o dată?

Îşi scoase rochia de seară, îmbrăcă o rochie obişnuită, îşi puse pălăria şi mantoul de blană şi se furişă jos. În hol era întuneric. Trăgând uşurel zăvoarele, se strecură în stradă. Când intră în aleea Garajelor, unde vreo două automobile erau parcate pentru noapte, văzu lumină la ferestrele de sus ale casei cu numărul 2. Geamurile fuseseră deschise şi perdelele trase la o parte. Sună.

Un minut mai târziu, Clare, în rochie de casă, îi deschise uşa.

— Dinny, tu ai fost şi mai înainte?

— Da.

— Îmi pare rău că nu ţi-am putut deschide. Vino sus!

O luă înainte pe scăriţa spiralată şi Dinny o urmă.

Sus era cald şi lumină, uşa care dădea spre micuţa sală de baie deschisă, şi aşternutul în dezordine. Clare îşi privi sora cu un soi de nefericită sfidare.

— Da, a fost Jerry aici, nu-s nici zece minute de când a plecat.

Dinny simţi un fior de groază prin şira spinării.

— La urma urmei, a venit de departe, continuă Clare: frumos din partea ta că te-ai necăjit, Dinny.

— Oh, scumpa mea!

— Când m-am întors din Temple, l-am găsit afară aşteptându-mă. Am făcut prostia să-l las să intre. Acum... în sfârşit, nu mai are importanţă! O să am grijă să nu se mai repete.

— Vrei să rămân la tine?

— O, nu. Dar ia un ceai. Tocmai l-am fiert. Vreau ca nimeni să nu ştie ce s-a întâmplat.

— Desigur. O să spun că ai avut o migrenă cumplită şi că nu te-ai simţit în stare să coborî până la telefon.

În timp ce-şi bea ceaiul, Dinny o întrebă:

— Întâmplarea nu te-a făcut să-ţi schimbi planurile?

— Dumnezeule! Nu!

— Dornford a fost astă-seară la cină. Am socotit cu toţii că e mai bine să ştie că treci prin momente dificile.

Clare încuviinţă din cap.

— Probabil că ţie ţi se pare totul foarte bizar.

— Mi se pare tragic.

Clare înălţă din umeri, apoi se ridică şi-şi cuprinse sora în braţe. După această tăcută îmbrăţişare, Dinny ieşi în aleea acum întunecoasă şi pustie. La colţul care dădea spre Square, aproape că se împiedică de un tânăr.

— Domnul Croom, nu-i aşa?

— Domnişoara Cherrell? Veniţi de la Lady Corven?

— Da.

— Se simte bine?

Faţa îi era frământată, vocea plină de îngrijorare. Dinny respiră adânc înainte de a răspunde:

— O, da. De ce nu s-ar simţi bine?

— Mi-a spus aseară că omul acela se află aici. Mă nelinişteşte îngrozitor.

Prin mintea lui Dinny fulgeră gândul: „De s-ar fi întâlnit cu omul acela!” Dar răspunse calm:

— Însoţeşte-mă până în Mount Street.

— N-am nimic împotrivă ca dumneavoastră să cunoaşteţi adevărul, începu el. Sunt foarte îndrăgostit de Clare. Cine n-ar fi? Domnişoară Cherrell, nu cred că ar trebui lăsată singură în locul ăsta. Mi-a povestit că dânsul a venit ieri, în timp ce dumneavoastră vă aflaţi la ea.

— Da. Şi l-am luat cu mine, aşa cum te iau acum pe dumneata. Socotesc că sora mea ar trebui lăsată în pace.

Tânărul păru să se strângă în sine.

— Aţi fost vreodată îndrăgostită?

— Da.

— Ei bine, atunci ştiţi.

— Da, ştia!

— E o tortură să nu fiu alături de ea, să nu mă pot asigura că totul e în regulă. Clare ia lucrurile foarte uşor, dar eu nu.

„Ia lucrurile foarte uşor!” Faţa cu care o privise Clare! Dar Dinny nu răspunse.

— De fapt, urmă tânărul Croom cu oarecare incoerenţă, oamenii n-au decât să spună şi să gândească ce le place, dar dacă ar simţi ceea ce simt eu, atunci ar gândi altfel. Nu vreau s-o plictisesc, efectiv nu vreau; dar nu pot suporta gândul că se află în primejdie din cauza omului aceluia.

Dinny se controlă, ca să poată răspunde liniştit:
,

— Nu cred că se află în primejdie. Dar s-ar putea afla, dacă s-ar răspândi vestea că dumneata...

Tânărul o privi în ochi.

— Mă bucur că vă are pe dumneavoastră. Pentru numele lui Dumnezeu, aveţi grijă de ea, domnişoară Cherrell.

Ajunseră la colţul ce dă în Mount Street, şi Dinny îi întinse mâna.

— Poţi fi sigur că orice cale ar urma Clare, eu voi fi alături de ea. Noapte bună. Şi capul sus!

Tânărul îi strânse mâna şi o porni ca posedat de diavol. Dinny intră în casă, trase cu precauţie zăvoarele. Luneca pe o gheaţă atât de subţire! Abia de-şi putea târî picioarele până sus, unde se prăbuşi istovită în pat.

XI

Când Sir Lawrence Mont intră a doua zi la clubul Burton, era stăpânit de sentimentele omului care ia hotărârea de a se amesteca în treburile altuia, adică încerca un stingherit simţ al propriei importanţe, îmbinat cu dorinţa de a se fi aflat în acel moment în alt loc. Nu ştia ce naiba să-i spună lui Corven, sau de ce naiba ar trebui să-i spună ceva, din moment ce, după părerea lui, cea mai bună soluţie pentru Clare ar fi fost să mai facă o încercare de a-şi salva căsnicia. Aflând de la portar că Sir Gerald se găsea la club, îşi vârî delicat, nasul pe uşa a trei saloane, până descoperi spinarea prăzii căutate, pitită în colţul unei încăperi prea strâmte pentru a servi şi la altceva decât la corespondenţă. Sir Lawrence se aşeză la o măsuţă lângă uşă, astfel încât să poată simula surpriză când Corven s-ar fi ridicat să plece. Individul avea timp berechet şi şi-l pierdea în neştire. Sir Lawrence observă alături un exemplar din „Ghidul Politicianului Britanic” şi începu să parcurgă alene cifrele importurilor realizate de Marea Britanie. Găsi la cartofi: consumul şaizeci şi şase de milioane cinci sute de tone, producţie opt milioane opt sute şaptezeci şi patru de mii de tone. Mai deunăzi citise un articol al cuiva care scria că se importă anual slănină în valoare de patruzeci de milioane de lire sterline. Luând o foaie de hârtie, Sir Lawrence însemnă: Prohibiţia importului şi protecţia mărfurilor alimentare ce pot fi produse în interior. Importuri anuale: carne de porc, 40.000.000 lire sterline, păsări, aproximativ 12.000.000; cartofi — Dumnezeu ştie cât or mai fi costând. Şi toată carnea de porc, toate ouăle şi jumătate din cantitatea de cartofi ar putea fi produse în ţară. De ce să nu facem un plan pe cinci ani? Ar trebui diminuat, prin prohibiţie, importul de carne de porc şi de ouă cu o

cincime în fiecare an, iar importul de cartofi cu o zecime anual, sporindu-se treptat producţia internă, menită să le înlocuiască. La sfârşitul a cinci ani, carnea de porc şi ouăle şi jumătate din cantitatea de cartofi ar proveni din producţia internă. Am economisi în acest fel optzeci de milioane din investiţiile pentru import, ceea ce, practic, ar echilibra balanţa comerţului nostru.

Luând o altă foaie de hârtie, scrise:

Către redactorul şef al ziarului
The Times

Domnule,

Un plan simplu de eliberare a balanţei noastre comerciale ar merita, cred, atenţia celor interesaţi să ajungă la ţintă fără ocolişuri. În investiţiile noastre destinate importului sunt prevăzute trei articole alimentare pentru care se cheltuieşte anual circă... lire, şi care ar putea fi produse în ţara noastră, fără să ridicăm simţitor preţul de cost al traiului, m-aş încumeta să afirm, dacă de la bun început luăm elementara precauţie de a spânzura un speculant. Aceste trei articole sunt: carnea de porc, păsările, cartofii. Nu ar fi necesar să se pună impozite, pentru că tot ce s-ar cere ar fi...

Dar în clipa aceea, dându-şi seama că Jerry Corven ieşea din cameră, exclamă:

— Hello!

Corven se întoarse şi veni către el. Cu speranţa că şi dânsul arăta tot atât de degajat că şi nepotul său prin alianţă, Sir Lawrence se ridică:

— Îmi pare rău că nu te-am putut vedea când ai venit la noi acum câteva zile. Ai un concediu mai lung?

— Încă o săptămână, asta-i tot, după care, probabil, va trebui să zbor peste Mediterană.

— Nu-i o lună prea potrivită pentru zbor. Ce părere ai de balanţa răsturnată a comerţului nostru?

Jerry Corven înălţă din umeri.

— Au găsit ceva de care să se agaţe. Niciodată nu izbutesc să vadă mai departe de lungul nasului.

— *Tiens! Une montagne*![38] Îţi aduci aminte de caricatura lui Caran d'Ache[39] care-l reprezenta pe Buller[40] faţă-n faţă cu Ladysmith? Nu, de bună seamă că nu-ţi aduci aminte. Asta a fost acum treizeci şi doi de ani. Dar caracterul naţional rămâne neschimbat, nu crezi? Ce mai e prin Ceylon? Cei de-acolo nu prea-s în amor cu India, sper?

— Dar nici cu noi; ne menţinem pe o poziţie cam zgâlţâita.

— Am auzit că nepoatei mele nu-i prea prieşte clima.

Expresia lui Corven deveni atentă şi vag zâmbitoare.

— Nu i-a priit sezonul cald, dar acesta s-a încheiat.

— Ai de gând s-o iei înapoi cu dumneata?

— Da.

— Nu ştiu dacă procedezi bine.

— Dac-aş lăsa-o aici aş proceda şi mai rău. Ori ai o soţie, ori nu.

Sir Lawrence, privindu-i ochii, gândi: „Nu-i mai spun un cuvânt. E lipsit de rost. Şi-apoi, probabil că are dreptate. Numai că aş pune rămăşag...”

— Scuză-mă, i se adresă Corven. Trebuie să expediez scrisorile astea.

Se răsuci pe călcâie şi se îndepărtă, o apariţie îngrijită şi sigură pe sine.

„Hm! îşi spuse Sir Lawrence, n-a fost ceea ce s-ar putea numi o discuţie plină de roade.” Şi se aşeză din nou să-şi termine scrisoarea adresată ziarului „The Times”.

— Trebuie să-mi procur cifrele exacte, murmură ca pentru sine. O să apelez la Michael...

Şi gândurile i se întoarseră din nou la Corven. În cazuri din astea, imposibil să ştii a cui e vina. La urma urmei, o nepotrivire e o nepotrivire, şi oricât

zel ai depune, sau oricâtă înţelepciune, tot nu reuşeşti s-o îndrepţi. „Ar fi trebuit să fiu judecător, îşi urmă Sir Lawrence gândurile, şi atunci mi-aş fi putut exprima punctul de vedere.” Domnul judecător Mont rosti în cuvântul său: „A sosit momentul să avertizăm poporul acestei ţări împotriva căsătoriei. Această alianţă care s-a dovedit de folos în vremurile victoriene, ar trebui contractată acum numai în cazurile în care există suficiente probe că nici una dintre părţi nu este înzestrată cu individualitate...” „Cred c-o să mă duc acasă la Em.” Apăsă sugativa pe scrisoarea perfect uscată, adresată ziarului „The Times”, o vârî în buzunar şi porni spre casă prin placidul şi întunecatul Pall Mall. Se opri să se uite în vitrina negustorului său de vinuri din St. James Street, întrebându-se o dată mai mult ce anume justifica suprataxa acestuia, de zece la sută, când un glas rosti în spatele lui:

— Bună seara, Sir Lawrence!

Era tânărul care se numea Croom.

Traversară strada împreună.

— Voiam să vă mulţumesc, Sir, pentru cuvântul pe care l-aţi pus pentru mine la domnul Muskham. M-am văzut azi cu dumnealui.

— Cum ţi s-a părut?

— O, foarte amabil. Sunt de acord cu dumneavoastră că are o idee fixă în ce priveşte încrucişarea cailor noştri de curse cu cei de sânge arab.

— I-ai împărtăşit părerea?

Tânărul Croom zâmbi.

— Nu prea. Calul arab e mult mai scund.

— E ceva în ideea lui. Dar Jack greşeşte când aşteaptă rezultate imediate. E ca şi în politică, oamenii nu vor să se sacrifice azi pentru ce va fi mâine. Dacă un anumit plan nu dă rezultate până în următorii cinci ani, îl socotim ineficient. Jack ţi-a promis să te angajeze?

— O să mă supună la o probă. Va trebui să lucrez la el o săptămână, ca să constate cum mă

descurc cu caii. Dar iepele arabe nu vor fi trimise la Koyston. Le va ţine într-un loc special, mai sus de Oxford, lingă Bablock Hythe. Acolo o să lucrez eu dacă reuşesc la examen. Dar asta va fi abia în primăvară.

— Jack e un formalist, spuse Sir Lawrence când intrară la „Coffee House”. Va trebui să-ţi supraveghezi comportarea.

Tânărul Croom zâmbi.

— Ştiu. La crescătoria lui totul merge ca pe roate. Din fericire am pasiunea cailor. Domnul Muskham nu m-a pus în încurcătură. Şi e o imensă uşurare să ţi se ofere posibilitatea unei slujbe; unde mai pui că e tocmai ceea ce mi-am dorit.

Sir Lawrence zâmbi — entuziasmul îţi face oricând plăcere.

— Ar trebui să-l cunoşti pe fiul meu, şi el e un entuziast, deşi are treizeci şi şapte de ani! Ai să fii în districtul lui electoral, ba nu, în districtul lui Dornford ai să fii. Apropo, ştii că nepoata mea e secretara lui?

Tânărul Croom încuviinţă din cap.

— Nu ştiu dac-o să mai continue acum dacă s-a întors Corven.

Sir Lawrence pândi expresia feţei tânărului. Era de o mohoreală vizibilă.

— O să continue. Nu se mai întoarce în Ceylon.

Rostise cuvintele de mai sus cu o bruscheţe încruntată şi Sir Lawrence gândi: „Acum e momentul să mă cântăresc”. Tânărul Croom îl însoţi la cântar, ca şi cum era un lucru inevitabil. Se aprinsese la faţă.

— Ce te face să fii atât de sigur? întrebă Sir Lawrence privindu-l de pe platforma cântarului.

Tânărul Croom se înroşi mai tare.

— Doar nu vii până aici numai ca să te întorci.

— Poate că da. Dacă viaţa ar fi un cal de curse, ar fi întruna muştruluit de antrenori că nu respectă regulile jocului.

— Întâmplător, ştiu că Lady Corven nu se mai întoarce, Sir.

Pentru Sir Lawrence era limpede că sosise momentul în care sentimentele sunt mai puternice decât discreţia. Deci tânărul acesta era îndrăgostit de Clare. Să fi fost un prilej de a-l avertiza să renunţe la cursă? Sau era mai uman dacă se prefăcea că nu observă?

— Şaptezeci de kilograme, constată Sir Lawrence; dumneata cântăreşti mai mult sau mai puţin, domnule Croom?

— Mă menţin la 68-69.

Sir Lawrence îi cercetă din priviri silueta zveltă.

— Mă rog, ai o înfăţişare foarte bine proporţionată. Extraordinar ce umbră poate să arunce abdomenul asupra vieţii. Dar în privinţa asta, dumneata nu trebuie să-ţi faci nici o grijă până la cincizeci de ani.

— De bună seamă că nici dumneavoastră, Sir, n-aţi avut vreodată neplăceri în acest domeniu!?

— Lipsite de importanţă; dar l-am observat adumbrind viaţa atâtor altora! Ei, acum trebuie să plec. Noapte bună.

— Noapte bună, Sir. Vă sunt extrem de recunoscător.

Îşi strânseră mâinile şi Sir Lawrence îşi văzu mai departe de drum pe strada St.Mames.

„Tânărul ăsta, gândi el, face o impresie bună şi nu-mi dau seama de ce am senzaţia că o să ne dea de furcă. Ar fi trebuit să-i spun: „Nu râvni la nevasta aproapelui tău”. Dar nu ştiu cum a făcut Dumnezeu lumea asta că niciodată nu spui ceea ce trebuie.” Tinerii i se păreau foarte interesanţi; se tot spunea că sunt lipsiţi de respect faţă de cei bătrâni, şi aşa mai departe, dar el, unul, nu remarcase. Îi găsea la fel de respectuoşi şi de manieraţi precum fusese şi dânsul la vârsta. lor, şi mult mai accesibili în discuţie. Desigur, nu puteai şti niciodată ce gândesc cu adevărat; dar lucrul ăsta nu-i neapărat un defect. La urmei, şi pe vremea lui tinerii gândeau că

bătrânii n-au altă menire, şi Sir Lawrence se cutremură pe bordura de piatră din Piccadilly, decât să li se ia măsurătoarea pentru coşciug. *Tempora mutantur et nos mutamur în illis*[41]: dar oare aşa stau lucrurile? Poate că în realitate nu se schimbă mai mult decât s-a schimbat pronunţia limbii latine din tinereţea lui şi până azi. Tinereţea va rămâne întotdeauna tinereţe, şi bătrâneţea bătrâneţe, având între ele aceeaşi reală discordanţă, şi aceeaşi neîncredere, şi acelaşi straniu jind al bătrâneţii de a simţi ce simte tinereţea şi de a gândi cum gândeşte tinereţea; şi aceeaşi pretenţie simulată că pentru nimic în lume n-ar dori să simtă şi să gândească astfel, şi, îndărătul tuturor acestora, instinctul că, dacă i s-ar oferi prilejul, bătrâneţea ar refuza să-şi reia firul vieţii de la capăt. Din fericire! Cu calmul ei statornic, Viaţa, pe măsură ce se epuizează, îţi ajustează şi doza de inerţie. La fiecare stadiu al existenţei, pofta de viaţă îţi este reglată proporţional cu ceea ce ai în faţă, şi nu mai mult. Individul ăla, Goethe, a dobândit nemurirea pe muzica lui Gounod[42], înteţind o scânteie gata să se stingă, şi aţâţând-o într-o vâlvătaie. „Aiureli! gândi Sir Lawrence, aiureli teutonice! Eu, dac-aş avea puterea s-o fac, aş alege oare din nou suspinele şi plânsetele, frânturile de fericire fugară, şi dorurile flămânde ale acestui tânăr? Categoric, nu! Nătângului bătrân îi ajunge prostia pe care a acumulat-o. Dar poliţistul ăsta nu mai are de gând să oprească odată circulaţia? Oamenii îşi conduc acum maşinile cu aceeaşi încredere cu care vizitii tramvaielor cu cai şi ai trăsurilor îşi minau pe vremuri mârţoagele împiedicate, şovăielnice, tropăitoare. Şi tinerii şi tinerele trăiesc aceeaşi arzătoare atracţie, legală sau ilegală, unii către alţii. Numai pavajul străzilor e altul şi langajul în care sunt exprimate dorurile tinereţii. Dar, Dumnezeule mare! legile circulaţiei, ciocnirile şi derapările, şi miraculoasele evitări de ciocniri şi triumfurile,

suferinţele, împlinirile spre mai bine său spre mai rău, au rămas toate la fel!”

„Da, îşi spuse mai departe Sir Lawrence, n-are decât poliţia să emită ordonanţe, şi clericii să scrie la gazetă, şi judecătorii să vorbească după placul inimii, natura umană tot o să-şi facă drum, aşa cum îşi făcea şi pe vremea când şi eu eram cu caşul la gură.”

Poliţistul îşi schimbă direcţia manşetelor, iar Sir Lawrence traversă continuându-şi drumul spre Berkeley Street. Aici se petrecuseră destule schimbări! Casele măreţiei de odinioară dispăreau văzând cu ochii. Bucată cu bucată, fără vreun ţel vizibil, aproape cu neruşinare, aşa cum se pricep englezii adevăraţi să facă, Londra se reconstruia. Epoca dinastică apusese, odată cu dependinţele ei: feudalismul şi Biserica. Până şi războaiele se purtau acum pentru popoare şi pentru pieţele lor. Nu mai existau războaie dinastice sau religioase. Mă rog, asta era ceva! Pe zi ce trece, căpătăm tot mai multe asemănări cu gângăniile, îşi zise Sir Lawrence. Şi ce interesant e! Religia aproape că şi-a dat duhul pentru că a murit credinţa într-o viaţă viitoare; şi totuşi, ceva se căzneşte să-i ia locul munca obştească, munca socială, crezul furnicilor, crezul albinelor! Drumul cel mai rapid, fără îndoială, dar oare şi cel mai sigur? Nu! Sistemul convingerii rămâne cel mai bun, pentru că o dată înstăpânit ţine, numai că-i al naibii de lent. Da, şi al naibii de ironic! Până acum, simţul muncii sociale era apanajul familiilor de viţă veche, care-şi băgaseră în cap că sunt datoare să realizeze ceva util pentru a-şi plăti rangul deţinut în societate.

Acum, când aceste familii se stingeau, simţul datoriei sociale va persista oare? Şi pe ce cale o să-l „preia” poporul? „Mă rog, îşi spuse Sir Lawrence, în fond muncă utilă face şi conducătorul de autobuz, şi vânzătorul de prăvălie care-şi dă atâta osteneală să-ţi asorteze culoarea ciorapilor, şi femeia care are grijă de copilul vecinului, sau care adună pomeni pentru oamenii fără căpătâi ori copiii de pripas, şi

motociclistul care se opreşte şi se uită la tine cum meştereşti la maşină, şi poştaşul care-ţi poartă recunoştinţă când îi strecori un bacşiş; şi oricine-ţi întinde o mână să te scoată din mocirlă când îşi dă seama că te înfunzi de-adevăratelea. Singurul lucru de care-i nevoie e sloganul: „Aer curat şi exerciţiu, pentru făurirea instinctelor sănătoase”. Asta ar trebui afişat pe toate ferestrele autobuzelor, în locul anunţurilor de felul: „Colosala crimă săvârşită de un preot” sau „Escrocherie la loto-pronosport”. A, asta îmi aduce aminte că trebui s-o întreb pe Dinny ce ştie despre relaţiile dintre Clare şi tânărul ăla.”

Cu acest gând se opri în faţa uşii casei sale şi vârî cheia în broască.

XII

În pofida siguranţei lui Sir Gerald Corven, strădaniile unui soţ de a redobândi tovărăşia soţiei sale nu se dovedeau a fi chiar atât de simple, mai ales când acesta nu avea la dispoziţie decât o săptămână pentru a-şi duce la împlinire dorinţa. Experienţa acelei nopţi de pomină o făcuse pe Clare să fie extrem de prevăzătoare. A doua zi, sâmbăta, când plecă la ora prânzului din Temple, se urcă într-un tren care-o duse la Condaford, unde nu rosti nici o vorbă despre faptul că era în căutare de adăpost. Duminică dimineaţa lenevi târziu în pat, cu ferestrele larg deschise, privind cerul împuns de ulmii înalţi, dezgoliţi. Soarele strălucea trimiţând câteva raze asupră-i, aerul era blând şi fremăta de zgomotele vieţii matinale: ciripitul păsărilor, mugetul unei vaci, croncănitul unui corb în trecere pe acolo, uguitul neîntrerupt al porumbeilor. Clare nu avea prea mult simţ al poeziei dar, pentru o clipă, făptura ei relaxată percepu simfonia acestei lumi. Filigranul crenguţelor nude şi al celor câteva frunze aninate, profilat pe cerul mătăsos, aurit, unduitor, corbul care se legăna în echilibru pe-o ramură; ţarina verde stropită cu cafeniu-roşcat, dunga îndepărtată a pădurii; şi toate sunetele dimineţii, şi aerul pur, inodor, care-i scălda obrajii, liniştea vibrantă şi independenţa perfectă a fiecărui lucru în parte, şi totuşi vechea, îndelungata seninătate a finalităţii, toate acestea o smulseră pentru o clipă din ea însăşi, făcând-o să întrezărească universalul.

Dar viziunea a fost trecătoare; a înlocuit-o gândul la seara de joi, şi la Tony Croom, şi imaginea băieţaşului soios care stătea afară, în faţa restaurantului din Soho, şi care-i spusese atât de înduioşător: „Aduceţi-vă aminte de bietul băiat cucoană; aduceţi-vă aminte de bietul băiat! Dacă Tony ar fi văzut-o în seara celei de-a două zile! Cât

de rupte sunt faptele de adevăratele sentimente, cât de puţin se cunosc oamenii unul pe celălalt chiar când sunt foarte aproape! Râse uşor, cu jenă. Într-adevăr, fericit cel ce trăieşte în necunoaştere!

Clopotul din sat începu să bată. Extraordinar cum mama şi tatăl ei continuau să se ducă duminică de duminică la biserică, în nădejdea, bănuia Clare, că toate or să se aranjeze cum nu se poate mai bine; sau poate din pricină că de nu s-ar fi dus ei, nu s-ar fi dus nici sătenii, şi biserica ar fi rămas de izbelişte, cel puţin tot ce era dincolo de capelă!

Ce plăcut era să trândăveşti în vechea ta cameră din copilărie, şi să te simţi la adăpost, şi la căldură, şi lenevoasă, cu un câine tolănit la picioare! Până sâmbăta viitoare avea să fie ca o fiară încolţită, ca o vulpe hăituită, refugiindu-se în primul adăpost ce-i iese în cale; şi Clare îşi încleştă buzele, asemenea vulpii când dă cu ochii de ogari. El trebuia neapărat să se întoarcă, aşa-i spusese, cu sau fără ea. Ei bine, se va întoarce fără ea!

Senzaţia de a se afla la adăpost îi fu brutal zguduită pe la ora patru când, întorcându-se cu câinii de la plimbare, văzu un automobil în faţa casei şi pe maică-sa întâmpinând-o în hol:

— A venit Jerry; e cu taică-tu.

— O!

— Urcă în camera mea, drăguţo.

În cămăruţa de la primul etaj, lipită de dormitorul ei, personalitatea Lady-ei Charwell se desfăşurase pe o gamă mai largă decât în tot restul străvechii, întortocheatei, obositei locuinţe, atât de îmbâcsită de relicve şi îmbibată de timpul trecut. Ambianţa azurie şi parfumată cu verbină a acestei cămăruţe purta amprenta unei eleganţe distincte, deşi puţin ofilite. Fusese anume proiectată; restul casei crescuse de la sine, ţâşnind ici-colo în mici oaze de modernism, dar complăcându-se a fi, în cea mai mare parte, un pustiu presărat cu vestigiile timpului.

Clare, aşezată la gura sobei, răsucea în mâini o statuetă de porţelan. În momentul de faţă se

conjugau forţele crezurilor, convenţiei şi confortului, împotriva cărora se ridică doar o biată opoziţie, întemeiată pe un motiv prea oribil ca să-l scoţi la iveală. Aşteptă ca maică-sa să vorbească prima.

— Vezi tu, dragă, nouă nu ne-ai povestit nimic.

Dar cum puteai povesti cuiva care arăta şi vorbea ca mama ei? Clare roşi, păli, şi răspunse:

— Nu pot spune altceva decât că zace în el o bestie. Ştiu că bestia nu transpare la suprafaţă, dar aşa-i mamă, crede-mă.

Lady Charwell roşise la rândul ei. Şi, fiind trecută de cincizeci de ani, nu-i stătea bine.

— Scumpa mea, eu şi cu tatăl tău o să te ajutăm cât o să ne stea în putinţă; numai că, desigur, e atât de important ca de astă dată să iei hotărârea cea mai dreaptă...

— Şi cum prima oară am luat o hotărâre greşită, nu se poate avea încredere în mine că de astă dată voi lua una bună? Mamă, trebuie să mă crezi pe cuvânt; pur şi simplu nu pot să vorbesc despre lucrurile astea, şi pur şi simplu nu mă pot întoarce la el.

Lady Clarwell se aşezase; o cută îi brăzda fruntea între ochii albaştri-cenuşii, fixaţi în gol. Îşi întoarse privirile către fiică-sa şi i se adresă cu o voce şovăielnică:

— Eşti sigură că nu-i vorba de bestia care zace în orice bărbat?

Clare râse.

— O, nu! Eu nu mă las chiar atât de uşor impresionată.

Lady Charwell suspină.

— Nu te necăji, mămico; de îndată ce trecem peste hop, lucrurile se vor aranja. Astăzi nimic nu mai are importanţă.

— Aşa se spune, dar noi mai păstrăm prostul obicei de a crede că anumite lucruri au importanţă.

La această aluzie aproape ironică, Clare răspunse cu repeziciune:

— Important este să-ţi păstrezi respectul faţă de tine însăţi. Or, alături de el n-aş izbuti, crede-mă.

— Atunci eu nu mai am ce adăuga. Tatăl tău va dori să te vadă. Ai face mai bine să te faci comodă...

Clare o sărută şi ieşi din încăpere. De jos nu răzbea nici un sunet, şi urcă în camera ei. Simţea cum i se îndârjeşte voinţa. Vremurile când bărbaţii dispuneau de soţii după placul inimii trecuseră şi, orice-ar fi pus la cale Jerry şi cu taică-su, ea n-o să se lase urnită. Când fu chemată, se duse la întrevedere, tăioasă ca lama de cuţit şi împietrită ca o stâncă.

— Stăteau amândoi în biroul generalului, şi Clare simţi pe dată că se puseseră de acord. Făcând un semn de salut din cap în direcţia soţului ei, se îndreptă spre taică-su.

— Da?

Corven vorbi primul.

— Sir, las în seama dumneavoastră să-i explicaţi.

Faţa ridată a generalului arăta mâhnită şi iritată. Se cabră:

— Clare, am discutat chestiunea. Jerry recunoaşte că tu ai multă dreptate de partea ta, dar mi-a dat cuvântul lui că nu o să te mai insulte niciodată. Vreau să-ţi cer să priveşti lucrurile din punctul lui de vedere. El afirmă, şi cred că e just, că punctul lui de vedere ţi-e mai favorabil ţie decât lui. Se poate că vechile idei despre căsnicie să fie demodate dar, la urma urmei amândoi aţi făcut un legământ, însă chiar dacă lăsăm acest lucru la o parte...

— Da, răspunse Clare.

Generalul îşi răsuci mustăcioara şi-şi înfundă cealaltă mână adânc, în buzunar.

— Ei bine, ce Dumnezeu aveţi de gând? Nu puteţi divorţa, e în joc numele tău şi situaţia lui şi... numai după optsprezece luni? Ce vreţi să faceţi? Să trăiţi despărţiţi? Nu-i frumos nici pentru tine, nici pentru el.

— E mai frumos, pentru amândoi, decât să trăim împreună.

Generalul privi la faţa ei împietrită.

— Aşa gândeşti acum; dar noi amândoi avem mai multă experienţă decât tine.

— Mai devreme sau mai târziu trebuia să faci această remarcă. Îmi ceri să mă înapoiez la dânsul?

Generalul avea o expresie de nefericire acută.

— Doar ştii, draga mea, că eu nu doresc decât lucrul cel mai bun pentru tine.

— Şi Jerry te-a convins că ăsta ar fi lucrul cel mai bun. Află că-i tot ce poate fi mai rău. Tăticule, nu mă înapoiez şi aici punem punct.

Generalul se uită la ea, se uită la faţa ginerelui său, ridică din umeri şi începu să-şi umple pipa.

Ochii lui Jerry Corven, care se plimbau de la unul la altul, se îngustară şi se opriră asupra soţiei lui. O privire care se prelungi mult, neclintită.

— Foarte bine, rosti în cele din urmă. Atunci îmi voi schimba planurile. La revedere, Sir; la revedere, Clare!

Se răsuci pe călcâie şi ieşi.

În tăcerea care urmă se auzi distinct scrâşnetul roţilor de automobil pe alee. Generalul, trăgând cu obidă din pipă, se feri să-i întâlnească privirile; Clare se duse la fereastră. Afară se lăsa întunericul şi, acum că depăşise criza, se simţea pleoştită.

— Aş vrea, pentru numele lui Dumnezeu, să pot înţelege toată povestea asta.

Clare nu se mişcă de la fereastră.

— Ţi-a povestit că mă plesnea cu cravaşa de călărie?

— Cum? strigă generalul.

Clare se întoarse spre el.

— Da.

— Te cravaşa?

— Da. Nu asta a fost raţiunea principală care m-a făcut să-l părăsesc, dar, oricum, asta a pus capac. Îmi pare rău că te amărăsc, tăticule.

— Pentru numele lui Dumnezeu!

Clare avu un moment de revelaţie. Fapte concrete! Unui bărbat trebuie să-i oferi fapte!

— Bădăranul! exclamă generalul. Bădăranul! Mi-a povestit că a petrecut noaptea de ieri cu tine; e adevărat?

Un val de roşeaţă îi aprinse treptat obrajii.

— Pur şi simplu mi-a intrat cu forţa în casă.

— Bădăranul! mai exclamă o dată generalul.

Când se află din nou singură, Clare medită sec la transformarea pe care amănuntul cu cravaşa o operase în sentimentele tatălui ei. Luase faptul că pe o jignire personală, ca pe o insultă adusă cuiva din carnea şi din sângele lui. Îşi dădea seama că dacă ar fi fost vorba de fiica altcuiva ar fi privit totul cu indiferenţă; ba îşi amintea chiar că îl aprobase pe fratele ei când biciuise un cărăuş, fapt care le adusese atâtea necazuri pe cap. Cât de părtinitori, ce delicios de subiectivi sunt oamenii! Simţind şi judecând în termenii propriilor lor idei preconcepute. Ei bine! Acum trecuse peste ceea ce era mai greu, pentru că îşi câştigase familia de partea ei, şi va avea grijă să nu-l mai întâlnească singură pe Jerry. Se gândi la privirea aceea lungă cu care o fixase soţul ei. Ştia să piardă, deoarece pentru el jocul nu lua niciodată sfârşit. Viaţa în sine, şi nu fiecare dintre elementele vieţii, îl absorbea. Călărea viaţa, era zvârlit în şa, se ridica, se arunca din nou pe ea; întâlnea un obstacol, sărea peste el, şi considera juliturile şi zgârieturile drept incidente inerente unei zile de lucru. O fascinase, sărise peste ea şi prin ea; fascinaţia se risipise, ba se mira chiar cum de putuse exista. Şi ce-o fi având acum de gând să facă? Ei bine, un lucru era sigur: într-un fel sau altul, o să accepte situaţia ca atare.

XIII

Cine stă să contemple gazonul verde şi moale din Temple, copacii falnici, clădirile cu pervazuri de cărămidă şi porumbeii îmbufnaţi, simte un impuls poetic, până când dă cu ochii de priveliştea nenumăratelor vrafuri de hârţoage legate cu benzi de hârtie roz, şi a funcţionarilor fără număr, care zac în ghişee exterioare sugându-şi degetul mare şi aşteptând să pice clienţii, şi a cărţoaielor legate în piele de viţel, conţinând rapoartele asupra nesfârşitelor procese, atât de amănunţit argumentate, încât cel ce-şi simte conştiinţa curată oftează la vederea lor şi-şi mută gândul la Cafe Royal. Cine ar putea nega că acest Temple găzduieşte spiritul uman în *excelsis*[43] şi trupul uman în fotolii; cine ar putea contesta că atunci când intri aici ţi scoţi spiritul uman şi-l lepezi la uşă, aşa cum faci cu pantofii când pătrunzi într-o moschee? Nici măcar în Nopţile Marilor Banchete[44] nu este admis spiritul uman, pentru că spiritul legal nu are voie să se lase depăşit, şi de aceea pe invitaţii figurează formula de avertisment: „Ţinută oficială”. În puţinele dimineţi de toamnă când soarele străluceşte, rezidentul din partea de răsărit din Temple s-ar putea să simtă în dreptul plexului senzaţia aceea pe care o încerci pe vârf de munte, sau după ce asculţi o simfonie de Brahms, sau chiar când zăreşti primele narcise, primăvara; dar dacă se întâmpla una ca asta, pe dată îşi aminteşte unde se află şi se întoarce la: „Collister versus Daverday: intervenţia lui Popdick”.

Şi totuşi, în chip ciudat, Eustace Dornford, aflat pe muchea vârstei mijlocii, era mereu încercat, fie că soarele strălucea sau nu, de senzaţia celui care ar sta pe un zid scund, încălzit de prima dragoste a primăverii, şi ar vedea viaţa sub chipul unei figuri botticelliene venind spre dânsul printr-o livadă de

portocali, smălţuită de flori primăvăratice[45]. Ca să nu mai lungim vorba era îndrăgostit de Dinny. În fiecare dimineaţă când o vedea pe Clare, ardea de dorinţa de a nu-i dicta scrisori parlamentare, ci de a o face, în schimb, să-i vorbească despre sora ei. Totuşi, fiind înzestrat cu stăpânire de sine şi cu simţul umorului, se supuse inhibiţiilor profesionale, mulţumindu-se s-o întrebe pe Clare dacă ea şi sora ei ar accepta să ia cina cu el „sâmbăta seara, aici sau la Cafe Royal?”

— Aici ar fi mai original.

— Ai dori să mai inviţi un domn ca să fim patru?

— Nu preferi să-l inviţi dumneata, domnul Dornford?

— Poate că ţii să fie o anumită persoană.

— Mă rog, ar putea fi tânărul Tony Croom, care mi-a fost tovarăş de călătorie pe vapor. E un tânăr simpatic.

— Bun! Atunci pe sâmbătă. Vrei să transmiţi surorii dumitale invitaţia?

Clare nu-i răspunse: „E la uşă”, căci de fapt, Dinny era acolo. În toată această săptămână venise seară de seară să o însoţească pe Clare până la Garajele Melton. Existau multe riscuri, şi surorile nu doreau să le înfrunte.

Când auzi de invitaţie, Dinny îi spuse:

— Ştii că în noaptea aceea, când am plecat târziu de la tine, am dat peste Tony Croom şi am mers împreună până în Mount Street?

— Nu i-ai povestit despre vizita lui Jerry?

— Bineînţeles că nu.

— Şi-aşa e destul de greu pentru el. E într-adevăr un băiat foarte drăguţ, Dinny.

— Mi-am dat seama şi eu. Dar aş fi preferat să nu fie acum în Londra.

Clare zâmbi.

— Află că n-o să mai fie multă vreme; urmează să se angajeze ca supraveghetor al unor cai arabi ai domnului Muskham, la Bablock Hythe.

— Jack Muskham locuieşte la Royston.

— Iepele arabe vor fi instalate într-un grajd separat, într-un climat mai dulce.

Dinny se smulse cu un efort din amintirile care o năpădiră

— Ei, drăguţo, ne bâţâim pe picioare, agăţate de curelele de metro, sau ne dezmăţăm şi luăm un taxi?

— Eu simt nevoia de aer curat. Te simţi în stare să mergem pe jos?

— Cu plăcere. O luăm pe chei şi apoi prin parcuri.

O porniră cu pas iute, pentru că era rece. Luminat de felinare şi spuzit de stele, acel larg segment de Londră avea o sumbră frumuseţe de neuitat; chiar şi clădirile, cu contururile estompate de întuneric, purtau amprenta unei certe măreţii.

Dinny murmură:

— Ce frumoasă e Londra noaptea!

— Da, te culci noaptea cu o femeie superbă, şi te trezeşti dimineaţa cu o chelneriţă de bar. Şi la ce bun totul? O masă de energie comprimată, ca un muşuroi de furnici.

— Atât de obositor! cum ar spune mătuşa Em.

— Dar la ce bun totul, Dinny?

— O uzină care încearcă să fabrice specimene perfecte şi produce un milion de rebuturi la o reuşită.

— Şi merită?

— De ce nu?

— Există ceva în care să poţi crede?

— În caracter.

— Ce vrei să spui?

— Caracterul constituie, calea noastră de a ne manifesta năzuinţa spre perfecţiune. Înseamnă să cultivi ce-i mai bun în tine.

— Hm! făcu Clare. Cine poate hotărî ce-i mai bun în tine?

— În cazul tău, eu, draga mea.

— Mă rog, oricum eu sunt prea tânără pentru aşa ceva.

Dinny îşi strecură braţul pe sub cel al surorii sale.

— Clare, tu eşti mai vârstnică decât mine.

— Nu, poate că am mai multă experienţă, dar eu n-am reuşit să stabilesc o comunicare cu propriul meu spirit. Simt în măduva oaselor că Jerry dă târcoale casei mele.

— Vino în Mount Street şi o să mergem împreună la un film.

Când intrară în hol, Blore îi înmâna lui Dinny un bilet:

— Domnişoară, v-a căutat Sir Gerald Corven şi v-a lăsat această scrisoare.

Dinny o deschise:

Dragă Dinny

Părăsesc Anglia mâine şi nu sâmbăta. În cazul când Clare s-a răzgândit, aş fi fericit s-o iau cu mine. Dacă nu, să nu se aştepte să mă mai vadă suferind îndelung. Am lăsat o scrisoare în acest sens şi la locuinţa ei, dar cum nu ştiu pe unde umblă, ţi-am scris şi ţie ca să mă asigur că o să afle cele ce doresc. Ea sau un mesaj din partea ei, mă vor putea găsi la hotelul Bristol până mâine, joi, la orele trei dimineaţa. După asta, a la guerre comme a la guerre.[46]

Cu multe regrete pentru faptul că lucrurile sunt atât de încâlcite, şi cu cele mai bune urări

Rămân al tău sincer
Gerald Corven

Dinny îşi muşcă buzele.

— Citeşte!

Clare parcurse biletul.

— Eu nu plec, şi n-are decât să facă ce-o vrea.

În timp ce se găteau în odaia lui Dinny, intră Lady Mont.

— Ah! făcu ea. Acum pot spune şi eu ce gândesc. Unchiul tău a discutat din nou cu Jerry Corven. Ce-ai de gând cu el, Clare?

Când Clare se întoarse dinspre oglindă, lumina îi căzu din plin pe obrajii şi pe buzele pe care încă nu le isprăvise de fardat.

— Nu mă mai întorc niciodată la el, mătuşă Em.

— Pot să stau pe patul tău, Dinny? „Niciodată” e un termen cam lung şi... hm... domnul ăla, Craven... Sunt sigură că tu eşti o femeie cu principii, Clare, dar eşti prea frumuşică. Clare lăsă rujul de buze din mină.

— Drăguţ din partea dumitale, mătuşă Em; dar, crede-mă, ştiu foarte bine ceea ce fac.

— Cât de reconfortant! Eu când afirm aşa ceva, sunt sigură că fac *une gaffe*[47].

— Mătuşico, când Clare spune un lucru, se ţine de cuvânt.

Lady Mont suspină.

— Eu i-am promis tatălui meu să nu mă mărit timp de un an. Au trecut şapte luni, şi a apărut unchiul vostru. Întotdeauna apare câte cineva.

Clare îşi înălţă mâinile ca să-şi aranjeze buclişoarele de pe ceafă.

— Eu pot să promit că timp de un an n-o să-mi fac de cap. Până atunci, o să-mi dau seama limpede ce-i în capul meu; şi dacă nu, înseamnă că sunt total lipsită de cap.

Lady Mont netezi salteaua.

— Jură cu mâna pe inimă.

— Nu cred că-i nevoie, interveni iute Dinny.

Clare îşi făcu semnul crucii pe piept.

— Jur cu mâna acolo unde ar fi trebuit să se afle inima.

Lady Mont se ridică.

— Ar trebui să înnopteze aici, nu crezi, Dinny?

— Ba da.

— Atunci o să anunţ servitorii. Dinny, verdele marin e culoarea ta. Lawrence zice că eu n-am nici

o culoare.

— Alb şi negru, scumpo.

— Trăncăneli şi aiureli. N-am mai fost la Ascot la curse de când era Michael la Winchester, facem economii. Hilary şi May vin la cină. Fără costum de seară.

— O! exclamă Clare brusc. Unchiul Hilary ştie despre mine?

— El are vederi largi, murmură Lady Mont. Dar ştii, oricât n-aş vrea, tot îmi pare rău.

Clare se ridică în picioare.

— Crede-mă, mătuşă Em, Jerry nu-i tipul de om care să sufere;

— Ia staţi spate-n spate voi două, e aşa cum mi-am închipuit... Dinny e mai înaltă cu un centimetru.

— Eu am un metru şaizeci şi doi, fără pantofi, spuse Clare.

— Foarte bine. Când sunteţi gata, coborâţi.

Cu aceste cuvinte, Lady Mont porni în mers legănat spre uşă, grăind către ea însăşi: „Coada cocoşului... să-i amintesc lui Boswell”, şi ieşi.

Dinny se reîntoarse la gura sobei şi continuă să se uite la flăcări.

Glasul Clarei, foarte aproape, în spatele ei, rosti:

— Dinny, am chef să cânt! Un an întreg de vacanţă, de eliberare de orice jug. Mă bucur că mătuşa Em mi-a cerut să fac jurământul. Dar nu-i aşa că-i fantastică?

— Categoric nu. E cea mai înţeleaptă dintre toţi membrii familiei noastre. Cine ia viaţa în serios nu ajunge la nimic. Dânsa n-o ia în serios. Poate că ar dori, dar nu reuşeşte.

— Da, dar ea n-are pricini reale de îngrijorare.

— Doar un soţ, trei copii, câţiva nepoţi, două gospodării, trei câini, nişte grădinari, insuficienţi bani şi două pasiuni: să-i căsătorească pe oameni şi tapiseriile franţuzeşti; pe lângă toate astea strădania de a nu se îngrăşa.

— O, e adorabilă. Ce mă sfătuieşti să fac cu „cârceii” ăştia, Dinny? Sunt o adevărată pacoste. Să-i tund din nou?

— Lasă-i deocamdată să crească, nu ştii ce mai aduce moda, s-ar putea să revină zulufii.

— Tu eşti de părere că femeile se gătesc ca să placă bărbaţilor?

— Categoric nu.

— Atunci ca să-şi facă inimă rea una alteia?

— O fac pentru modă; femeile ţin să arate bine.

— Şi morală?

— Avem vreo morală? Oricum, una creată de bărbaţi. Pe noi, natura nu ne-a înzestrat decât cu simţăminte.

— Eu, acum, n-am de nici un fel.

— Eşti convinsă?

Clare râse.

— Mă rog, oricum, n-am nici unul la îndemână.

Îşi trase rochia peste cap, şi Dinny îi luă locul la oglindă...

Un paroh de mahala nu vine la cină ca să facă remarci asupra naturii umane. Vine ca să mănânce. Hilary Charwell, după ce-şi petrecuse cea mai mare parte a zilei ascultând necazurile enoriaşilor săi, care nu puseseră niciodată nimic deoparte pentru ziua de mâine întrucât nu agonisiseră niciodată îndeajuns nici pentru ziua de azi, ingera acum, cu vizibilă încântare, hrana gustoasă din faţa lui. Dacă ştia sau nu că tânără pe care o cununase cu Jerry Corven rupsese legăturile căsătoriei, nu făcu nici o aluzie la viaţa ei casnică, discutând tot timpul liber despre alegeri, despre arta franceză, despre lupii cenuşii de la Grădina Zoologică Whipsnade şi despre un nou sistem de a construi şcoli cu acoperişuri decapotabile, pentru zilele de căldură sau de frig. Pe faţa lui lunguiaţă, brăzdată, hotărâtă, reflectând o bunătate amestecată cu şiretenie, adia din când în când un surâs, ca şi cum îi venea ceva în minte; dar nu indica prin nimic ce putea fi acel

ceva, decât că privea uneori la Dinny, parcă ar fi spus: „Tu şi cu mine o să avem ceva de vorbit”.

Dar convorbirea nu avu loc, pentru că fu chemat prin telefon la căpătâiul unui muribund, chiar mai înainte de a-şi fi isprăvit paharul cu vin de Porto. Doamna Hilary plecă odată cu el.

Cele două surori se aşezară să joace o partidă de bridge cu unchiul şi cu mătuşa lor, iar la unsprezece se duseră la culcare.

— Azi e aniversarea Armistiţiului? Ştiai? întrebă Clare îndreptându-se spre odaia ei de dormit.

— Da.

— Pe la orele unsprezece mă aflam într-un autobuz. Am remarcat unul sau doi indivizi care păreau emoţionaţi. Cine-mi poate pretinde să simt ceva? Eu aveam doar zece ani când s-a terminat războiul.

— Eu îmi amintesc de armistiţiu pentru că am văzut-o pe mama plângând, replică Dinny. Unchiul Hilary era cu noi la Condaford. Ne-a ţinut un fel de predică: „Şi aceia slujesc, care doar stau şi aşteaptă”.

— Cine slujeşte pentru altceva decât pentru un interes material?

— O sumedenie de oameni trudesc întreaga viaţă pentru o nimica toată.

— Mă rog, asta aşa e.

— Şi de ce-o fac?

— Dinny, câteodată am senzaţia că tu până la urmă ai să te călugăreşti. Dacă nu te măriţi, aşa ai să sfârşeşti.

— Ofelia, du-te la mănăstire!

— Zău aşa, scumpo, aş dori să regăsesc mai mult din „eterna Evă” în tine. După părerea mea, tu eşti născută să fii mamă.

— Atunci când doctorii vor descoperi calea de a face copii fără să recurgi la preliminariile necesare.

— Te iroseşti, draga mea. Ar fi de ajuns să mişti un deget şi bietul Dornford ţi-ar cădea la

picioare. Nu-ţi place?

— Unul din oamenii cei mai drăguţi din câţi am întâlnit în ultima vreme... murmură ea cu răceală, îndreptându-se spre uşă.

Sărută-mă.

— Iubito, adăugă Dinny, sper că toate se vor aranja. N-o să mă rog pentru tine, în ciuda înfăţişării mele demodate; dar o să visez că ţi s-au întors corăbiile la mal.

XIV

Cea de-a doua întoarcere a tânărului Croom în „trecutul Angliei" reprezentat la teatrul Drury Lane însemna doar prima vizită pentru ceilalţi trei membri ai cinei oferite de Dornford şi, printr-o fatalitate, care nu era cu totul străină de cel ce cumpărase biletele, se pomeniră aşezaţi doi câte doi; tânărul Croom şi Clare în centrul rândului zece, Dornford şi Dinny în fotoliile stal de la capătul rândului trei...

— Aş da oricât să-ţi aflu gândurile, domnişoară Cherrell.

— Mă gândeam cum s-au schimbat chipurile englezilor de la 1900 încoace.

— Din pricina părului. Chipurile portretelor de acum o sută sau o sută cincizeci de ani sunt mult mai apropiate de ale noastre.

— E adevărat că mustăţile pe oală şi cocurile mascau expresia feţelor, dar există vreo expresie?

— Gândeşti că victorienii nu aveau nici un dram de personalitate?

— Probabil că mai multă ca noi, dar cu siguranţă că şi-o înăbuşeau; până şi îmbrăcămintea lor, totdeauna mai înzorzonată decât e nevoie; redingote, gulere înalte, eşarfe, turnuri, ghete cu butoni.

— Piciorul dezgolit îi şoca, dar busturile nu.

— Mă rog, îţi fac concesia busturilor decoltate la femei. Dar priveşte-le mobilele; ciucuri, milieuri, lustre, bufete enorme. Se jucau de-a v-aţi ascunselea cu sufletul, domnule Dornford.

— Şi, din când în când, sufletul îşi scotea capul la iveală Că micul Edward[48] după ce s-a dezbrăcat sub masă din sufrageria mamei lui, la Windsor.

— Niciodată n-a mai realizat ceva atât de perfect de atunci încolo.

— Nu ştiu. Într-un fel mai domol, a însemnat o nouă Restauraţie[49].

— Soţul tău a plecat, nu-i aşa, Clare?

— Da, a plecat. Ia te uită la Dornford! E mort după Dinny. Aş dori ca şi ea să-l placă.

— De ce nu l-ar plăcea?

— Dragul meu, Dinny a avut mari necazuri. Le mai are şi acum.

— Nu cunosc pe cineva care să-mi placă mai mult în chip de cumnată.

— N-ai vrea s-o cucereşti?

— Dumnezeule! Da! Cum să nu!

— Ce impresie îţi face Dornford, Tony?

— Foarte la locul lui, şi deloc sec.

— Dacă ar fi medic, cred c-ar avea o purtare exemplară la patul bolnavului. E catolic.

— Şi asta n-a constituit un handicap la alegeri?

Aşa ar fi fost, dar candidatul opoziţiei era un ateu.

Încât până la urmă au fost chit.

— Ce farsă e şi politică!

— Da, dar o farsă nostimă.

— Totuşi, dacă Dornford şi-a cucerit poziţia la barou, înseamnă că are forţă.

— Din plin. În felul lui calm, e în stare să ţină piept la orice, îmi place teribil.

— O!

— N-am avut intenţia să te atât, Tony.

— Asta-i ca pe puntea vaporului; stăteam alături unul lângă celălalt şi... de fapt, totul nimerea în gol. Hai să ieşim să fumăm o ţigară.

— Lumea se întoarce în sală. Pregăteşte-te să-mi subliniezi morala actului următor. Deocamdată nu văd nici o morală.

— Aşteaptă!...

Dinny îşi ţinu răsuflarea.

— E cumplit. Îmi amintesc vag de „Titanic”.

— Cita risipă de omenire!

— Ai dreptate. Vieţi risipite, iubiri risipite!

— Dumneata ai putut întâlni asemenea risipă?

— Da.

— Nu ţii să vorbeşti despre acest lucru?

— Nu.

— În ce-o priveşte pe sora dumitale, nu cred că se va risipi. Are prea multă vitalitate.

— Da, dar e legată de mâini şi de picioare.

— O să scurme mai în adânc.

— Nu suport gândul că şi-ar putea rata viaţa. Nu există vreo chichiţă legală, domnule Dornford, vreau să spun fără să se facă publicitate?

— Dacă el i-ar oferi un motiv de divorţ, n-ar fi nevoie de publicitate.

— N-o s-o facă. E foarte vindicativ.

— Înţeleg. Atunci mi-e teamă că n-avem altceva de făcut decât să aşteptăm. În general, lucrurile de felul ăsta se descâlcesc de la sine. Se presupune că cei de religie catolică sunt împotriva divorţurilor. Dar dacă dumneata consideri că e cazul unui divorţ...

— Clare are numai douăzeci şi patru de ani. Nu poate trăi în singurătate pentru tot restul vieţii.

— Dar în ce te priveşte pe dumneata, asta ai de gând?

— Ei! Cu mine e altceva.

— Da, nu vă asemănaţi deloc, dar ca să-ţi iroseşti dumneata viaţa ar fi şi mai trist. Aşa cum e mai trist când pierzi o zi frumoasă de iarnă, decât una frumoasă de vară.

— Se înalţă cortina...

— Mă întreb, murmură Clare... Nu cred că iubirea lor ar fi durat. Se devorau unul pe altul, de parc-ar fi fost de zahăr.

— Dumnezeule, dacă tu şi cu mine, când ne aflam pe puntea vaporului, am fi...

— Eşti foarte tânăr, Tony.

— Sunt cu doi ani mai mare decât tine.

— Şi cu zece ani mai tânăr.

— Clare, tu într-adevăr nu crezi într-o iubire durabilă?

— Nu, când e vorba de pasiune. După aceea vine potopul. Numai că pentru cei doi de pe „Titanic” a venit prea curând. O mare rece! Brrr!

— Dă-mi voie să-ţi pun pardesiul pe umeri.

— Nu cred că-mi place prea mult spectacolul ăsta. Tony, te răscoleşte pe dinăuntru, şi nu vreau să fiu răscolită.

— Prima dată mi-a plăcut mai mult, e clar.

— Mulţumesc.

— Asta-i din cauză că sunt aproape de tine, dar nu îndeajuns de aproape. Dar partea cu războiul e cea mai bună din piesă.

— Toate la un loc mă facă să simt că nu vreau să mai trăiesc.

— Asta-i „satira”.

— O jumătate din piesă îşi bate joc de cealaltă. Îmi dă fiori. Prea seamănă cu însăşi natura noastră.

— Mai bine mergeam la un film. Aş fi putut să-ţi ţin mina.

— Dornford se uită la Dinny de parc-ar fi Madona viitorului pe care ar vrea s-o transforme în Madona trecutului.

— Da?

— E realmente drăguţ. Mă întreb ce-o să gândească el despre partea asta cu războiul. Hei-rup! Se ridică!

Dinny rămase cu ochii închişi, simţind dârele lacrimilor pe obraji.

— Dar niciodată n-ar fi crezut aşa ceva, rosti ea cu glas scăzut, n-ar fi fluturat un steag şi n-ar fi ovaţionat. Niciodată, S-ar fi putut amesteca în mulţime, dar asta niciodată!

— Nu, ăsta-i tuşeul scenic. Păcat. Dar e un act foarte reuşit. Cu adevărat reuşit!

— Nenorocitele acelea de fete vesele şi sulemenite care cântau, din ce în ce mai disperat şi mai strident, şi melodia „Tipperary” fluierată! Războiul trebuie să fi fost groaznic!

— Dar te cuprindea un soi de exaltare.

— Şi ţinea?

— Într-un fel. Ţi se pare oribil?

— Nu pot să-mi dau niciodată seama de ce anume ar trebui să simtă oamenii. L-am auzit şi pe fratele meu vorbind la fel ca dumneata.

— Nu era vorba de sentimentul „Hai la luptă!", eu nu sunt tipul de luptător. Dar ar fi un clişeu dacă ţi-aş spune că e lucrul cel mai fantastic pe care-l poţi trăi vreodată.

— Mai simţi şi acum la fel?

— Am simţit până de curând. Dar... Trebuie să vorbesc acum când am prilejul... Sunt îndrăgostit de dumneata, Dinny. Nu ştiu nimic despre dumneata, şi nu ştii nimic despre mine. Dar asta n-are nici o importanţă. M-am îndrăgostit din prima clipă; şi de atunci sentimentul meu a devenit din ce în ce mai profund. Nu aştept să-mi dai vreun răspuns, dar poate că ai să te gândeşti, din când în când...

Clare ridică din umeri.

— Chiar aşa s-au comportat oamenii când s-a încheiat armistiţiul, Tony? Chiar aşa...

— Ce anume?

— Aşa s-au comportat?

— Nu ştiu.

— Unde erai?

— La Wellington, în primul semestru. Taică-meu a fost omorât în război.

— Oh! Cred că şi al meu ar fi putut fi, şi fratele meu. Dar chiar şi aşa... Dinny îmi povesteşte că maică-mea a plâns când s-a încheiat armistiţiul.

— Cred că şi a mea a plâns.

— Scena care mi-a plăcut cel mai mult a fost cea dintre băiat şi fată. Dar întreg spectacolul te face să simţi prea mult. Haide să mergem undeva, vreau o ţigară. Nu, mai bine să nu mergem! Când nu te aştepţi te întâlneşti cu cineva.

— Fire-ar să fie!

— Faptul că am venit cu tine aici e limita. Am făgăduit solemn să nu dau pricină de scandal un an întreg. Hei! Capul sus! De văzut ai să mă vezi cât vrei...

— Măreţie, demnitate şi pace, murmură Dinny ridicându-se, şi cea mai importantă dintre acestea e „demnitatea”.

— Oricum, cel mai greu de dobândit.

— Fata aceea care cânta într-un club de noapte, şi cerul pe muzică de jazz... Îţi mulţumesc din suflet, domnule Dornford. N-am să pot uita uşor spectacolul ăsta.

— Şi nici cele ce ţi-am spus?

— A fost foarte amabil din partea dumitale, dar un aloe nu înfloreşte decât o dată la o sută de ani.

— Eu pot să aştept. Pentru mine a fost o seară încântătoare.

— Ce facem cu ăştia doi?

— Îi ajungem din urmă în hol.

— Crezi că Anglia s-a bucurat vreodată de măreţie şi demnitate şi pace?

— Nu.

— Dar: „Departe se-nalţă un deal înverzit, neîmprejmuit de-un zid de cetate.”[50] Mulţumesc – e al treilea an de când port pardesiul ăsta.

— E încântător.

— Presupun că majoritatea spectatorilor de aici se vor duce la cluburi de noapte.

— Nici cinci la sută.

— Mi-ar plăcea în seara asta să sorb o gură de aer de-acasă şi să privesc îndelung stelele.

Clare întoarse capul.

— Tony, nu!

— Atunci cum?

— Am fost toată seară împreună.

— Dac-aş putea măcar să te însoţesc până acasă...

— Nu poţi, dragul meu. Strânge-mă de degetul mic şi vino-ţi în fire.

— Clare!

— Uite-i! Sunt în faţa noastră, acum fă-te nevăzut! Du-te la club, bea o băutură zdravănă şi visează la cai. Poftim! Te-am strâns destul de tare de mină? Noapte bună, Tony drag.

— Dumnezeule! Noapte bună!

XV

Timpul a fost asemuit cu un fluviu, dar deosebirile sunt mari — nu poţi de pildă, să-l traversezi, e cenuşiu şi curge molcom, e imens cât însăşi lumea, n-are poduri şi nici trecere prin văd; şi totuşi, din câte spun filozofii, poate curge şi înainte şi îndărăt; calendarul îl urmează însă într-un singur sens.

Noiembrie a devenit decembrie, dar decembrie nu a mai devenit noiembrie. În afară de o şfichiuire sau două de ger, vremea a rămas blândă. Şomajul a mai descrescut; instabilitatea balanţei comerciale a sporit; la o vulpe împuşcată au scăpat alte şapte neîmpuşcate; ziarele s-au zbuciumat din pricina furtunilor din paharele lor cu apă; o mare cantitate de impozite a fost vărsată la stat; dar o şi mai mare cantitate nu a fost vărsată; întrebarea: „De ce s-a zis cu prosperitatea?" a continuat să-i nedumerească pe toţi; lira a crescut, lira a scăzut. Pe scurt, timpul s-a scurs, dar şarada existenţei a rămas aceeaşi.

La Condaford, planul brutăriei a căzut baltă. Fiecare penny trebuia investit în porci, păsări şi cartofi. Sir Lawrence şi Michael se lansaseră cu avânt în planul P.P.C., iar Dinny se molipsise la rândul ei. Ea şi generalul îşi petreceau timpul pregătindu-se pentru epoca fericită ce avea să urmeze după adoptarea planului. Eustace Dornford îşi exprimase adeziunea la plan. Fuseseră produse cifre pentru a se demonstra că prin prohibirea importului acestor trei articole, investiţiile pentru cumpărarea de mărfuri vor fi micşorate în zece ani cu o sută de milioane anual, fără ca prin aceasta să se ridice costul vieţii. Cu un dram de organizare, cu o modificare infinitezimală a naturii englezilor şi cu o sporire a resturilor adunate de la recoltele de cereale, treaba era ca şi făcută. În timp, generalul

cam intrase în poliţa de asigurare pe viaţă şi-şi plătise impozitele.

Noul membru al Parlamentului, vizitându-şi districtul, petrecu Crăciunul la Condaford, vorbind exclusiv despre porci, întrucât instinctul îi spunea că, în acel moment, aceasta era calea cea mai sigură spre inima lui Dinny. Şi Clare îşi petrecu Crăciunul în familie. Felul în care se desfăşura timpul ei în afara îndatoririlor de secretară era o taină admisă tacit de toţi. De la Jerry Corven nu sosise nici o scrisoare, dar se ştia din ziare că se înapoiase în Ceylon. În răstimpul dintre Crăciun şi Anul Nou, porţiunea locuibilă a vechii reşedinţe fu ticsită: Hilary cu soţia şi fiica lor Monica; Adrian şi Diana cu Sheila şi Ronald, tămăduiţi de pojar — asemenea reuniune de familie nu mai avusese loc de ani de zile. Până şi Sir Lionel cu Lady Alison veniră cu maşina pentru masa de Revelion. Cu o atare zdrobitoare majoritate a conservatorilor, se putea prevedea că anul 1932 va fi un an important. Dinny nu-şi mai vedea capul. Deşi nu se manifesta vizibil, părea ceva mai puţin cufundată în trecut. Era în asemenea măsură sufletul şi viaţa întregului grup, încât ai fi spus că nu are şi o viaţă proprie. Dornford o privea meditativ. Ce se ascundea îndărătul acestei neobosite şi însufleţite cheltuiri de sine? Merse chiar până acolo încât îl întrebă pe Adrian, care părea să fie favoritul ei.

— Nepoata dumneavoastră duce toată casa în spinare domnule Cherrell.

— Aşa e. Dinny e o minune.

— Nu se gândeşte niciodată la ea?

Adrian îi aruncă o privire piezişă. Faţa asta uşor bronzată cu scobituri sub pomeţi, cu părul brun şi ochii căprui era simpatică; pentru un avocat şi un politician, tipul părea destul de sensibil. Totuşi, cum ori de câte ori era vorba de Dinny, se simţea stârnit asemenea unui câine de pază. Răspunse cu precauţie:

— Ei, cum să nu, în limitele normale; adevărul e însă că nu se gândeşte prea mult.

— Uneori îmi face impresia că a trecut prin mari supărări.

Adrian ridică din umeri.

— Doar are douăzeci şi şapte de ani.

— Aţi avea ceva împotrivă să-mi spuneţi ce anume a fost? Nu vă întreb din pură curiozitate. Eu... hm, sunt îndrăgostit de Dinny şi mi-e teamă că, neştiind despre ce-i vorba, aş putea face vreo gafă şi aş putea-o răni.

Adrian trase zgomotos din pipă.

— Eşti sigur că-i ceva serios?

— Absolut serios.

— Poate că spunându-ţi o cruţ într-adevăr de o suferinţă. A avut o mare dragoste, acum doi ani, care s-a sfârşit tragic.

— Prin moarte?

— Nu. Nu-ţi pot relata întreaga poveste, dar omul făcuse ceva care, într-un fel, îl situa, sau în orice caz aşa îşi închipuia el, în afara graniţelor societăţii; a preferat să rupă logodna decât s-o tragă pe Dinny după el, în necazuri, şi a plecat în Orientul îndepărtat. A fost o lovitură cumplită. Dinny nu vorbeşte niciodată despre asta; dar mi-e teamă că n-o să-l poată uita.

— Înţeleg. Vă mulţumesc foarte mult. Mi-aţi făcut un mare serviciu.

— Îmi pare rău dacă te-am îndurerat, dar poate că-i mai bine să ţi se deschidă ochii.

— Mult mai bine.

Reluându-şi cântecul pipei, Adrian privi de câteva ori pe furiş la vecinul său. Faţa lui, întoarsă în altă direcţie, avea o expresie nu propriu-zis descurajată sau tristă, ci mai curând gata să se ia la trântă cu viitorul. Adrian gândi: „Ce tip, e cel mai apropiat de ceea ce aş dori eu pentru Dinny: sensibil, liniştit, curajos. Dar lucrurile iau întotdeauna o întorsătură atât de neaşteptată."

— Se deosebeşte foarte mult de sora ei, spuse el în cele din urmă.

Dornford zâmbi.

— Vechiul şi modernul.

— Clare e totuşi o persoană foarte agreabilă.

— O, da, şi are o sumedenie de calităţi.

— Amândouă au tărie de caracter. Cum se descurcă Clare la lucru?

— Foarte bine; înţelegere rapidă, memorie bună, foarte mult *savoir-faire*[51].

— Păcat că a fost pusă în asemenea situaţie. Nu ştiu de ce lucrurile au mers rău şi nu văd cum ar putea fi făcute să meargă bine.

— Nu l-am cunoscut niciodată pe Corven.

— În aparenţă, foarte simpatic; dar, dacă-l studiezi mai îndeaproape, descoperi la el o vână de cruzime.

— Dinny spune că e vindicativ. Adrian încuviinţă din cap.

— Cred că da. Şi asta-i rău când se ajunge la un divorţ. Dar să sperăm că nu se va ajunge, e o treabă murdară şi întotdeauna persoana cea mai nevinovată iese terfelită. În familia noastră nu-mi amintesc să fi fost vreun divorţ.

— Nici într-a mea: dar noi suntem catolici.

— Judecând după experienţa dumitale de la tribunal, ai putea afirma că moralitatea engleză e în declin?

— Nu. Ţine ştacheta sus.

— Dar, fără îndoială, criteriile de apreciere sunt mai largi.

— Oamenii sunt mai sinceri, ceea ce nu-i acelaşi lucru.

— În orice caz, voi, avocaţii şi judecătorii, sunteţi oameni deosebit de morali.

— De unde aţi mai scos şi asta?

— Din ziare. Dornford râse.

— Mă rog, încheie Adrian discuţia, haide să jucăm o partidă de biliard.

În dimineaţa zilei de luni, după Anul Nou, grupul se dezmembră. După-masă, Dinny se întinse pe patul ei şi se lăsă furată de somn. Înserarea cenuşie devenea tot mai sumbră şi umbrele invadau

încăperea. Dinny visă că se află pe malul unui râu. Wilfrid îi ţinea mâna şi, arătându-i malul celălalt, îi spunea: „Încă un râu, doar un singur râu mai ai de trecut”. Mână în mină, se plimbau pe mal. Dar deodată apa se înnegri. Nu mai simţi strânsoarea mâinii lui Wilfrid şi strigă înspăimântată. Îşi pierduse echilibrul şi se lăsase în voia valurilor, zbătându-se şi zvârcolindu-şi braţele într-o parte şi-n alta, iar glasul lui se auzea din ce în ce mai îndepărtat: „Încă un râu, doar un singur râu”, tot mai încet, până ce cuvintele se stinseră într-un suspin.

Se deşteptă chinuită. Pe fereastra din faţă vedea cerul de noapte, ulmul care mătura stelele, nici un zgomot, nici un miros, nici o culoare. Zăcu nemişcată, respirând adânc, ca să-şi potolească spaimele. Trecuse multă vreme de când nu-l mai simţise pe Wilfrid atât de aproape, de când nu se simţise din nou atât de brutal smulsă de lângă el.

Se sculă din pat şi, după ce-şi muie faţa în apă rece, se aşeză la fereastră, tremurând încă din pricina suferinţei sfredelitoare pe care o trăise în vis.

„Încă un singur râu!”

Cineva ciocăni la uşă.

— Da?

— Domnişoară Dinny, bătrâna doamnă Purdy! Cică-i pe moarte. E doctorul la ea, dar...

— Sărmana Betty! Mama ştie?

— Da, domnişoară, se pregăteşte să se ducă la ea.

— Nu! Mă duc eu. Annie, n-o lăsa pe mama să plece.

— Da, domnişoară. Are un atac, sora a trimis vorbă că n-o poate ajuta cu nimic. Vreţi să aprind lumina, domnişoară?

— Da, aprinde lumina.

Din fericire, în cele din urmă izbutiseră să introducă electricitate în casă.

— Umple-mi sticluţa asta cu coniac şi pregăteşte-mi în hol cizmele de cauciuc. În două

minute sunt jos.

— Da, domnişoara.

Trăgându-şi pe umeri o jachetă şi pe cap o şăpcuţă şi luându-şi în grabă haină de blană, Dinny alergă pe scări; se opri o clipă la uşa mamei că s-o anunţe că se duce ea. În hol, îmbrăcă cizmele de cauciuc, luă sticluţa plină şi ieşi. Era un întuneric să-l tai cu cuţitul, dar nu prea frig pentru luna ianuarie. Tălpile îi alunecau pe cărare şi cum n-avea lanternă, parcurse o jumătate de milă aproape într-un sfert de oră. În faţa căsuţei staţiona cu farurile aprinse, automobilul doctorului. Dinny deschise uşa şi intră în sala de jos. Încăperea era iluminată de focul care ardea în sobă şi de o lumânare aprinsă, dar cu excepţia sticletelui din colivia lui spaţioasă, nici un suflet nu se afla în odaie. Dinny deschise uşa de placaj care dădea spre scări şi urcă. Împingând uşor uşa şubredă, de sus, rămase locului, privind. Pe pervazul ferestrei ardea o lampă cu gaz, radiind o lumină difuză în odăiţa scundă. La piciorul patului dublu stăteau doctorul şi infirmiera satului, discutând între ei cu glas scăzut. În colţul dinspre fereastră, Dinny îl văzu pe soţul bătrân şi puţintel la trup, prăbuşit pe un scaun, cu mâinile pe genunchi şi cu obrajii de culoarea cireşii tremurându-i şi zvâcnindu-i uşor. Bătrâna stăpâna a căsuţei zăcea ghemuită în patul vechi; faţa îi era ca de ceară şi lui Dinny i se păru că toate zbârciturile i se neteziseră. O respiraţie horcăită îi scăpa printre buzele întredeschise. Ochii nu-i erau închişi, dar fără îndoială că nu mai vedeau.

Doctorul veni spre uşă.

— E sub narcoză, şopti el, nu cred c-o să-şi mai revină în simţiri. E mai bine pentru ea, sărmana! Dacă se trezeşte, infirmiera o să-i injecteze pe loc o nouă doză. Nu putem face nimic altceva decât să-i uşurăm pe cât posibil sfârşitul.

— Rămân şi eu aici, spuse Dinny.

Doctorul îi luă mâna.

— Un sfârşit cât mai uşor! Nu te frământa, draga mea.

— Bietul Benjy, murmură Dinny.

Doctorul îi strânse mâna şi ieşi pe scări.

Dinny intră în odăiţă; aerul era îmbâcsit, aşa că lăsă uşa întredeschisă.

— Soră, dacă ai nevoie să pregăteşti ceva, o veghez eu.

Infirmiera încuviinţă din cap. Cu excepţia unei uşoare încruntări a sprâncenelor, arăta inuman de impasibilă în halatul albastru cu boneta de aceeaşi culoare. Rămaseră una lângă cealaltă, uitându-se la chipul de ceară al bătrânei.

— Nu-s multe femei ca ea, şopti deodată sora. Mă reped să iau nişte lucruri de care o să am nevoie, în jumătate de oră sunt înapoi. Luaţi loc, domnişoară Cherrell, nu vă istoviţi.

După plecarea infirmierei, Dinny se apropie de bătrânul cuibărit în colţ.

— Benjy!

Îşi bălăbăni căpşorul cât un măr şi-şi frecă mâinile de genunchi. Vorbele de alinare refuzau să-i vină pe buze lui Dinny. Se resemnă să-i atingă umărul şi se întoarse lângă pat, trăgându-şi un scaun incomod, de lemn. Se aşeză, pândind în tăcere buzele lui Betty, dintre care respiraţia slabă scăpa horcăită. Lui Dinny i se părea că odată cu bătrâna se stinge spiritul unei întregi epoci îndepărtate. Poate să mai fi fost în sat şi alţi supravieţuitori, la fel de vârstnici, dar nu erau ca bătrâna Betty, cu bunul simţ şi cu chibzuinţă ei, cu lecturile ei din „Biblie” şi devotamentul faţă de cei de viţă veche, cu mândria pentru cei optzeci şi trei de ani pe care-i avea, pentru dinţii sănătoşi de care de mult ar fi trebuit să se despartă, pentru ţinerea ei de minte; cu vicleniile şi felul de a-şi trata bărbatul, de parc-ar fi fost un fiu recalcitrant. Bietul Benjy, nu era nici pe departe la înălţimea ei, dar ce-o să se facă de-acum încolo singur? Poate că una dintre nepoate o să găsească un locşor şi pentru el. Cei doi bătrâni crescuseră şapte copii, pe vremea când un şiling făcea cât trei de azi, aşa că satul roia de neamurile familiei Purdy; dar cum or să se împace aceştia cu

gândul să-l ia la ei, în gospodăriile lor moderne, pe bătrânul Benjy cel arţăgos, căruia încă îi mai plăcea câte un păhărel şi-o ciorovăială? Mă rog, pe undeva s-o mai găsi un ungher şi pentru el. Aicea, de unul singur, n-ar fi putut să-şi ducă zilele. Şi o pensie de bătrâneţe, pentru un om singur, nu-i poate asigura traiul în aceeaşi măsură în care două pensii îl asiguraseră pentru două persoane.

„Doamne, de-aş fi avut eu bani!" gândi Dinny. Oricum, de sticlete bătrânul n-o să aibă nevoie. O să-l ia cu dânsa, o să-l lase în libertate în vechea seră, până o să înveţe din nou să-şi folosească aripile, şi pe urmă o să-i dea drumul.

Bătrânul, în colţul lui întunecat, îşi drese glasul. Dinny tresări şi se aplecă. Furată de gânduri, nici nu-şi dăduse seama cât de stinsă devenise respiraţia femeii. Buzele livide aproape că se lipiseră, iar pleoapele zbârcite se lăsaseră peste ochii lipsiţi de văz. Dinspre patul bolnavei nu se mai auzea nici un sunet. Câteva clipe Dinny privi intens, ascultând, apoi se duse lângă pat şi se înclină asupră-i. Să se fi isprăvit? Ca şi cum i-ar fi dat un răspuns, pleoapele tremurară; cel mai slab surâs cu putinţă îi înflori o secundă pe buze, şi apoi, deodată, aşa cum flacăra când se stinge se preface brusc în întunecime, totul fu încremenire. Dinny îşi ţinu răsuflarea. Se află pentru prima dată în prezenţa morţii. Ochii ei, pironiţi pe vechiul chip de ceară, îl văzură destinzându-se în mască seninei relaxări, îl văzură impregnându-se de acea calmă demnitate care deosebeşte moartea de viaţă. Îi mângâie cu degetul pleoapele.

Moartea! în forma ei cea mai liniştită şi mai puţin chinuitoare, şi totuşi...moarte! Vechiul, universalul anestezic: condiţia umană! în patul acesta, în care, sub tavanul scund şi lăsat se odihnise, noapte de noapte mai bine de cincizeci de ani, această mică mare doamnă adormise acum pe vecie. Nu avusese parte de nimic din ceea ce se numeşte obârşie înaltă, rang social, avere sau putere. Nu avusese parte nici de instalaţii de

canalizare, nici de învăţătură, nici de modă. Născuse copii, îi crescuse, îi hrănise, îi spălase, cârpise, gătise, măturase, mâncase puţin, nu făcuse o călătorie în toată viaţa ei, suferise mult şi nu cunoscuse niciodată uşurarea pe care ţi-o dă prisosul; dar îşi păstrase spinarea dreaptă, calea dreaptă, ochii senini şi purtările cuviincioase. Dacă ea nu era „o mare doamnă”, atunci cine putea fi?

Dinny rămase în picioare, cu capul plecat, pătrunsă până în măduva oaselor de aceste simţăminte. Bătrânul Benjy, în colţul lui întunecat, îşi drese din nou glasul. Dinny tresări şi, cuprinsă de un uşor tremur, se îndreptă spre el.

— Benjy, du-te şi te uită la ea; a adormit.

Îşi strecură mâna sub cotul lui ca să-l ajute să-şi mişte genunchii înţepeniţi. Ridicat în picioare, Benjy, abia dacă-i ajungea până la umăr, un omuleţ ca un măr sfrijit. Îl sprijini până străbătu odaia.

Împreună se uitară la fruntea şi obrajii care se destindeau încet în strania frumuseţe a morţii. Faţa bătrânului soţ deveni roşie şi bosumflată ca faţa copilului care şi-a pierdut păpuşa; vorbi cu un chiţăit mânios:

— Ei, ce adormită? S-a dus. A amuţit pe veci. Asta nu mai e mama. Unde-i sora aia? Nu trebuia s-o lase singură...

— Ssst! Benjy!

— Dă-i moartă! Ce să fac eu?

Îşi ridică spre Dinny faţa de măr scofâlcit şi exală un miros de om nespălat, un miros de amărăciune şi de tutun şi de cartofi mucegăiţi.

— Nu pot să rămân aici, zise, cu mama aşa. Nu se face.

— Nu; du-te jos şi fumează-ţi pipa şi anunţ-o pe infirmieră când se întoarce.

— Ce s-o anunţ? Am s-o anunţ că nu trebuia s-o lase singură. Vai de mine! Vai de mine! Vai de mine!

Luându-l de umeri, Dinny îl însoţi până la scară şi-l urmări din priviri cum îşi dibuia drumul împleticindu-se şi orbecăind de durere. Apoi se

reîntoarse la pat. Faţa destinsă exercita o atracţie asupră-i. Cu fiecare minut ce trecea, părea să se pătrundă de tot mai multă superioritate. Pe măsură ce o privea, îi apărea aproape triumfătoare, în lenta-i, blânda-i relaxare de după bătrâneţe şi suferinţă; în tiparul scurtului răstimp dintre chinul vieţii şi descompunerea morţii se modela adevăratul caracter. „Bună ca pâinea caldă!” Aceste cuvinte ar fi trebuit săpate pe lespedea umilă care avea s-o acopere. Unde se afla acum, sau dacă măcar se afla pe undeva, nu avea importanţa îşi împlinise misiunea. Betty!

Stătea încă nemişcată, privind, când intră infirmiera.

XVI

De la plecarea soţului ei, Clare se întâlnise în mod constant cu tânărul Croom, dar păstrând întotdeauna între ei distanţa pe care i-o impusese. Iubirea îl făcuse pe tânăr nesociabil, şi cum Clare îşi dădea seama că era imprudent să se arate ostentativ în compania lui, se feri să-l prezinte prietenilor ei; se întâlneau în locurile unde puteau să mănânce ieftin, sau să vadă câte un film sau pur şi simplu să se plimbe. Nu-l mai invitase la ea, şi nici el nu-i ceruse să vină. Comportarea lui era într-adevăr exemplară, cu excepţia momentelor când cădea într-o muţenie încordată şi dureroasă, sau când o privea atât de fix, încât pe Clare o mâncau palmele de dorinţa de a-l zgâlţâi. Se părea că vizitase de câteva ori crescătoria de cai a lui Jack Muskham şi petrecuse ore întregi studiind tratate care dezbăteau problema dacă strălucirea rasei „Eclipse” se datora amestecului de sânge „Lister Turc” sau „Darley Arab” şi dacă e preferabil să prăseşti ”Blacklock” şi „St. Simon” cu „Speculum”, sau „Speculum” cu „St. Simon”.

Când Clare se întoarse de la Condaford, după Anul Nou, nu mai ştia de cinci zile nimic despre Tony şi, prin urmare, dimensiunile acestuia crescuseră în gândurile ei.

Îi lăsă un bilet la „Coffee House”:

Dragă Tony, pe unde eşti? M-am întors. Îţi doresc un an nou foarte fericit.

A ta mereu,
Clare

Timp de trei zile nu sosi nici un răspuns, şi Clare fu la început îmbufnată, apoi îngrijorată şi, în

cele din urmă, puţin speriată. În sfârşit veni o scrisoare concepută la un han din Bablock Hythe:

Clare iubită,

Am fost atât de mulţumit când ţi-am primit biletul, pentru că luasem hotărârea să nu-ţi scriu până nu-mi dai tu mai întâi un semn de viaţă. Urăsc gândul de a te plictisi cu persoana mea şi uneori nu ştiu dacă nu cumva aşa stau lucrurile. Eu sunt bine, atât cât poate fi cineva care nu are cum să te vadă; supraveghez instalarea boxelor pentru iepele arăbeşti. Or să fie grozave (de boxe vorbesc). Mai dificilă va fi perioada de aclimatizare; se presupune că aici clima e mai blândă, şi păşunile arată prima-întâi. Destul de drăguţă partea asta de univers, mai ales râul. Slavă Domnului că hanul e ieftin şi că eu pot trăi la infinit pe jumări cu şuncă. Jack Muskham a fost destul de „salon" ca să-mi plătească salariul de la întâi ianuarie, aşa încât mă gândesc să-mi investesc cele şaizeci şi ceva de lire, câte mi-au mai rămas, în vechea maşinuţă a lui Stapylton. El tocmai s-a întors din India. Din momentul în care mă instalez aici, maşina devine o necesitate vitală pentru mine, dacă vreau să te mai văd, lucru fără de care viaţa nu merită să fie trăită. Sper că te-ai distrat bine la Condaford. Ştii că nu te-am mai văzut de şaisprezece zile şi că sunt lihnit? Sâmbăta după-masă vin la Londra. Unde te pot întâlni?

Al tău devotat,
Tony

Clare citi scrisoarea stând întinsă pe canapeaua din odaia ei; când o deschise se încruntă, când o lăsă din mina zâmbi.

„Bietul Tony!" Luă un formular de telegramă, scrise:

Vino la ceai la mine. C. şi o expedie în drum spre Temple.

Importanţa întâlnirii dintre doi tineri depinde de importanţa pe care fiecare dintre ei o acordă faptului de a nu se putea întâlni. Tony Croom se apropie de Melton purtând-o numai şi numai pe Clare în gând, ceea ce-l făcu să nu observe un bărbat scund, cu ochelari cu ramă de baga, ghete negre şi o cravată de culoarea vinului roşu, părând a fi secretarul unei asociaţii cărturăreşti. Discret şi neobservat, individul îl însoţise tot drumul de la Bablock Hythe la gara Paddington, de la Paddington la „Coffee House", de la „Coffee House" până la colţul Garajelor Melton; îl pândise în timp ce intra în locuinţa cu numărul 2, îşi făcu o însemnare într-un carneţel, şi acum, de după paravanul ziarului de seară, îl aştepta să iasă. Cu o impresionantă conştiinciozitate, se ferea să citească vreo ştire şi-şi ţinea ochii proeminenţi aţintiţi pe uşa verde ca pana de păun, pregătit, în orice moment, să se plieze ca o umbrelă şi să se scurgă în canalul străzii; şi în timp ce aştepta (aşteptarea constituind profesiunea lui normală) se gândea, ca tot omul, la costul vieţii, la o ceaşcă de ceai pe care tare i-ar mai fi plăcut s-o bea, la fetiţa lui şi la colecţia ei de timbre poştale şi la faptul dacă i se vor mări sau nu impozitele. Imaginaţia lui mai întârzie de asemeni asupra rotunjimilor unei tinere de la tutungeria de unde-şi procura mahorca.

Omul se numea Chayne, şi scotea o pâine din extraordinara-i memorie pentru feţele omeneşti, din inepuizabila-i răbdare, din însemnările grijulii făcute într-un carneţel, din calitatea de a se eclipsa şi din fericită-i asemănare cu un secretar de asociaţie cărturărească. Într-adevăr, era angajat de Agenţia Polteed, care la rându-i îşi scotea existenţa din faptul că ştia mai mult decât era sănătos despre cei pe care-i urmărea. Chayne îşi primise instrucţiunile chiar în ziua în care Clare se reîntorsese la Londra, se şi află de cinci zile „pe

pistă”, fără ca altcineva în afară de el şi de patronul lui să fie în cunoştinţă de cauză. Cum din cărţile pe care le citea aflase că a iscodi vieţile altora era preocuparea principală a oamenilor de pe această insulă, niciodată nu-i trăsnise prin cap să privească cu dispreţ o meserie pe care o îndeplinea conştiincios de şaptesprezece ani. Era mândru de realizările lui şi avea despre sine părerea că e un „copoi” capabil. Deşi îl supărau tot mai mult nişte tulburări în regiunea toracică, datorate faptului că adeseori era nevoit să stea în curent, nici nu şi-ar fi putut imagina un alt mijloc de a-şi câştiga existenţa. Aflase adresa lui Croom stând pur şi simplu în spatele Clarei în timp ce aceasta îi expedia telegrama; dar cum nu izbutise să citească textul mesajului, plecase pe dată la Bablock Hythe, şi de atunci nu mai întâmpinase nici o greutate. Îşi schimbă din când în când postul de observaţie de la capătul străzii şi, de îndată ce se lăsă întunericul, pătrunse pe aleea Garajelor. La cinci şi jumătate, uşa de culoarea penei de păun se deschise şi cei doi tineri ieşiră. Mergeau, şi domnul Chayne mergea după ei. Iuţiră pasul şi domnul Chayne, care dobândise simţul ritmului, îşi potrivi pasul exact după ei. Curând îşi dădu seama că se îndreptau spre locul până unde o mai urmărise de două ori până acum pe Lady Corven, şi anume în Temple. Şi constatarea îl linişti, din cauza ceştii de ceai după care tânjea. Strecurându-se pe după spinările oamenilor destul de masivi ca să-i servească de paravan, îi urmări pe cei doi care o luară pe aleea Middle Temple şi se despărţiră la uşa imobilului Harcourt. Asigurându-se că Lady Corven intrase, iar tânărul rămase afară plimbându-se încet între intrare şi chei, domnul Chayne îşi consultă ceasornicul, se replie în Ştrand, o zbughi într-o ceainărie A.B.C., rostind cu sufletul la gură: „O ceaşcă de ceai şi un corn, domnişoară, vă rog”. În timp ce aştepta să fie servit făcu o însemnare mai lungă în carnet. Apoi, suflând în ceai ca să se răcească, îl sorbi din farfurioară, înfulecă jumătate de corn şi, ascunzând

cealaltă jumătate în palmă, plăti şi reintră în Ştrand. Abia-şi isprăvise cornul că şi ajunse la intrarea aleii. Tânărul continua să se plimbe încet, în sus şi-n jos. Domnul Chayne îl aşteptă să se întoarcă cu spatele şi, luându-şi înfăţişarea unui funcţionar întârziat, o porni grăbit pe lângă imobilul Harcourt, în centrul ansamblului Temple. Acolo se proţăpi pe un prag şi începu să studieze plăcuţele cu nume, până când Clare îşi făcu din nou apariţia. Însoţită de tânărul Croom, o porni spre Ştrand, iar domnul Chayne o porni la rândul lui într-acolo. Când, la scurt timp după aceea, tinerii cumpărară două bilete de cinema, domnul Chayne cumpără şi el unul şi se aşeză în rândul din spatele lor. Obişnuit să „fileze" oameni care se fereau, fiind mereu la pândă, candoarea sinceră de care dădeau dovadă cei doi îi stârnea o milă uşor amuzată, dacă nu chiar dispreţuitoare. Îi păreau „doi copilaşi rătăciţi în pădure". Nu-şi putu da seama dacă picioarele li se atingeau, aşa încât se strădui să le observe poziţia mâinilor. Ceea ce văzu îl satisfăcu, şi se aşeză la rândul lui, pe un scaun neocupat, lingă coridor. Sigur de ei pentru două ore, se instală comod, îşi aprinse o ţigară, se bucură de căldură şi începu să urmărească filmul. Era un film din acelea de aventuri şi călătorii în Africa, unde cei doi eroi se află în diferite primejdii înregistrate de aparatul de filmat al cuiva care, cu siguranţă, trebuie să se fi aflat într-o primejdie mult mai mare. Domnul Chayne ascultă glasurile pline de bărbăţie care-şi spuneau unul celuilalt, cu accent american: „Atenţie! Ne ajunge din urmă!" plin de un interes care nu-l făcu însă nici un moment să uite că şi cei doi tineri ai lui le ascultau. Când se aprinseră luminile, le putu vedea profilurile. „Cu toţii am fost cândva tineri" îşi spuse el, şi imaginaţia îi stărui şi mai intens asupra femeiuştii de la tutungerie. Cei doi tineri păreau atât de prinşi, încât domnul Chayne profită de ocazie ca să iasă şi el afară câteva clipe. S-ar putea că multă vreme de aici încolo să nu i se mai ofere asemenea prilej. După părerea sa,

unul din cusururile principale ale romanelor poliţiste - pentru că dumnealui nici în timpul liber nu-şi depăşea sfera de preocupări - era că autorii îi făceau pe detectivi prea eroici, fără să-şi ofere nici o zi liberă, sau, cu alte cuvinte, fără să scape nici o clipă pradă din ochi. Or, în viaţa adevărată lucrurile nu stau astfel.

Se întoarse înainte de stingerea luminilor şi ocupă un scaun la celălalt capăt al rândului, chiar în spatele tinerei perechi. Urmă acum, în rolul principal, una dintre vedetele lui preferate şi, convins că actriţa va fi pusă în cele mai diverse situaţii care îi vor da prilejul s-o admire în fel şi chip, îşi strecură în gură o caramea de mentă şi se lăsă, cu un oftat, pe speteaza scaunului. De multă vreme nu mai petrecuse un ceas atât de plăcut! În sezonul acesta, munca lui nu prea-i dădea răgazuri de huzur, şi uneori era „o slujbă care te face să dârdâi de frig, te asigur".

După zece minute, în timpul cărora o vedetă abia apucase să-şi îmbrace toaleta de seară, perechea de tineri se ridică.

„Nu pot să-i mai suport vocea!" o auzi pe Lady Corven, iar tânărul îi răspunse: „Oribilă!"

Jignit şi surprins, domnul Chayne îi aşteptă să treacă dincolo de draperii, după care îi urmă cu un nou oftat. Ajunşi în Ştrand, rămaseră o clipă locului şovăind, apoi porniră din nou, dar numai până la un restaurant de peste drum. Aici, după ce-şi cumpără un ziar la uşă, îi văzu urcând scările. Să fie sus vreun separeu? Urcă şi el, precaut. Nu, era numai o galerie. Acolo, la a patra masă, mascaţi de stâlpi, se aflau cei doi tineri.

Domnul Chayne coborî la toaletă, îşi scoase ochelarii cu ramă de baga, schimbându-i cu un pince-nez, iar în locul cravatei de culoarea vinului roşu îşi înnodă un fel de lavalieră pleoştită, negru cu alb. Era un truc care-i fusese adeseori de mare folos. Întâi îţi pui o cravată de-o culoare ţipătoare, pe urmă o schimbi cu una de culoare ştearsă şi de altă formă. O cravată ţipătoare are însuşirea de a abate

atenţia privitorului de la faţa ta. Devii „omul cu cravată aceea îngrozitoare”; pe urmă, când nu mai porţi cravata, devii cu totul altcineva. Se aşeză la o masă care-i oferea o bună vizibilitate şi-şi comandă un grătar combinat şi o halbă de bere. După toate probabilităţile, tinerii aveau să petreacă vreo două ceasuri la masă, aşa încât domnul Chayne arboră un aer literar, scoase o punguţă cu tutun şi-şi răsuci o ţigară, cerând chelnerului să i-o aprindă. Fundamentându-şi, în acest chip, pretenţia că ar avea o viaţă proprie, începu să citească ziarul, ca un gentleman care se simte în largul lui, şi examină apoi picturile de pe pereţi. Tablouri calde şi radioase: peisaje vaste, cu ceruri albastre, mări, palmieri şi vile, sugerând plăcerea într-un chip care avea un puternic efect asupra domnului Chayne. Până acum nu călătorise mai departe de Boulogne şi, din cât îşi dădea el seama, nici de-acum înainte n-avea s-o facă. Cinci sute de lire sterline în buzunar, o doamnă alături, o vilişoară însorită, mese de joc la îndemână, toate acestea alcătuiau, în mod firesc, ideea lui despre Paradis; dar, vai, îi erau deopotrivă de inaccesibile. Nu făcea el mare caz de treaba asta, însă când se afla faţă-n faţă cu ispite ca acelea atârnate pe pereţi, oricât n-ar fi vrut, tot jinduia după ele. De multe ori gândise cât era de ironică soarta: oamenii pe care el îi fila până-i aducea în pragul tribunalului de divorţ plecau atât de des în acest Paradis şi rămâneau acolo până când povestea lor era dată uitării şi se puteau deci recăsători şi reveni pe pământ. Locuind în Finchley, unde soarele răzbea o dată la două săptămâni, şi trăind dintr-un venit care dacă ajungea pe an la cinci sute de lire, vina poeziei era foarte atrofiată în domnul Chayne; şi era o consolare să dea frâu liber imaginaţiei măcar în ceea ce privea vieţile celor pe care-i filă. De pildă, perechea asta tânără de aici, frumuşei amândoi, or să pornească împreună într-un taxi şi el, bietul, va trebui, fără îndoială, să pândească ore întregi până când tânărul se va îndura să plece de la ea. Chelnerul îi puse în faţă friptură

şi, cu gândul la ce-l aşteaptă, domnul Chayne îi mai adăugă puţin piper roşu. Veghea din seara asta, poate că încă una sau două aveau să-i fie de ajuns; în ansamblu, o afacere uşoară. Savurând cu încetineală fiecare îmbucătură, ca să se sature bine, şi suflând spuma de la buza paharului de bere cu abilitatea unui cunoscător, îi urmări cum se aplecau unul spre celălalt pe deasupra mesei, ca să discute. Nu putea vedea ce mâncau. Dacă ar fi putut urmări ce comandaseră, ar fi avut o indicaţie asupra stării lor de spirit. Hrana şi iubirea! După friptură, o să-şi comande şi el nişte brânză şi cafea, pe care o să le treacă la „alte cheltuieli”.

Mâncase totul până la ultima firimitură, extrăsese din ziar tot ce putuse, până la ultima informaţie, îşi istovise imaginaţia în jurul picturilor de pe pereţi, făcuse speculaţii asupra clienţilor răzleţi, îşi plătise notă şi fumase trei ţigări până când în sfârşit catadicsi şi prada lui să se ridice de la masă. Domnul Chayne se şi afla înfăşurat în palton şi aşezat în faţa uşii de la intrare, înainte ca tinerii să fi coborât măcar scările. După ce observă că se găseau trei taxiuri prin apropiere, îşi concentră atenţia pe afişele unui teatru; numai când îl văzu pe portar făcând semn unuia din taxiuri, se îndreptă spre centrul pieţei şi se urcă în taxiul următor.

— Aşteaptă până porneşte maşina din faţă şi urmăreşte-o, dar nu prea îndeaproape când s-o opri, îi ceru şoferului.

Se instală pe canapea, îşi consultă ceasornicul şi făcu o însemnare în carnet. Cum i se întâmplase odată să urmărească o altă maşină, ceea ce îi provocase neplăceri, îşi ţinea acum ochii aţintiţi pe numărul taxiului, pe care şi-l notase în carnet. La această oră, când lumea nu ieşise încă de la teatre, circulaţia nu era prea intensă şi urmărirea se desfăşura extrem de simplu. Taxiul filat opri la colţul Garajelor. Domnul Chayne se ridică, ciocăni în geamul despărţitor şi apoi căzu iar pe canapea. Îi văzu pe fereastră pe cei doi coborând din maşină şi apoi pe tânăr plătind. O porniră pe jos pe aleea

Garajelor. Domnul Chayne plăti la rândul său şi-i urmări până la colţ. Ajunseseră la uşa de culoarea penei de păun şi stăteau acolo, discutând. Apoi Lady Gorven vâri cheia în broască şi deschise uşa; tânărul, după ce furişă câte o privire în dreapta şi în stânga, o urmă. Domnul Chayne încercă o senzaţie la fel de „combinată" ca şi friptură pe care o mâncase. Bineînţeles, era exact lucrul pe care-l sperase şi la care se aşteptase. În acelaşi timp însă, însemna să rătăcească prin frig Dumnezeu ştie câte ceasuri. Îşi ridică gulerul paltonului şi se uită în jur să găsească o uşă mai adăpostită. Ce păcat că nu era posibil să aştepte, hai să zicem, o jumătate de oră, şi apoi s-o întindă. Dar în ziua de azi tribunalul cerea dovezi foarte concludente. Rămase locului câteva minute sub un felinar, îşi reciti însemnările din carnet şi adăugă o notă finală; apoi se îndreptă spre pragul uşii pe care şi-o alesese şi se postă acolo. Peste vreo jumătate de oră, maşinile aveau să se întoarcă de la teatru şi el va trebui să-şi găsească alt loc de observaţie, ca să nu atragă atenţia. La ferestrele de sus ardea lumina, dar, desigur, aşa ceva nu putea constitui o dovadă în sine. Păcat! Va să zică doisprezece şilingi biletul de tren la întoarcere, zece şilingi şi şase pence noaptea petrecută aici, maşina şapte şilingi şi şase pence, cinematograful trei şilingi şi şase pence, cina şase şilingi, ceaiul n-o să-l mai treacă la socoteală, în total treizeci şi nouă şi şase pence, sumă rotundă, şase lire. Domnul Chayne clătină din cap, îşi vârî o caramea de mentă în gură şi-şi mută greutatea corpului de pe un picior pe celălalt. Începu să-l înţepe bătătura aia a lui. Îşi propuse să se gândească la lucruri plăcute: la localitatea balneară Broadstairs, la părul negru al fetiţei lui, la pateuri cu stridii, la vedetă preferată având pe ea doar un portjartier, la băutura lui de noapte, o ceaşcă de whisky fierbinte cu lămâie. Dar toate astea nu-l ajutau cine ştie ce: pentru că trebuia să aştepte şi să tot aştepte, şi picioarele îl dureau, şi nici măcar n-avea încredere că o să adune dovezi valoroase. Zău aşa, tribunalul se învăţase să se

aştepte că părţile să fie „surprinse în flagrant delict” şi socotea îndoielnică orice altă dovadă. Îşi scoase din nou ceasornicul. Aştepta de mai bine de o jumătate de oră. Poftim, sosea prima maşină. Trebuia să se îndepărteze de garaje. Se retrase în colţul cel mai îndepărtat. Şi înainte de a fi avut măcar timpul să se întoarcă cu spatele, ieşi din casă tânărul, cu mâinile adânc vârâte în buzunare, cu umerii gârboviţi, şi zorind cât îl ţineau picioarele. Scoţând un suspin de uşurare, domnul Chayne însemnă în carnetul său: „Dl. C. a părăsit casa la orele 11,40 p.m.”; apoi se îndreptă spre autobuzul de Finchley.

XVII

Deşi Dinny nu avea cunoştinţe de expert în materie de pictură, totuşi vizitase împreună cu Wilfrid tot ce era permanent expus în muzeele şi galeriile din Londra. De asemenea, admirase cu mare plăcere Expoziţia de pictură italiană, deschisă în 1930. A fost aşadar firesc să accepte invitaţia unchiului Adrian de a-l însoţi la Expoziţia de pictură franceză, din 1932. În ziua de 22 ianuarie, la ora unu, după un dejun frugal luat în Piccadilly, intrară pe uşa turnantă a expoziţiei şi se opriră în faţa Primitivilor[52]. O sumedenie de vizitatori se luau la întrecere în încercarea de a evita aglomeraţia, aşa încât înaintarea era foarte înceată, şi trecu o oră până să ajungă la tablourile lui Watteau[53].

— *Gilles*[54], constată Adrian, lăsându-şi greutatea pe un picior; Dinny, am impresia că-i lucrul cel mai bun din tot ce-am văzut până acum. E ciudat, când un pictor de gen din şcoala decorativă pune mâna pe un subiect sau pe un tip care-l pasionează, realizează o operă răscolitoare. Uite-te la faţa pierrot-ului, ce expresie îngândurată, fatală, interiorizată! Încarnarea cabotinului public care are însă o viaţă a lui, intimă.

Dinny rămase tăcută.

— Ei, tinerico?

— Mă întreb dacă artă este într-adevăr atât de conştientă. Nu crezi că pictorul a vrut doar să redea costumul ăsta alb şi că tot restul îi aparţine modelului? Expresia chipului e într-adevăr minunată, dar poate că asta era expresia lui. Unii oameni o au.

Adrian îi aruncă o privire cu coada ochiului. Da! Unii oameni o au. Picteaz-o pe Dinny când nu se controlează, când nu-şi stăpâneşte propriul chip său nu-i preocupată să facă mină bună, sau cum vrei să-i mai spui, n-ai realiza o faţă răscolitoare prin tot

ceea ce se ascunde îndărătul ei? Arta nu te poate satisface. Când îţi redă spiritul, când îţi concentrează esenţa, îţi apare ireală; şi când îţi oferă suprafaţa vulgară, curentă, contradictorie, pare lipsită de valoare. Atitudini, expresii fugare, efecte de lumină, toate cu scopul de a reda „real”, şi totuşi fără să reveleze nimic. Spuse brusc:

— Cărţile mari şi portretele mari sunt atât de rare, pentru că artiştii nu pun în lumină esenţialul, sau dacă o fac, depăşesc măsura.

— Nu văd cum se aplică la acest tablou, unchiule. Asta nu e un portret, e un moment dramatic într-un costum alb.

— Poate că da. Oricum, dacă aş izbuti să te pictez pe tine, Dinny, aşa cum eşti cu adevărat, oamenii te-ar găsi nereală.

— Ce fericire!

— Cei mai mulţi dintre oameni nu te pot concepe nici măcar în închipuire.

— Iartă-mi impertinenţa, unchiule, dar dumneata poţi?

Adrian îşi scărpină bărbuţa.

— Îmi place să cred că da.

— O, ia te uită! *Doamna de Pompadour*! a lui Boucher[55].

După două minute petrecute în faţa expansiunii acestuia, Adrian continuă:

— Mă rog, pentru un om care prefera nudul, se pricepea destul de bine să picteze ceea ce acoperă trupul femeiesc, nu?

— Madame de Maintenon şi Madame de Pompadour... Întotdeauna le încurc.

— Maintenon a fost o femeie cu pretenţii de savantlâc şi l-a slujit pe Ludovic al XIV-lea.

— Ah, da! Unchiule, hai să mergem direct la Manet[56]!

— De ce?

— Nu cred că mai rezist mult.

Adrian, privind în jur, zări subit cauza. În faţa lui „Gilles” stăteau Clare şi un tânăr care-i era

necunoscut. Îşi strecură braţul pe sub cel al lui Dinny şi trecură în a treia sală.

— Ţi-am remarcat discreţia, murmură el în faţa „Băiatului făcând baloane de săpun". Tânărul acela e şarpele ascuns în iarbă, sau viermele din floare, sau...

— E un băiat foarte drăguţ.

— Cum îl cheamă?

— Tony Croom.

— A! Tânărul de pe vapor. Clare îl întâlneşte des?

— Unchiule, eu nu-i pun întrebări. A făcut un legământ ca un an de zile să rămână virtuoasă.

În faţa sprâncenelor ridicate ale lui Adrian, adăugă:

— I-a făgăduit mătuşii Em.

— Şi după un an?

— Nu ştiu nici eu, şi nu ştie nici ea. Nu-i aşa că-s bune Manet-urile astea?

Parcurseră încet sala şi ajunseră la ultimul tablou.

— Când te gândeşti că în 1910 Gauguin mi se păruse a fi culmea excentricităţii, şopti Adrian; o dovadă de cum evoluează părerile. M-am dus la expoziţia aceea a postimpresioniştilor de la British Museum, unde cercetasem pictura chineză. Cezanne, Matisse, Gauguin, Van Gogh, ultimul strigăt pe atunci, şi învechit azi. Fără îndoială, Gauguin este un colorist. Dar mie daţi-mi pictura chineză. Dinny, mi-e teamă că eu sunt structural „de şcoală veche".

— Îmi pot da seama că tablourile astea sunt foarte bune, cea mai mare parte din ele; dar n-aş putea trăi cu ele în casă.

— Francezii au metodele lor; nici o altă ţară nu-ţi poate demonstra atât de evident tranziţiile artei. De la primitivi la Clouet[57], de la Clouet la Poussin[58] şi la Claude[59], de la aceştia la Watteau şi şcoala să, apoi la Boucher şi Greuze[60] mai departe de Ingres[61] şi Delacroix[62], până la Şcoala de la

Barbizon[63], apoi la impresionişti şi postimpresionişti; şi mereu s-a ivit câte un Chardin[64], un Lepicie[65], un Fragonard[66], Manet, Degas[67], Monet[68], Cezanne[69] care s-o ia pe de lături sau s-o ia înainte.

— Dar a existat vreodată o rupere de tradiţie mai violentă decât cea din zilele noastre?

— Niciodată înainte n-a existat o rupere atât de violentă în concepţia oamenilor asupra vieţii; şi nici o confuzie atât de totală în mintea artiştilor asupra finalităţii lor.

— Şi care e finalitatea lor, unchiule?

— Fie să creeze plăcerea estetică, fie să reveleze adevărul, sau poate că amândouă.

— Eu nu mă pot închipui plăcându-mi ceea ce le place lor, cât despre adevăr, ce este adevărul?

Adrian ridică în sus degetele mari.

— Dinny, sunt mort de oboseală. Hai să plecăm!

Dinny îi văzu pe Clare şi pe Croom trecând pe sub arcadă. Nu era sigură dacă fuseseră zăriţi de Clare, iar în ce-l priveşte pe tânărul Croom, acesta, evident, nu-şi privea decât partenera. Îl urmă pe Adrian, admirându-i la rândul ei, discreţia. Dar nici unul dintre ei n-ar fi admis să se simtă stingherit. În fond, în ziua de azi, ieşi în oraş cu cine-ţi place şi asta nu priveşte pe nimeni.

Urcaseră pe terasa Burlington, când Adrian fu frapat de paloarea feţei lui Dinny.

— Ce s-a întâmplat, Dinny? Arăţi ca o stafie.

— Unchiule, dacă nu te superi, aş vrea să iau o cafea.

— E o cafenea în Bond Street.

Speriat de lividitatea buzelor ei zâmbitoare, o ţinu strâns de braţ până când se aşezară la o măsuţă dintr-un colţ.

— Două cafele, foarte tari, comandă Adrian şi, cu acel tact instinctiv care le împingea pe femei şi pe copii să i se spovedească, nu făcu nici o încercare de a-i câştiga încrederea.

— Nimic nu-i mai obositor decât să priveşti tablouri ceasuri la rând. Îmi pare rău c-am îndemnat-o şi pe Em, iar pe de altă parte bănuiesc că tu nu te hrăneşti ca lumea, draga mea. Gustarea aceea pe apucate pe care am luat-o înainte de expoziţie aproape că nici nu contează.

Dar buzele lui Dinny îşi recăpătaseră culoarea.

— Eu sunt foarte rezistentă, unchiule; mâncarea însă e o bătaie de cap.

— Tu şi cu mine ar trebui să facem o mică escapadă în Franţa. S-ar putea ca bucatele lor să ne stârnească simţurile, dacă pictura lor nu ne poate stârni spiritul.

— Crezi aşa ceva?

— În comparaţie cu pictura italiană, categoric. Totul este atât de frumos gândit... Îşi confecţionează tablourile ca pe nişte ceasornice. O artă perfect conştientă de sine, şi meşteşug pe brânci. E iraţional să ceri mai mult, şi totuşi... fundamental apoetică. Apropo, Dinny, sper că sora ta va reuşi să evite tribunalul de divorţuri, care e cel mai apoetic loc din câte există.

Dinny clătină din cap.

— Aş prefera s-o văd trecută de toate astea. Ba chiar gândesc că a greşit făcând acel jurământ. Ea n-o să-şi schimbe hotărârea în legătură cu Jerry. Şi va fi ca o pasăre cu un singur picior. Şi apoi, cui îi mai pasă azi de ce face altul?

Adrian se foi în scaun, stânjenit.

— Mă deranjează gândul la indivizii"ăia scrobiţi care or să facă mingi de ping-pong din neamul meu. Dacă-ar fi nişte oameni ca Dornford, dar nu sunt. L-ai mai văzut?

— A fost la noi într-o seară, când trebuia să ţină un discurs.

Adrian observă că Dinny vorbea de el fără nici o „tresărire" după cum se spune azi. Curând după aceea se despărţiră, Dinny asigurându-l „că-şi revenise pe de-a-ntregul".

Îi spusese că arată ca o stafie; ar fi fost mai drept să fi spus că arată de parcă ar fi văzut o stafie.

Căci, ieşind de sub Arcada Burlington, întregul trecut legat de Cork Street venise în zbor spre dânsa, ca o coţofană singuratică, fâlfâindu-şi aripile drept în faţa ei, şi apoi îndepărtându-se. Şi acum, rămasă singură, făcu iar cale întoarsă şi se duse într-acolo. Cu pas hotărât se îndreptă spre uşă, urcă scările care duceau la apartamentul lui Wilfrid şi apăsă pe butonul soneriei. Rezemându-se de pervazul ferestrei de pe palier, aşteptă cu pumnii încleştaţi, gâfâind: „Ce bine era dac-aveam un manşon!" Pentru că-şi simţea mâinile îngheţate. În fotografiile vechi, femeile aveau voalete pe faţă şi-şi ţineau mâinile într-un manşon; dar „vremurile se schimbă" şi ea n-avea manşon. Era pe punctul de a se întoarce, când uşa se deschise. Stack! în papuci de casă! Ochii lui, negri şi proeminenţi ca întotdeauna, îşi coborâră privirile la papuci şi întreaga-i atitudine păru să se bâlbâie.

— Scuzaţi-mă, domnişoară, tocmai dădeam să mi-i schimb.

Dinny îi întinse mâna, iar el i-o luă cu vechiul său aer, de parc-ar fi fost gata să-i asculte spovedania.

— Am trecut pe aici şi m-am gândit că mi-ar plăcea să te mai văd.

— Ce frumos, vă mulţumesc, domnişoară. Sper că sunteţi bine; şi câinele ce mai face?

— Suntem foarte bine amândoi. Foch se simte bine la ţară.

— Ah! domnul Desert spunea întotdeauna că trebuie să fie un câine de ţară.

— Ai ceva veşti?

— Nu propriu-zis veşti, domnişoară. De la banca lui am înţeles că se află încă în Siam. Ei îi trimit corespondenţa la sucursala lor din Bangkok. Înălţimea-sa Lordul a fost nu de mult pe aici şi am înţeles de la dumnealui că domnul Desert se găseşte pe undeva în susul unui râu.

— Unui râu?

— Da, îmi scapă numele, ceva cu un Y şi cu „sand" parc-aşa. Cred că-i mare arşiţă pe-acolo. Îmi

îngădui să vă spun, domnişoară, că sunteţi cam palidă, ţinând seama că locuiţi la ţară. De Crăciun am fost şi eu la Barnstaple, tare bine mi-a făcut.

Dinny îi strânse din nou mâna.

— Mă bucur că te-am revăzut, Stack.

— Poftiţi înăuntru, domnişoară. Să vedeţi că ţin casa exact cum a fost.

Dinny îl urmă până în pragul salonului.

— Exact cum a fost, Stack; de parc-ar fi fost şi el aici.

— Îmi place să gândesc aşa, domnişoară.

— Poate că şi este, urmă Dinny. Se spune că am avea cu toţii nişte dubluri astrale. Mulţumesc.

Îi atinse braţul, trecu pe lângă el, coborî scările. Faţa îi ardea, dar era liniştită; se îndepărtă cu paşi iuţi.

Un râu! Visul ei! „Încă un râu!"

Când ajunse în Bond Street, o voce strigă: „Dinny!". Se întoarse şi o văzu pe Fleur.

— Te volatilizezi, draga mea? Nu te-am mai văzut de un secol. Vin de la Expoziţia franceză. Nu-i aşa că-i divină? Am văzut-o pe Clare acolo remorcând un tânăr. Cine-i?

— Un tovarăş de călătorie, Tony Croom.

— Urmărea în numărul viitor?

Dinny ridică din umeri şi, privindu-şi eleganta interlocutoare, gândi: „Aş dori ca Fleur să nu pună întotdeauna punctul pe i".

— Are bani?

— Nu. A căpătat o slujbă, dar foarte fragilă, iepele arabe ale domnului Muskham.

— Ah! Trei sute pe an, cinci sute maximum. Asta nu-i bine. Ştii, dragă, face realmente o greşeală. Jerry Corven o să ajungă departe.

Djnny răspunse sec:

— În orice caz, departe de Clare.

— Vrei să spui că ruptura e definitivă?

Dinny încuviinţă. Niciodată Fleur nu-i displăcuse mai mult ca acum.

— Mă rog. Clare e altfel decât tine. Ea aparţine ordinei noi, sau dezordinei noi. Şi tocmai de asta

comite o greşeală. Ar fi fost mult mai bine pentru ea dacă rămânea lângă Jerry, măcar de formă. N-o văd trăind în sărăcie.

— Clare nu se sinchiseşte de bani, răspunse Dinny cu răceală.

— Ăsta-i un nonsens! Banii înseamnă numai mijlocul de a face ceea ce doreşti să faci. Şi, fără îndoială, de aşa ceva se sinchiseşte şi Clare.

Dinny, care ştia că e adevărat, răspunse cu şi mai multă răceală:

— N-are nici un rost să încerc să-ţi explic.

— Draga mea, nu văd ce-ar fi de explicat. Probabil că a jignit-o într-un fel, ceea ce era de aşteptat. Dar până la urmă ăsta nu e un motiv. Îţi aminteşti de tabloul acela delicios al lui Renoir, bărbatul şi femeia în lojă? Fiecare dintre ei îşi trăieşte viaţa lui proprie. De ce n-ar face-o şi Clare?

— Tu ai face-o?

Fleur îşi înălţă umerii frumos croiţi.

— Dacă Michael n-ar fi o asemenea comoară... Şi-apoi... copiii.

Înălţă iarăşi din umeri.

Dinny se înmuie.

— Trişezi, Fleur. Tu nu pui în aplicare ceea ce predici.

— Draga mea, eu sunt un caz special.

— Haide să nu ne certăm. Mi-a spus Michael că noul vostru membru în Parlament îl unge pe inimă. Lucrează împreună la proiectul acela cu porci, păsări şi cartofi. A stârnit mare senzaţie şi, în sfârşit, s-au apucat o dată şi ei de o chestiune practică, luând lucrurile aşa cum trebuie.

— Da, şi noi creştem porci la Condaford. Unchiul Lawrence a amenajat ceva la Lippinghall?

— Nu. El a născocit planul, aşa încât consideră că şi-a făcut datoria. La timpul potrivit, Michael o să-l determine să facă mai mult. S-o vezi pe Em în toate astea, e o nostimadă. Cum îl găseşti pe Dornford?

Fiind a doua oară în aceeaşi zi când i se punea această întrebare, Dinny îşi privi drept în faţă

verişoara prin alianţă.

— Îl găsesc un model de perfecţiune.

Simţi mâna lui Fleur strecurându-i-se sub braţ.

— Dinny dragă, aş vrea să te măriţi cu el. E drept, cu modelele de perfecţiune nu te măriţi, dar cred că dacă ţi-ai da osteneala ai putea să-l „defectezi” puţin.

Era rândul lui Dinny să înalţe din umeri şi să-ţi aţintească privirea drept înainte.

XVIII

Ziua de trei februarie fu atât de blândă şi pătrunsă de un suflu atât de primăvăratic, încât sângele înfierbântat îţi atâta setea de aventură.

Din această pricină, Tony Croom expedie de dimineaţă o telegramă, iar la prânz plecă din Bablock Hythe în vechea, dar nou cumpărata lui maşină sport cu două locuri. Automobilul nu era întocmai „idealul” lui dar, dacă-i dădea pinteni, putea lua cincizeci pe oră. Traversă podul cel mai apropiat, o porni prin Abingdon, trecu de Benson spre Henley. Aici se opri să înfulece un sandviş şi să ia benzină, şi apoi din nou pe pod ca să arunce o privire la râul însorit, nud şi mătăsos pe sub pădurile despuiate. De aici mai departe îşi cronometră drumul calculând să ajungă la Garajele Melton la două fix.

Clare nu era încă gata, tocmai se întorsese de la slujbă. Tony se aşeză în odaia de la parter, mobilată acum cu trei scaune, o măsuţă de formă ciudată, cumpărată ieftin datorită scăderii preţurilor antichităţilor, şi o carafă de culoarea ametistului, şi ea abia cumpărată, şi conţinând gin. Aşteptă mai bine de o jumătate de oră până când Clare, îmbrăcată într-un taior şi o pălărie de tweed de culoare roşcată, şi cu o haină de blană de viţel pe braţ, coborî scăriţa spiralată.

— Bună, dragul meu! Scuză-mă că te-am făcut să aştepţi. Unde mergem?

— Mi-am zis că poate te-ar interesa să arunci şi tu o privire la Bablock Hythe. Pe urmă ne-am putea reîntoarce prin Oxford, am lua ceaiul acolo, am hoinări puţin printre colegii şi am fi înapoi înainte de unsprezece. Te tentează?

— Admirabil. Şi tu unde o să dormi?

— Eu? Ei, o întind din nou acasă. La unu sunt îndărăt.

— Bietul Tony! O zi cam grea.

— Ei! Sub două sute cincizeci de mile. N-o să ai nevoie de haină de blană, din nefericire maşina nu-i decapotabilă.

Porniră prin ieşirea de vest a Garajelor şi fură cât pe-aci să doboare un motociclist, apoi se îndreptară spre Hyde Park.

— Conduci bine, Tony.

— Da, e-o vechitură destul de comodă, dar am mereu senzaţia că dintr-o clipă în alta ar putea sări în aer. Stapylton a tratat-o infect. Şi nu-mi plac maşinile de culoare deschisă.

Clare se rezemă de spetează; zâmbetul care-i flutura pe buze era semn că se simţea bine.

Îşi vorbiră puţin, era prima plimbare mai lungă cu maşina pe care o făceau împreună. Amândoi aveau tinereasca pasiune a vitezei, şi tânărul Croom accelera maşinuţa la maximum, atât cât îi permitea traficul. În mai puţin de două ore ajunseră la ultimul pod.

— Ăsta-i hanul unde am tras, îi arătă Croom. Vrei un ceai?

— N-ar fi prudent, dragul meu. După ce vizităm boxele şi padocurile, mergem să luăm ceaiul într-un loc unde nu eşti cunoscut.

— Trebuie să-ţi arăt râul.

Panglica albă a râului licărea vag poleită de asfinţit, printre plopi şi sălcii. Coborâră din maşină ca să privească. Pe aluni izbucniseră mugurii.

Clare rupse o rămurică.

— Falsă primăvară. Mai avem mult de trecut până să vină primăvara adevărată.

O briză rece se furişă de-a lungul râului; de pe plaiurile din spatele lor se înălţau aburi de ceaţă.

— Aici e numai un pod plutitor, Tony?

— Da, şi de partea cealaltă poţi ajunge în Oxford pe o scurtătură de vreo cinci mile. Am parcurs-o de vreo două ori: foarte frumoasă.

— Când pomii or să înmugurească şi câmpul o să dea în floare, o să fie plăcut. Hai să mergem. Arată-mi numai padocurile şi o pornim spre Oxford.

Se urcară din nou în maşină.

— Boxele nu vrei să le vezi?

Clare clătină din cap.

— Aştept până or să vină iepele. E o mică deosebire între a mă duce să văd boxele şi a veni să văd iepele. Sunt într-adevăr din Nejd?

— Aşa afirmă Muskham. Eu o să cred numai când o să văd îngrijitorii care or să le aducă.

— Ce culoare au?

— Două murge şi una castanie.

Cele trei padocuri coborau în pantă lină spre râu şi erau străjuite de o dumbravă întinsă.

— Scurgere perfectă şi toată ziua soare. Boxele sunt de partea cealaltă, în dumbravă. Mai sunt destule de făcut; instalăm şi un radiator.

— Foarte liniştit locul.

— Absolut nici o maşină pe şoseaua asta; din când în când, câte o motocicletă, uite chiar acum trece una.

O motocicletă se îndrepta spre ei tuşind, da se opri, se întoarse şi, tot tuşind, o porni înapoi.

— Jigodii zgomotoase! murmură tânărul Croom. Oricum, până să ajungă aici, iepele vor fi trecut prin botezul civilizaţiei.

— Ce schimbare pentru ele, sărmanele!

— Fiecare dintre ele e câte ceva de aur: Nisip de Aur, Hurie de Aur, Crupă de Aur, aşa le cheamă.

— Nu ştiam că Jack Muskham e poet.

— Cred că poezia lui se opreşte la cai.

— Într-adevăr minunată liniştea asta, Tony!

— E trecut de cinci. Oamenii au oprit lucrul la vilişoara mea. O transformă.

— Câte încăperi va avea?

— Patru: dormitor, salonaş, bucătărie, baie. Dar se poate clădi şi în continuare.

Tony o privi cu concentrare. Clare îşi ţinea însă faţa întoarsă.

— Bine, schimbă el brusc vorba. La bord! Să ajungem la Oxford înainte de a se lăsa întunericul.

Oxfordul, arătând mohorât, ca orice oraş scăldat între lumina de zi şi cea de seară, părea să

spună: „Osândit la vile, automobile şi modernism, nimeni nu-mi mai poate fi de nici un ajutor!”

Celor doi tineri înfometaţi şi legaţi afectiv de Cambridge, oraşul le oferi prea puţine atracţii până când se văzură aşezaţi în faţa unor sandvişuri cu pastă de sardele, a unor ouă fierte, pâine prăjită, brioşe, biscuiţi, gem şi un ceainic mare, plin. Cu fiecare înghiţitură, romantismul Oxfordului devenea tot mai vizibil. Hanul bătrânesc, unde numai ei doi mâncau, focul rubiniu, draperiile roşii, trase, singurătatea atât de intimă, toate concurau la a-i pregăti să găsească Oxfordul „încântător”, când aveau să plece din el. Un motociclist într-o salopetă de piele aruncă o privire din uşă şi plecă mai departe. Trei studenţi se ciorovăiră în prag, rezervară o masă pentru cină şi plecară mai departe. Erau delicios de singuri. Din când în când, o chelneriţă le mai aducea pâine prăjită sau se foia pe la altă masă. Abia la şapte şi jumătate se îndurară să se ridice.

— Haide să mergem în recunoaştere prin oraş, propuse Clare. Timp avem berechet.

Lumea oxfordiană era la cină şi străzile aproape că se goliseră. Hoinăriră la întâmplare, alegând străduţele cele mai strâmte, şi curând ajunseră la colegii şi la zidurile lungi şi vechi. Aici, tot ce era modern luase sfârşit. Trecutul îi prinse în mreje. Donjoane tainice, clădiri bătrâneşti de piatră, înecate în clarobscur; pasaje întortocheate, tăiate pe sub bolţi abia întrezărite; brusc, ca din întâmplare, li se înfăţişă un careu spaţios, învăluit într-o obscuritate vag irizată, ticăind de orologii; senzaţia că se aflau într-un oraş întunecat, şi vechi, şi pustiu, colcăind totuşi în taină de viaţa şi de lumina modernismului, aproape că le luă graiul; şi, cum nici o clipă nu avuseseră habar încotro merg, se pomeniră pe dată că s-au rătăcit.

Tânărul Croom îi luă braţul şi-şi potrivi pasul după al ei. Nici unul dintre ei nu era romantic, dar pe amândoi îi copleşise simţământul că se rătăciseră în păienjenişul istoriei.

— Mi-ar fi plăcut să fi studiat aici sau la Cambridge, spuse Clare.

— La Cambridge nu încerci niciodată senzaţia asta de ascunziş uitat. Pe întuneric, Oxfordul e mult mai medieval. Aici colegiile se înşiră în linie dreaptă. Şi întorc spatele la tot ce se petrece în oraş; atmosfera de vechi e mult mai pregnantă.

— Cred că mi-ar fi plăcut să trăiesc în trecut. Buiestraşi şi pieptare de piele. Tony, tu ai fi arătat divin într-un pieptar de piele şi cu o tichie din alea cu pană lungă, verde.

— Mie mi se pare destul de bun şi prezentul alături de tine. Ştii că azi a fost răstimpul cel mai lung pe care l-am petrecut împreună cu tine, fără nici o întrerupere?

— Lasă sentimentalismele. Suntem aici ca să admirăm Oxfordul. Pe unde o luăm acum?

— Mi-e totuna, se auzi glasul lui venind ca din depărtări.

— Te-am jignit? Uite colegiul ăsta imens! Hai să intrăm!

— Or fi plecat cu toţii. E trecut de opt; mai bine să colindăm străzile.

Hoinăriră prin Cornmarket, apoi pe strada principală, priviră la statuile de pe partea dreaptă, apoi intrară într-un scuar întunecat, cu o clădire circulară în mijloc, o biserică în capătul cel mai îndepărtat şi colegii de o parte şi de alta.

— Aici trebuie să fie însăşi inima oraşului, spuse Clare. Oxford are, fără îndoială, părţile sale imuabile. Orice s-ar construi pe la margini, nu văd cum s-ar putea altera ceea ce-i aici.

Cu o repeziciune misterioasă, oraşul se reînsufleţise; mişuna de tineri cu pelerine scurte pe braţ, ori fâlfâindu-le pe umeri, ori înnodate în jurul gâtului. Croom întrebă pe unul dintre aceştia unde se aflau.

— Asta e biblioteca Radcliffe, aici colegiul Brasenose, şi acolo High.

Şi hotelul Mitre?

— În dreapta dumneavoastră.

— Mulţumesc.

— Pentru puţin.

Îşi înclină spre Clare capul descoperit şi plescăi din limbă.

— Ce-i, Tony?

— Hai să intrăm să luăm nişte coctailuri.

Un motociclist, care stă în picioare lângă motocicletă, cu capul bine vârât în caschetă şi îmbrăcat tot într-o salopetă de piele, îi urmări atent din priviri când îi văzu intrând în hotel.

După ce luară coctailuri cu pişcoturi, ieşiră simţind, după cum se exprima Croom, că:

— E frumos şi e devreme. Ne întoarcem peste podul Magdalena, prin Benson, Dorchester şi Henley.

— Opreşte pe pod, Tony. Vreau să-mi văd tizul.

Luminile de pe pod aruncau scântei în apele de cerneală ale râului Cherwell, silueta colegiului Magdalena se decupa masivă în întuneric şi, în depărtare, spre pajiştile colegiului Christchurch, sclipeau câteva lumini. De când ieşiseră din centru, fâşii înguste de străduţe slab luminate se strecurau printre clădiri cu frontoane şi portaluri cenuşii. Iar râul asupra cărora se aplecau nemişcaţi părea să se învolbureze misterios.

— I se spune „Char”, nu-i aşa?

— La vară o să am o luntre, Clare. Partea de sus a râului e mai bună decât aici.

— Ai să mă înveţi să merg cu luntrea?

— Sigur că da!

— E aproape zece. Ei, a fost foarte plăcut, Tony.

Tânărul îi aruncă o privire lungă, piezişă, şi porni motorul. Se părea că alături de ea era mereu nevoit să o ia din loc. Oare niciodată n-o să ajungă la o oprire lungă şi deplină?

— Ţi-e somn, Clare?

— Nu chiar. Coctailul a fost foarte tare. Dacă tu eşti obosit pot să conduc eu.

— Obosit? Doamne fereşte! Mă gândeam numai că fiecare milă pe care o parcurg mă îndepărtează tot mai mult de tine.

Pe întuneric, un drum pare întotdeauna mai lung şi cu totul altul decât pe lumina zilei. Ies la iveală o sută de amănunte uitate: garduri vii, căpiţe, copaci, case, cotituri. Până şi satele apar deosebite. La Dorchester se opriră ca să se asigure că sunt pe drumul bun; un motociclist îi depăşi şi Croom îi strigă:

— Pe unde-o luăm spre Henley?

— Drept înainte.

Intrară într-alt sat.

— Ăsta trebuie să fie Nettlebed, spuse tânărul Croom. De aici nu mai e nici un alt sat până la Henley, ceea ce înseamnă că mai avem treizeci şi cinci de mile. Sosim la douăsprezece noaptea acasă.

— Săracul de tine, şi pe urmă trebuie să faci tot drumul ăsta înapoi.

— O să conduc ca un şofer de meserie. E un bun narcotic.

Clare îi atinse mâneca paltonului; după care urmă o nouă tăcere.

Ajunseră la liziera unei păduri, când Croom încetini subit.

— M-au lăsat farurile.

Un motociclist alunecă pe lângă ei, strigându-i:

— Vi s-au stins farurile, domnule!

Tânărul Croom opri motorul.

— Asta pune capac la toate. Probabil că s-a descărcat bateria.

Clare izbucni în râs. Tony coborî şi se învârti de jur împrejur, examinând maşina.

— Îmi amintesc de pădurea asta. De aici până în Henley sunt cinci mile bune. Va trebui să mergem încet ca melcul şi să ne încredem în noroc.

— Vrei să cobor şi să merg eu pe jos, în faţă?

— Nu, e un întuneric de smoală. S-ar putea să dau peste tine.

După vreo sută de iarzi, opri din nou.

— Am luat-o pe de lături. N-am condus în viaţa mea pe o beznă ca asta.

Clare râse iar.

— O aventură, dragul meu.

— Şi n-am nici o lanternă. Din câte mi-aduc aminte, pădurea asta se întinde pe vreo milă sau două.

— Hai să mai încercăm.

O maşină vâjâi pe lângă şi şoferul răcni nişte cuvinte de ocară.

— Tony, urmăreşte farurile lui!

Dar până să pornească motorul, maşina se afundase sau cotise şi dispăruse. Continuară să înainteze târâş.

— Fir-ar să fie! exclamă tânărul Croom. Iar am luat-o pe lângă şosea.

— Atunci scoate maşina complet de pe şosea şi să ne gândim ce-i de făcut. Sigur că până la Henley nu mai e nici un alt sat?

— Nici urmă. Şi apoi o baterie nu poate fi încărcată oriunde; dar am impresia că s-a deconectat un fir.

— Vrei să lăsăm maşina şi s-o pornim pe jos? Aici în pădure o putem pune la adăpost.

— Şi după aceea? Dimineaţa tot trebuie să vin s-o iau. Îţi spun eu ce facem; te însoţesc pe jos până la hotel, împrumut de acolo o lanternă şi mă întorc la maşină. Înarmat cu o lanternă pot s-o conduc, sau să rămân aici până-n zori, şi apoi să vin să te iau.

— Asta înseamnă să faci zece mile pe jos. De ce să nu rămânem amândoi lângă maşină şi să admirăm răsăritul soarelui? E visul vieţii mele să petrec o noapte într-o maşină.

În sufletul lui Croom se dădu o luptă. O noapte întreagă, singur cu ea!

— Nu fi demodat, Tony. E cel mai cuminte lucru pe care-l putem face şi e şi nostim. Dacă ar da o maşină peste noi, sau dacă am fi înhăţaţi că mergem fără faruri, n-ar fi deloc plăcut.

— Niciodată nu-i lună când ai nevoie de ea, bombăni Croom. Şi într-adevăr eşti decisă?

Clare îi atinse braţul.

— Trage-o mai încolo, între copaci. Foarte încet. Atenţie! Stop!

Simţiră o uşoară hurducare. Clare spuse:

— E proptită cu botul într-un copac şi cu spatele spre şosea. Cobor ca să-mi dau seama dacă putem fi văzuţi.

Tânărul Croom o aşteptă, aranjându-i pernele şi pledul maşinii. Îşi spunea: „Probabil că nu mă iubeşte, altfel n-ar lua lucrurile atât de uşor!" Tremura tot la gândul acestei lungi nopţi întunecoase pe care avea s-o petreacă alături de ea, dar ştia în acelaşi timp că avea să fie o noapte de supliciu. Îi auzi vocea:

— E-n regulă. Cred că nimeni nu poate zări maşina Coboară şi tu şi uită-te. Eu intru înăuntru.

Tony trebui să-şi dibuie drumul cu piciorul. Ştiu că ajunsese la şosea numai după duritatea drumului. Întunericul se mai subţiase, dar nu se ivise nici o stea. Maşina era complet invizibilă. Aşteptă o clipă, apoi se întoarse dibuind iarăşi drumul de înapoiere. Maşina era atât de pierdută printre copaci, încât trebui să fluiere şi să aştepte fluieratul ei de răspuns că s-o poată descoperi. Ce beznă! Se urcă în maşină.

— Ferestrele deschise sau închise?

— Să le lăsăm numai pe jumătate. M-am instalat foarte comod, Tony.

— Slavă Domnului măcar pentru atâta. Te supără pipa mea?

— Bineînţeles că nu. Dă-mi o ţigară. E aproape perfect, Tony.

— Aproape, răspunse el cu o voce moale.

— Mi-ar plăcea să văd mutra mătuşii Em, dacar şti. Ţi-e cald?

— Prin haina de piele nu pătrunde nimic. Ţie nu ţi-e rece?

— E grozav! Urmă o tăcere, apoi Clare reluă: Tony, iartă-mă, te rog. Dar am făgăduit.

— E în regulă, răspunse tânărul Croom.

— Îţi văd doar vârful nasului în lumina pipei.

El, în schimb, îi putea vedea în lumina focului ţigării dinţii, buzele surâzătoare, faţa până la ochi, pierzându-se apoi în întuneric.

— Scoate-ţi pălăria, Clare. Şi oricând doreşti, umărul meu îţi stă la dispoziţie.

— Să nu mă laşi să sforăi.

— Tu să sforăi!

— Din când în când orice om sforăie. Aşa e.

Stătură puţin de vorbă. Dar lui Tony totul îi părea ireal, în afară de faptul că se afla lângă ea, în întuneric. Din timp în timp se auzea trecând câte o maşină; celelalte zgomote ale nopţii amuţiseră; chiar şi pentru bufniţe era prea întuneric. Pipa i se stinse şi o puse deoparte. O ştia alături de el, atât de aproape, încât îi simţea braţul lipit de braţul lui. Îşi ţinu răsuflarea. Să fi aţipit? Oh! El era condamnat la o noapte de nesomn, cu parfumul ei subtil care-i atâta simţurile, cu căldura braţului ei scurgându-se în braţul lui. Chiar dacă nu-i era dat mai mult de atâta, tot ar fi fost o mare pierdere să fi adormit, auzi vocea ei, somnoroasă:

— Dacă într-adevăr nu te supără, am să-mi las capul pe umărul tău, Tony.

Îşi cuibări capul în fularul lui; şi parfumul ei proaspăt, care-ţi aducea în amintire o pădurice de pini însorită, îi umplu nările. Să fi fost adevărat că ea se găsea acolo, lipită de umărul lui, şi că va mai-sta aşa încă şase sau şapte ore? îl străbătu un fior. Dar cât de calmă şi de realistă era! Nu puteai desluşi în ea nici un semn de pasiune sau de tulburare; parcă se afla în prezenţa unui frate. Tony Croom îşi dădu seama, cu forţa unei revelaţii, că noaptea aceasta însemna un examen pe care trebuia să-l treacă; altminteri, ea o să dea îndărăt şi o s-o rupă cu el. Adormise. Da. Plescăitul acesta uşor şi ritmic al buzelor, ca pigulitul celui mai firav dintre puişori, un zgomot delicat, vag comic, şi cât de drag!, nu putea fi simulat. Orice, se va mai întâmplă cu el de acum înainte, petrecuse o noapte cu Clare! Rămase nemişcat ca un şoricel, dacă şoriceii sunt nemişcaţi. Pe măsură ce somnul ei se adâncea, capul i se lăsa

tot mai greu şi mai încrezător pe umăr. Şi, în timp ce stătea şi-i asculta somnul, sentimentul pe care i-l purta se adâncea la rândul său, se prefăcea aproape în pasiunea de a o ocroti şi de a o sluji. Şi noaptea, rece, neagră, încremenită, pentru că acum nu mai treceau maşini, îi ţinea tovărăşie; stătea de veghe, asemenea unei făpturi uriaşe, întunecate, învăluitoare, care abia respira. Noaptea nu doarme niciodată. Îşi dădu seama de acest lucru pentru prima dată în viaţa lui. Noaptea e la fel de trează ca şi ziua. Sumbră şi retrasă, îşi are simţirea ei, nu grăieşte, nu clinteşte, ci doar veghează şi respiră. Cu stele şi cu lună, sau cu luminile stinse şi obloanele ferecate, ca noaptea de azi, e întotdeauna o parteneră prezentă.

Îşi simţi braţul înţepenit şi, ca şi cum amorţeala lui i-ar fi răzbătut până în conştiinţă, Clare îşi retrase capul, dar nu se deşteptă. Tony reuşi să-şi maseze omoplatul la timp, căci în aceeaşi clipă capul ei îi căzu din nou pe umăr. Răsucindu-şi faţa până când îi atinse părul cu buzele, Tony auzi din nou pigulitul slab şi ritmic, domol ca al unui puişor. Apoi încetă şi se prefăcu în respiraţia mai profundă a somnului adânc. Încetul cu încetul, îl cuprinse şi pe el toropeală. Adormi.

XIX

Tânărul Croom se deşteptă înţepenit, fără să-şi poată da seama, o clipă, unde se găseşte. Un glas rosti lângă el:

— Se luminează de zi, Tony, dar încă nu văd să-mi citesc rugăciunea.

Se ridică.

— Dumnezeule! Am adormit!

— Da, sărmanul de tine. Eu m-am odihnit de minune, doar picioarele mă-nţeapă niţel. Cât e ceasul?

Tânărul Croom privi acele fosforescente ale ceasului.

— Aproape şase şi jumătate. Simt peste tot numai junghiuri şi înţepături. Vuuu!

— Hai să coborâm să ne dezmorţim un pic.

Glasul lui, venind ca de departe, chiar pentru propriile-i urechi, spuse:

— Va să zică a trecut şi noaptea.

— A fost atât de cumplită?

Tânărul îşi duse mâinile la cap şi nu răspunse. Gândul că în noaptea următoare şi în toate celelalte nopţi avea să fie din nou despărţit de ea îl durea ca un cuţit în inimă.

Clare deschise portiera.

— Vreau să-mi desmorţesc puţin picioarele. După aceea putem face câţiva paşi ca să ne încălzim un pic. Oricum, până la opt n-o să putem lua micul dejun.

Tony porni motorul ca să dezgheţe maşina. Lumina se furişa în pădure; putea desluşi trunchiul fagului lângă care îşi petrecuseră noaptea. Apoi coborî şi el şi se îndreptă spre şosea. Văzduhul era încă cenuşiu şi pâclos, iar de o parte şi alta a panglicii întunecate a şoselei, pădurea arăta tenebroasă şi plină de mister. Nici o suflare de vânt, nici un zgomot! Se simţea cum s-ar fi simţit

probabil Adam, dacă s-ar fi târât până la porţile paradisului, fără să fi dobândit dreptul fie a fi izgonit. Adam! Ce creatură ciudată, binevoitoare, albă şi bărboasă! Bărbat întreg înainte de „a fi picat”; un predicator nonconformist într-un stat al naturii având un şarpe drept animal de răsfăţ, un măr drept trofeu şi o secretară ruşinoasă şi netunsă, în chip de Lady Gordiva[70]. Când se întoarse la maşină, simţi că-i circulă din nou sângele prin vine.

Clare, în genunchi, îşi aranjă părul cu ajutorul unui mic pieptene şi al unei oglinjoare.

— Cum te simţi, Tony?

— Destul de prost. Cred c-o s-o luăm din loc şi o să ne oferim micul dejun la Maidenhead sau la Slough.

— De ce nu acasă? Am putea sosi pe la opt. Eu prepar o cafea foarte bună.

— Perfect, exclamă Croom. O s-o ţin tot drumul cu cincizeci[71] de mile pe oră.

Îşi vorbiră foarte puţin pe parcursul acestei rapide călătorii. Erau prea flămânzi amândoi.

— Tony, în timp ce pregătesc micul dejun, tu poţi să te bărbiereşti şi să faci o baie. În felul acesta economiseşti timp şi ai să te simţi mai bine pe drumul de înapoiere. Eu o să fac baie mai târziu.

— Mă gândeam c-ar fi mai bine să parchez maşina la Arcul de Marmură[72], şi tu să te duci singură acasă; prea ar bate la ochi să venim împreună cu maşina la ora asta matinală; fără îndoială că şoferii au şi ieşit la lucru. Zece minute mai târziu, sosesc şi eu.

La ora opt, când ajunse şi Tony la Garaje, Clare era într-un capot albastru, măsuţa din sala de jos pregătită pentru micul dejun şi o aromă de cafea plutea prin încăpere.

— Tony, am dat drumul la apă în cadă, şi-ai să găseşti şi un aparat de ras.

— Iubito! N-o să dureze nici zece minute.

Se înapoie după douăsprezece minute şi se aşeză la masă, în faţa ei. Micul dejun era alcătuit din

ouă fierte, pâine prăjită, gem de gutui de la Condaford şi cafea veritabilă. Era cea mai delicioasă masă pe care o luase vreodată, pentru că avea senzaţia că sunt căsătoriţi.

— Nu eşti obosită, iubito?

— Absolut deloc. Mă simt vioaie. Totuşi, cred că n-ar trebui să repetăm figura, prea ne jucăm cu focul.

— Mă rog, doar n-a fost deliberat.

— Nu, şi tu ai fost un înger. Totuşi nu chiar cum i-am făgăduit eu mătuşii Em. Pentru cei puri, nu toate lucrurile sunt pure.

— Nu, naiba să-i ia! Dumnezeule! Cum o să pot trăi până te văd din nou?

Clare întinse mâna peste masă şi-i strânse mâna lui Tony.

— Acum cred c-ar fi mai bine s-o ştergi. Dă-mi voie numai să mă uit afară, să mă asigur că ţărmul e liber.

După ce se asigura, Tony îi sărută mâna, se întoarse la, maşină şi la ora unsprezece se şi găsea alături de un instalator, într-una din boxele rezervate cailor la Bablock Hythe.

Clare se cufundă într-o baie fierbinte. Era o cadă cu boiler, nu destul de lungă, dar te puteai afunda în ea până la bărbie. Se simţea la fel ca în copilărie când făcea câte o şotie, fără ca guvernanta s-o descopere. Dar bietul Tony! Păcat că bărbaţii sunt atât de grăbiţi! Au tot atât de puţină răbdare să flirteze „la rece” cât şi să facă cumpărături. Dau buzna în prăvălii şi întreabă: „Aveţi cutare şi cutare? Nu?” şi o zbughesc iar afară. Habar n-au ce plăcut e să stai să încerci, vânzătoarea să-ţi netezească ici-colo costumul cu palma, să întorci capul ca să vezi în oglindă cum arăţi de la spate. Să guşti îndelung ceea ce-ţi vine bine... e de-a dreptul un chin pentru ei. Tony era un copil. Se simţea mult mai vârstnică decât el şi prin fire şi prin experienţă. Deşi frecventase multe cercuri înainte de a se fi măritat, Clare nu venise niciodată în contact prea strâns cu cei care, plantaţi în Londra şi în ei înşişi, n-aveau

nici un alt crez în afară de a-i imita pe alţii, de a duce o viaţă agitată şi de a avea destui bani pentru a se „distra” de la o zi la alta. Îi întâlnise, desigur, prin saloanele reşedinţelor de la ţară, dar evadase din atmosfera lor în aerul curat al sportului. Fiind structural o făptură „de aer liber”, de tip mai curând mobil şi flexibil decât robust, Clare respecta inconştient prescripţiile sportului. Transplantată în Ceylon, îşi păstrase gusturile şi-şi petrecuse o bună parte din timp călărind sau jucând tenis. Cum citea multe romane, îşi făcea un titlu de glorie din a se ţine la pas cu tendinţa modernă şi cu tot ceea ce implică aceasta în ce priveşte dispreţul convenţionalismului; dar, aşa cum stă cufundată în cadă, simţea o părere de rău. Nu era frumos din partea ei să-l supună pe Tony la o încordare ca aceea de noaptea trecută. Cu cât îi îngăduia să se apropie mai mult de ea, interzicându-i însă contactul erotic, cu atât îl chinuia mai mult. În timp ce-şi usca trupul cu prosopul, luă câteva hotărâri sănătoase, şi numai cu mare zor reuşi să ajungă la ora zece la Temple. Dar ar fi putut tot atât de bine să se bălăcească în continuare în cada ei, pentru că Dornford era prins într-un proces important. Termină ce-avea de lucrat, lăsând privirile să-i hoinărească alene peste pajiştile din Temple de pe care se topeau resturi de ceaţă subţire, în timp ce razele soarelui, înteţindu-se până la acea luminozitate proprie iernii, îi cădeau pieziş pe obraji. Se gândi la Ceylon, unde soarele nu era niciodată răcoros şi înviorător. Jerry! Cum o mai fi „ducând-o”? - ca să folosească această oribilă expresie comună. Şi, ce măsuri o fi luând în legătură cu ea? Era foarte bine că se hotărâse să nu-l mai tortureze pe Tony, se va ţine la distanţă de el ca să-i cruţe simţirile... dar fără dânsul, totul o să fie plictis şi singurătate. Devenise o deprindere. Poate că o deprindere rea... dar deprinderile rele sunt singurele de care-i dureros să te desparţi.

„Eu sunt superficială din fire, îşi spuse Clare. Şi aşa-i şi Tony; totuşi el n-ar părăsi niciodată pe

cineva la nevoie.”

Şi dintr-o dată iarba peluzelor din Temple i se păru a fi marea, şi pervazul ferestrei se păru parapetul unui vapor, iar ea şi Tony stăteau aplecaţi peste balustradă, privind peştii zburători săltând din spuma valurilor şi plutind la suprafaţa apelor verzi-albăstrii. Căldură şi culoare! Graţie aeriană! Şi se simţi năpădită de melancolie.

„Am nevoie de o partidă zdravănă de călărie, gândi Clare. Mâine plec la Condaford şi toată ziua de sâmbătă o petrec în aer liber. O fac şi pe Dinny să vină cu mine; ar trebui să călărească mai mult”.

Un slujbaş intră şi o anunţă:

— După-masă, domnul Dornford se duce de la tribunal direct la Parlament.

— Da? George, dumneata te simţi vreodată „cu moralul coborât”?

Omul, a cărui faţă lată o amuza pentru că cerea atât de vizibil nişte favoriţi care să-i tempereze rotunjimea trandafirie, îi răspunse cu vocea lui moale:

— Ce-mi lipseşte mie aici e câinele. De l-aş avea pe bătrânul meu Toby, nu m-aş simţi niciodată singur.

— Ce rasă e, George?

— Bul-terier. Dar nu-l pot aduce cu mine aici. Doamna Calder i-ar simţi lipsa; şi-apoi, dac-ar muşca vreun client...

— Ce grozav ar fi!

George şuieră printre dinţi.

— Vai de mine! în Temple nu-ţi dă mâna să faci glume.

— Mi-ar fi plăcut să am şi eu un câine, George; dar când plec de-acasă nu rămâne nimeni la mine.

— Nu prea cred că domnul Dornford mai stă multă vreme aici.

— De ce?

— Îşi caută casă. Îmi dă mie prin minte că se gândeşte să se însoare.

— O! Cu cine?

George închise un ochi.

— Vrei să spui că se gândeşte să se însoare cu sora mea?

— Îhîm!

— Da. Dar nu văd de unde ştii.

George închise celălalt ochi.

— Mi-a şoptit o păsărică, Lady Corven.

— Fără îndoială că nu-i lucrul cel mai rău. Numai că eu una nu prea cred în căsătorie.

— Noi cei care lucrăm cu legea nu vedem partea frumoasă a căsătoriei. Dar domnul Dornford ar putea face o femeie fericită, după părerea mea.

— Şi după a mea, George.

— E un om foarte liniştit, dar are un fond de energie şi e plin de tact. Colegii ţin la el; judecătorii ţin la el.

— Şi soţiile or să ţină la el.

— Desigur, e catolic.

— Ceva tot trebuie să fii.

— Doamna Calder şi cu mine, de când a murit tatăl meu, am trecut la biserica anglicană. Taică-meu a făcut parte din „gruparea religioasă Plymouth”, era foarte rigid. Dacă îndrăzneai să-ţi exprimi o părere proprie, îţi sărea în beregată. De câte ori nu ne-a ameninţat cu „focul şi sabia”. Dar asta tot spre binele meu, înţelegeţi. Un bărbat foarte cucernic. Şi nu suferea să vadă că alţii nu-s sânge curat de *Zummerzet*[73], pe care nu l-a uitat niciodată cu toate că trăia în Peckham.

— Bine, George. Dacă totuşi domnul Dornford are nevoie de mine, eşti bun să-mi telefonezi la ora cinci? O să trec pe acasă să aştept telefonul.

Clare porni pe jos. Ziua era şi mai primăvăratică decât cea de ieri. O luă pe chei şi pe lângă parcul St. James. Malurile apei fuseseră străpunse de teci de narcise, iar pomii înmuguriseră. Căldura dulce, mângâietoare a soarelui îi dezmierda spatele. Nu putea să dureze! Desigur că va urma o recrudescenţă a iernii. Grăbi pasul pe sub Arcul Carusel[74], ai cărui cai, nu prea naturali, o iritau şi o

înveseleau în acelaşi timp; trecu pe lângă Monumentul Artileriei fără să arunce o privire şi intră în Hyde Park. Înfierbântată, o luă pe aleea de călărie. Cum călăria era pasiunea ei, se simţea aţâţată când îi vedea pe alţii călărind cai buni. Ciudat animal calul, atât de focos şi de însufleţit uneori, atât de posomorât şi de meditativ alteori.

Două sau trei pălării se ridicară în faţa ei. Un bărbat înalt, înfipt în şa, pe o iapă arătoasă, frâna după ce trecu de ea şi se întoarse.

— Deci nu m-am înşelat, dumneata erai. Lawrence mi-a spus că te-ai întors. Îţi aduci aminte de mine, Jack Muskhahi.

Clare, gândind: „Frumoasă ţinută în şa pentru un om înalt”, murmură: „Desigur!” şi imediat fu cu ochii-n patru.

— O cunoştinţă a dumitale se va ocupa de iepele mele arăbeşti.

— O, da, Tony Croom.

— Simpatic tânăr, dar nu ştiu dacă-i îndeajuns de priceput. Totuşi e iute ca argintul viu. Ce face sora dumitale?

— Foarte bine.

— Lady Corven, ar trebui să o aduci la curse.

— Nu cred că Dinny să se dea în vânt după cai.

— Eu aş putea s-o determin. Îmi aduc aminte... Îşi curmă vorba cu o încruntare.

În pofida atitudinii lui lenevoase, Clare găsea că are faţa unui om care ştie ce vrea, bronzată, brăzdată de cute, cu o expresie ironică în jurul buzelor. Se întrebă cum ar reacţiona acest om dacă ar afla că-şi petrecuse noaptea cu Tony într-o maşină.

— Când sosesc iepele, domnule Muskham?

— În momentul de faţă sunt în Egipt. Vor fi îmbarcate în aprilie. S-ar putea să plec acolo pentru îmbarcare; poate că-l iau şi pe tânărul Croom.

— Mi-ar plăcea să le văd; în Ceylon călăream un cal arab.

— Va trebui să ne vizitezi.

— Pe undeva pe lângă Oxford, nu?

— La vreo şase mile; un ţinut foarte frumos. O să ţin minte să te invit. La revedere.

Îşi înălţă pălăria, atinse cu călcâiul pântecul iepei şi se îndepărtă în trap.

„Cât de perfect inocentă pot să par! îşi spuse Clare. Sper că n-am exagerat. Nu mi-ar plăcea să mă pun rău cu el. Pare să fie un om care ştie exact ce vrea. Frumoase cizme are! Nu m-a întrebat de Jerry!”

Se simţea puţin nervoasă şi de la aleea de călărie o porni spre lacul Serpentine.

Pe apa aurită de soare nu plutea nici o barcă, doar câteva raţe la celălalt capăt. Oare îi păsa de ce gândeau oamenii? *Miller of Dee*![75] Să fi fost oare adevărat că el nu se sinchisea de nimeni? Poate că era pur şi simplu un filozof. Clare se aşeză pe o bancă, în plin soare, şi deodată simţi că o cuprinde somnul. La urma urmei, o noapte petrecută într-o maşină nu poate echivala cu o noapte nepetrecută într-o maşină. Îşi încrucişă braţele pe piept şi închise ochii. Aproape în aceeaşi secundă adormi.

O sumedenie de oameni trecură pe aleea dintre Clare şi apa strălucitoare, şi se mirară că o persoană atât de bine îmbrăcată stă şi doarme înainte de masă. Doi băieţaşi care lansau avioane de hârtie se opriră ca împietriţi, examinându-i genele negre, obrajii albi ca laptele şi zvâcnirea uşoară a buzelor abia fardate. Întrucât aveau o guvernantă franţuzoaică, cei doi erau băieţaşi „bine crescuţi” aşa încât nu exista perspectiva să înfigă ace în ea sau să chiuie şi să hăulească pe neaşteptate. Dar s-ar fi zis că n-are mâini, picioarele îi erau încrucişate şi ghemuite sub scaun, şi era aşezată într-o poziţie în care coapsele apăreau anormal de lungi. Foarte interesant; şi după ce trecură mai departe, unul din cei doi băieţaşi întoarse întruna capul, doar-doar o mai vedea-o.

Şi astfel, un ceas întreg de primăvară înşelătoare, Clare se cufundă în somnul celui ce şi-a petrecut noaptea într-o maşină.

XX

Trecură trei săptămâni în care Clare nu-l văzu pe tânărul Croom decât de patru ori în total. Tocmai îşi împacheta valiza ca să plece la Condaford; când talanga de oiţă rătăcită o chemă să coboare scara spiralată.

La uşă se găsea un individ mărunţel, cu ochelari cu ramă de baga, care-i dădu vaga impresie că trebuie să aibă vreo legătură cu învăţământul.

— Lady Corven?

— Da.

— Scuzaţi-mă, trebuie să vă înmânez această. Scoţând din pardesiul bleumarin o hârtie oficială, lunguiaţă, i-o puse în mina.

Clare citi:

În numele înalte Curţi de Justiţie

Secţia de atestare a divorţurilor

Sunteţi citată pentru ziua de 26 februarie 1932 în legătură cu reclamaţia înaintată de Sir Gerald Corven.

Clare simţi cum i se moaie picioarele şi-şi ridică ochii, întâlnindu-i pe cei de după ochelarii cu rame de baga.

— O! făcu ea.

Omul mărunţel se înclină; Clare avu impresia că o compătimea, aşa încât îi trânti brusc uşa în nas. Urcă din nou scăriţa spiralată, se aşeză pe canapea şi-şi aprinse o ţigară. Apoi îşi întinse citaţia în poală. Primul ei gând fu: „Dar e monstruos, doar n-am făcut nimic!” Cel de-al doilea gând: „Presupun că trebuie să citesc toată porcăria asta!”

Nu citise mai mult de: „În urma cererii lui Gerald Corven, K.C.B.[76]”, când îi veni cel de-al treilea gând: „Dar este exact ce-am dorit. Acum o să-mi dobândesc libertatea!”

Câţi mai departe, cu mai mult calm, până ajunse la cuvintele:

Subsemnatul reclam de la numitul James Bernard Croom suma de două mii de lire sterline, ca despăgubiri pentru menţionatul adulter comis.

Tony! El care n-avea nici două mii de şilingii Bestia! Brută răzbunătoare! Această bruscă reducere a soluţiei la termeni băneşti nu numai că-i râcâia nervii, dar îi provocă un acces de panică. Tony nu trebuia, nu putea să se ruineze din pricina ei. Era necesar să-l vadă numaidecât! Oare or fi... de bună seamă că i-or fi înmânat şi lui o citaţie.

Termină de citit hârtia, trase un fum lung din ţigară şi se ridică.

Se duse la telefon, ceru o convorbire interurbană şi dădu numărul de la hanul unde locuia Tony.

— Pot vorbi cu domnul Croom?... A plecat la Londra? Cu maşina? Când?

Acum o oră. Asta însemna că venea direct la dânsa.

Puţin mai liniştită, îşi făcu o socoteală rapidă. Nu mai avea timp să prindă trenul de Condaford; ceru o altă convorbire interurbană, chemând reşedinţa.

— Dinny? Aici e Clare. Nu cred c-am să pot veni astă seară... vin mâine dimineaţă... Nu! Mă simt foarte bine; puţin îngrijorată. La revedere.

Puţin îngrijorată! Se aşeză din nou şi reciti „porcăria” în întregime. Cunoşteau absolut totul, în afară de adevăr. Şi nici ea, nici Tony nu-şi dăduseră prin nimic seama că ar fi fost filaţi. Omul ăla cu ochelari de baga, de exemplu, părea s-o cunoască, dar ea nu-l văzuse în viaţa ei. Intră în baie şi-şi spălă faţa cu apă rece. „Miller of Dee”! Devenise un rol extrem de greu de jucat.

„Probabil că nici n-a mâncat” îşi spuse Clare.

Încropi un prânz din ce avea în casă şi aranjă masa din sala de jos, prepară cafeaua şi se aşeză să fumeze şi să aştepte. Condaford şi chipurile celor din familia ei i se perindară prin faţa ochilor; de

asemenea, Chipul mătuşii Em; şi al lui Jack Muskham; dar peste toate acestea faţa soţului ei, cu zâmbetul vag, dur, pisicesc. Trebuia să accepte oare toată această expunere? în afară de despăgubiri, trebuia să-l lase să triumfe fără să-i opună nici o rezistenţă? Îi părea rău că nu acceptase sfatul tatălui ei şi al lui Sir Lawrence de a-i pune un detectiv pe urme. Acum era prea târziu... desigur că el nu se va expune nici unui risc până după încheierea procesului.

Şedea încă, frământata de gânduri, lingă radiatorul electric, când auzi zgomotul unei maşini care opri în faţa casei şi clinchetul soneriei.

Tânărul Croom arăta înfrigurat şi palid. Stătea în picioare, îndoindu-se în asemenea măsură dacă era binevenit, încât Clare îi luă ambele mâini într-ale ei.

— Tony, ce plăcere!

— O, iubita mea!

— Pari îngheţat. Ia puţin coniac.

În timp ce sorbea băutura, Clare îi spuse:

— Hai să nu discutăm despre ceea ce ar fi trebuit să facem; să vorbim numai de ceea ce va trebui să facem de-acum încolo.

Tânărul scoase un geamăt.

— Probabil că ne-au considerat teribil de ageamii. Nici n-am visat...

— Nici eu. Dar de ce să nu fi făcut ce-am făcut noi? Nu există nici o lege împotriva inocenţei.

Tony se aşeză şi-şi rezemă fruntea în mâini.

— Dumnezeu mi-e martor că este exact ceea ce-mi doresc: să te eliberez de el; dar nu trebuia să te expun unui asemenea risc. Ar fi fost cu totul altceva dacă şi tu ai fi simţit pentru mine ceea ce simt eu pentru tine.

Clare se uită în jos la el, zâmbindu-i uşor.

— Tony, nu fi copil! N-are rost să discutăm acum despre sentimentele noastre. Şi nici nu vreau să ascult stupidităţi că e vina ta şi aşa mai departe. Important este că suntem nevinovaţi. Ce facem ca să dovedim?

— Bineînţeles eu voi face tot ce vei dori tu.

— Am presimţirea că eu va trebui să fac ceea ce îmi vor cere ai mei, răspunse Clare foarte încet.

— Bine! replică Croom ridicându-se în picioare. Când mă gândesc că dacă ne apărăm şi câştigăm rămâi în continuare legată de el...

— Şi când mă gândesc că dacă nu ne apărăm şi nu câştigăm, înseamnă să te ruinezi...

— Ei! Pe naiba, nu vor izbuti decât să mă declare falit.

— Şi slujba ta?

— Nu văd... Nu ştiu de ce...

— L-am întâlnit ieri pe Jack Muskham. Îmi face impresia unui om ce n-ar accepta în slujba sa un complice la adulter care nu a făcut cunoscut reclamantului ce intenţii are. Vezi, mi-am însuşit jargonul.

— Dacă am fi fost într-adevăr amanţi, i-aş fi făcut cunoscute pe dată intenţiile mele.

— Crezi?

— Absolut.

— Chiar dacă eu ţi-aş fi cerut: „N-o face!”

— Nu mi-ai fi cerut.

— Nu ştiu sigur.

— Mă rog, oricum, nu se pune chestiunea.

— Numai că, dacă nu ne apărăm, ai să te simţi un ticălos.

— Doamne, ce încurcătură!

— Aşază-te şi haide să mâncăm. N-am decât şuncă, dar nimic nu-i mai bun ca şunca atunci când ţi-e greaţă de toate.

Se aşezară şi începură să-şi mânuiască furculiţele.

— Ai tăi încă n-au aflat, Clare?

— Eu însămi am aflat acum o oră. Ţi-au adus şi ţie acel fermecător document?

— Da.

— Mai vrei o felie?

Un minut sau două mâncară în tăcere. Apoi tânărul Croom se ridică în picioare.

— Realmente, nu mai pot mânca.

— Foarte bine. Atunci fumează.

Clare luă o ţigară de ia el şi-i spuse:

— Ascultă, mâine plec la Condaford şi cred c-ar fi bine să vii şi tu. Trebuie că ai mei să te vadă, pentru că, indiferent ce urmează să facem, trebuie să procedăm cu ochii bine deschişi. Tu ai un avocat?

— Nu.

— Nici eu. Bănuiesc că va trebui să ne luăm unul.

— O să am eu grijă. O, de-aş avea bani!

Clare se cutremură.

— Îmi cer scuze pentru un soţ capabil să ceară despăgubiri băneşti.

Tânărul Croom îi luă mâna.

— Iubito, eu mă gândeam doar la avocat.

— Îţi aminteşti când ţi-am spus pe vapor: „Adeseori întâlnirile sunt mai nesuferite când încep"?

— N-am să recunosc niciodată acest lucru.

— Mă gândeam la căsătoria mea, nu la tine.

— Clare, nu crezi c-ar fi mult mai bine să nu ne apărăm, să lăsăm lucrurile în voia soartei? În felul ăsta te vei putea elibera. Şi după aceea... dacă vei simţi nevoia de mine, voi fi foarte aproape, şi dacă n-o vei simţi, nu voi fi.

— Drăguţ din partea ta, Tony; dar trebuie să le spun alor mei. Şi apoi, oh!, câte sunt!

Croom începu să străbată încăperea în sus şi-n jos.

— Ai impresia că dacă ne vom apăra ne vor da crezare? Eu unul mă îndoiesc.

— Nu vom face decât să spunem adevărul gol-goluţ.

— Oamenii nu cred niciodată adevărul gol-goluţ. Cu ce tren pleci?

— De zece şi un sfert.

— Să vin odată cu tine, sau să plec de la Bablock Hythe?

— Aşa ar fi mai bine. Între timp, eu le voi fi povestit totul.

— Or să fie foarte supăraţi?

— N-o să le placă.

— Sora ta e acolo?

— Da.

— Asta e ceva.

— Tony, ai mei nu sunt propriu-zis demodaţi, dar nu sunt moderni. Dealtfel foarte puţini oameni sunt, când e vorba de pielea lor. În orice caz, nici avocaţii, nici judecătorul, nici juraţii nu vor fi. Acum ar fi mai bine să pleci; şi promite-mi că n-ai să conduci ca un nebun.

— Pot să te sărut?

— Ar însemna încă o mostră de adevăr golgoluţ, şi există de pe acum trei. Sărută-mi mina, asta nu contează.

Îi sărută mâna, murmură un „Dumnezeu să te binecuvânteze” şi, înhăţându-şi pălăria, ieşi.

Clare îşi întoarse scaunul spre căldura emanată de radiatorul electric şi căzu iar pe gânduri. Dogoarea uscată îi arse ochii până când simţi că parcă nu mai aveau pleoape şi nici capacitatea de a şi le umezi; treptat, dar sigur, se lăsă cuprinsă de mânie. Toate sentimentele pe care le încercase înainte de a lua hotărârea, atunci, în dimineaţa aceea în Ceylon, de a-şi curma căsnicia, îi năvăleau acum cu furie sporită. Cum a îndrăznit el s-o trateze ca pe o femeie de moravuri uşoare?— ba mai rău chiar — pentru că o femeie plătită n-ar fi răbdat. Cum a îndrăznit s-o atingă cu cravaşa? Şi cum de-a îndrăznit s-o pună sub urmărire şi să deschidă procesul? N-o să înghită ea una ca asta!

Începu metodic să se spele şi să-şi strângă lucrurile. Deschise larg uşa, ca să intre vântul. O noapte urâtă, cu trombe de vânt care se învârtejeau în sus şi-n jos, printre garaje.

„La fel ca şi în inima mea”, îşi spuse Clare. Trânti uşa şi îşi scoase oglinjoară din poşetă. Faţa ei părea atât de neajutorată, încât îi dădu un şoc. Se pudră şi-şi dădu pe buze cu puţină alifie. Apoi, respirând adânc, înălţă din umeri, îşi aprinse o ţigară şi urcă scările. O baie fierbinte!

XXI

A doua zi găsi la Condaford o atmosferă de aşteptare încordată. Cuvintele ei, sau tonul cu care vorbise la telefon, păreau să fi răzbit în conştiinţa familiei, aşa încât Clare îşi dădu seama că voioşia ei n-ar fi amăgit pe nimeni. Era o zi uricioasa, umedă şi rece, şi simţi că trebuie să-şi ţină curajul cu ambele mâini.

Alese drept scenă a mărturisirilor salonul, după prânz.

Scoţând documentul din poşetă, i-l întinse tatălui ei, spunându-i:

— Am primit asta, tată.

Îi auzi exclamaţia de surprindere şi le văzu pe Dinny şi pe mama ei apropiindu-se de el.

În cele din urmă, generalul i se adresă:

— Ei bine, spune-ne adevărul.

Clare îşi coborî picioarele de pe apărătoarea din faţa focului şi se întoarse spre ei.

— Nu acesta este adevărul. N-am făcut nimic.

— Cine-i omul ăsta?

— Tony Croom? L-am cunoscut pe vapor în drum spre casă. Are douăzeci şi şase de ani, a condus acolo o plantaţie de ceai şi acum îngrijeşte iepele arabe ale lui Jack Muskham la Bablock Hythe. Nu are bani. I-am cerut să vină aici azi după-masă.

— Eşti îndrăgostită de el?

— Nu. Îmi place.

— El e îndrăgostit de tine?

— Da.

— Afirmi că n-a fost nimic între voi?

— M-a sărutat pe obraz de două ori, cred, asta a fost tot.

— Atunci ce-i cu povestea că ai petrecut noaptea de 3 februarie împreună cu el?

— Am fost cu el cu maşina ca să-mi arate unde lucrează, şi pe drumul de întoarcere i s-au defectat farurile, în mijlocul unei păduri, la cinci mile de Henley, pe-un întuneric beznă. Eu i-am sugerat să rămânem acolo unde ne aflam până avea să se lumineze de ziuă. Pur şi simplu am adormit şi în zori am plecat mai departe.

O auzi pe mama ei gâfâind uşor, iar taică-su scoase un sunet curios din gâtlej.

— Şi pe vapor? Şi la tine acasă? Afirmi că n-a fost nimic deşi e îndrăgostit de tine?

— Nimic.

— E adevărul adevărat?

— Da.

— Desigur că e adevărul adevărat, interveni Dinny.

— Desigur, repetă generalul. Dar cine o să-l creadă?

— Nu ştiam că suntem urmăriţi.

— Când trebuie să sosească el aici?

— Dintr-o clipă în alta.

— De când ai primit hârtia asta l-ai mai văzut?

— Ieri seară.

— El ce spune?

— Că-i gata să facă orice doresc eu.

— Asta-i normal. Dar socoate că veţi fi crezuţi?

— Nu.

Generalul luă hârtia şi se duse la geam, ca s-o vadă parcă mai bine. Lady Charwell se aşeză, foarte albă la faţă. Dinny se apropie de Clare şi-o luă de braţ.

— Când vine, spuse brusc generalul, întorcându-şi faţa de la fereastră, vreau să vorbesc cu el între patru ochi. Vă rog, nimeni nu trebuie să stea de vorbă cu dânsul înainte să-l văd eu.

— Martorii să părăsească tribunalul, spuse Clare.

Generalul îi restitui actul. Arăta tras şi obosit la faţă.

— Tăticule, îmi pare foarte rău. Bănuiesc c-am fost nişte proşti. Virtutea nu constituie o recompensă...

— Dar prudenţa, da, ripostă generalul.

Îi atinse umărul şi se îndreptă spre uşă, urmat de Dinny.

— Mamă, ce părere ai, tata mă crede?

— Da, dar numai pentru că eşti fiica lui. De fapt, simte că n-ar trebui să te creadă.

— Şi dumneata simţi la fel, mamă?

— Eu te cred pentru că te cunosc.

Clare se aplecă asupră-i şi o sărută pe obraz.

— Drăguţ din partea dumitale, mamă, dar nu prea îmbucurător.

— Spui că-ţi place tânărul ăsta. L-ai cunoscut şi în Ceylon?

— L-am văzut prima dată pe vapor. Şi, mamă, aş putea să-ţi mai spun că nu mă găseam deloc în dispoziţia în care poţi face o pasiune. Şi nici nu ştiu când mă voi mai găsi în asemenea dispoziţie. Poate că niciodată.

— De ce?

Clare clătină din cap.

— Nu vreau să intru în amănuntele vieţii mele cu Jerry, nici măcar acum când a fost atât de ticălos încât să ceară despăgubiri băneşti. Sunt mai mâhnita din pricina acestui lucru decât din pricina mea.

— Presupun că tânărul ăsta ar fi fost gata oricând să înceapă o legătură cu tine.

— Da; dar eu n-am vrut. Şi-apoi, i-am făgăduit mătuşei Em. Am făcut un fel de legământ să mă port bine un an de zile. Şi m-am ţinut de cuvânt până în prezent. Dar mă tentează teribil să nu mă apăr şi să-mi recapăt libertatea.

Lady Charwell păstră tăcerea.

— Ei, ce spui, mamă?

— E de datoria tatălui tău să ia o hotărâre, întrucât acest lucru afectează numele tău şi al familiei.

— Ce mi-e una, ce mi-e alta? Dacă nu ne apărăm, totul o să treacă aproape neobservat. Dacă

ne apărăm, o să facă senzaţie. „O noapte petrecută în maşină” şi altele de felul ăsta, presupunând c-o să ne creadă cineva. Nu-ţi imaginezi ce vor scrie ziarele, mamă? Or să se repeadă pe noi...

— Cred, răspunse Lady Charwell, vorbind rar, că până la urmă totul o să pornească de la simţământul pe care i l-a stârnit tatălui tău povestea cu cravaşa. În viaţa mea nu l-am văzut mai mânios. Cred că va hotărî că trebuie să te aperi.

— Nu voi putea niciodată să pomenesc la tribunal de cravaşă. Pe de o parte îi va veni foarte uşor să nege; iar pe de alta, am şi eu puţină mândrie, mamă.

Dinny îl urmase pe tatăl ei în birou, sau la „cazarmă”, cum i se mai spunea acelei încăperi.

— Dinny, tu îl cunoşti pe tânărul ăsta? izbucni generalul.

— Da, şi îmi place. E profund îndrăgostit de Clare.

— Ce treabă avea să se îndrăgostească de ea?

— Fii uman, dragule.

— Crezi în povestea cu maşina?

— Da. Am auzit-o făgăduind solemn mătuşii Em să se poarte foarte cuviincios timp de un an de zile.

— Ciudată promisiune.

— O greşeală, dacă vrei să ştii părerea mea.

— Cum?

— Singurul lucru important pentru Clare e să-şi redobândească libertatea.

Generalul rămase cu bărbia în piept, ca şi cum descoperise ceva ce trebuia rumegat; un uşor val de roşeaţă îi aprinsese obrajii.

— Ţi-a povestit şi ţie, întrebă el precipitat, ce mi-a povestit şi mie, şi anume că individul acela îşi măsura cravaşa pe ea?

Dinny aprobă din cap.

— Altădată aş fi putut, şi aş fi făcut-o, să-l provoc la duel pentru aşa ceva. Sunt de acord că trebuie să se elibereze... dar nu în felul ăsta.

— Aşadar o crezi?

— Nu ne-ar spune nouă asemenea minciuni.

— Foarte bine, tată. Dar cine o să-i mai creadă? Dumneata i-ai crede, dac-ai face parte dintre juraţi?

— Nu ştiu, răspunse generalul posomorât.

Dinny clătină din cap.

— Nu i-ai crede.

— Avocaţii sunt ai naibii de deştepţi. Presupun că Dornford n-ar accepta să preia asemenea caz.

— El nu-i avocat de divorţuri. Şi-apoi, e secretara lui.

— Trebuie să mă duc să stau de vorbă cu unul din Kingsoni. Lawrence crede în ei. Şi tatăl lui Fleur a făcut cândva parte din firma lor.

— Atunci... începu Dinny, când uşa fu deschisă.

— Domnul Croom, Sir.

— Dinny, tu poţi să rămâi.

Tânărul Croom intră. După ce-i aruncă o privire lui Dinny, se îndreptă spre general.

— Domnule, Clare m-a rugat să vin încoace...

Generalul dădu din cap. Fixă, prin pleoapele îngustate, pe presupusul amant al fiicei sale.

Tânărul înfruntă examenul cu oarecare ostentaţie, ochii lui susţinându-i, fără sfidare, pe cei ai generalului.

— N-o să lungesc vorba, începu brusc generalul. Se pare că ai vârât-o pe fiica mea într-o încurcătură urâtă.

— Da, domnule.

— Dacă eşti bun, povesteşte-mi versiunea dumitale.

Tânărul Croom îşi aşeză pălăria pe masă şi, îndreptându-se din umeri, începu:

— Orice v-a povestit Clare, e perfect adevărat, domnule.

Dinny observă cu uşurare că buzele tatălui său tremurară parcă într-un surâs.

— Foarte corect, domnule Croom; dar nu e ceea ce doresc eu. Clare mi-a prezentat versiunea ei; aş fi bucuros s-o aud şi pe-a dumitale.

Dinny îl văzu pe tânăr umezindu-şi buzele şi smucindu-şi ciudat capul.

— Domnule, eu sunt îndrăgostit de Clare: m-am îndrăgostit de ea din prima clipă când am văzut-o pe vapor. Am colindat împreună Londra, cinematografe, teatre, galerii de tablouri şi aşa mai departe; şi am fost la ea acasă de trei ori, ba nu, de cinci ori cu totul. În ziua de 3 februarie am condus-o cu maşina până la Bablock Hythe ca să-i arăt unde urmează să lucrez; şi la întoarcere, bănuiesc că v-a spus, mi s-au defectat farurile şi am rămas într-o pădure neagră ca smoala, la câteva mile de Henley. Ei bine... ne-am... ne-am gândit că-i preferabil să rămânem pe loc, până se va lumina de ziuă, decât să riscăm o nenorocire. În două rânduri m-am pomenit că dădusem cu maşina pe de lături, afară din şosea. Aşa că... mă rog, am aşteptat în maşină până pe la şase şi jumătate, apoi am pornit şi am ajuns la ea acasă în jurul orei opt.

Tânărul Croom se opri, îşi umezi buzele, apoi îşi îndreptă din nou spatele şi începu să vorbească precipitat:

— Domnule, fie că mă credeţi sau nu, vă jur că în maşină nu s-a întâmplat absolut nimic între noi; şi... şi în general nu s-a întâmplat niciodată nimic, cu excepţia faptului că mi-a îngăduit s-o sărut pe obraz de două sau de trei ori.

Generalul, care în tot acest timp nu-l slăbise din ochi, răspunse:

— În esenţă, şi ea ne-a spus acelaşi lucru. Altceva în plus?

— După ce-am primit hârtia, domnule, am luat maşina şi m-am dus într-un suflet la Clare, asta s-a întâmplat ieri. De bună seamă, voi face tot ce-mi va cere ea să fac.

— Nu cumva aţi ticluit povestea asta între voi?

Dinny îl văzu pe tânăr îmbăţoşându-se.

— Vă asigur că nu, domnule!

— Deci, înţeleg că dumneata eşti gata să juri că nu s-a întâmplat nimic între voi, şi eşti de acord să te aperi?

— Fără îndoială, dacă socotiţi că ar exista şansa să ne creadă cineva.

Generalul înălţă din umeri.

— Care-i situaţia dumitale financiară?

— Patru sute de lire pe an, ca salariu pentru slujba mea. Un zâmbet uşor îi răsfrânse buzele: Şi nimic altceva, domnule.

— Îl cunoşti pe soţul fiicei mele?

— Nu.

— Nu l-ai întâlnit niciodată?

— Nu, domnule.

— Pe Clare când ai întâlnit-o prima oară?

— În cea de-a doua zi a călătoriei de înapoiere în ţară.

— Cu ce te-ai ocupat acolo?

— Plantaţii de ceai; dar au contopit plantaţia mea cu altele, din motive de economie.

— Înţeleg. Şcoala unde ai făcut-o?

— Wellington, şi apoi Cambridge.

— Şi lucrezi pentru Jack Muskham?

— Da, domnule, e vorba de iepele lui arabe. Sunt aşteptate să sosească în primăvară.

— Deci te pricepi la cai?

— Da. Îmi plac la nebunie.

Dinny văzu ochii cu pleoapele înguste retrăgându-şi privirea de pe faţa tânărului şi poposind asupra ei.

— Pe fiica mea Dinny o cunoşti, cred.

— Da.

— Te las acum cu ea. Vreau să mă gândesc puţin la tot ce-am discutat.

Tânărul se înclină uşor în direcţia lui Dinny şi apoi, întorcându-se din nou spre general, spuse cu oarecare demnitate:

— Îmi pare foarte rău, domnule, de tot ce s-a întâmplat; dar n-aş putea afirma că-mi pare rău că sunt îndrăgostit de Clare. Ar însemna să mint. O iubesc din toată,inima.

Dădu să se îndrepte spre uşă, când generalul îl întrerupse:

— O clipă. Ce înţelegi prin iubire?

Fără să vrea, Dinny îşi lovi palmele una de cealaltă. Ce întrebare îngrozitoare! tânărul Croom se întoarse cu faţa spre generai. Nu i se clintise nici un muşchi.

— Domnule, răspunse cu o voce răguşită, înţeleg ce vreţi să ştiţi: dacă-i vorba numai de dorinţă sau de ceva mai mult? Ei bine, e vorba de ceva mai mult, altminteri n-aş fi putut rezista în noaptea aceea în maşină.

Se întoarse din nou spre ieşire. Dinny îi ţinu uşa deschisă şi apoi, îl urmă în hol, unde Tony, încruntat, trăgea adânc aer în piept. Îşi strecură mâna pe sub braţul lui şi-l conduse spre gura sobei. Statură unul lângă celălalt, privind flăcările, până când Dinny spuse:

— Mi-e teamă că ai trecut prin câteva momente cumplite. Dar ştii, militarilor le place să spună lucrurilor pe nume. În orice caz, eu îl cunosc pe tatăl meu, i-ai făcut ceea ce se numeşte o impresie bună.

— Mă simţeam ca un idiot ţeapăn. Unde-i Clare? Aici?

— Da.

— Pot s-o văd, domnişoară Cherrell?

— Încearcă să-mi spui Dinny. Poţi s-o vezi, dar cred c-ar fi mai bine s-o cunoşti şi pe mama mea. Hai să intrăm în salon.

Tânărul îi strivi mina.

— Mi-am dat eu seama de la început că sunteţi un înger.

Dinny făcu o strâmbătură.

— Chiar şi îngerii ţipă când îi doare.

— O, scuzaţi-mă! Uit mereu că am o mina de fier. Clare se teme de ea. Cum se simte?

Ridicând uşor din umeri şi zâmbind, Dinny îi răspunse:

— Aşa cum ne putem aştepta să se simtă.

Tony Croom îşi cuprinse capul în mâini.

— Da, şi eu mă simt la fel, numai că mult mai rău; de obicei în asemenea cazuri încerci nevoia, să

te agăţi de ceva, de o speranţă, dar în cazul nostru? Credeţi că mă va iubi vreodată cu adevărat?

— Sper că da.

— Familia dumneavoastră nu gândeşte că m-am legat de ea, vreau să spun... ştiţi dumneavoastră ce vreau să spun, numai ca să mă distrez?

— De azi încolo nu vor mai putea să gândească aşa ceva. Eşti aşa cum am fost eu denumită cândva: transparent.

— Dumneavoastră transparentă? Eu nu pot să-mi dau niciodată seama de ceea ce gândiţi.

— Asta s-a întâmplat de mult. Hai să mergem!

XXII

Când tânărul Croom se pierdu în lapoviţa şi frigul acelei zile nesuferite, lăsă în urmă-i o accentuată,tristeţe. Clare se retrase în camera ei zicând că o doare capul şi că se duce să se întindă pe pat. Ceilalţi trei rămaseră în faţa ceştilor de ceai, adresându-se doar câinilor, ceea ce era un semn sigur de depresiune psihică.

În cele din urmă, Dinny se ridică:

— Ei, dragii mei, posomoreala nu ne ajută la nimic. Haideţi să privim partea luminoasă a lucrurilor. S-ar fi putut să fie într-adevăr pătaţi şi nu imaculaţi ca doi crini.

Generalul răspunse mai mult pentru sine:

— Trebuie să se apere. Individul acela nu poate fi lăsat să-şi facă mendrele.

— Tăticule, dar dacă am reuşi s-o eliberăm pe Clare de el, deşi conştiinţa ei e perfect curată, ar fi nostim şi ironic şi s-ar isca mult mai puţin tărăboi.

— Să accepte o asemenea acuzaţie?

— Chiar dacă o să câştige procesul, vorbe tot se vor isca.

Nimeni nu poate petrece o noapte cu un tânăr într-o maşină fără să aibă de plătit după aceea. Nu-i aşa, mamă?

Lady Charwell zâmbi dusă pe gânduri.

— Eu sunt de acord cu tatăl tău, Dinny. Mi se pare revoltător să se ceară divorţul împotriva fiicei mele, când n-a făcut nimic altceva decât o mică nesăbuinţă. Şi apoi ar însemna să înşelăm tribunalul, nu-i aşa?

— Nu prea cred că tribunalul s-ar sinchisi, scumpo. Oricum...

Şi Dinny îşi curmă vorba, uitându-se la feţele lor amărâte şi dându-şi seama că pentru ei căsătoria şi divorţul aveau o importanţă misterioasă, pe care

ea n-o putea sesiza, şi că orice-ar spune ar fi zadarnic.

— Pe tânăr îl găsesc cuviincios şi la locul lui, urmă generalul. Va trebui să vină aici şi să discute cu avocaţii odată cu noi.

— Tăticule, cred c-ar fi mai bine să plec mâine seară cu Clare şi să-i cer unchiului Lawrence să-ţi aranjeze o întâlnire cu avocaţii pentru luni după-masă. O să vă telefonez din Mount Street, în cursul dimineţii, şi dumitale, şi lui Tony Croom.

Generalul încuviinţă din cap şi se ridică.

— Ce zi infernală! exclamă lăsându-şi o mână pe umărul soţiei lui. Nu te lăsa copleşită, Liz. Ce-ar putea să facă altceva decât să spună adevărul? O să mă duc acum în birou să mai arunc o privire asupra mizeriei ăleia de document. Dinny, mai târziu, poţi veni şi tu...

În momentele critice, Dinny se simţea în Mount Street mai acasă decât la Condaford. Sir Lawrence avea o minte mult mai flexibilă decât cea a tatălui ei; iar incoerenţa mătuşii Em era mai reconfortantă şi mai consolatoare decât simpatia tăcută şi plină de înţelegere a mamei ei. Condaford era un loc perfect pentru momentele de după sau de dinainte de o criză, dar pentru izbucniri sau pentru acţiuni vitale era mult prea liniştit. În raport cu celelalte reşedinţe de ţară, era într-adevăr demodat, şi locuit de unică familie care se afla în district de mai bine de trei sau patru generaţii. Condaford Grange era aproape o instituţie. Oamenii vorbeau despre „Condaford Grange” şi despre „Cherrellii de la Condaford” ca despre nişte curiozităţi. Activităţile specifice week-end-ului şi, în general, existenţa de plăceri, caracteristică „marilor reşedinţe” le erau străine celor de la Condaford. Numeroasele familii din reşedinţele mai mici din jur transformaseră viaţa la ţară într-un soi de cult, organizând partide de tenis şi de bridge, distracţii campestre şi vizite reciproce; ici, colo câte o participare, ca suporteri, la jocurile de golf din

vecinătate, o întrunire, puţină vânătoare şi aşa mai departe. Dar familia Charwell, deşi cu rădăcini mult mai adânci, se făcea mai puţin văzută decât toţi ceilalţi. Dacă ar fi pierit, li s-ar fi simţit în chip ciudat lipsa, dar, cu excepţia sătenilor, nimeni nu-i considera reali.

În ciuda existenţei ei atât de active la Condaford, Dinny avea adeseori senzaţia aceea pe care o încerci când umbli în ceasurile încremenite din cumpăna nopţii; nervozitatea pe care ţi-o provoacă însăşi liniştea; şi când trecea prin supărări ca acelea legate de Hubert, în urmă cu trei ani, sau ca propria ei criză, în urmă cu doi ani, sau ca aceea de acum a surorii sale, simţea pe dată nevoia să se afle în plinul curent al vieţii.

După ce-o lăsă pe Clare la Garaje, luă un taxi şi sosi în Mount Street înainte de cină.

Îi găsi acolo pe Michael şi Fleur, iar conversaţia pendula între literatură şi politică. Michael era de părere că ziarele se grăbeau să bată ţara pe umăr, încurajator, şi că guvernul s-ar putea culca pe o ureche. Sir Lawrence se bucura că, totuşi, cei din guvern erau încă treji.

Lady Mont întrebă pe neaşteptate:

— Copilaşul, Dinny?

— Perfect, mătuşă Em, mulţumesc. A început să umble.

— Am numărat ramurile arborelui genealogic şi el e al douăzeci şi patrulea Cherrell din Condaford; înainte, ceilalţi au fost francezi... Jean o să mai aibă şi alţi copii?

— Pun rămăşag că da, interveni Fleur; în viaţa mea n-am văzut femeie mai aptă pentru aşa ceva.

— Dar n-o să le mai rămână nimic.

— Oh, nici o grijă, le aranjează viitorul.

— Ce cuvânt ciudat, comentă Lady Mont.

— Dinny, ce face Clare?

— Foarte bine.

— A survenit vreo schimbare?

Şi ochii lui Fleur părură să-i sfredelească creierul.

— Da, dar...

Vocea lui Michael sparse tăcerea.

— Tată. Dornford are o ideea frumoasă; zice că...

Ideea frumoasă a lui Dornford îi scăpă lui Dinny care se întreba dacă să-i povestească totul lui Fleur sau nu. Nu cunoştea pe nimeni care să fi avut o minte mai ageră, sau o judecată mai cinic sănătoasă în chestiunile de societate. Mai mult, ştia să păstreze un secret. Dar era vorba de secretul lui Clare, aşa că se hotărî să-i vorbească mai întâi lui Sir Lawrence.

Ceea ce făcu târziu, în aceeaşi seară. În faţa noutăţilor, unchiul ei reacţionă cu sprâncenele.

— Toată noaptea într-o maşină, Dinny? Poveste cam spinoasă. Mâine dimineaţă la zece mă duc la biroul de avocaţi. Acuma lucrează acolo Roger Forsyte „cel mai tânăr”, vărul lui Fleur; pun eu mâna pe el, după toate probabilităţile o să fie mai credul decât membrii mai vârstnici. Şi-o să mergem cu toţii împreună ca să ne dovedim încrederea în cele afirmate de Clare.

— N-am fost niciodată în City.

— E un loc ciudat, clădit pe extremele lumii: romanţa şi cursul bancar. Pregăteşte-te pentru un uşor şoc.

— Unchiule, socoteşti că e bine să se apere?

Ochii vioi ai lui Sir Lawrence se opriră pe chipul ei.

— Mă întrebi ca să ştii dacă vor fi crezuţi, ei bine, nu. Dar cel puţin vom face că părerile să fie împărţite.

— Dar dumneata îi crezi, nu-i aşa?

— Dinny, în chestiunea asta mă bazez pe tine. Pe tine n-ar îndrăzni Clare să te ducă.

Gândindu-se la faţa surorii ei şi la cea a lui Tony Croom, Dinny se simţi din nou însufleţită în vechile-i sentimente.

— Spun amândoi adevărul, se vede pe feţele lor. Ar fi nedemn să nu-i credem.

— Asemenea lipsă de demnitate nu cunoaşte limită în această lume nedemnă. Arăţi obosită, draga mea; ai face mai bine să te culci.

În dormitorul în care petrecuse atâtea nopţi pe vremea propriei crize, Dinny trecu din nou prin acel coşmar trăit aproape cu ochii deschişi: senzaţia de a se afla foarte aproape de Wilfrid şi de a nu-l putea atinge. Iar refrenul: „Încă un râu doar un singur râu mai ai de trecut" i se învârtejea prin creierul obosit...

A doua zi la ora patru, în fundătura calmă şi gălbejită care e Old Jewry, birourile Kingson, Cuthcott şi Forsyte suferiră o invazie tribală.

— Domnule Forsyte, ce s-a întâmplat cu bătrânul Gradman? Mai e pe-aici? îl auzi Dinny pe unchiul ei.

Roger Forsyte „cel mai tânăr", care împlinise patruzeci şi doi de ani, răspunse cu o voce care părea să-i contrazică bărbia:

— Cred că mai trăieşte încă în Pinner, sau în Highgate, sau pe unde o mai fi locuind.

— M-ar bucura să ştiu că-i aşa, murmură Sir Lawrence. Bătrânul For... vreau să spun vărul dumitale ţinea grozav la el. O piesă autentic victoriană.

Roger „cel mai tânăr" zâmbi.

— Nu doriţi să luaţi loc?

Dinny, care nu mai fusese niciodată în biroul unui avocat, îşi plimbă privirea peşte şirurile de tomuri juridice, rânduite pe rafturile din zid, peste vrafurile de hârtii, obloanele gălbui, căminul negru şi respingător cu firavu-i foc de cărbuni care părea să nu încălzească nimic, peste harta unei proprietăţi zăcând despăturită după uşă, peste coşul de răchită de pe masă, tocurile şi ceară de sigilat, şi peste Roger „cel mai tânăr", şi se gândi la un ierbar de alge marine, pe care i-l alcătuise guvernanta ei. Îl văzu pe tatăl ei ridicându-se şi înmânându-i avocatului o hârtie.

— Am venit în legătură cu aceasta.

Roger „cel mai tânăr” se uită la antetul hârtiei şi apoi, peste, marginea ei, la Clare.

„Cum de ştie despre care dintre noi două e vorba?” se întrebă Dinny.

— Afirmaţiile sunt neadevărate, declară generalul. ,

Roger „cel mai tânăr” îşi mângâie bărbia şi începu să citească.

Dinny, privindu-l dintr-o parte, putu observa că pe faţă i se ivise o expresie colţoasă, ca de pasăre.

Dându-şi seama că Dinny îl poate vedea, avocatul lăsă jos hârtia şi spuse:

— Par foarte grăbiţi. Reclamantul a semnat declaraţia în Egipt. Înţeleg. Probabil că i s-a trimis acolo ca să se economisească timpul. Domnule Croom?

— Da?

— Doriţi să vă reprezentăm şi pe dumneavoastră?

— Da.

— Atunci rămâneţi cu mine, şi dumneavoastră Lady Corven. Poate că mai târziu, Sir Conway o să vă chem şi pe dumneavoastră.

— Aveţi ceva împotrivă dacă rămâne şi sora mea? întrebă Clare.

Dinny întâlni ochii avocatului.

— Nu, n-am nimic împotrivă.

Dinny se îndoi că era sincer.

Generalul şi Sir Lawrence ieşiră din birou, după care urmă un răstimp de tăcere. Roger „cel mai tânăr” stătea cu spatele rezemat de cămin şi deodată, cu totul pe neaşteptate, luă o priză de tabac. Dinny constată că era lung şi slab şi avea maxilarul proeminent. Părul îi era uşor nisipiu şi o nuanţă nisipie apărea pe sub rumeneala obrajilor scobiţi.

— Lady Corven, tatăl dumneavoastră afirmă că aceste... hm... declaraţii sunt neadevărate.

— Faptele sunt reale, concluziile sunt false. Între mine şi domnul Croom nu s-a întâmplat nimic altceva cu excepţia a trei sărutări pe obraz.

— Înţeleg. Şi ce-a fost în noaptea aceea în maşină?

— Nimic, răspunse Clare. Nici măcar una dintre cele trei sărutări.

— Nimic, repetă şi tânărul Croom, absolut nimic.

Roger „cel mai tânăr" îşi umezi buzele.

— Dacă nu vă supăraţi, aş dori să înţeleg ce sentimente vă leagă... dacă acestea există într-adevăr.

— Tot ce v-am declarat este absolut conform cu adevărul, răspunse Clare cu o voce limpede, şi coincide cu cele ce-am mărturisit şi familiei. Din această cauză am cerut ca sora mea să fie de faţă. Tony?

Buzele lui Roger „cel mai tânăr" zvâcniră. Lui Dinny i se păru că nu lua lucrurile aşa cum ar fi trebuit să le ia un avocat; într-adevăr, ceva din îmbrăcămintea lui te frapa, să fi fost vesta... sau cravata? Ca şi priza aceea de tabac... de parcă înăbuşise în el o vână de artist. Continuă:

— Da, domnule Croom?

Tânărul Croom roşise puternic şi se uită aproape furios la Clare.

— Eu sunt îndrăgostit de ea.

— Aşa! replică Roger „cel mai tânăr" deschizând din nou capacul tabacherei. Şi dumneavoastră, Lady Corven, îl priviţi ca pe un prieten?

Clare încuviinţă din cap, iar faţa ei exprima o uşoară surpriză.

Dinny simţi un subit val de gratitudine faţă de investigatorul care-şi ducea la nas o batistă cu picăţele.

— Noaptea în maşină a fost un accident, adăugă Clare în grabă; în pădure era întuneric beznă, farurile ni se defectaseră şi n-am vrut să riscăm să fim văzuţi împreună la o oră atât de târzie.

— Întocmai! Scuzaţi-mă că vă întreb, dar sunteţi amândoi pregătiţi să juraţi în faţa tribunalului că nu s-a întâmplat nimic între

dumneavoastră nici în noaptea aceea, şi nici altă dată, cu excepţia... a trei sărutări, aţi spus?

— Pe obraz, preciză Clare; una în aer liber, când eu mă găseam într-o maşină şi el nu, iar celelalte două... când au fost celelalte două, Tony?

Tânărul Croom rosti printre dinţii încleştaţi:

— La tine acasă, după ce nu te văzusem de mai bine de două săptămâni.

— Şi nici unul dintre dumneavoastră nu şi-a dat seama că eraţi... hm... urmăriţi?

— Ştiam că soţul meu ameninţase c-o va face, dar nici unul dintre noi nu a observat nimic.

— Lady Corven, în legătură cu faptul că v-aţi părăsit soţul: îmi puteţi comunica vreunul dintre motive?

Clare scutură din cap.

— Nu-mi pot petrece viaţa alături de el nici aici, nici în altă, parte. Nu mă mai întorc la el.

— Nepotrivire de caracter, sau ceva mai rău?

— Cred că ceva mai rău.

— Dar nu-i puteţi aduce o acuzaţie precisă. Vă daţi seama de importanţa acestui lucru?

— Da. Dar nu vreau să discut despre aceasta, nici chiar între patru ochi.

Tânărul Croom nu se mai putu reţine:

— Bineînţeles că s-a purtat ca o brută cu ea.

— L-aţi cunoscut, domnule Croom?

— Nu l-am văzut în viaţa mea.

— Atunci...

— Presupune acest lucru pentru că l-am părăsit pe Jerry subit. De ştiut, nu ştie nimic.

Dinny văzu ochii lui Roger „cel mai tânăr” poposind asupră-i. Păreau să spună: „Dar dumneata ştii”; şi Dinny gândi la fel: „Nu-i deloc prost.”

Avocatul se îndepărtase de sobă, cu un mers uşor şchiopătat; aşezându-se din nou, luă hârtia în mina şi, mijindu-şi ochii, spuse:

— Genul acesta de dovezi nu satisface tribunalul; nici măcar nu sunt sigur că pot fi considerate dovezi. Cu toate acestea, perspectivele nu-s prea roze. Dacă aţi putea expune un motiv

plauzibil care v-a determinat să vă părăsiţi soţul, şi dacă am putea face uitată noaptea aceea în maşină... Se uită, cu privirea lui de pasăre, întâi la Clare, apoi la tânărul Croom, apoi urmă: Totuşi nu puteţi accepta în contumacie asemenea despăgubiri şi cheltuieli din moment ce... hm... nu sunteţi cu nimic vinovaţi.

Dinny îşi coborî pleoapele gândind: „Încrederea lui nu-i prea vizibilă”.

Roger „cel mai tânăr” ridică un coupe-papier.

— Poate că am putea obţine reducerea despăgubirilor la o sumă comparativ abordabilă, dacă aţi introduce o cerere de apărare şi apoi nu v-aţi prezenta. Domnule Croom, îmi îngăduiţi să vă întreb care e situaţia dumneavoastră financiară?

— N-am un ban, dar nu asta contează.

— Ce anume ar putea însemna „apărarea”? întrebă Clare.

— Ar trebui să apăreţi amândoi în boxă şi să dezminţiţi acuzările. Veţi fi supuşi unui interogatoriu şi, la rândul nostru, vom supune unui interogatoriu pe reclamant şi pe agenţii urmăritori. Ca să fiu sincer, atâta timp cât nu veţi putea furniza un motiv serios care v-a făcut să vă părăsiţi soţul, judecătorul va fi, cu certitudine, împotriva dumneavoastră. Şi, adăugă el cu o intonaţie ceva mai umană, o noapte e o noapte, mai ales la un tribunal de divorţ, chiar dacă-i vorba de o noapte petrecută într-o maşină; totuşi, repet, nu-i genul de dovadă acceptată de tribunal.

— Unchiul meu e de părere că, oricum, o parte din juriu s-ar putea să le dea crezare şi că, în orice caz, despăgubirile vor fi reduse, se amestecă Dinny.

Roger „cel mai tânăr” încuviinţă din cap.

— Îl vom consulta şi pe domnul Kingson. Aş dori să-i mai văd pe tatăl dumneavoastră şi pe Sir Lawrence.

Dinny deschise uşa şi-i lăsă pe Clare şi pe Croom să iasă. Aruncând o privire peste umăr, văzu faţa lui Roger „cel mai tânăr”. Arăta ca şi cum cineva i-ar fi cerut să renunţe la a mai crede în

realitate. Avocatul îi prinse privirea, făcu o mică mişcare caraghioasă de sumeţire a capului şi-şi scoase tabachera. Dinny închise uşa şi veni drept spre el.

— Greşiţi dacă nu le acordaţi încredere. Ceea ce afirmă e adevărul gol-goluţ.

— Domnişoară Cherrell, din ce cauză şi-a părăsit soţul?

— Din moment ce ea refuză să vă spună, nu pot s-o fac eu. Dar sunt convinsă că din motive întemeiate.

Avocatul o cântări o clipă cu privirea-i ascuţită.

— Într-un fel, rosti el pe neaşteptate, aş fi preferat să fiţi dumneavoastră în focul ei.

Şi, prizând o doză de tabac, se răsuci spre general şi spre Sir Lawrence.

— Ei bine? întrebă generalul.

Brusc, Roger „cel mai tânăr” păru şi mai nisipiu. Dacă ar exista un motiv serios pentru care şi-a părăsit soţul...

— Există.

— Tată!

— Se pare că nu doreşte să-l pună în discuţie...

— La fel aş proceda şi eu, afirmă Dinny cu calm.

— Totuşi, aceasta ar putea schimba total faţa lucrurilor, murmură Roger „cel mai tânăr”.

— Pentru tânărul Croom chestiunea e foarte serioasă, domnule Forsyte, interveni Sir Lawrence.

— E serioasă fie că se apără, fie că nu, Sir Lawrence. Ar fi mai bine să discut cu fiecare dintre ei separat. Pe urmă o să-l consult pe domnul Kingson şi mâine o să vă comunic părerea mea. Vă convine, domnule general?

— Când mă gândesc la individul ăsta, Corven, mă simt revoltat, exclamă generalul.

— Desigur, replică Roger „cel mai tânăr”, şi Dinny gândi că niciodată nu auzise un răspuns mai îndoielnic.

XXIII

Dinny şedea în mica sală de aşteptare sumar mobilată şi răsfoia *The Times*. Tânărul Croom stătea cu faţa la fereastră.

— Dinny, rosti el întorcându-se spre ea, ce-aş putea face ca să-i uşurez situaţia? Într-un fel, totul e din vina mea, deşi am încercat să mă stăpânesc cât am putut.

Dinny îi privi faţa răvăşită.

— Nu văd ce-ai putea face, decât să susţii tot timpul adevărul adevărat.

— Ai încredere în avocatul ăsta?

— Am. Îmi place că prizează tabac.

— Eu nu cred în apărare. De ce să fie Clare sfâşiată de întrebări în boxa martorilor? Şi ce importanţă are dacă or să mă declare pe mine falit?

— Trebuie să împiedicăm acest lucru.

— Crezi că aş lăsa...

— Tony, nu discutăm acest lucru acum. Destule necazuri pentru azi. Ce loc infect! La dentist e mai plăcută sala de aşteptare — afişe pe pereţi, numere vechi din *Bystander*[77], şi apoi poţi veni cu câinele.

— De fumat e voie?

— Sigur.

— Am ţigări ieftine — mahorcă.

Dinny luă o ţigară, şi timp de un minut fumară în tăcere.

— Ce poveste oribilă! exclamă Tony. Individul ăla va trebui să vină aici, nu? Nu cred că s-a sinchisit vreodată câtuşi de puţin de Clare.

— Ba da, a ţinut la ea. „*Souvent homme-varie, foile est qui s'y fie!*”[78]

— Mă rog, urmă tânărul Croom posac. Va trebui să mă împiedicaţi să dau ochi cu dânsul.

Se întoarse la fereastră şi rămase privind în stradă. Dinny se gândea la acea scenă când doi

bărbaţi nu putuseră fi împiedicaţi să dea ochi unul cu celălalt, acea scenă care se sfârşise cu o jalnică încăierare şi care avusese urmări atât de dezastruoase pentru ea.

După puţin, Clare se întoarse. Pe obrajii ei palizi apăruseră pete de roşeaţă.

— Rândul tău, Tony.

Tânărul Croom veni de la fereastră, o privi cu intensitate în ochi şi intră în biroul avocatului. Lui Dinny îi fu milă de el.

— Uf! făcu Clare. Hai să ieşim de aici!

Afară, pe trotuar, îi spuse:

— Dinny, mai bine am fi fost amanţi de-adevăratelea, în locul acestei situaţii artificiale în care nu crede nimeni.

— Noi credem.

— O, tu şi tata. Dar şoarecele ăsta morocănos nu crede o iotă şi nimeni altul n-o să creadă. Şi totuşi, n-o să mă dau bătută. N-o să-l părăsesc pe Tony şi n-o să-i dau lui Jerry nimic din ceea ce voi obţine să nu-i dau.

— Hai să luăm un ceai. Cred că există pe undeva ceai şi pe aici, prin City.

Curând pe o arteră aglomerată, zăriră un restaurant A.B.C.

— Şi deci nu ţi-a plăcut Roger „cel mai tânăr”? o întrebă Dinny pe deasupra măsuţei rotunde.

— O ca om da... foarte manierat, într-adevăr. Bănuiesc însă că avocaţii pur şi simplu nu pot să creadă. Dar, Dinny, pe mine nimic n-o să mă clintească din hotărârea de a nu intra în amănuntele vieţii mele matrimoniale. Nu vreau şi cu asta basta.

— Eu înţeleg punctul lui de vedere. Porneşti la o bătălie pe jumătate pierdută

— N-o să îngădui avocaţilor să facă uz de viaţa mea particulară. Noi îi angajăm, aşa că sunt obligaţi să execute ceea ce dorim noi de la ei. Apropo, de aici mă duc direct în Temple, şi poate că şi la Parlament.

— Scuză-mă că revin la subiect; dar ce ai de gând să faci cu Tony Croom până când lucrurile vor

ajunge la o soluţionare?

— Ceea ce am făcut şi până acum, cu excepţia nopţii petrecute în maşină. Deşi nu prea văd care-i diferenţa, din punctul ăsta de vedere, între zi şi noapte, fie în maşină, fie în alt loc.

— Presupun că asta-i natura umană în ansamblul ei.

Dinny se lăsă pe speteaza scaunului. Ce puzderie de tinere şi de tineri smulgându-şi în goană plăcerea unui ceai cu chifle sau a unei ceşti de cacao cu cornuri; vorbărie şi tăcere, şi un miros stătut, măsuţe şi chelneri fantomatici. Asta să fi fost natura umană în ansamblul ei? Nu se spunea oare că ar trebui transformată? Că trecutul îmbâcsit trebuie şters cu buretele? Şi totuşi, acest local A.B.C. era întocmai ca A.B.C.-ul în care obişnuia să se ducă cu mama ei înainte de război, şi care i se păruse formidabil pentru că pâinea era făcută cu bicarbonat. Sau tribunalul de divorţuri, în care nu călcase niciodată până acum, se schimbase cu ceva?

— Ai terminat, fetiţo? întrebă Clare.

— Da. Te însoţesc până în Temple.

Când se opriră în aleea centrală ca să-şi ia la revedere, o voce puternică şi plăcută rosti un: „Ce noroc!” şi o mână îi strânse o clipă braţul.

— Dacă vă duceţi direct la Parlament, i se adresă Clare, atunci dau o fugă să-mi strâng lucrurile şi vă ajung din urmă acolo.

— Plină de tact, aprecie Dornford. Hai să ne rezemăm un pic de portalul ăsta. Dinny, când nu te văd atâta amar de vreme mă simt pierdut. Iacov a slujit paisprezece ani ca s-o dobândească pe Raşela, dar astăzi nu ne mai putem lăuda cu longevitatea, aşa încât fiecare lună în care slujesc eu echivalează cu un an de-al lui Iacov.

— Dar până la urmă Raşela şi Iacov au plecat împreună.

— Ştiu. Deci nu-mi rămâne decât să aştept şi să sper. Sunt nevoit să aştept.

Sprijinindu-se de portalul galben, Dinny înălţă ochii spre el. Îi văzu muşchii feţei zvâcnind.

Cuprinsă de regrete, îi spuse:

— Poate că într-o zi am să mă trezesc din nou la viaţă. Acum nu pot să mai rămân. La revedere şi îţi mulţumesc...

Acest brusc plonjon în ea însăşi fu departe de a o consola pe parcursul drumului de întoarcere, în autobuz. Amintirea zvâcnetului feţei lui o nelinişte a şi o făcea să se simtă stingherită. Nu voia să-l facă nefericit, un om atât de drăguţ, plin de bunăvoinţă faţă de Clare, o voce plăcută, o figură atrăgătoare, şi mult mai apropiat de ea că sferă de preocupări decât fusese vreodată Wilfrid. Numai că unde era acea dorinţă sălbatică şi dulce, care transfigura toate valorile şi concentra întreg universul într-o unică făptură, cel după care tânjea, perechea ei mult visată? Stătea foarte liniştită în autobuz privind peste capul femeii din faţa ei, care, cu degetele crispate pe sacoşa din poală, purta pe faţă expresia, sportivului gata să încerce un nou teren sau o nouă pădurice. În Regent Street se aprinseră luminile unei seri atât de reci, în care numai că nu ningea. Aici fusese pe vremuri linia curbă a acoperişurilor joase, şi Cvadrantul frumos, de un galben verzui. Îşi amintea de discuţia în contradictoriu pe care o avusese cu Milicent Pole, pe imperială autobuzului, cu privire la vechiul Regent Street. Schimbări, schimbări, totul se schimba. Şi pe după pleoapele brusc închise i se ivi chipul lui Wilfrid, cu buzele întredeschise, aşa Cum îl văzuse ultima oară când trecuse pe lângă ea în Green Park. Cineva o călcă pe picior. Deschise ochii şi spuse:

— Scuzaţi-mă, vă rog.

— Nu face nimic, vă asigur.

Politicos! Pe an ce trece, oamenii deveneau tot mai politicoşi.

Autobuzul se opri. Dinny se grăbi să coboare. O luă în jos pe Conduit Street, trecând pe lângă croitorul tatălui ei. Bietul de el! Nu se mai ducea acum la croitor. Hainele se scumpiseră atât de mult, şi apoi nu-i prea plăcea să-şi facă haine noi. Ieşi în Bond Street.

Circulaţia se întrerupsese, întreaga stradă părea un convoi nesfârşit de maşini încremenite. Şi o Anglie ruinată! Traversă în Burton Street Şi văzu în faţa ei o siluetă familiară, înaintând încet, cu capul în pământ. Îl ajunse din urmă.

— Stack!

Omul înălţă capul; pe obraji i se prelingeau lacrimi. Clipi din ochii negri şi bulbucaţi şi-şi trecu o mână peste faţă.

— Dumneavoastră, domnişoară? Chiar la dumneavoastră veneam.

Şi-i întinse o telegramă.

Ridicând-o în lumina scăzută, Dinny citi:

Henry Stack, 50a Cork Street, Londra

Cu regret anunţăm că onorabilul Wilfrid Desert a decedat prin înecare acum câteva săptămâni în cursul unei expediţii în nordul ţării. Cadavrul găsit şi înmormântat. Raportul sosit de curând. Nici o posibilitate de dubiu. Condoleanţe. Consulatul Britanic Bangkok.

Împietrită, rămase locului fără să vadă nimic. Degetele lui Stack se înălţară şi-i luară telegrama din mină.

— Da, murmură Dinny. Mulţumesc. Arată-i-o domnului Mont, Stack. Nu te lăsa doborât!

— O, domnişoară!

Dinny îşi coborî degetele pe mâneca lui, o smuci uşor şi plecă în grabă.

Nu te lăsa doborât! Începuse lapoviţa. Îşi ridică faţa ca să simtă atingerea înţepătoare a fulgilor mărunţi. Pentru ea nu era mai mort decât fusese până atunci. Şi totuşi... mort! Acolo, departe... atât de departe. Zăcând în pământul de pe malul râului în care-şi găsise moartea, în tăcerea pădurilor, acolo unde nimeni nu avea să-i vadă vreodată mormântul. Toate amintirile legate de el reînviară cu o intensitate care părea să-i stoarcă vlaga din mădulare, aşa încât aproape că se prăbuşi în zloata

străzii. Rămase o clipă ţinându-se cu mâna înmănuşată de grilajul unei case. Un poştaş care ducea corespondenţa de seara se opri şi se uită la dânsa. Poate că undeva, în străfundurile sufletului ei, pâlpâise un licăr de speranţă că într-o zi, cândva, avea să se reîntoarcă; sau poate că era de vină numai frigul umed care-o răzbea până la oase; dar se simţea îngheţată şi amorţită.

În cele din urmă ajunse în Mont Street şi intră în casă Brusc, o cuprinse groaza de a nu se trăda că i se întâmplase ceva menit să stârnească mila, sau interesul faţă de ea, sau orice alt fel de simţământ, şi se refugie iute în odaia ei. Ce însemna moartea lui Wilfrid pentru oricare altul în afară de ea? Şi mândria i se deşteptă atât de aprig, încât îşi simţi şi inima rece ca piatra.

O baie fierbinte o înviora puţin. Se îmbrăcă pentru cină şi coborî.

Era o seară de tăceri, care sunt mult mai uşor suportabile decât ţâşnirile de conversaţie spontană. Dinny se simţea bolnavă. Când se duse la culcare, mătuşa ei o urmă în cameră.

— Dinny, arăţi ca o nălucă.

— Am răcit, mătuşico.

— Avocaţii! Poftim rezultatul. Ţi-am adus o tizană.

— Ah! Am dorit întotdeauna să ştiu ce gust are o tizană.

— Atunci bea!

Dinny bău şi-şi trase răsuflarea.

— Teribil de tare.

— Da. Unchiul tău ţi-a preparat-o. A telefonat Michael. Luându-i paharul, mătuşa ei se aplecă şi o sărută pe obraz. Asta-i tot, adăugă. Acum culcă-te şi dormi, că altfel te-mbolnăveşti.

Dinny zâmbi:

— N-am să mă îmbolnăvesc, mătuşă Em.

Urmându-şi hotărârea luată, a doua zi dimineaţă coborî la micul dejun.

Se părea că oracolul se exprimase pe calea unei scrisori dactilografiate, semnate „Kingson, Cuthcott

şi Forsyte”. Le recomanda să recurgă la apărare şi-i sfătuia în acest sens pe Lady Corven şi pe domnul Croom. După ce avea să ia măsurile de rigoare, oracolul avea să le dea în continuare de veste.

Senzaţia aceea de răceală în stomac pe care ţi-o dă primirea unei scrisori avocăţeşti fu resimţită până şi de Dinny, al cărei stomac era îngheţat bocnă.

Se întoarse împreună cu tatăl ei, la Condaford, luând trenul de dimineaţă, după ce îi repetă mătuşii ei formula: „N-am să mă îmbolnăvesc”.

XXIV

Şi totuşi Dinny s-a îmbolnăvit şi, timp de o lună, în odaia monahală de la Condaford, a dorit adeseori să moară şi să se termine odată cu ea. Şi ar fi putut, într-adevăr, să termine cu multă uşurinţă dacă credinţa ei într-o viaţă viitoare s-ar fi întărit în loc să devină din ce în ce mai anemică, pe măsură ce puterile îi părăseau trupul. Gândul de a-l reîntâlni pe Wilfrid într-o viaţă lipsită de suferinţele şi de raţionamentele acestei lumi exercita o atracţia fatală asupră-i. Nu-i venea greu să lunece în somnul neantului, dar nici n-o ispitea prea tare; şi, când fluxul sănătăţii îi inundă iarăşi trupul, gândul îi apăru din ce în ce mai puţin firesc. Solicitudinea celor din jur avea asupră-i o subtilă şi penetrantă influenţă tămăduitoare.

Satul cerea un buletin medical zilnic, iar maică-sa scria sau telefona în fiecare zi la câte o duzină de oameni. Clare venise acasă în fiecare week-end, aducându-i flori de la Dornford. Mătuşa Em îi trimisese de două ori pe săptămâna produsele lui Boswell şi Johnson; Fleur o bombardase cu produse din Piccadilly. Adrian venise de trei ori, fără să-şi fi anunţat vizita. Iar Hilary, din momentul în care se produsese cotitură, începuse să-i trimită bileţele amuzante.

La treisprezece martie, primăvara îi făcu prima vizită în cameră, cu un vânticel dinspre sud-vest, o mică vază cu primele flori, un mănunchi de mâţişori pufoşi şi o rămurică de măceş. Dinny se întrema acum văzând cu ochii, şi trei zile mai târziu părăsi camera. Simţea o poftă avidă de tot ce însemna natură, aşa cum nu mai încercase de multă vreme. Şofranul tufele de narcise, mugurii umflaţi, lumina soarelui, pe aripile porumbeilor, conturul şi coloritul norilor, mireasma vintului toate o umpleau de o emoţie aproape dureroasă. Totuşi nu avea chef

să vadă pe nimeni. În această ciudată stare de apatie, acceptă o invitaţie din partea lui Adrian de a-l însoţi într-o scurtă vacanţă în străinătate.

Lucrurile demne de memorat în acest răgaz de două săptămâni petrecute la Argeles, în Pirinei, au fost plimbările pe care le-au făcut, florile pe care le-au cules, câinii pirineeni de stâna, alunii înfloriţi pe care i-au văzut, discuţiile pe care le-au purtat. Toată ziua colindau, luându-şi prânzul rece cu ei, iar prilejurile de discuţie erau nelimitate. Pe munte, Adrian devenea volubil. Niciodată nu se putuse desprinde de zilele lui de glorie, când practicase alpinismul. Dinny îl bănuia însă că încearcă s-o trezească din letargia ei.

— Înainte de război, când m-am căţărat cu Hilary pe Micul Păcătos din Dolomiţi, îi spuse el într-o zi, m-am simţit cel mai aproape de Dumnezeu. Nouăsprezece ani de-atunci, fir-ar să fie! Tu când te-ai simţit cel mai aproape de Dumnezeu, Dinny?

Nu-i răspunse.

— Ia spune-mi, dragă, tu câţi ani ai, douăzeci şi şapte?

— Aproape douăzeci şi opt.

— Te afli încă în prag. Bănuiesc că nu te-ar ajuta dacă am discuta lucrurile deschis.

— Ar trebui să ştii, unchiule, că familia noastră nu obişnuieşte niciodată să-şi deschidă inima.

— Asta-i drept. Cu cât suntem mai îndureraţi, cu atât devenim mai muţi. Dar, Dinny, omul n-are voie să se închisteze în durere.

Dinny răspunse neaşteptat:

— Înţeleg perfect femeile care intră la mănăstire sau se dedică operelor caritabile. Pe vremuri, gândeam că aşa ceva denotă o lipsă de simţ al umorului.

— Poate să denote lipsă de curaj, sau poate prea mult curaj, de o specie fanatică.

— Sau arcuri plesnite.

Adrian o privi.

— Arcurile tale nu sunt plesnite, Dinny, numai foarte îndoite, dar nu plesnite.

— Să sperăm, unchiule; dar ar fi fost timpul să se îndrepte.

— Ai început să arăţi bine.

— Da, mănânc atâta cât s-o satisfacă şi pe mătuşa Em. Tocmai ăsta-i necazul: interesul faţă de propria-ţi persoană.

— De acord. Mă întreb dacă...

— Nu-s de fier, unchiule. Inima mi-e cusută pe dinăuntru.

Adrian zâmbi.

— Mă gândeam mai curând la copii.

— Dar copiii nu se fac pe cale sintetică. Mă simt foarte bine aşa cum sunt şi mă consider norocoasă. Ţi-am spus că bătrâna Betty a murit?

— Ce inimă de aur! Îmi dădea pe vremuri ţinte.

— Era un om adevărat. Citim prea multe cărţi, unchiule.

— Fără îndoială. Să mergem mai mult şi să citim mai puţin! Hai să ne luăm prânzul!

Pe drumul de întoarcere în Anglia, poposiră două nopţi la Paris, într-un hotel mic, aşezat deasupra unui restaurant lângă gară Saint-Lazare. Aveau foc de lemne în camere şi paturi confortabile.

— Numai francezii ştiu cum trebuie să fie un pat, comentă Adrian.

Bucătăria era menită să-i satisfacă pe turişti sau pe cei ce călătoresc prin locuri unde se poate aprecia o mâncare bună. Chelnerii, care purtau şorţuri, arătau, după cum se exprimase Adrian, „ca nişte călugări ce îndeplinesc un pic de muncă”, turnând vinul, sau amestecând cu reverenţă salata. El şi Dinny erau singurii străini atât din hotel, cât şi din restaurant şi erau aproape singurii străini din Paris.

— Minunat oraş, Dinny. Cu excepţia faptului că sunt maşini în loc de *fiacres*[79] şi a turnului

Eiffel[80], nu văd nici o altă schimbare substanţială din '88, când bunicul tău era ambasador la Copenhaga şi m-a adus pentru prima dată aici. În aer pluteşte acelaşi iz de cafea şi acelaşi fum al focurilor de lemne; oamenii au aceleaşi spinări late, şi aceiaşi nasturi roşii la mantale; afară sunt aceleaşi măsuţe, în faţa aceloraşi cafenele; aceleaşi „affiches”; aceleaşi nostime tejghele de stradă, la care se vând cărţi, aceeaşi miraculoasă violenţă în conducerea vehiculelor, acelaşi pătrunzător cenuşiu franţuzesc, răspândit până şi pe cer; şi aceeaşi expresie morocănoasă, care nu se sinchiseşte nici cât negru sub unghie de tot ceea ce nu înseamnă Paris. Parisul dă tonul modei, şi totuşi este cel mai conservator oraş din lume. Se spune că cercurile literare avangardiste de aici consideră că lumea a fost creată cel mai devreme în 1914, aruncă la gunoi tot ce s-a scris înainte de război, dispreţuiesc tot ce dăinuie, sunt alcătuite în cea mai mare parte din evrei, polonezi şi irlandezi şi totuşi au ales drept lăcaş acest oraş imuabil. La fel şi cu pictorii şi muzicienii, sau toţi ceilalţi extremişti. Aici se adună şi pălăvrăgesc şi se istovesc în experimente. Iar bunul şi bătrânul Paris râde şi-i dă înainte, la fel de preocupat de realitate, de arome şi de trecut cum a fost de când lumea. Parisul produce anarhie la fel cum berea produce spumă.

Dinny îi strânse braţul.

— A fost un efort încununat de roade, unchiule. Trebuie să-ţi mărturisesc că mă simt mai vie aici decât m-am simţit de secole încoace.

— Ah! Parisul îţi răsfaţă simţurile. Hai să intrăm aici, e prea rece ca să stăm afară. Ce vrei să iei, ceai sau... absint?

— Absint.

— N-o să-ţi placă.

— Foarte bine, atunci ceai cu lămâie.

Aşteptându-şi ceaiul în talmeş-balmeşul din „Cafe de la Paix”, Dinny urmări faţa îngustă, bărboasă a unchiului ei şi gândi că arăta foarte la

largul lui, însufleţit de o ciudată şi plină de interes mulţumire, care-l făcea să se identifice cu viaţa din jur.

Să participi cu interes la viaţă şi să nu faci din tine însuţi buricul pământului. Privi de jur împrejur. Vecinii ei nu erau nici remarcabili, nici ostentativi, dar îţi dădeau impresia unor oameni care fac ceea ce le place, şi care nu se află doar în drum spre altundeva.

— Trăiesc din plin momentul prezent, nu-i aşa? spuse deodată Adrian.

— Da, tocmai asta gândeam şi eu.

— Francezii fac o artă din a trăi. Noi, în schimb, avem speranţe în ce priveşte viitorul şi regrete în ce priveşte trecutul. Pentru englezi „prezentul" există în prea mică măsură.

— De ce sunt ei atât de diferiţi?

— Mai puţin sânge nordic şi mai mult vin şi ulei în vine; capetele lor sunt mai rotunde decât ale noastre, trupurile mai îndesate, ochii, în cea mai mare parte, cafenii.

— Oricum, acestea sunt trăsături care nu pot fi alterate.

— Francezii sunt esenţialmente oamenii căii de mijloc. Au ridicat echilibrul la cel mai înalt punct. Au realizat balanţa dintre simţuri şi intelect.

— Dar se îngraşă, unchiule.

— Da dar în mod egal; când stau în picioare, nici o parte a trupului nu-ţi sare în ochi. Bineînţeles, eu unul prefer să fiu englez; dar dacă n-aş fi, aş alege să fiu francez.

— Nu-i cumva legat de dorinţa de a fi altceva decât eşti?

— Ah! Ai observat, Dinny, că atunci când noi spunem: „Fii bun", ei spun *Soyez sage*!?[81] E un lucru foarte grăitor. I-am auzit pe unii francezi punând răceala noastră pe seama tradiţiei puritane Dar asta înseamnă să confunzi efectul cu cauza, să iei simptomele drept rădăcini. „Admit că noi simţim un îndemn către pământul făgăduinţei, dar

puritanismul nostru e o parte a acestui îndemn, ca şi dorul nostru de ducă, sau ca şi colonialismul nostru; ori ca protestantismul. Sângele scandinav, marea şi climatul. Nici unul dintre aceste elemente nu ne ajută în arta de a trăi. Priveşte puţin industrialismul nostru, fetele noastre bătrâne, maniile, umanistarismele, poezia noastră! În fiecare direcţie, sărim în ochi. Nu ştiu dacă avem una sau două înalte instituţii nivelatoare, şcolile publice, cricketul sub variatele lui forme, ca popor însă, plesnim de extremism. Britanicul de mijloc constituie o excepţie, şi sub oroarea lui de a se face remarcat se ascunde de fapt mândria pentru acest lucru. Unde, pe întreg întinsul globului, ai să întâlneşti alcătuiri osoase mai diverse decât în Anglia, şi fiecare dintre ele caracteristică? Facem tot ce ne stă în putinţă ca să ne nivelăm, dar, pentru Dumnezeul meu, tot sărim în ochi!

— Eşti însufleţit, unchiule.

— Bine, când ai să ajungi acasă, priveşte în jurul tău.

— Aşa o să fac, îl asigură Dinny.

A doua zi traversară cu bine canalul, şi Adrian o depuse în Mount Street.

Când îl sărută de rămas bun, Dinny îl strânse de degetul mic.

— Unchiule, mi-ai făcut enorm de mult bine.

În răstimpul celor şase săptămâni de boală şi de călătorie, abia dacă se gândise la necazurile Clarei, dar acum ceru pe dată să i se dea ultimele noutăţi. Se introdusese o cerere de apărare; procesul avea să se judece, probabil, peste câteva săptămâni.

— N-am văzut-o nici pe Clare, nici pe tânărul Croom, spuse Sir Lawrence, dar am înţeles de la Dornford că se comportă exact ca înainte. Roger „cel mai tânăr” continuă să pedaleze pe necesitatea de a o face să vorbească despre viaţa ei de acolo. Se pare că avocaţii văd în tribunale nişte cabinete de spovedanie, în care urmează să mărturiseşti păcatele oponentului tău.

— Şi ce altceva sunt?

— Judecând după ziare, asta sunt.

— Ei bine, Clare nu poate şi n-o s-o facă. Comit cu toţii o mare greşeală dacă încearcă s-o forţeze. De la Jerry s-a mai aflat ceva?

— Probabil că a şi plecat, dacă vrea să ajungă aici la timp.

— Presupunând că pierdem cauza, ce se poate face pentru Tony Croom?

— Pune-te în locul lui, Dinny. Orice s-ar întâmpla, el va încasa o săpuneală zdravănă de la judecător. Nu se va găsi în dispoziţia în care accepţi favoruri. Dacă nu poate plăti, efectiv nu ştiu ce-i vor face; în orice caz ceva neplăcut. Şi mai e şi problema atitudinii lui Jack Muskham, e un tip ciudat.

— Da, răspunse Dinny ţinându-şi răsuflarea.

Sir Lawrence scăpă monoclul din ochi.

— Mătuşa-ta a dat ideea ca tânărul Croom să plece să caute aur, să se întoarcă bogat, şi să se însoare cu Clare.

— Dar Clare?

— Ea nu-l iubeşte.

Dinny clătină din cap.

— S-ar putea să-l iubească dacă-l va vedea ruinat.

— Hm! Şi tu cum te simţi, draga mea? Ţi-ai revenit complet?

— O, da.

— Michael ar dori să te vadă într-una din zilele astea.

— O să trec mâine pe la el.

Şi aceasta, însemnând foarte mult, a fost tot ce s-a spus în legătură cu vestea care-i pricinuise boala.

XXV

A doua zi, Dinny făcu sforţarea necesară pentru a se duce în South Square. Cu excepţia vizitei pe care o făcuse împreună cu Clare la întoarcerea acesteia din Ceylon, Dinny nu mai fusese pe acolo din ziua plecării lui Wilfrid în Siam.

— E sus în birou, domnişoară.

— Mulţumesc, Coaker, o să urc.

Michael n-o auzi când intră, şi Dinny rămase o clipă locului, privind pereţii acoperiţi cu caricaturi. I se păruse întotdeauna curios faptul că Michael, înclinat să supraestimeze virtuţile omeneşti, se înconjurase de strădaniile celor care trăiau din exagerarea cusururilor omeneşti.

— Te deranjez, Michael?

— Dinny! Arăţi superb! Ne-ai făcut să tragem o spaimă, fetiţo! Aşază-te. Tocmai studiam cartofii, cifrele sunt derutante.

Discutară un timp şi apoi, conştiinţa cauzei care o adusese acolo punând stăpânire pe amândoi, rămaseră tăcuţi.

— Michael, trebuie să-mi dai sau să-mi spui ceva.

Michael se îndreptă spre un sertar şi scoase un pacheţel. Dinny îl despachetă în poală. Conţinea o scrisoare, o mică fotografie, o insignă.

— E fotografia lui de pe paşaport şi panglica decoraţiei „Distinguished Service Order”. În scrisoare e ceva pentru tine; de fapt, întreaga scrisoare e pentru tine. Toate sunt pentru tine. Scuză-mă, trebuie s-o văd pe Fleur înainte să plece.

Dinny rămase nemişcată, privind fotografia. Îngălbenită de umezeală şi de căldură, avea acea realitate tranşantă ce caracteriza fotografiile de paşaport. „Wilfrid Desert” era scris de-a curmezişul, şi ochii lui o priveau direct, din cartonaş, o întoarse cu faţa-n jos, în poală, şi netezi panglica decoraţiei,

pătată şi strivită. Apoi, luându-şi inima în dinţi, deschise scrisoarea. Căzu din ea o foaie păturită, pe care o puse deoparte. Scrisoarea îi era adresată lui Michael.

Ziua de Anul Nou.

Iubite M.M.

Urări ţie şi lui Fleur şi la mulţi ani! Mă aflu undeva departe, într-un ţinut foarte sălbatic din nordul acestei ţări, urmărind un obiectiv pe care s-ar putea să-l ating sau nu: aşezarea unui trib, cert presiamez şi nemongol. Adrian Charwell ar fi foarte interesat. Am vrut de multe ori să-ţi trimit veşti despre mine, dar de câte ori mă apucam de scris, renunţam, în parte din pricină că pentru cel ce nu cunoaşte acest colţ de lume orice descriere este inutilă, şi în parte pentru că-mi vine greu să cred că ar putea interesa pe cineva. Îţi scriu acum cerându-ţi să-i spui lui Dinny că în sfârşit mi-am regăsit liniştea sufletească. Nu ştiu dacă datorită forţei şi detaşării mediului de aici, sau dacă am dobândit ceva din crezul oriental că lumea celorlalţi oameni e lipsită de orice importanţă; de când te naşti şi până când mori eşti singur, cu excepţia acelui tovarăş bătrân şi cumsecade, Universul, al cărui microcosm te descoperi a fi. Liniştea mea e de o esenţă ciudată, şi adeseori mă întreb cum de-am putut fi atât de sfâşiat şi de torturat. Cred că Dinny se va bucura să afle acest lucru; aşa cum m-aş bucura şi eu să aflu că şi ea şi-a regăsit pacea.

Am scris câte ceva şi, dacă mă voi întoarce din această expediţie, o să încerc să fac o relatare. Peste trei zile ajungem la fluviu, îl traversăm şi pe urmăm drumul de-a lungul unui afluent apusean, spre Himalaya.

Au pătruns până aici câteva ecouri slabe despre criza prin care aţi trecut voi. Sărmană bătrâna Anglie! Nu cred că o s-o mai revăd

vreodată; dar e un uliu bătrân care nu-mi închipui că se dă bătut; ba dimpotrivă, acum c-a năpârlit, mă aştept să zboare şi mai bine.

La revedere, bătrâne, vă îmbrăţişez pe amândoi; şi pe Dinny în mod special.

Wilfrid.

Pacea! Şi ea? Reîmpachetă panglica, fotografia şi scrisoarea şi le vârî în geantă. Fără zgomot, deschise uşa, coborî scările şi ieşi în soarele de afară.

Singură pe malul fluviului, despături foaia de hârtie pe care o găsise în scrisoare, şi sub un platan încă golaş, citi următoarele versuri:

NU TE FRĂMÎNTA!

Soarele-ale cărui raze fac pământul să rodească,
Roada să dea putregaiuri, putregaiul să-nflorească,
Nu-i decât o flăcăruie, doar o clipă arzătoare,
Prin a bolţii grea tristeţe, palidă străfulgerare.

Pe harta cerului noptatic ţintuită,
Micuţa stea de nerecunoscut
E doar un punct, o dâră bănuită,
Prin norii denşi ai stelelor, pierdut.

Fără tăgadă! Steaua asta e simbolul
Întregii mele trăiri şi decăderi.
Cu mine efemeră-şi joacă rolul
Urcând şi prăbuşindu-se-n tăceri.

Fireşte, asta nu-mi aduce alinare
Căci ultimul atom ce mă compune
La fel ca-ntregu-mi trup, cu disperare
L-al veşniciei glas e gata să răsune.

Cu soarele, deopotrivă, atomul şi cu mine răsărim

Viaţa măruntă, moartea, ne ducem la-mplinire.
Pe Domnul, însă, cu întrebări de-l zgândărim
Răspunde: - Nu te frământa, căci nu-ţi pot da vreo lămurire!

Nu te frământa! Cheiul era aproape pustiu. Dinny merse mai departe, traversând arterele principale de trafic, până ajunse a grădinile Kensington. Acolo, în bazinul rotund, pluteau o sumedenie de vaporaşe, a căror capricioasă înaintare era urmărită de o sumedenie de copii... Un băieţaş cu păr auriu, amintind de Kit Mont, îşi ghida vaporaşul cu un băţ, încercând să-l facă să traverseze bazinul. Cita fericită inconştienţă! Care să fi fost secretul fericirii? Să te dizolvi în momentul prezent, să uiţi de tine, ca un copil. Puştiul strigă deodată:

— Uite-l! înaintează!

Pânzele se umflară, bărcuţa porni să plutească. Băieţaşul rămase o clipă cu mâinile în şolduri şi înălţându-şi iute privirile spre ea, exclamă:

— Ha! Trebuie să fug!

Dinny îl urmări cum din când în când se oprea brusc, ca să calculeze acostarea vaporaşului.

Aşa alergi şi prin viaţă, urmărind cum fiecare acţiune mai cutezătoare eşuează la ţărm, unde, până la urmă, rămâne liniştită. Ca păsările care-şi lansează cântul, scurmă după viermişori, îşi înfoaie penajul, zboară fără nici o pricină aparentă, doar de bucurie, se împerechează, îşi clădesc cuib şi-şi hrănesc puişorii, şi când toate s-au isprăvit, rămâne din ele doar un ghemotoc de pene, din care se alege putregaiul şi pulberea.

Cu paşi rari, făcu înconjurul bazinului, îl văzu din nou pe băieţaş, ghidându-şi vaporaşului cu băţul şi-l întrebă:

— Ce fel de vapor e ăsta?

— Un cuter. Am avut o goeletă, dar câinele i-a mâncat velele.

— Da, îl aprobă Dinny, câinilor le plac velele, sunt foarte mustoase.

— Foarte cum?

— Aşa ca sparanghelul.

— Eu nu mănânc sparanghel, e prea scump.

— Dar de gustat ai gustat?

— Da. Vedeţi, iar l-a luat vântul.

Vaporul o porni din nou, şi băieţaşul cu păr auriu o porni şi el.

Îi veniră în mine cuvintele lui Adrian: „Mă gândeam mai curând la copii.”

Intră în ceea ce pe vremuri s-ar fi numit o poeniţă. Pământul era presărat cu flori de şofran galbene, liliachii, albe, şi cu narcise; fiecare rămurică de copac pulsa de nerăbdare şi-şi oferea mugurii căldurii soarelui; mierlele se desfăşurau în plin concert. Şi în timp ce mergea, Dinny îşi depănă gândurile: Linişte! Nu există linişte. Există viaţă, şi există moarte.”

Cei care o întâlneau îşi spuneau: „Drăguţă fată!”, „Nostime pălărioarele astea!', „Unde s-o fi ducând, mă întreb, aşa cu capu-n nori?” sau numai „Tiii!” Traversă drumul şi ajunse la Hudson Memorial[82]. Se presupune că acesta e un azil al păsărilor, dar în afară de o vrabie sau două, şi de un porumbel dolofan nu se mai vedea nici una! şi doar trei oameni priveau monumentul Dinny, care-l studiase împreună cu Wilfrid, îi aruncă o privire în treacăt şi plecă mai departe. „Bietul Hudson! Bietul Rima!”[83] spusese Wilfrid.

Coborî spre lacul Serpentine şi o porni de-a lungul malului; apa scânteia în soare, şi iarbă, era elastică şi uscată. Ziarele începuseră să vorbească de secetă. Curenţii canalului dinspre nord, sud şi vest se întâlneau într-un continuu muget surd. Acolo unde zăcea el va fi linişte; păsări ciudate şi alte mici vietăţi vor fi singurii vizitatori, şi frunze cu contur bizar îi vor pica peste mormânt. Îi veniră în minte scenele idilice dintr-un film despre căminul lui Briand[84] din Normandia, pe care-l văzuse la Argeles. „Ce păcat că trebuie să ne despărţim de toate astea!” exclamase.

Un avion bâzâi deasupra capului, îndreptându-se spre nord: o nălucă îndepărtată, argintie, mică, zgomotoasă. El urâse avioanele încă din timpul războiului: „*Elemente care tulbură tot ce-ar putea să însemne Dumnezeu!*”[85]

„Bravă lume nouă!”[86] Dumnezeu nu mai sălăşluieşte în cerul lui!

Ocoli spre nord, ca să evite locul unde obişnuia să se întâlnească cu el. Tabernacolul neacoperit al oratorilor[87], de lângă Arcul de Marmură, era gol. Ieşi din Hyde Park şi se îndreptă spre Garajele Melton. Depăşise criza. Cu un zâmbet curios pe buze, coti pe aleea Garajelor şi se opri la uşa surorii ei.

XXVI

Clare era acasă. În primele minute, fiecare dintre ele evită să vorbească despre necazurile celeilalte, dar până la urmă Dinny o întrebă:

— Ei bine?

— Nu-i deloc bine. Am rupt-o cu Tony... nervii mei sunt zdruncinaţi şi ai lui sfârtecaţi.

— Vrei să spui că dânsul...?

— Nu. I-am spus numai că nu pot să-l mai văd până nu se termină cu toate. Când ne întâlneam, ne învoiam să nu vorbim nimic despre chestiunea în cauză; dar ştii cum e, îngrijorarea scotea întruna capul şi iar o luăm de la început.

— Trebuie să fie teribil de nefericit.

— Este. Dar n-o să dureze mai mult de trei-patru săptămâni.

— Şi după aceea?

Clare râse, un râs lipsit de veselie.

— Nu zău, Clare?

— N-o să câştigăm, aşa că nimic n-o să mai aibă importanţă. Dacă Tony o să mă vrea, o să-l accept. Va fi ruinat, aşa încât îi datorez acest lucru.

— Eu cred, răspunse Dinny rar, că nu m-aş lăsa afectată în nici un fel de rezultatul procesului.

Clare, aşezată pe canapea, o privi cu ochi mari.

— Asta sună aproape prea raţional.

— N-are nici un sens să-ţi susţii nevinovăţia, dacă n-ai de gând s-o duci până la capăt, indiferent de evoluţia procesului. Dacă ţi se dă câştig de cauză, aşteaptă până poţi divorţa de Jerry. Dacă pierzi, aşteaptă până când divorţează el. Lui Tony n-o să-i strice să-ţi limpezeşti sentimentele.

— Jerry dacă-şi vira în cap, e suficient de abil ca să nu-mi furnizeze nici o dovadă împotriva lui.

— Atunci, să sperăm c-ai să pierzi. Prietenii tăi vor continua să-ţi acorde încredere.

Clare înălţă din umeri.

— Crezi?

— O să am eu grijă de asta.

— Dornford l-a sfătuit pe Tony să-i comunice totul lui Jack Muskham înainte de începerea procesului. Ce părere ai?

— Aş dori să stau mai întâi de vorbă cu Tony Croom.

— Bine, dacă treci pe aici astă-seară, ai să-l vezi. În fiecare sâmbătă şi duminică la ora şapte seara se înfăţişează în faţa casei şi stă şi se uită la mine. Ciudat!

— Ba nu. Foarte natural. Ce faci azi după-masă?

— Voi călări împreună cu Dornford în Richmond Park. Acum fac în fiecare dimineaţă o partidă de călărie alături de el. Aş vrea să vii şi tu, Dinny.

— N-am echipament şi n-am muşchi.

— Iubito, adăugă Clare sărind de pe canapea, a fost îngrozitor cât ai zăcut tu bolnavă. Ne-am simţit atât de prost! Dornford aproape că-şi ieşise din minţi. Acum arăţi chiar mai bine decât înainte.

— Da, am devenit mai pneumatică.

— O! Ai citit cartea aceea?[88]

Dinny făcu semn din cap că da.

— Trec pe aici deseară. La revedere; fii binecuvântată...!

Era aproape şapte când ieşi pe nesimţite din Mount Street şi o porni rapid spre Garaje. Trona o lună plină alături de luceafăr, pe un cer încă luminat. Intrând pe aleile pustii ale garajelor prin colţul dinspre vest, îl zări numaidecât pe tânărul Croom stând în faţa uşii cu numărul doi. Aşteptă până-l văzu plecând, şi atunci o luă la goană în josul aleii, pe după colţul din celălalt capăt, ca să-i iasă în faţă.

— Dinny! Ce plăcere!

— Mi s-a spus că te pot găsi privind la „Regină”.

— Da, ochii nu cunosc opreliște.

— Putea fi și mai rău.

— Ești complet restabilită? Probabil că ai răcit în City, în ziua aceea afurisită.

— Hai să mergem spre Hyde Park. Voiam să te întreb în legătură cu Jack Muskham...

— Am oroare să-i spun...

— Vrei să vorbesc eu cu el?

— De ce s-o faci tu?

Dinny îl luă de braț.

— Mi-e un fel de rudă, prin unchiul Lawrence. Și-apoi am avut prilejul să-l cunosc. Domnul Dornford are perfectă dreptate; depinde foarte mult de momentul când i se va spune și de ce i se va spune. Dă-mi voie s-o fac eu!

— Nu știu... realmente nu știu ce să fac.

— Oricum, doresc să-l revăd.

Tânărul Croom se uită la ea.

— Nu știu de ce, dar asta nu cred.

— Pe cuvântul meu de indian cinstit.

— E grozav de frumos din partea ta; firește că tu o poți face mult mai bine decât mine, dar...

— Atunci ne-am înțeles.

Ajunseseră în parc și mergeau pe lângă gard, în direcția Mount Street.

— I-ai văzut des pe avocați?

— Da, mărturisirile noastre sunt înregistrate. Urmează interogatoriul.

— Cred că m-ar amuza un interogatoriu, atâta timp cât am de gând să spun adevărul.

— Ba nu, pentru că sucesc și învârtesc tot ce le spui, și-apoi tonul vocii lor! Am fost într-o zi la tribunal și am ascultat. Dornford i-a spus Clarei că n-ar lucra la tribunalul de divorțuri pentru tot aurul din lume. E un tip foarte serios, Dinny.

— Da, răspunse Dinny, privindu-i fața ingenuă.

— Nici avocaților noștri nu prea cred că le place treaba asta. Nu-i genul lor. Roger „cel mai tânăr” e un tip elegant. Crede că spunem adevărul, pentru că-și dă seama cât de rău îmi pare că ăsta-i

adevărul. Am ajuns la colţul tău... Mă duc să colind prin Hyde Park, că altfel n-am să pot dormi. Ce lună superbă!

Dinny îi strânse mâna.

Când ajunse la uşă, îl văzu cum stătea încă în locul unde-l lăsase şi că-şi înălţa pălăria, salutând-o pe ea, sau salutând poate luna, n-ar fi putut spune...

După afirmaţiile lui Sir Lawrence, Jack Muskham avea să fie la sfârşitul săptămânii la Londra; avea acum un apartament în Ryder Street. Dinny nu-şi făcuse gânduri când fusese vorba să bată tot drumul până la Royston, ca să-l vadă pe Muskham în legătură cu Wilfrid; dar el ar fi putut să cadă pe gânduri văzând-o că-l vizitează în Ryder Street, în legătură cu tânărul Croom. De aceea, a doua zi la ora prânzului, îi telefonă la clubul Burton.

Vocea lui o făcu să simtă iar şocul ultimei lor întâlniri lingă coloana York.

— Dinny Cherrell la telefon. Aş putea să vă văd în cursul zilei de azi?

Răspunsul veni după un timp.

— Hm... desigur. Când?

— Oricând vă convine dumneavoastră.

— Locuiţi în Mount Street?

— Da, dar aş prefera să vin la dumneavoastră.

— Bine... hm... aţi...? Doriţi să luaţi ceaiul în apartamentul meu din Ryder Street? Cunoaşteţi numărul?

— Da, vă mulţumesc. La ora cinci?

Când se apropie de apartament, trebui să-şi adune tot curajul. Ultima oară îl văzuse rostogolindu-se în toiul luptei cu Wilfrid. Dar în afară de aceasta, pentru ea Muskham însemna stânca pe care eşuase iubirea ei. Dacă nu-l ura, era numai din cauză că nu se putea împiedica să-şi spună că ostilitatea lui faţă de Wilfrid se datorase ciudatei simpatii pe care i-o nutrise ei. Ajunse mergând iute şi gândind încet.

Uşa îi fu deschisă de o persoană care, evident, îşi îndulcea zilele de declin închiriind camere unor

oameni de talia celor al căror valet fusese pe vremuri. O conduse la etajul doi.

— Domnişoara... hm... Charwell, domnule.

Înalt, uscăţiv, lenevos, la fel de elegant ca întotdeauna, Jack Muskham stătea în picioare lângă fereastra unei camere destul de plăcute.

— Ceaiul, te rog, Rodney.

Veni spre ea cu mâna întinsă.

„Ca într-un film turnat cu încetinitorul" gândi Dinny. Oricât de mult l-ar fi surprins cererea ei de a-l vedea, Muskham nu se trăda prin nimic.

— Aţi mai fost vreodată la curse de când v-am văzut la Blenheim, la derby?

— Nu.

— Aţi pariat pe câştigător, după câte mi-aduc aminte. Cel mai curat exemplu de noroc al novicelui din câte am cunoscut vreodată.

Zâmbetul îi scoase la iveală toate cutele feţei arămii şi Dinny văzu că erau extrem de multe.

— Luaţi loc. Iată ceaiul. Doriţi să-l preparaţi?

Dinny îi întinse ceaşca, şi-o luă pe a ei şi-i spuse:

— Iepele arabe au sosit, domnule Muskham?

— Le aştept pe la sfârşitul lunii viitoare.

— L-aţi angajat pe tânărul Tony Croom să le supravegheze.

— O! îl cunoaşteţi?

— Prin intermediul surorii mele.

— Drăguţ băiat.

— Aşa e, răspunse Dinny. În legătură cu el am venit.

— Oh!

Gândul „Mi-e foarte îndatorat" fulgeră prin mintea lui Dinny. Nu putea deci să-i refuze atâta lucru! Lăsându-se pe speteaza scaunului şi încrucişându-şi picioarele, îl privi în faţă.

— Voiam să vă spun, strict confidenţial, că Jerry Corven a intentat un proces de divorţ împotriva surorii mele, şi că Tony Croom este citat drept complice la adulter.

Jack Muskham făcu o mişcare cu mâna în care ţinea ceaşca.

— Tânărul este îndrăgostit de sora mea, şi au ieşit împreună, dar acuzaţiile sunt lipsite de temei.

— Înţeleg, răspunse Muskham.

— Procesul va fi pus în curând pe rol. L-am convins pe Tony Croom să-mi dea voie să vă expun eu cazul; ar fi fost extrem de penibil pentru el să vă vorbească singur.

Muskham o privea cu o faţă neclintită.

— Dar eu îl cunosc pe Jerry Corven. Nu mi-am dat seama că sora dumneavoastră l-a părăsit.

— Am ţinut să păstrăm lucrul acesta în secret.

— L-a părăsit din pricina tânărului Croom?

— Nu. S-au cunoscut prima dată pe vapor, în drum spre casă. Clare l-a părăsit pe Jerry din cu totul alte pricini. Ea şi Tony Croom au fost, desigur, lipsiţi de discreţie; au fost urmăriţi şi văzuţi împreună în ceea ce se numeşte, cred, „circumstanţe compromiţătoare”.

— Adică, mai exact?

— Într-o seară când se întorceau la o oră târzie cu maşina de la Oxford, li s-au defectat farurile şi au petrecut restul nopţii împreună în maşină.

Jack Muskham ridică uşor din umeri. Dinny se aplecă în faţă cu ochii în ochii lui.

— V-am spus că acuzaţiile sunt lipsite de temei; sunt cu totul false.

— Dar dragă domnişoară Cherrell, un bărbat n-o să admită niciodată...

— De asta am venit eu la dumneavoastră în locul lui Tony. Sora mea nu mă minte.

Muskham repeta mişcarea uşoara a umerilor.

— Nu prea văd... începu el.

Ce legătură au toate astea cu dumneavoastră? Iată: bănuiesc că nimeni n-o să-i creadă.

— Vreţi să spuneţi că dacă aş fi citit întâmplător în ziare de acest caz m-aş fi debarasat de tânărul Croom?

— Da, cred că aţi fi gândit că nu s-a comportat onest.

Dinny nu-şi putu reţine o undă de ironie din ton.

— Şi, mă rog, nu-i adevărat?

— Nu. E îndrăgostit nebuneşte de sora mea şi totuşi a dat dovadă de o mare stăpânire de sine. Când te îndrăgosteşti, te îndrăgosteşti fără voia ta, ştiţi.

Când rosti aceste vorbe, se stârniră în ea toate resentimentele trecutului şi coborî ochii ca să nu mai vadă faţa aceea impasibilă şi sfidarea buzelor strânse. Deodată, sub impulsul unei inspiraţii fericite, spuse:

— Cumnatul meu a cerut despăgubiri.

— O! făcu Jack Muskham. N-aş fi crezut aşa ceva.

— Două mii de lire, şi Tony Croom nu are un ban. El pretinde că nu se sinchiseşte, dar, desigur, dacă pierd partida, pentru el va însemna ruina.

După aceasta urmă o tăcere. Jack Muskham se duse din nou la fereastră. Se aşeză pe pervaz şi spuse:

— Mă rog, şi ce pot face eu?

— Să nu-l lipsiţi de slujbă, asta-i tot.

— Soţul era în Ceylon şi soţia aici. Nu e...

— Dinny se ridică în picioare, făcu doi paşi în direcţia lui şi rămase locului, foarte liniştită.

— Domnule Muskham, v-aţi gândit vreodată că-mi sunteţi dator. Vă aduceţi vreodată aminte că dumneavoastră sunteţi acela care l-a îndepărtat de mine pe bărbatul pe care-l iubeam? Ştiţi că şi-a găsit moartea acolo unde a plecat din pricina dumneavoastră?

— Din pricina mea?

— A dumneavoastră şi a tuturor principiilor pe care le reprezentaţi dumneavoastră; asta l-a făcut să renunţe la mine Vă cer acum, că indiferent de cursul pe care o să-l ia procesul să nu-l lipsiţi de slujbă pe Tony Croom.

Şi înainte ca Muskham să-i fi putut răspunde, Dinny ieşi.

Străbătu Green Park aproape în fugă. Lucrurile ieşiseră cu totul altfel de cum intenţionase ea. Poate că era o fatalitate! Dar sentimentele care o năpădiseră fuseseră prea intense; vechea revoltă împotriva zidului încremenit al „formalismului” şi împotriva acelor forţe impalpabile şi inexorabile ale tradiţiei, care-i ruinaseră viaţa ei amoroasă! Nu s-ar fi putut comporta altfel. La vederea acelei prelungi siluete de „dandy”, la auzul vocii sale, toate amintirile i se redeşteptaseră vijelios. Da, bine! Fusese o descărcare, o eliberare de vechea amărăciune zăgăzuită în spiritul ei.

A doua zi dimineaţa primi următorul bilet:

Ryder Street — duminică

Dragă domnişoară Charwell,

Vă puteţi bizui pe mine în chestiunea discutată.

Vă rog să primiţi expresia sincerei mele consideraţii,

Al dumneavoastră,
John Muskham

XXVII

Odată în posesia acestei promisiuni, Dinny se întoarse a doua zi la Condaford, unde porni la calmarea atmosferei de acolo. Tatăl ei şi mama ei, deşi îşi continuau viaţa de zi cu zi, erau vizibil preocupaţi şi hărţuiţi. Maică-sa, atât de sensibilă şi de rezervată, era de-a dreptul terorizată de publicitatea defavorabilă Clarei. Tatăl ei părea conştient de faptul că, indiferent de evoluţia procesului, aproape toţi vor gândi despre fiica lui că e o femeie uşoară şi mincinoasă; tânărul Croom va fi mai mult sau mai puţin scuzat, dar o femeie care a îngăduit ca lucrurile să ia un asemenea curs nu-şi va găsi nici o justificare. Era stăpânit de asemenea de o ură răzbunătoare împotriva lui Jerry Corven, şi se hotărâse să facă tot ce-i stă în putinţă pentru ca individul să nu aibă câştig de cauză. Uşor amuzată de o atitudine atât de bărbătească, Dinny simţea totodată un soi de admiraţie faţă de integritatea dureroasă cu care tatăl ei se agăţa de umbre, lăsând să-i scape substanţa. Pentru generaţia tatălui ei, un divorţ însemna încă manifestarea exterioară şi vizibilă a unei dizgraţii lăuntrice şi spirituale. Pentru ea, iubirea era iubire şi, în momentul în care se prefăcea în aversiune, nu mai putea justifica o relaţie sexuală. Într-adevăr, Dinny fusese mai şocată de faptul că Clare îi cedase lui Jerry Corven în apartamentul ei decât de faptul că-l părăsise în Ceylon. Cazurile ce divorţ despre care citise întâmplător prin ziare nu contribuiseră cu nimic s-o convingă că alianţele matrimoniale erau încheiate în ceruri. Dar respecta sentimentele celor crescuţi într-o atmosferă mai riguroasă şi se ferea să sporească tulburarea şi confuzia din mintea părinţilor ei. Adoptă o linie mai practică: Toate se vor termina în curând într-un fel sau celălalt, probabil că mai mult

în celălalt. Şi în ziua de azi oamenii acordă foarte puţină atenţie problemelor altora.

— Nu zău! exclamă generalul sardonic. „Noapte petrecută într-o maşină!” Ce titlu perfect! Pe dată fiecare începe să se gândească la felul cum s-ar fi comportat el.

Dinny nu găsi altceva de răspuns decât:

— Or să facă un simpozion pe această temă, dragule, la care va participa ministrul de Interne, decanul catedralei St. Paul şi principesa Elisabeth.

Când o anunţară că Dornford a fost invitat de Paşti la Condaford, se simţi tulburată.

— Sper că n-ai nimic împotrivă, Dinny, dealtfel nici nu ştiam dacă tu vei fi aici sau nu.

— Mamă, nici măcar faţă de tine nu pot aplica expresia „a fi agreabilă”.

— Ei, draga mea, mai devreme sau mai târziu va trebui să te reîntorci pe câmpul de luptă.

Dinny îşi muşcă buzele şi nu răspunse. Era un lucru adevărat, deci cu atât mai neliniştitor. Şi, venind de la fiinţa blândă şi blajină care era mama ei, cuvintele o dureau.

Câmpul de luptă! Viaţa, deci, e ca războiul. Te doboară şi te vira în spital, apoi te scoate de-acolo şi te trimite iar pe front. Tatăl şi mama ei n-ar fi vrut pentru nimic în lume „s-o piardă” şi totuşi, evident, doreau s-o vadă plecând. Şi aceasta cu toate că aveau în faţă eşecul celeilalte fete a lor.

Veni Paştele cu un vânt „potrivit, cu tendinţe de intensificare”. Clare sosi cu trenul, sâmbătă dimineaţa. Dornford după-masa, cu maşina. O salută pe Dinny într-un fel de parcă s-ar fi îndoit dacă era binevenit.

Îşi găsise o casă pe Campden Hill. Ţinuse extrem de mult să cunoască părerea lui Clare asupra casei, şi aceasta îşi petrecuse o după-masă de duminică vizitând-o împreună cu el.

— Colosal de ispititoare, Dinny. Faţada spre sud; garaj pentru maşină şi grajd pentru doi cai; grădină spaţioasă, toate dependinţele obişnuite; încălzire centrală şi, în general, un aspect de casă

binecrescută. Intenţionează să se mute în ea spre sfârşitul lunii mai. Are un acoperiş vechi, de ţiglă, aşa că l-am sfătuit să pună jaluzele gri. Zău, e frumoasă şi încăpătoare.

— Sună grozav! Presupun că o să lucrezi acolo în loc de Temple?

— Da. Îşi mută sediul la Pump Court sau Brick Buildings[89], nu mai ştiu care. Când stai să te gândeşti, Dinny, de ce nu l-or fi făcut pe Dornford complice la adulter în locul lui Tony? Doar îl văd mult mai des..

Aceasta a fost singura aluzie „la proces”. Urma să fie pus pe rol imediat ce-aveau să se termine câteva cazuri în care nu se introdusese o apărare, aşa încât acum domnea acalmia dinainte de furtună.

Duminică după prânz însă, Dornford se referi la proces:

— Dinny, vei veni la tribunal cât se va judeca divorţul?

— Trebuie.

— Mi-e teamă că o să te scoată din sărite. L-au angajat pe Brough, care ştie să devină exasperant când are de-a face cu o simplă dezminţire, ca în cazul de faţă; pe asta se şi bizuie. Clare trebuie să se străduiască să-şi menţină calmul.

Dinny îşi aminti că Roger „cel mai tânăr” îşi exprimase dorinţa ca să fi fost ea în locul lui Clare.

— Sper că o să-i spui acest lucru.

— O să-mi arunc ochii peste probe şi pe baza lor o s-o supun unui interogatoriu. Dar niciodată nu poţi şti ce linie o să adopte Brough.

— Dumneata o să fii la tribunal?

— Dacă-mi va fi posibil, dar după toate probabilităţile n-am să fiu liber.

— Cât o să dureze?

— Mi-e teamă că mai mult de-o zi. Dinny oftă.

— Bietul tată! Clare are un apărător bun?

— Da, Instone; foarte handicapat de refuzul ei de a vorbi despre Ceylon.

— Ăsta-i un lucru hotărât, ştii doar. Nu va vorbi.

— O apreciez pentru acest lucru, dar mi-e teamă că-i va fi fatal.

— N-are decât! Eu vreau s-o văd eliberată. Cel mai vrednic de milă e Tony Croom.

— De ce?

— Dintre toţi trei el e singurul care iubeşte.

— Înţeleg, răspunse Dornford şi apoi rămase tăcut. Dinny simţi o remuşcare.

— Vrei să ne plimbăm puţin?

— Cu cea mai mare plăcere.

— O s-o luăm prin pădure şi o să-ţi arăt locul unde un Cherrell a omorât un mistreţ şi a cucerit o tânără din familia Campfort, simbolul nostru heraldic. În Shropshire aveţi vreo legendă de familie?

— Da, dar casa nu mai există... a fost vândută ia moartea tatălui meu; în urma lui au rămas şase guri şi nici un ban.

— O! făcu Dinny, e groaznic când familia ţi-e dezrădăcinată

Dornford zâmbi.

— Un măgar viu e preferabil unui leu mort.

În timp ce se plimbau printre tufişuri, Dornford îi vorbi despre casa lui nouă, sondând-o subtil ca să-i afle gusturile.

Ieşiră la un drumeag ce străbătea o râpă şi ducea la o măgură acoperită de mărăciniş.

— Ăsta-i locul. Pe atunci, fără îndoială, aici era pădure virgină. În copilărie organizam picnicuri în acest loc.

Dornford trase adânc aer în piept.

— Privelişte specific englezească, nimic spectaculos, dar îmbietoare la culme.

— Minunată.

— Ăsta-i cuvântul.

Dornford îşi aşternu pardesiul pe costişă.

— Aşază-te şi să fumăm o ţigară.

Dinny se aşeză.

— Vino şi dumneata pe pardesiu, pământul e destul de umed.

Privindu-l cum stă lângă ea, strângându-şi genunchii în mâini şi trăgând uşor din pipă, Dinny gândi: „Cel mai stăpânit şi mai amabil om pe care l-am cunoscut vreodată, cu excepţia unchiului Adrian”.

— Dacă s-ar ivi acum un mistreţ, ar fi grozav!

— „Deputat ucide mistreţ căpătând titlul de cavaler prin prerogativă regală” murmură Dinny, dar nu adăugă: „Cucereşte o doamnă”.

— Vântul aduce o mireasmă de groază. Încă trei săptămâni şi-o să fie peste tot verde. Cea mai frumoasă parte a anului, nici acum nu ştiu care-i, primăvara ori toamnă târzie? Dumitale ce-ţi place mai mult, Dinny?

— Când dau pomii în floare.

— Îhm; şi secerişul. Trebuie să fie magnific aici la vremea secerişului, lanuri atât de întinse!

— Era vremea secerişului când a izbucnit războiul. Cu două zile înainte venisem să facem un picnic, şi am rămas în câmp până s-a ridicat luna. După părerea dumitale, domnule Dornford, în ce măsură s-au războit oamenii într-adevăr pentru Anglia?

— În întregime, pentru un colţişor sau altul al patriei; mulţi au luptat doar pentru străzi, pentru autobuze, pentru mirosul de peşte prăjit! Eu unul am luptat pentru Shrewsbury şi Oxford. Dar ştii, pe mine mă cheamă Eustace.

— O să ţin minte. Ar fi bine să coborâm, altfel întârziem la ceai.

Tot drumul până acasă se luară la întrecere care cunoştea mai bine păsările după cântec, şi numele plantelor.

— Mulţumesc pentru plăcerea pe care mi-ai oferit-o, îi spuse el.

— Mi-a plăcut şi mie.

Într-adevăr, plimbarea avusese un ciudat efect recreativ asupra lui Dinny. Aşa încât putuse sta de

vorbă cu el fără să pomenească nimic despre dragoste.

Lunea Paştilor fu ploioasă, Dornford petrecu o oră liniştită repetând cu Clare tot ce-avea să mărturisească la tribunal, apoi făcură împreună o partidă de călărie pe ploaie. Dinny îşi petrecu dimineaţa luând măsuri pentru curăţenia de primăvară şi învelirea mobilelor în huse pe intervalul cât întreaga familie se va afla la Londra. Mama şi tatăl ei aveau să locuiască în Mount Street, iar ea şi Clare urmau să stea la Fleur. După-masă îşi făcu de lucru împreună cu generalul pe la noile cocini de porci, a căror construcţie avansa cu încetineala dorită de un constructor local, preocupat să tragă de timp pentru ca oamenii lui să aibă cât mai mult de lucru. Până după ceai, nu mai avu prilejul să fie singură cu Dornford.

— Ştii, îi spuse el, cred că sora dumitale o să facă faţă onorabil dacă va reuşi să-şi menţină calmul.

— Clare ştie să fie foarte tăioasă.

— Da, şi avocaţilor nu le place deloc să fie bruscaţi de cineva din afară, când se află unii în prezenţa altora; nici judecătorilor nu le place.

— N-or s-o găsească blândă ca o mieluşea.

— Uite ce-i, nu-i sănătos să te pui rău cu instituţiile; au prea multe arme.

— Mă rog, oftă Dinny, chestiunea-i în mâna zeilor.

— O mână din care luneci foarte uşor. Îmi poţi da o fotografie a dumitale, de preferinţă una de pe când erai mică?

— Să văd ce pot găsi, mi-e teamă că n-am decât instantanee; cred însă că există una în care nasul meu n-o ia în sus.

Se îndreptă spre un scrin, scoase cu totul un sertar, şi-l aşeză pe masa de biliard.

— Stocul de instantanee al familiei, alege-ţi!

Unul lângă celălalt, cercetară fotografiile.

— Majoritatea sunt făcute de mine, aşa că eu nu prea apar în ele.

— Acesta-i fratele dumitale?

— Da, şi fotografia asta-i făcută cu puţin înainte de a pleca pe front. Asta-i Clare cu o săptămână înainte de a se fi măritat Asta-s eu, cu părul lung. M-a fotografiat tata când s-a întors acasă în primăvara de după război.

— Când aveai treisprezece ani?

— Aproape paisprezece. Se spune că semăn cu Jeanne D'Arc când auzea vocile divine.

— E minunată. Am s-o măresc.

Dornford studie fotografia în lumină. Silueta era întoarsă pe trei sferturi şi faţa înălţată spre crengile unui pom în floare, întreaga fotografie pulsa de viaţă; lumina soarelui cădea pe flori şi pe părul lui Dinny, lung şi până-n talie.

— Observă ce privire extaziată am, spuse ea; probabil că era o pisică sus în copac.

Dornford vâri fotografia în buzunar şi se întoarse la masă.

— Şi asta? întrebă el. Pot s-o iau şi pe asta?

Era alt instantaneu al lui Dinny, de astă dată ceva mai vârstnică, dar tot cu părul lung. Era fotografiată din faţă, cu mâinile împreunate, cu capul uşor înclinat şi privirile ridicate.

— Nu, îmi pare rău. Nu ştiam că se găseşte aici.

Era copia unei fotografii pe care i-o trimisese lui Wilfrid.

Dornford dădu din cap; şi Dinny îşi dădu seama că, în chip misterios, el înţelesese de ce i-o refuza.

Cuprinsă de remuşcări, îi spuse:

— Ba nu, poţi s-o iei. Acum nu mai are nici o importanţă.

Şi i-o vâri în mina.

Marţi dimineaţa, după ce Dornford şi Clare plecară, Dinny studie o hartă, apoi luă maşina şi porni spre Bablock Hythe. Nu-i făcea plăcere să conducă, dar se simţea mişcată la gândul că Tony Croom fusese văduvit de plăcerea de a o vedea pe Clare la sfârşit de săptămână. Străbătu cele douăzeci

şi cinci de mile în mai mult de o oră. La han, o informară că Tony se afla, probabil, la căsuţa lui, astfel încât parcă maşina şi o porni pe jos. Îl găsi pe Tony cu mânecile suflecate, văruind pereţii de lemn ai salonaşului scund. Din prag, îi văzu pipa tremurându-i în gură.

— S-a întâmplat ceva cu Clare? întrebă de cum dădu cu ochii de ea.

— Absolut nimic. Pur şi simplu m-am gândit că mi-ar face plăcere să-ţi văd locuinţa.

— Ce drăguţ din partea ta! M-am înhămat la muncă.

— Văd.

— Lui Clare îi place verzuiul, ou de raţă. Asta-i culoarea cea mai apropiată pe care am putut-o realiza.

— Se asortează de minune cu grinzile.

Tânărul Croom vorbi, cu privirile aţintite în ochii lui Dinny:

— Nu pot să cred c-am s-o aduc vreodată aici, dar nu mă pot opri să mă amăgesc; altminteri mi s-ar goli toată viaţa de conţinut.

Dinny îi puse o mână pe mânecă.

— Să ştii că n-ai să-ţi pierzi slujba. Am stat de vorbă cu Jack Muskham.

— Atât de repede? Eşti o minune. Într-o clipă mă spăl şi mă îmbrac, şi te conduc să-ţi arăt locul.

Dinny aşteptă în pragul luminat de o rază de soare. Cele două căsuţe, unite într-una singură, îşi păstraseră plantele agăţătoare, glicinele şi acoperişul de stuf. Totul avea să fie foarte drăguţ.

— Gata, o anunţă tânărul Croom. Boxele sunt terminate şi padocurile au fost irigate. De fapt, nu ne mai lipsesc decât iepele; dar ele sosesc abia în luna mai. Nu vrem să ne asumăm nici un risc. Oricum, prefer să isprăvesc mai întâi cu procesul ăsta. Vii de la Condaford?

— Da. Clare s-a înapoiat azi-dimineaţă. Ţi-ar fi trimis complimente, dar n-a ştiut că vin aici.

— De ce-ai venit? o întrebă Croom, vorbind pe şleau.

— Din solidaritate cu cei ce suferă.

Îşi vârî braţul pe sub al ei.

— Da. Îmi pare rău. Crezi, adăugă el subit, că a te gândi la suferinţele altora consolează?

— Nu prea.

— Nu. Când ţi se scurge inima după cineva, e ca durerile de dinţi sau de urechi. Nu poţi scăpa de ele.

Dinny îl aprobă.

— Şi mai e şi primăvara asta, adăugă tânărul Croom râzând. Diferenţa dintre „a ţine la cineva” şi „a iubi”! Mă cuprinde disperarea, Dinny. Nu văd cum Clare s-ar putea schimba vreodată. Dacă ar fi fost să mă iubească, m-ar fi iubit de mult. Şi dacă nu mă iubeşte, nu pot să rămân aici. Va trebui să plec în Kenya sau cine ştie unde.

Privindu-i ochii, care aşteptau cu candoare răspunsul ei Dinny simţi c-o părăseşte stăpânirea de sine. E drept, era sora ei; dar ce ştia despre dânsa, când e vorba de a scormoni adâncuri?

— Nu poţi şti niciodată. Eu în locul tău n-aş renunţa.

Tony Croom îi strânse braţul.

— Îmi pare rău că te pisez cu ideea mea fixă. Dar când zi şi noapte tânjeşti...

— Ştiu cum e.

— Trebuie să cumpăr o capră sau două. Cailor nu le plac măgarii; şi de obicei se sperie de capre; dar vreau să fac din padocurile astea un loc de tihnă. Am luat şi două pisici pentru boxe. Ce părere ai?

— Eu nu mă pricep decât la câini, şi, în teorie, la porci.

— Hai să luăm masa la han. Au un jambon destul de bun...

Nu-i mai vorbi de Clare; şi după ce se înfruptară împreună din jambonul destul de bun, o aşeză pe Dinny în maşina ei şi o conduse primele cinci mile din drumul spre casă, asigurând-o că doreşte să facă o plimbare.

— Nu pot să-ţi spun cât apreciez faptul c-ai venit, îi murmură, strivindu-i mina; a fost un gest

mai mult decât elegant. Transmite-i lui Clare toată dragostea mea.

Şi se îndepărtă, fluturându-şi mâna, până când coti pe-o cărăruie ce tăia câmpul.

Dinny fu distrată tot restul drumului. Ziua, deşi încă ploioasă, era străpunsă de licăriri de soare ce alternau cu rafale de grindină. După ce parcă maşina, îl luă pe prepelicarul Foch şi se duse să inspecteze cocinile. Îl găsi acolo şi pe taică-su, cumpănind asupra construcţiei, ca un general-locotenent ce era, foarte precis, inventiv, excentric. Îndoindu-se că acele cocini vor conţine vreodată porci, Dinny îşi strecură braţul pe sub al lui.

— Cum merge bătălia de la Porcopolis?

— Unul dintre zidari a căzut ieri, iar tâmplarul s-a tăiat la deget. Am stat de vorbă cu bătrânul Bellows, dar, fir-ar să fie, nu poţi să-l condamni că vrea să dea de lucru oamenilor lui cât mai mult timp. Nu pot decât să simpatizez un individ care-şi sprijină lucrătorii. Zice că la sfârşitul lunii viitoare o să fie gata, dar nu cred.

— Nu, întări Dinny, a mai zis-o de două ori.

— Unde ai fost?

— Să-l văd pe Tony Croom.

— A mai survenit ceva?

— Nu. Am ţinut doar să-i spun că am discutat cu domnul , Muskham şi că n-o să-şi piardă slujba.

— Mă bucur. Are curaj băiatul ăsta. Păcat că nu intră la armată.

— Mi-e foarte milă de el, tată; e cu-adevărat îndrăgostit.

— Suferinţă banală, răspunse generalul uscat. Ai văzut c-au reuşit să echilibreze bugetul? Trăim o epocă de isterie, la fiecare a doua zi te trezeşti cu o criză europeană la micul dejun.

— Asta-i din cauza ziarelor. Ziarele franţuzeşti, care-s tipărite cu litere mult mai mici, sunt mult mai puţin excitante. Nu reuşeam să mă înfierbânt când le citeam.

— Ziarele şi radioul; afli tot înainte să se întâmple; şi titlurile de două ori mai mari decât

evenimentele în sine. Ai zice, judecând după discursurile liderilor, că lumea n-a mai fost niciodată până acum într-un impas. Lumea e în impas de când e lumea, numai că altă dată oamenii nu făceau atâta tărăboi.

— Dar fără tărăboi ar fi reuşit să echilibreze bugetul, dragule?

— Nu; asta-i maniera în care se rezolvă azi problemele. Dar nu-i o manieră englezească.

— Ştim noi ce-i englezesc şi ce nu, tăticule?

Generalul îşi încreţi faţa bătută de vreme, şi un zâmbet i se răspândi printre zbârcituri. Arătă către cocini:

— Astea-s englezeşti. Construite până la urmă, dar nu mai devreme decât e nevoie.

— Şi maniera asta-ţi place?

— Nu; dar modul isteric de a o remedia îmi place şi mai puţin. Ai crede că niciodată până acum n-am mai fost în jenă financiară. Vai de mine, dar Edward al treilea datora bani în întreaga Europă, Stuarţii au fost întotdeauna faliţi. Şi după domnia lui Napoleon au urmat pentru noi câţiva ani faţă de care ăştia de acum nu înseamnă nimic, şi totuşi nu ţi se servea criză economică în fiecare zi la micul dejun.

— A nu şti înseamnă a trăi fericit.

— Mă rog, mie îmi displace amestecul ăsta de isterie şi de bluf de care avem parte acum.

— Ai vrea să suprimi „glasul trâmbiţei Paradisului”?

— Radioul? „Vechea rânduire se schimbă cedând locul celei noi. Iar Domnul se face simţit pe multe căi, că nu cumva o deprindere bună să strice lumea”, cită generalul. Îmi aduc aminte de o predică a bătrânului Butler la Harrow, bazată pe textul ăsta, unul dintre cele mai bune dealtfel. Eu nu sunt îngust la minte, Dinny, cel puţin aşa nădăjduiesc. Numai că găsesc că se vorbeşte prea mult despre anumite lucruri. Se vorbeşte atâta, încât nu le mai poţi simţi.

— Eu cred în epocă pe care-o trăim, tăticule. A lepădat veşmintele de prisos. Uită-te la fotografiile

mai vechi din The Times. Toate miros a dogmatism şi a rufărie de flanelă.

— În zilele mele nu se purta rufărie de flanelă, ripostă generalul.

— Dumneata ştii mai bine, dragule.

— De fapt, Dinny, eu cred că generaţia mea a fost generaţia cu adevărat revoluţionară. Ai văzut piesa aceea despre Browning? Ei uite, aşa era; dar toate astea s-au isprăvit înainte de a pleca eu la Sandhurst. Gândeam ceea ce ne plăcea să gândim şi acţionam după cum gândeam, dar nu vorbeam despre toate astea. Cei de acum vorbesc înainte de a gândi şi când e vorba de a acţiona, fac în bună parte ceea ce făceam şi noi, dacă măcar se hotărăsc să treacă la acţiune. De fapt, diferenţa esenţială dintre epoca de azi şi cea de acum cincizeci de ani rezidă din libertatea de exprimare; exprimarea e acum atât de liberă, încât secătuieşte lucrurile de sevă.

— E o cugetare profundă, tăticule.

— Dar nu-i nouă; am citit-o de zeci de ori.

— Deci, Sir, nu consideraţi că războiul a avut o prea mare influenţă? Asta-i întrebarea care se pune mereu în interviuri.

— Războiul? Influenţa lui s-a spulberat de mult. Pe lângă asta, oamenii din generaţia mea erau prea înrădăcinaţi. Generaţia următoare a fost smulsă din rădăcini şi măturată...

— Nu şi femeile.

— Nu, s-au dezmățat un pic, dar nu ele au contat. Iar pentru generaţia ta, războiul înseamnă doar o noţiune.

— Mă rog, îţi mulţumesc, dragule. A fost foarte instructiv, dar se porneşte măzărichea. Vino, Foch!

Generalul îşi ridică gulerul pardesiului şi traversă spre tâmplarul care se tăiase la deget. Dinny îl văzu examinându-i bandajul. Îl văzu pe tâmplar zâmbind, apoi pe taică-su bătându-l pe umăr.

„Ostaşii trebuie să fi ţinut la el, îşi zise Dinny. O fi el cam milităros, dar e cumsecade.”

XXVIII

Dacă arta-i nesfârşită, legea-i şi mai nesfârşită. Cuvintele „Corven versus Corven şi Croom” nu răsplătiră curiozitatea nici unui ochi care ar fi cercetat lista proceselor publicată în ziarul „The Times”. Numărul mare al divorţurilor fără apărare îi concentra atenţia domnului judecător Corell. La invitaţia lui Dornford, Dinny şi Clare veniră la intrarea tribunalului şi rămaseră acolo cinci minute, ca nişte membri ai unei echipe de cricket care s-ar duce să-şi inspecteze terenul înainte de începerea unei partide. Judecătorul era aşezat pe un scaun atât de jos, încât abia i se zărea faţa; dar Dinny observă că în boxa martorilor Clare va avea deasupra capului un soi de baldachin, menit parcă s-o apere de ploaie.

— Clare, dacă te ţii mai în spate, o sfătui Dornford când ieşiră, nici n-o să ţi se vadă faţa. Dar trebuie să-ţi acordezi vocea astfel ca să ajungă întotdeauna la urechile judecătorului. Dacă n-aude bine se oţărăşte.

A doua zi, Dinny primi un bilet, care fusese adus de cineva în South Square.

Clubul Burton 13 IV/32

Dragă Dinny,

Aş fi foarte bucuros dacă te-aş putea vedea pentru câteva minute. La orice oră şi în orice loc doreşti tu. Inutil să-ţi spun că e o chestiune care o priveşte pe Clare.

Al tău sincer,
Gerald Corven

Michael nu era acasă, dar Dinny se consultă cu Fleur.

— În locul tău m-aş duce să-l văd, Dinny. S-ar putea să fie pocăinţa muribundului. Cheamă-l aici, când eşti sigură că Clare nu-i acasă.

— Nu pot risca să-i fac să se întâlnească. Mai curând mă întâlnesc cu el undeva într-un loc deschis.

— Mă rog, la Achille[90] sau la Rima.

— La statuia lui Rima. De acolo se pot face câţiva paşi.

Îi dădu întâlnire pentru a doua zi la ora trei şi continuă să se întrebe ce-o fi vrând de la ea. Ziua următoare fu o oază de soare în acel aprilie ursuz. Când sosi la statuia lui Râmă, îl văzu numaidecât, rezemat de gărduleţ şi stând cu spatele la acea operă de artă. Fuma o ţigară, vârâta într-un ţigaret din spumă de mare frumos colorat, şi arăta atât de neschimbat faţă de ultima oară când îl văzuse, încât, fără nici un fel de raţiune aparentă, încercă un şoc.

Corven nu-i dădu mâna.

— Frumos din partea ta c-ai venit, Dinny. Vrei să ne plimbăm şi să discutăm pe drum?

Porniră spre lacul Serpentine.

— În legătură cu procesul, începu Corven. Ştii bine că eu nu aş dori să-i dau curs.

Dinny îi aruncă o privire piezişă.

— Şi atunci de ce-o faci? Acuzaţiile pe care le aduci sunt neadevărate.

— Ba eu sunt informat că ar fi adevărate.

— Premisele da, însă concluziile nu.

— Dacă retrag totul, Clare se va întoarce la mine, în condiţiile pe care le va preconiza ea?

— Pot s-o întreb, dar nu cred c-o va face. Eu, în locul ei, n-aş face-o.

— Ce familie implacabilă!

Dinny nu răspunse nimic.

— E îndrăgostită de acest tânăr Croom?

— Nu pot să discut despre sentimentele lor, presupunând că acestea există.

— Dinny, n-am putea vorbi deschis? Nu-i nimeni care să ne audă, în afară de raţele astea.

— Faptul că ceri despăgubiri nu a contribuit la îndulcirea sentimentelor noastre faţă de tine.

— Ah! Asta-i! Sunt gata să retrag orice pretenţie, chiar cu riscul ca ea să-şi facă de cap, dacă se întoarce la mine.

— Cu alte cuvinte, replică Dinny privind fix în faţa ei, întreg procesul pe care l-ai ticluit, cred că ăsta-i cuvântul, nu-i decât o încercare de şantaj.

Corven o privi printre pleoapele îngustate.

— Ingenioasă idee! Mie nu mi-a dat prin cap. Nu, adevărul este că cunoscând-o pe Clare mai bine decât avocaţii mei şi agenţii de urmărire, nu sunt convins că dovezile înseamnă ceea ce par să însemne.

— Mulţumesc.

— Da, dar ţi-am mai spus, sau oricum lui Clare i-am spus, că nu pot şi nu vreau să merg înainte cu această situaţie echivocă, problema căsniciei noastre trebuie să se rezolve fie într-un fel, fie în celălalt. Dacă se întoarce la mine, retractez tot. Dacă nu, procesul va trebui să aibă loc. Nu-i decât o chestiune raţională, şi nici şantaj.

— Şi presupunând că lui Clare i se va da câştig de cauză, o s-o urmăreşti mai departe?

— Nu.

— Ai fi putut oricând s-o eliberezi şi pe ea şi să te eliberezi şi tu, dac-ai fi vrut.

— La un preţ pe care nu doream să-l plătesc. Şi-apoi, asta ar fi semănat teribil a conivenţă, un alt cuvânt detestabil, Dinny.

Un timp rămase tăcută.

— Bine, am înţeles ce doreşti şi am s-o întreb pe Clare. Acum, trebuie să-ţi spun la revedere. Nu văd ce rost ar avea să prelungim discuţia.

Corven se opri locului privind-o şi Dinny fu mişcată de expresia feţei lui. Prin masca lui dură şi arămie răzbeau suferinţa şi nedumerirea.

— Îmi pare rău că situaţia e aşa cum e, îi spuse mânată de un impuls.

— Propria noastră fire e un infern, Dinny, de care nu ne putem elibera niciodată. Mă rog, la

revedere şi-ţi doresc noroc.

Dinny îi întinse mâna. El i-o strânse, apoi se răsuci pe călcâie şi plecă.

Rămase locului, petrecând câteva clipe de nefericire lângă un mesteacăn pitic ale cărui frunzuliţe de-abia mijite păreau să tremure în lumina soarelui. Ciudat! Să-i fie milă de el, de Clare, de tânărul Croom şi să nu poată face nimic pentru ei!

Se întoarse în South Square cât de repede putu.

Fleur o întâmpină cu un „Ei”?

— Îmi pare rău, dar nu pot să-i comunic decât lui Clare cel ce-am discutat cu el.

— Presupun că s-a oferit să renunţe la proces dacă nevastă-sa va accepta să se întoarcă la dânsul. Şi dacă-i deşteaptă, o să se întoarcă.

Dinny îşi încleştă buzele, hotărâtă să nu vorbească.

Aşteptă până veni vremea de mers la culcare şi intră în dormitorul lui Clare. Sora ei se şi vârâse în pat; Dinny i se aşeză la picioare şi începu pe dată:

— Jerry mi-a cerut să-l întâlnesc. Ne-am văzut în Hyde Park. Mi-a comunicat că renunţă la întregul proces dacă tu accepţi să te întorci la el, în condiţiile pe care le vei pune tu.

Clare îşi înălţă genunchii şi-i cuprinse cu mâinile.

— O! Şi tu ce i-ai răspuns?

— Că o să-ţi comunic ţie.

— Ai înţeles de ce vrea să facă asta?

— În parte, cred, pentru că te doreşte cu adevărat, şi în parte pentru că nu prea crede în dovezile împotriva ta.

— Ah! făcu Clare sec. Nici eu nu cred. Dar nu mă întorc la el.

— I-am spus şi eu că nu cred că o să te întorci. Mi-a răspuns că suntem „implacabili”.

Clare râse uşor înveselită.

— Nu, Dinny. Am trecut prin toate ororile acestui proces. Mă simt oţelită şi nu-mi pasă dacă

pierdem sau câştigam. De fapt, cred c-aş prefera să pierdem.

Prin cuvertură, Dinny o apucă de picior. Şovăia dacă să-i vorbească sau nu lui Clare despre sentimentele pe care i le stârnise expresia feţei lui Corven.

Clare izbucni în chip ciudat:

— Întotdeauna mă amuză când oamenii cred că ştiu cum ar trebui să se poarte soţii şi soţiile unii faţă de ceilalţi. Tocmai îmi povestea Fleur despre tatăl ei şi prima lui soţie; părerea ei e că dânsa a făcut mult zgomot pentru nimic. Tot ce pot eu să spun e că a-ţi închipui că eşti în măsură să judeci cazul altuia, înseamnă o infatuare prostească. Niciodată nu te poţi sprijini pe nici un fel de dovadă şi, adăugă Clare, nu vei putea avea dovezi până când nu se vor instala aparate de filmat în dormitoarele conjugale. Dinny, îi poţi da de ştire că nu-i nimic de făcut.

Dinny se ridică în picioare.

— Aşa o să fac. Of, de-ar trece odată totul!

— Da, spuse şi Clare, răvăşindu-şi părul. Numai dacă... Dar nu ştiu dacă odată trecut procesul o să ne aflăm mult mai departe. Dumnezeu să binecuvânteze Curţile cu juri!

Această amară invocare ţâşni zilnic de pe buzele lui Dinny în timpul următoarelor două săptămâni, pe măsură ce în procesele în care nu se introdusese cerere de apărare, procese dintre care ar fi putut face parte şi cazul surorii ei, se desfăşurau în linişte şi se împuţinau văzând cu ochii. Biletul pe care i-l trimisese lui Corven îl înştiinţa pur şi simplu că răspunsul surorii ei fusese: „Nu”. Din partea lui nu primi nici un răspuns.

La invitaţia lui Dornford, se duse împreună cu Clare să-i viziteze casa nouă din Campden Hill. Gândul că Dornford luase această casă cu intenţia de a-i pregăti ei un cămin, dacă ar fi consimţit să-l împartă cu el, o făcu să rămână tot timpul mută, cu excepţia aprecierii că totul era foarte frumos şi a recomandării de a instala în grădină un adăpost

pentru păsări. Era o casă spaţioasă, retrasă, bine aerisită, iar grădina se înclina în pantă spre sud. Mâhnita de propria-i insipiditate, Dinny fu bucuroasă când sosi momentul să plece; dar expresia dezamăgită şi nedumerită de pe faţa lui, când îi spuse „la revedere”, o îndureră. Pe drumul de înapoiere, în autobuz, Clare începu:

— Cu cât îl cunosc mai bine pe Dornford, Dinny, cu atât mai mult mi se întăreşte convingerea că te-ai simţi bine alături de el. E foarte delicat; niciodată nu te trage de limbă. Zău aşa, e un fel de înger.

— Sunt convinsă că aşa e.

Şi prin mintea lui Dinny, aflată în autobuzul săltăreţ, trecură iar şi iar, patru versuri:

Malu-i povârnit şi râul apele pornit-a să-şi frământe,
Pe malul celălalt fi-vor păşuni îmbelşugate?
Şi vitele ce-adastă aici, oare într-acolo să se-avânte?
Sau să rătăcească-n veci pe imaşuri sterpe şi uscate?

Dar pe faţa ei se zugrăvise acea expresie interiorizată pe care Clare nu s-ar fi încumetat să o tulbure şi să o scruteze.

Aşteptarea unui anumit eveniment, chiar dacă acesta îi priveşte în primul rând pe alţii, nu e un lucru prea plăcut. Pentru Dinny avea avantajul de a-i abate gândurile de la propria-i existenţă şi de a i le concentra asupra problemelor altora. Pentru prima oară în experienţa ei, numele familiei era confruntat cu o publicitate într-adevăr înjositoare, iar dânsa constituia principalul recipient al reacţiilor clanului ei. Se simţea recunoscătoare că Hubert nu se afla în Anglia. Ar fi fost teribil de iritat şi de deprimat. Publicitatea pe care o stârnise cazul lui, cu patru ani în urmă, fusese mult mai primejdioasă în ce priveşte rezultatele dezastruoase la care putea duce, dar mult mai puţin ruşinoasă. Căci oricât ai repeta că în ziua

de azi divorţul nu mai are nici un fel de importanţă, totuşi aduce după sine un tradiţional stigmat, mai ales într-o ţară care-i mult mai puţin modernă decât îşi imaginează a fi! Oricum, familia Charwell din Condaford îşi avea mândria şi prejudecăţile ei şi mai presus de orice, detesta publicitatea.

De pildă, când Dinny se duse să ia masa de prânz în St. Augustine's-in-the-Meads, fu întâmpinată de o atmosferă foarte curioasă. Avea impresia că unchiul şi mătuşa ei s-ar fi înţeles între dânşii: „Bănuim că toate astea trebuie să se întâmple dar noi nu avem pretenţia nici că le înţelegem, nici că le aprobăm”. Fără să arboreze un fals aer de condamnare categorică, şi fără nimic bisericesc sau intrigant în atitudinea lor, o făceau totuşi pe Dinny să înţeleagă că sora ei ar fi trebuit să evite să se pună într-o asemenea situaţie.

Plecând împreună cu Hilary la gara Euston pentru a conduce un grup de tineri ce emigrau în Canada, Dinny se simţi stânjenită, pentru că nutrea o afecţiune reală şi mult respect pentru unchiul acesta atât de istovit de muncă şi atât de neclerical. Dintre toţi membrii familiei ei atât de subjugate de simţul datoriei, Hilary întruchipa principiul „a trudi fără a crâcni”, şi oricât s-ar fi îndoit dacă nu cumva cei pentru care trudea nu erau mult mai fericiţi decât el însuşi, Dinny simţea instinctiv că unchiul ei trăia o viaţă reală într-o lume în care prea puţine lucruri erau „reale”. Când se găsi singur cu dânsa, Hilary îşi exprimă mai clar sentimentele.

— Ce nu-mi place mie în povestea asta cu Clare este felul în care o s-o eticheteze în ochii lumii, drept o femeiuşcă trândava care n-are altceva mai bun de făcut decât să intre în încurcături matrimoniale. Nu zău, aş fi preferat să ştiu că s-a îndrăgostit cu pasiune de cineva şi că şi-a luat lumea-n cap.

— Nu te amărî, unchiule, şi oferă-i timp. S-ar putea să vină şi aşa ceva.

Hilary zâmbi.

— Mă rog! Mă rog! Dar înţelegi ce vreau să spun. Opinia publică e ceva meschin, rece, papagalicesc; şi-i place întotdeauna să vadă partea cea mai rea din orice-ar fi. Acolo unde-i vorba de dragostea adevărată, sunt gata să accept orice; dar nu-mi place să mă amestec în chestiunile sexuale. E penibil.

— Cred că eşti nedrept cu Clare, îi spuse Dinny cu un oftat; a rupt-o cu Jerry din motive foarte serioase; şi dumneata, unchiule, ar trebui să ştii că femeile tinere şi frumoase nu pot să rămână fără susţinători.

— Ei ei făcu Hilary şiret, îmi dau eu seama că tu ai multe argumente. Uite c-am ajuns. Dac-ai şti ce bătaie de cap am avut până să-i conving pe tinerii ăştia să plece, şi până să conving autorităţile să-i preia, ai înţelege de ce mi-ar plăcea mai curând să fiu o ciupercă răsărită peste noapte şi consumată proaspătă la micul dejun.

Intrară în gară şi se îndreptară spre trenul de Liverpool. Un mic grup de şapte tineri, cu şepci de postav, aplecaţi pe jumătate peste ferestrele unui vagon de clasa a treia, se străduiau să-şi menţină bună dispoziţie, într-o manieră foarte englezească, făcând remarci hazoase fiecare la adresa celuilalt şi exclamând din când în când: „Suntem amărâţi? Nooo!” , îl salutară pe Hilary cu cuvintele:

— 'Elo, Padre... ora H! Escaladăm zidul cetăţii!... Aveţi un chiştoc, Sir?

Hilary oferi „chiştocul”. Şi Dinny, care stătea puţin mai la o parte, admiră felul în care preotul deveni pe dată parte integrantă din grup.

— Ce bine dacă veneaţi şi dumneavoastră cu noi, Sir.

— Şi mie mi-ar fi plăcut, Jack!

— Să părăsim bătrâna Anglie pentru totdeauna!

— Buna bătrână Anglie!

— Da, Tommy?

Lui Dinny îi scăpară ultimele remarci, uşor stingherită de interesul vizibil pe care-l stârnea

prezenţa ei.

— Dinny!

Se apropie de vagon.

— Dă mâna cu aceşti tineri. Nepoata mea.

În mijlocul unei ciudate tăceri, Dinny strânse cele şapte mâini ale celor şapte tineri care-şi descoperiseră capetele şi rosti de şapte ori: „Vă doresc noroc!”

Urmă o năvala în interiorul vagonului, o izbucnire de strigăte ţâşnite din guri grosolane, un chiot zgomotos, şi trenul se puse în mişcare. Dinny rămase lângă Hilary, cu un nod în gât, fluturându-şi mâna către şepcile şi feţele aplecate pe fereastră.

— La noapte or să aibă rău de mare, murmură Hilary ceea ce-i foarte bine. Nimic mai potrivit ca să te împiedice să te gândeşti la viitor sau la trecut.

După ce-l părăsi pe Hilary, Dinny se duse la Adrian şi rămase cam descumpănită când dădu acolo peste unchiul ei Lionel. La apariţia ei, îşi curmară brusc discuţia. Apoi judecătorul i se adresă:

— Dinny, poate că tu ne-ai putea informa: există vreo şansă de mediere între cei doi, înainte de declanşarea acestei neplăcute poveşti?

— Nici una, unchiule.

— O! Atunci, cunoscând procesele aşa cum le cunosc eu, i-aş sugera lui Clare să nu apară şi să lase ca procesul să se desfăşoare fără apărare. Dacă nu există nici o şansă de a-şi relua viaţa în comun, ce rost are să prelungeşti o situaţie fără ieşire?

— La fel gândesc şi eu, unchiule Lionel; dar, de bună seamă, ştii că acuzaţiile sunt neadevărate.

Judecătorul făcu o strâmbătură.

— Îţi vorbesc ca un bărbat, Dinny. Pentru Clare publicitatea va avea un efect lamentabil, indiferent dacă pierde sau câştiga; în timp ce dacă ea şi tânărul acela renunţă la apărare, o să se facă foarte puţină publicitate. Adrian îmi spune că Clare ar refuza orice sprijin material din partea lui Corven, aşadar acest element nu intră în discuţie. Atunci care-i clenciul, Dinny? Tu desigur îl cunoşti.

— Foarte vag şi strict confidenţial.

— Mare păcat! exclamă judecătorul. Dacă ar şti tot ce ştiu eu, oamenii nu s-ar lansa niciodată în asemenea lupte.

— Dar există acea cerere de despăgubiri.

— Da, mi-a povestit Adrian, cam medievală povestea asta.

— Răzbunarea-i o chestiune medievală, unchiule Lionel?

— Nu în întregime, ripostă judecătorul cu un zâmbet uscat; dar nu mi-aş fi imaginat că un om în situaţia lui Corven îşi poate îngădui asemenea lux. Să-ţi pui nevastă pe talerul balanţei! Foarte neplăcut!

Adrian cuprinse cu braţul umerii lui Dinny.

— Nimeni nu resimte acest lucru mai mult decât Dinny.

— Presupun, murmură judecătorul, că, cel puţin, Corven va depune banii pe numele lui Clare.

— Clare nu i-ar accepta. Dar de ce nu s-ar putea să câştige procesul? Eu gândeam că legea există ca să împartă dreptate, unchiule Lionel.

— Nu-mi plac juraţii, răspunse judecătorul repezit.

Dinny îl privi cu oarecare curiozitate, surprinzător de sincer, Lionel adăugă:

— Spune-i lui Clare să vorbească tare şi să dea răspunsuri scurte. Şi să nu încerce să facă pe deşteapta. Râsetele în tribunal trebuie să fie stârnite numai de judecător.

Spunând acestea, zâmbi din nou sec, îi strânse mâna şi plecă.

— Unchiul Lionel e un bun judecător?

— Se spune că-i imparţial şi politicos. Nu l-am văzut niciodată la tribunal, dar din cât îl cunosc în calitate de frate, cred că-i conştiincios şi integru; puţin sarcastic uneori. Dar în cazul de faţă are perfectă dreptate, Dinny.

— Am fost tot timpul de aceeaşi părere. Dar e vorba de tata şi de cererea aceea de despăgubiri.

— Bănuiesc că Jerry regretă cererea de despăgubiri. Se vede că avocaţii lui sunt nişte cârpaci. Pescuiesc o poziţie!

— Asta pescuiesc toţi avocaţii.

Adrian râse.

— Iată ceaiul! Haide să ne înecăm necazurile şi să mergem să vedem un film. E unul nemţesc despre care se spune că e realmente generos. Pe ecran, generozitate reală, Dinny, ia gândeşte-te!

XXIX

Se terminase cu fâşâitul hârtiilor şi târşiitul scaunelor care marchează trecerea de la o dramă umană la alta, şi Roger „cel mai tânăr spuse:

— Acum ne afundăm în fântână tribunalului.

Dinny se aşeză împreună cu sora şi cu tatăl ei, având drept bastioane, între dânşii şi Jerry Corven, pe Roger „cel mai tânăr” şi pe rivalul acestuia în ale legii.

— Ăsta-i locul unde, în ce priveşte adevărul, sau se ia aminte sau se minte, şopti Dinny.

Fără a putea să vadă „corpul” de auditoriu răsărind îndărătul ei, ştiu din instinct şi din auz că locurile se ocupau. Infailibilul simţ al publicului mirosise o luptă, dacă nu un titlu nobiliar. Şi judecătorul părea să fi mirosit ceva, pentru că-şi cufundase faţa într-o amplă basma cu buline. Dinny privi în sus. Tribunalul părea impresionant de înalt şi vag gotic. Deasupra scaunului judecătoresc erau trase nişte draperii roşii, surprinzător de înalte, părând a nu putea fi atinse de mâna omului. Ochii îi căzură pe juraţii care se adunau în boxa lor, pe două rânduri. Primul jurat o fascină pe dată cu faţa şi capul lui în formă de ou, cu creştetu-i pleşuv, obrajii rumeni, ochii de culoare deschisă şi cu o expresie atât de subtil combinată între cea a unui peşte cod şi a unei oi, încât nu mai amintea nici de una, nici de cealaltă. Faţa lui îi evoca mai curând pe unul dintre cei doi domni din South Molton Street, şi Dinny simţi aproape cu siguranţă că era bijutier. La capătul primului rând şedeau trei femei, dintre care nici una, cu certitudine, n-ar fi putut petrece o noapte într-o maşină. Prima era corpolentă şi avea faţa grăsună şi simpatică a unei menajere de lux. A doua, subţire, smeadă şi sfrijită, putea să fi fost scriitoare. Mutra de pasăre a celei de-a treia era camuflată sub o răceală vizibilă. Ceilalţi opt membri masculini ai

juriului îi obosiră ochii, atât erau de diverşi şi de dificil de plasat. O voce rosti:

— Corven versus Corven şi Croom, la reclamaţia soţului, şi Dinny strânse convulsiv braţul Clarei.

— Dacă înălţimea-voastră permite...

Cu coada ochiului, zări ieşind de sub perucă un chip frumos cu favoriţi scurţi şi tenul de culoarea vinului.

Faţa judecătorului, închisă şi îndepărtată, ca cea a unui preot sau că a unei broaşte ţestoase, se aplecă înainte. Privirea lui, cunoscătoare şi impersonală, păru s-o cuprindă şi pe ea, şi Dinny se simţi subit foarte mică. La fel de prompt, judecătorul îşi trase capul îndărăt.

Vocea răsunătoare şi tărăgănată dindărătul ei începu să enunţe numele şi rangurile „împricinaţilor", locul unde se căsătoriseră şi unde coabitaseră; se opri o clipă, apoi urmă:

— Anul trecut, spre mijlocul lunii septembrie, în timp ce reclamantul se afla plecat în interes de serviciu în interiorul ţării, pirita a părăsit domiciliul, fără să lase nici un cuvânt de înştiinţare, şi s-a îmbarcat spre Anglia. Pe vapor se afla şi complicele. Apărarea susţine, cred, că cei doi nu se cunoscuseră până atunci. Aş dori să sugerez că se cunoscuseră sau că, în orice caz, avuseseră nenumărate prilejuri să se cunoască.

Dinny o văzu pe sora ei înălţând dispreţuitor din umeri.

— Oricum ar fi, continuă vocea tărăgănată, nu există nici o îndoială că pe puntea vaporului au fost tot timpul nedespărţiţi şi voi dovedi că spre sfârşitul călătoriei complicele a fost văzut ieşind din cabina piritei.

Vocea se depănă mai departe, până ajunse la cuvintele:

— Nu mă voi ocupa, onoraţi membri ai juriului, cu expunerea detaliilor culese de urmăritori în ce priveşte acţiunile piritei şi ale complicelui ei;

acestea vă vor fi înfăţişate de către martori experţi şi onorabili. Sir Gerald Corven.

Când Dinny îşi înălţă privirile, Jerry se şi află în boxa martorilor, cu faţa-i cioplită parcă dintr-un lemn şi mai dur decât şi-ar fi închipuit ea. Fu conştientă de resentimentele zugrăvite pe chipul tatălui ei, de faptul că judecătorul luă condeiul în mina şi că Clare îşi încleştă mâinile în poală; că Roger „cel mai tânăr" îşi miji ochii, că primul jurat căscă uşor gura; că cea de-a treia jurată îşi înăbuşi un strănut; fu conştientă de cafeniul care invadase întreaga încăpere, se răspândea din el culoarea cafenie, menită parcă să întunece tot ce era roz, bleu, argintiu, auriu sau chiar verde în viaţa omenească.

Vocea tărăgănată începu interogatoriul, apoi îşi încetă întrebările; deţinătorul personal, al vocii păru să-şi fi strâns aripile negre; şi o altă voce, îndărătul ei, întrebă:

— Aţi socotit de datoria dumneavoastră, sir, să instituiţi această procedură?

— Da.

— Nu v-a împins nici un fel de animozitate?

— Nici una.

— Dar acea cerere de despăgubiri, nu e foarte uzuală, nu-i aşa, astăzi, între oameni de onoare?

— Voi depune banii pe numele soţiei mele.

— V-a oferit soţia dumneavoastră vreun indiciu că ar dori să o sprijiniţi materialiceşte?

— Nu.

— V-ar surprinde să aflaţi că nu va accepta o centimă de la dumneavoastră, fie că vine prin intermediul complicelui său altfel?

Dinny văzu zâmbetul pisicesc încolţind pe sub mustaţa scurtă.

— Nimic nu m-ar putea surprinde.

— Nu v-a surprins nici faptul că v-a părăsit?

Dinny întoarse capul şi-l privi pe cel ce punea întrebările. Va să zică ăsta era Instone, despre care Dornford spusese că era „foarte handicapat"! îi făcu

impresia că avea una din feţele acelea dominate de nas, pe care nimic nu le poate handicapa.

— Ba da, acest lucru m-a surprins.

— Şi de ce mă rog...? Poate că aţi putea traduce această mişcare în cuvinte, sir.

— Obişnuiesc soţiile să-şi părăsească soţii fără să indice vreun motiv?

— Numai în cazul în care motivul e prea evident că să mai fie nevoie de a fi declarat. A fost acesta cazul?

— Nu.

— Şi atunci care credeţi dumneavoastră că ar fi fost motivul? Sunteţi cel mai în drept să aveţi o părere formată.

— Nu cred.

— Atunci cine ar putea fi?

— Soţia mea.

— Totuşi unele bănuieli trebuie să existe. Aveţi ceva împotrivă să ni le expuneţi?

— Da.

— Sir, vă reamintesc că vă aflaţi sub jurământ. Aţi tratat-o sau nu prost pe soţia dumneavoastră, într-un anume fel?

— Recunosc un incident pe care îl regret şi pentru care mi-am cerut scuze.

— În ce a constat acest incident?

Dinny încordată între tatăl şi sora ei, simţind în întreaga-i făptură vibraţia mândriei lor şi mândriei ei, auzi vocea răsunătoare şi tărăgănată rostind în spatele ei:

— Înălţimea-voastră, îmi permit să vă atrag atenţia că onoratul meu coleg nu are dreptul să pună această întrebare.

— Înălţimea-voastră...

— Domnule Instone, trebuie să te opresc.

— Mă supun cererii înălţimii-voastre... Sunteţi un om impulsiv; sir?

— Nu.

— Deci acţiunile dumneavoastră sunt oarecum deliberate, în orice împrejurare?

— Aşa sper.

— Chiar când aceste acţiuni nu sunt, ca să spun aşa, binevoitoare?

— Da.

— Înţeleg; şi sunt sigur că şi juriul înţelege. Acum, sir, daţi-mi voie să ating o altă chestiune. Sugeraţi că soţia dumneavoastră şi domnul Croom s-ar fi cunoscut în Ceylon?

— Habar n-am dacă s-au cunoscut acolo sau nu.

— Aveţi vreun indiciu că s-ar fi cunoscut?

— Nu.

— Am fost informaţi de către colegul meu că va aduce dovezi pentru a demonstra că s-au cunoscut...

Vocea tărăgănată îl întrerupse:

— Că au avut toate prilejurile de a se cunoaşte.

— S-o luăm altfel. Dumneavoastră, sir, aţi fost informat că au avut vreun astfel de prilej?

— Nu.

— Aţi auzit vreodată în Ceylon de domnul Croom?

— Nu.

— Când aţi luat cunoştinţă pentru prima oară de existenţa acestui domn?

— L-am văzut la Londra, anul trecut, în luna noiembrie, ieşind dintr-un imobil în care locuia soţia mea. Am întrebat-o pe ea cine este.

— A făcut vreo încercare să vă ascundă numele?

— Nici una.

— A fost singura dată când l-aţi văzut pe acest domn?

— Da.

— Ce v-a determinat să faceţi din el instrumentul divorţului de soţia dumneavoastră?

— Obiectez împotriva acestui fel de a pune problema.

— Foarte bine. Ce v-a atras atenţia asupra acestui domn ca fiind un eventual complice la adulter?

— Cele ce-am auzit vorbindu-se pe vaporul cu care m-am întors în luna noiembrie din Port Said în Ceylon. Era acelaşi vapor cu care soţia mea şi complicele ei veniseră la Londra.

— Şi ce anume aţi auzit?

— Că au fost tot timpul împreună.

— Ceea ce nu-i neobişnuit pe puntea unui vapor, nu-i aşa?

— În principiu, nu.

— Chiar şi în ce priveşte propria dumneavoastră experienţă?

— Poate că da.

— Şi ce altceva aţi mai auzit, care să vă stârnească bănuielile în asemenea mod?

— O stewardesă mi-a spus că l-a văzut ieşind din salonaşul soţiei mele.

— La ce oră din zi sau din noapte s-a întâmplat aceasta?

— Puţin înainte de cină.

— Presupun că aţi călătorit mult pe mare în cadrul îndatoririlor dumneavoastră de serviciu?

— Foarte mult.

— Şi n-aţi observat că pasagerii intră frecvent unii în salonaşele altora?

— Ba da, destul de frecvent.

— Şi acest fapt v-a trezit de fiecare dată bănuieli?

— Nu.

— Pot să merg mai departe cu supoziţiile afirmând că niciodată până acum acest fapt nu v-a trezit bănuieli?

— Nu puteţi.

— Sunteţi un om bănuitor din fire?

— Nu cred.

— Şi nici ceea ce se numeşte gelos?

— Aş spune că nu.

— Soţia dumneavoastră este mult mai tânără decât dumneavoastră?

— Cu şaptesprezece ani.

— Totuşi nu sunteţi prea vârstnic ca să nu vă daţi seama de faptul că tinerii şi tinerele din ziua de

azi se comportă foarte puţin ceremonios unii faţă de alţii şi într-un mod care exclude conştiinţa de sex.

— Dacă doriţi să cunoaşteţi vârsta mea, am patruzeci şi unu de ani.

— Deci formaţie postbelică.

— Am făcut războiul.

— Atunci ştiţi foarte bine că multe dintre lucrurile care ar fi părut îndoielnice înainte de război şi-au pierdut azi acest caracter.

— Ştiu că azi toate sunt foarte libere şi lesnicioase.

— Mulţumesc. Înainte ca soţia dumneavoastră să vă fi părăsit, v-a oferit vreodată prilejul de a o bănui?

Dinny ridică privirile.

— Niciodată.

— Şi atunci numai acest indiciu mărunt, faptul că tânărul a ieşit din cabina ei, a fost suficient ca să vă determine să o puneţi sub urmărire?

— Acesta, şi faptul că erau nedespărţiţi pe vapor, precum şi faptul că l-am văzut ieşind din locuinţa ei la Londra.

— Când aţi fost la Londra, i-aţi spus soţiei dumneavoastră alternativa: sau se întoarce sau va avea de suportat consecinţele?

— Nu cred că am folosit aceste cuvinte.

— Dar ce cuvinte aţi folosit?

— I-am spus, cred, că din nefericire e soţia mea şi că deci nu poate fi o perpetuă văduvă de paie.

— Nu-i o expresie prea elegantă, nu-i aşa?

— Poate că nu.

— De fapt eraţi foarte doritor să vă agăţaţi de oricine sau de orice ca să vă recăpătaţi libertatea?

— Nu, doream ca ea să se întoarcă la mine.

— În ciuda bănuielilor dumneavoastră?

— Când am fost la Londra, încă nu aveam bănuieli.

— Eu presupun că aţi tratat-o prost şi că aţi dorit să vă eliberaţi dintr-o alianţă care vă rănea mândria.

Vocea tărăgănată întrerupse:

— Înălţimea-voastră, obiectez.

— Înălţimea-voastră, întrucât reclamantul a recunoscut...

— Da, domnule Instone, dar majoritatea soţilor au făcut în viaţa lor ceva pentru care au fost bucuroşi să-şi ceară scuze.

— Cum crede de cuviinţă înălţimea-voastră. În orice caz, aţi luat măsura ca soţia dumneavoastră să fie pusă sub urmărire. Când anume s-a întâmplat aceasta?

— Când m-am întors în Ceylon.

— Imediat?

— Aproape.

— Lucru care nu dovedeşte că eraţi prea doritor să se întoarcă la dumneavoastră?

— Punctul meu de vedere s-a schimbat total în urma celor auzite pe vapor.

— Pe vapor! Nu prea-i elegant, nu-i aşa, să dai ascultare bârfelor în legătură cu propria-ţi soţie?

— Nu, dar întrucât refuzase să se întoarcă, trebuia să iau o hotărâre.

— În două luni de la data părăsirii domiciliului?

— Mai mult de două luni.

— Mă rog, dar mai puţin de trei. Eu sugerez că dumneavoastră, practic, aţi forţat-o să vă părăsească; şi apoi v-aţi agăţat de primul prilej care vi s-a oferit pentru a vă asigura că nu se va reîntoarce.

— Nu.

— Asta afirmaţi dumneavoastră. Foarte bine! Aceşti agenţi de urmărire pe care i-aţi angajat, i-aţi văzut înainte de a vă reîntoarce din Anglia în Ceylon?

— Nu.

— Aţi putea jura?

— Da.

— Şi cum de i-aţi ales tocmai pe ei?

— Am încredinţat această sarcină avocaţilor mei.

— A, deci înainte de a pleca aţi fost pe la avocaţii dumneavoastră?

— Da.

— Deşi nu aveaţi încă nici o bănuială?

— E firesc, pentru un om care pleacă la asemenea depărtare, să-şi vadă avocaţii înainte de a se îmbarca.

— I-aţi vizitat în legătură cu soţia dumneavoastră?

— Şi cu alte probleme.

— Şi ce le-aţi spus în legătură cu soţia dumneavoastră?

Dinny îşi înălţă iar privirile. Încolţise în ea dezgustul de a vedea un om hărţuit, fie el şi un adversar.

— Cred că nu le-am spus decât că soţia mea rămâne în Anglia, la familia ei.

— Doar atât?

— Le-am mai spus, probabil, că situaţia e dificilă!

— Doar atât?

— Îmi amintesc că le-am mai spus: „Nu ştiu ce curs or să ia lucrurile”.

— Aţi putea jura că nu le-aţi spus: „E posibil să vă cer s-o puneţi sub urmărire”?

— Aş putea jura.

— Aţi putea jura că nu le-aţi spus nimic care să le dea impresia că vă gândiţi la un divorţ?

— Nu pot spune ce impresie le-au făcut lor cuvintele mele.

— Sir vă rog să nu vă jucaţi cu cuvintele. Cuvântul „divorţ” a fost menţionat?

— Nu-mi aduc aminte.

— Nu vă aduceţi aminte? Le-aţi dat sau nu a înţelege că s-ar putea să le cereţi să ia măsuri?

— Nu ştiu. Le-am spus că situaţia e dificilă.

— Asta aţi mai afirmat-o. Nu e un răspuns la întrebarea mea.

Dinny îl văzu pe judecător aplecându-se înainte.

— Domnule Instone, reclamantul a afirmat că nu ştie ce impresie au făcut cuvintele sale asupra avocaţilor. Ce doriţi să insinuaţi?

— Înălţimea-voastră, esenţa cazului în speţă, şi mă bucur că-mi oferiţi prilejul de a o enunţa succint, este că reclamantul, din momentul când a avut acel comportament, de orice natură ar fi fost el, care a determinat-o pe soţia lui să-l părăsească, a luat hotărârea să divorţeze şi a fost gata să se agaţe de orice ar fi putut servi acestui divorţ.

— Mă rog, îl puteţi cita pe avocatul său.

— Înălţimea-voastră!

Aceste simple cuvinte au fost ca o ridicare din umeri tradusă în vorbe.

— Bine, continuaţi!

Cu un suspin de uşurare, Dinny sesiză intonaţia finalului în glasul lui Instone „cel handicapat”.

— Doriţi să sugeraţi juriului că deşi aţi intentat acest proces în urma primei şi singurei bârfeli care v-a ajuns la urechi, şi cu toate că aţi adăugat o cerere de despăgubiri împotriva unui om cu care n-aţi schimbat un cuvânt în viaţa dumneavoastră, deci că în pofida tuturor acestora, sunteţi un soţ indulgent şi judicios, a cărui unică dorinţă este că soţia să se întoarcă la el?

Ochii lui Dinny se înălţară pentru ultima oară spre faţa de sus, din boxă, mai ascunsă decât oricând îndărătul propriei măşti.

— Nu doresc să sugerez juriului nimic.

— Foarte bine.

Desluşi foşnetul unei robe de mătase, în spatele ei.

— Înălţimea-voastră, intonă vocea tărăgănată şi răsunătoare, din moment ce colegul meu a făcut atâta caz de acest lucru, l-aş cita pe avocatul reclamantului.

Roger „cel mai tânăr” se aplecă spre ei şi şopti:

— Dornford doreşte să luaţi cu toţii masa cu el...

Dinny efectiv nu putu să pună nimic în gură, simţindu-şi stomacul strâns de un soi de greaţă.

Deşi în timpul procesului lui Hubert, sau la ancheta asupra morţii lui Ferse, fusese mai alarmată şi mai deprimată, totuşi nu încercase asemenea senzaţie. Era prima ei experienţă în ceea ce priveşte virulenţa inerentă conducerii unei acţiuni juridice între doi particulari. Continua încercare de a insinua că oponentul e meschin, răuvoitor şi nesincer, care zăcea îndărătul fiecărei întrebări puse în cursul interogatoriului, îi sensibilizase nervii.

Pe drumul de înapoiere la tribunal, Dornford îi spuse:

— Ştiu ce simţi. Dar adu-ţi aminte, nu-i decât un soi de joc; ambele părţi joacă după aceleaşi reguli, iar judecătorul e un arbitru pus să tempereze exagerările. Nu reuşesc să-mi închipui cum s-ar putea desfăşura altfel.

— Te face să simţi că nu există nimic curat pe lume.

— Şi mă îndoiesc că ar exista.

— Rânjetul pisicii de Cheshire[91] în sfârşit s-a stins, murmură Dinny.

— La tribunal n-are efect, Dinny. Ar trebui să-l graveze deasupra uşii.

Datorită fie acestei scurte discuţii, fie faptului că se mai obişnuise, Dinny se simţi mai bine în timpul şedinţei de după-amiază, consacrată examinării şi interogatoriilor stewardesei de pe vapor şi agenţilor de urmărire. La ora patru se închise cazul reclamantului, şi Roger „cel mai tânăr" îi făcu lui Dinny cu ochiul, ca şi cum i-ar fi spus: „Acum tribunalul se ridică şi eu voi putea să-mi iau priza de tabac".

XXX

În taxi, în drum spre South Square, Clare rămase tăcută până când, ajunşi lângă Big Ben, spuse deodată:

— Imaginează-ţi că s-a uitat la noi, în maşină, în timp ce dormeam. Sau crezi c-a inventat toate astea, Dinny?

— Dacă le-ar fi inventat, le-ar fi făcut să sune mai convingător.

— Bineînţeles că dormeam cu capul pe umărul lui Tony. Şi de ce nu? încearcă să dormi altfel într-un sport cu două locuri!

— Mă mir că lumina lanternei lui nu v-a trezit.

— Ba cred că da; eu m-am trezit de nu ştiu câte ori, cu junghiuri. Nu; cel mai stupid lucru pe care l-am făcut, Dinny, a fost că i-am cerut lui Tony să bem ceva în seara aceea, după cinema şi după cină. Am fost teribil de ageamii să nu ne dăm seama că suntem filaţi! Era multă lume la tribunal?

— Da, şi mâine va fi şi mai multă.

— Pe Tony l-ai văzut?

— L-am zărit în treacăt.

— Mai bine ţi-aş fi urmat sfatul şi aş fi lăsat totul baltă. Dacă măcar aş fi îndrăgostită de el!

Dinny nu răspunse.

În salonul lui Fleur o găsiră pe mătuşa Em. Veni drept spre Clare, deschise gura să vorbească, îşi aduse aminte că nu se cuvine scrută faţa nepoatei sale şi exclamă brusc:.

— Nu prea grozav! îmi displace expresia asta; de la cine oi fi învăţat-o? Vorbeşte-mi despre judecător, Dinny; are nasul lung?

— Nu; dar e aşezat pe un scaun foarte jos şi-şi împinge mereu gâtul în sus.

— De ce?

— Nu l-am întrebat, scumpo.

Lady Mont se întoarse spre Fleur.

— E posibil să i se servească lui Clare cina la pat? Du-te şi fă o baie bună, draga mea, şi nu te dă jos din pat până mâine dimineaţă. În felul ăsta ai să arăţi proaspătă pentru judecătorul ăla. Fleur, du-te şi tu cu ea. Vreau să stau de vorbă cu Dinny.

După ce plecară, Lady Mont se apropie de focul de lemne din cămin.

— Dinny, consolează-mă. De ce-avem noi parte de lucruri din astea în familie? Sunt atât de nepotrivite cu noi, cu excepţia străbunicului tău, care s-a născut înaintea epocii victoriene.

— Vrei să spui că era desfrânat din fire?

— Da, jucător de cărţi, şi-i plăcea să se distreze şi altele. Soţia lui a dus o viaţă de lungă suferinţă. Scoţiană. Ce ciudat!

— Presupun că de asta am fost cu toţii atât de cuminţi de atunci încoace.

— De ce anume?

— Combinaţia cu o scoţiană.

— Ba mai curând din cauza banilor. I-a tocat pe toţi.

— Şi erau mulţi?

— Da. Preţul grâului[92].

— Dobândiţi pe cale necinstită?

— Tatăl lui nu l-a putut evita pe Napoleon. Pe vremea lui existaseră şase mii de acri de pământ, iar străbunicul tău n-a lăsat decât o mie o sută.

— În cea mai mare parte păduri.

— De dragul vânătorii de sitari. Procesul o să apară în ziarele de seară?

— Cu siguranţă, Jerry e o personalitate publică.

— Sper că n-o să-i descrie rochia. Juriul îţi place?

Dinny înălţă din umeri.

— Nu pot niciodată să ştiu ce gândesc cu adevărat oamenii.

— Că botul câinelui când e uscat şi de fapt nu e. Ce-i cu tânărul acela?

— E singurul de care mi-e într-adevăr milă.

— Da, aprecie Lady Mont. Fiecare comite un adulter în inima lui, dar nu într-o maşină.

— Aparenţele contează, mătuşă Em, nu adevărul.

— Probe circumstanţiale, zise Lawrence, care dovedesc că au făcut ceea ce n-au făcut. E mai sigur în felul ăsta, crede el; altfel, dacă n-au făcut, cum poţi dovedi c-au făcut? Aşa e, Dinny?

— Nu, scumpule.

— Ei, trebuie să mă întorc acasă la maică-ta. Nu mănâncă nimic, stă tot timpul şi citeşte şi e palidă. Iar Con nu cutează nici să se apropie de club. Fleur vrea să plecăm la Monte Carlo împreună cu dânşii în maşina ei, după ce se termină cu toate. Zice că o să ne simţim în elementul nostru şi că Riggs va putea să ţină mine că trebuie să conducă pe dreapta.

Dinny clătină din cap.

— Nimic nu te-ajută mai mult decât propria-ţi vizuină, mătuşico.

— Nu-mi place să mă ascund, spuse Lady Mont. Sărută-mă. Şi mărită-te repede.

După ce ieşi din cameră, cu mersu-i legănat, Dinny rămase la fereastră privind Square-ul.

Cât de incorijibilă era această preocupare! Mătuşa Em şi unchiul Adrian, tatăl şi mama ei, Fleur, da, până şi Clara, toţi doreau s-o vadă măritându-se cu Dornford şi isprăvind odată!

Şi cu ce i-ar ajuta pe ei dac-ar face-o? De unde provenea acest instinct de a-i împinge pe oameni unii în braţele altora? Dacă ea ar fi de oarecare folos pe lume, oare căsătoria ar face-o mai utilă? „Pentru procrearea urmaşilor!” grăiau vechile învăţăminte. Lumea trebuie împinsă înainte. Şi de ce trebuie lumea împinsă înainte? Astăzi, toţi consideră că lumea e un infern. Nici un fel de perspectivă de care să te agăţi, decât cea a bravei lumi noi. „Sau a bisericii catolice, îşi spuse Dinny, or eu nu cred nici într-una, nici în cealaltă.”

Deschise fereastra şi se aplecă peste pervaz. O muscă îi bâzâi la ureche; o alungă, dar instantaneu musca reveni. Muşte! Şi ele împlinesc o finalitate? Care anume? Cât sunt vii, sunt vii şi când sunt moarte, sunt moarte. „Dar niciodată pe jumătate vii", gândi Dinny. Alungă din nou musca, şi de astă dată plecă de-a binelea.

Vocea lui Fleur rosti în spatele ei:

— Draga mea, nu era şi-aşa destul de rece? Ai mai cunoscut un an ca ăsta? Repet aceste cuvinte în fiecare lună mai. Hai să luăm ceaiul. Clare face o baie şi arată foarte bine cu o ceaşcă de ceai într-o mână şi cu o ţigară în cealaltă. Bănuiesc că mâine se termină?

— Aşa spune vărul tău.

— L-am invitat la cină. Din fericire, nevastă-sa e la Droitwich.

— De ce „din fericire"?

— Mă rog, e o nevastă. Dacă Roger doreşte să-i comunice ceva lui Clare, o să-l trimit sus la ea; până atunci fata o să-şi isprăvească baia. Dar poate tot atât de bine să-ţi comunice şi ţie. Cum crezi că o să se descurce Clare în boxă?

— Se poate descurca cineva bine în boxă?

— Tatăl meu pretindea că eu, dar era subiectiv; şi procurorul te-a complimentat pe tine, nu-i aşa, când a avut loc ancheta lui Ferse?

— Acolo n-a fost un interogatoriu. Clare nu-i un om cu răbdare, Fleur.

— Spune-i să numere până la cinci înainte de a răspunde şi să-şi înalţe sprâncenele. Totul e să-l înnebunească pe Brough.

— Vocea lui mă scoate din sărite, şi are un fel de a se opri din vorbit, de parcă ar avea toată ziua înainte-i.

— Da, ăsta-i un truc banal. Toată chestia seamănă teribil cu Inchiziţia. Ce părere ai de avocatul pledant al lui Clare?

— L-aş urî dac-aş fi de partea adversă.

— Asta înseamnă că-i bun. Bine, Dinny, şi care-i morala poveştii?

— Nu te mărita!

— O concluzie cam pripită, până când vom reuşi să fabricăm copiii în eprubete. N-ai observat niciodată că civilizaţia e întemeiată pe instinctul matern?

— Credeam că-i întemeiată pe agricultură.

— Prin „civilizaţie" eu înţeleg tot ce nu-i forţă brută.

Dinny se uită la cinica şi adeseori frivola-i verişoară, care şedea în faţa ei atât de calmă şi de elegantă şi cu unghiile atât de îngrijite şi se simţi ruşinată. Fleur continuă pe neaşteptate:

— Tu eşti o comoară.

Cina, cu Clare dusă la culcare şi cu Roger „cel mai tânăr" ca unic musafir, fu foarte oratorică. Pornind de la o relatare a felului în care familia lui reacţiona la impozite, Roger „cel mai tânăr" deveni tot mai amuzant. Unchiul lui, Thomas Forsyte, se instalase în Jersey, dar se întorsese de acolo val-vârtej când începuse să se vorbească în Jersey de o fiscalizare locală. Scrisese apoi la ziarul „The Times" sub „nom de guerre"[93] „Individualistul", şi-a vândut apoi toate acţiunile şi a reinvestit banii în poliţe scutite de impozite. La ultimele alegeri votase cu naţionaliştii şi, de când cu noul buget, era în căutarea unui partid cu care să voteze la viitoarele alegeri. Acum locuia la Bournemouth.

— Se ţine foarte bine, încheie Roger „cel mai tânăr". Tu te pricepi la albine, Fleur?

— Odată m-am aşezat pe-o albină.

— Dar dumneata, domnişoară Cherrell?

— Noi creştem albine.

— Dac-ai fi în locul meu, te-ai lansa în apicultura?

— Unde locuiţi?

— Puţin mai departe de Hatfield. Sunt în jur câteva câmpuri frumoase de trifoi. În teorie, mă atrag albinele. Se hrănesc cu florile altora şi cu trifoi; şi dacă găseşti un roi, te ţii de el. Care-s dezavantajele?

— Dacă roiesc pe terenurile altora, sută-n sută le pierzi; şi-apoi toată iarna trebuie să le hrăneşti. Altminteri, nu-i decât o chestiune de timp, bătaie de cap şi înţepături.

— Nu ştiu dacă asta m-ar supăra, murmură Roger „cel mai tânăr"; soţia mea ar urma să se ocupe de ele. Făcu un semn din ochi. Suferă de reumatism. Se spune că acidul apic e cea mai bună cură.

— Atunci ar fi bine să vă asiguraţi mai întâi că or s-o înţepe. Albinele nu înţeapă oamenii care le plac.

— Dar poţi oricând să te aşezi pe o albină, murmură Fleur.

— Nu zău, urmă Roger „cel mai tânăr", vreo şase înţepături i-ar prinde foarte bine, biata de ea.

— Forsyte, ce te-a făcut să îmbrăţişezi cariera juridică? interveni Michael.

— Am căpătat o „vătămătură" în război şi am fost nevoit să-mi aleg o profesiune sedentară. Dar ştii, într-un fel îmi place, şi într-un alt fel găsesc că e...

— Exact! făcu Michael. N-ai avut un unchi George?

— Bietul George! Cum să nu! îmi dădea întotdeauna zece şilingi când eram la şcoală şi-mi pasă numele unui cal pe care să pariez.

— Şi-ai câştigat vreodată?

— Nu.

— Ei bine, spune-ne sincer, mâine cine câştigă?

— Ca să fiu sincer, răspunse avocatul privind-o pe Dinny, depinde de sora dumneavoastră, domnişoară Cherrell. Martorii lui Croven s-au prezentat bine. N-au pretins prea multe, aşa că n-au fost prea scuturaţi; dar dacă Lady Corven îşi va ţine firea şi-şi va păstra controlul, s-ar putea s-o scoatem la capăt. Dacă veridicitatea spuselor ei se va clătina într-un singur punct, atunci... avocatul înălţă din umeri şi, i se păru lui Dinny, arătă îmbătrânit. Sunt în juriu una sau două mutre care nu-mi plac. Printre

acestea, primul jurat. Omul de mijloc, ştiţi, care nu acceptă în ruptul capului că soţiile să-şi părăsească soţii fără un cuvânt. M-aş simţi mult mai liniştit dacă sora dumneavoastră ar face unele destăinuiri în legătură cu viaţa ei matrimonială. Nu-i prea târziu.

Dinny clătină din cap.

— Mă rog, atunci depinde mult de impresia pe care o va face. Dar ştiţi, există o prejudecată împotriva şoarecilor care joacă pe masă când pisica nu-i acasă.

Dinny se duse la culcare cu senzaţia de greaţă a cuiva care ştie că va trebui să asiste din nou la o formă de tortură.

XXXI

Zi de zi tribunalele rămân împietrite şi imuabile. Aceleaşi gesturi sunt repetate, aceleaşi scaune ocupate; predomină acelaşi efluviu, nu prea puternic, dar destul de puternic.

În această a doua zi Clare se îmbrăcase în negru, cu o pălăriuţă strâmta, neagră, din care ieşea o pană subţire, verde. Palidă, cu buzele abia atinse cu puţină pomadă, stătea atât de nemişcată încât nici nu-i puteai vorbi. Titlurile de ziar „Proces de divorţ în înalta societate" şi acel perfect „Noapte petrecută într-o maşină" avuseseră efect, sala era ticsită. Dinny îl zări pe tânărul Croom aşezat chiar în spatele avocatului său. Observa de asemeni că femeii cu chip de pasăre îi mai trecuse guturaiul şi că ochii de peşte ai primului jurat erau fixaţi asupra lui Clare. Judecătorul părea aşezat mai jos ca oricând. Se înălţă uşor la auzul vocii lui Instone.

— Dacă înălţimea-voastră şi membrii juriului îmi îngăduie, răspunsul la alegaţia de adulter comis de clienta mea şi de complice va fi o simplă şi totală dezminţire. Citez pirita.

Dinny îşi ridică privirile, cu senzaţia că-şi vede soră pentru prima oară.

Clare stătea, aşa cum îi recomandase Dornford, mai spre spatele boxei, iar umbra baldachinului îi dădea un aer retras şi misterios. Glasul însă îi era limpede şi poate că numai Dinny ar fi putut afirma că avea vocea mai sacadată decât de obicei.

— Este adevărat, Lady Corven, că aţi fost infidelă soţului dumneavoastră?

— Nu este adevărat.

— Puteţi jura?

— Jur.

— Între dumneavoastră şi domnul Croom nu au existat episoade amoroase?

— Nici unul.

— Puteţi jura?

— Jur.

— Dar se spune...

Dinny ascultă întrebare după întrebare, fără să-şi dezlipească ochii de la sora ei, minunându-se de limpezimea răspunsurilor, de calmul neclintit al feţei şi trupului ei. Vocea de astăzi a lui Instone era atât de diferită, încât abia de-o putea recunoaşte.

— Acum, Lady Corven, mai am o ultimă întrebare şi înainte de a răspunde vă rog să ţineţi seama că de răspunsul dumneavoastră atârna foarte multe. De ce v-aţi părăsit soţul?

Dinny o văzu pe sora ei zvârlindu-şi capul pe spate.

— L-am părăsit pentru că am simţit că rămânând alături de el nu-mi pot păstra respectul faţă de mine însămi.

— Aşa? Dar nu ne puteţi povesti ce anume s-a întâmplat? N-aţi săvârşit nimic de care să vă ruşinaţi?

— Nu.

— Soţul dumneavoastră a recunoscut că a săvârşit un asemenea lucru şi că şi-a cerut scuze.

— Da.

— Ce anume a făcut.

— Scuzaţi-mă. A nu vorbi despre viaţa mea conjugală a devenit la mine un instinct.

Dinny prinse murmurul tatălui ei:

„Pe Dumnezeul meu! Are dreptate." Văzu gâtul judecătorului săltând, faţa întorcându-i-se spre boxă, buzele deschizându-i-se.

— Am înţeles că aţi simţit că nu puteaţi rămâne alături de soţul dumneavoastră fără să vă pierdeţi respectul de sine.

— Da, înălţimea-voastră.

— Dar aţi simţit că părăsindu-l, aşa cum aţi făcut, vă puteaţi menţine respectul de sine?

— Da, înălţimea-voastră.

Dinny văzu trupul judecătorului înălţându-se uşor şi faţa mişcându-i-se dintr-o parte în alta, de

parc-ar fi evitat ca spusele lui să fie receptate de cineva anume:

— Lăsăm lucrurile aici, domnule Instone. Nu cred că aţi putea urmări cu folos chestiunea. Evident, pirita a luat o hotărâre în acest sens.

Ochii judecătorului, pe sub pleoapele căzute, continuau să scruteze invizibilul.

— Cum doreşte înălţimea-voastră. Încă o dată, Lady Corven, afirmaţiile cu privire la adulterul comis cu domnul Croom sunt neadevărate?

— Total neadevărate.

— Vă mulţumesc.

Dinny respiră adânc şi se încordă ca să poată rezista pauzei şi apoi glasului răsunător şi tărăgănat din spatele ei, în dreapta.

— Dumneavoastră, o femeie căsătorită, nu aţi numi adulter faptul că aţi invitat un tânăr în cabina dumneavoastră, faptul că l-aţi invitat în apartamentul dumneavoastră şi v-aţi întreţinut singură cu el până la unsprezece şi jumătate noaptea, faptul că aţi petrecut o noapte cu el în maşină şi că aţi fost văzuţi tot timpul împreună în absenţa soţului?

— Nu în sine.

— Foarte bine. Aţi afirmat că până nu l-aţi întâlnit pe vapor nu l-aţi văzut niciodată pe complice. Aţi putea să ne explicaţi cum se face că începând, cred, chiar din a doua zi de călătorie aţi fost prieteni la cataramă?

— La început n-am fost prieteni la cataramă.

— Ei, asta-i! Tot timpul împreună, nu-i aşa?

— Adeseori, nu tot timpul.

— Adeseori, nu tot timpul, chiar de a doua zi?

— Da, un vapor e un vapor.

— Adevărat, Lady Corven. Şi nu l-aţi văzut niciodată înainte.

— Din câte ştiu eu, nu.

— Din punctul de vedere al societăţii, Ceylonul nu-i un loc prea vast.

— Nu e.

— Numeroase meciuri de polo, de cricket, alte întâlniri unde întâlneşti în mod constant aceiaşi oameni.

— Da.

— Şi totuşi nu l-aţi întâlnit niciodată pe domnul Croom?

Ciudat, nu-i aşa?

— Deloc. Domnul Croom se afla pe o plantaţie de ceai.

— Dar juca polo, mi se pare.

— Da.

— Şi dumneavoastră sunteţi o amatoare de călărie, foarte interesată în acest gen de sporturi.

— Da.

— Şi totuşi nu l-aţi întâlnit niciodată pe domnul Croom?

— Am spus că nu l-am întâlnit niciodată. Chiar dacă m-aţi întreba până mâine, răspunsul ar fi acelaşi.

Dinny îşi ţinu răsuflarea. În faţa ochilor îi apăru un instantaneu matinal, înfăţişând-o pe Clare fetiţă mică şi întrebată despre Oliver Cromwell.

Vocea tărăgănată şi răsunătoare continuă:

— N-aţi pierdut niciodată prilejul de a asista la vreun meci de polo la Kandy, nu-i aşa?

— Niciodată, dacă mi-era posibil.

— Şi cu ocazia unuia dintre meciuri i-aţi invitat pe jucători ca oaspeţi?

Dinny putu desluşi o încruntare pe fruntea surorii ei.

— Da.

— Când a fost aceasta?

— Cred că anul trecut în iunie.

— Domnul Croom era unul dintre jucători, nu-i aşa?

— Dacă era într-adevăr, atunci nu l-am văzut.

— L-aţi invitat ca oaspete şi nu l-aţi văzut?

— Nu.

— E un lucru uzual pentru gazdele din Kandy?

— Din câte îmi amintesc, era foarte multă lume.

— Nu, zău, Lady Corven, iată aici programul meciului, aruncaţi-vă o privire ca să vă împrospătaţi memoria.

— Îmi amintesc perfect de meci.

— Dar nu vă amintiţi de domnul Croom nici pe teren, nici după aceea în casa dumneavoastră?

— Nu. Eram preocupată de jocul echipei din Kandy şi după aceea, la mine, era foarte multă lume. Dacă mi-aş fi amintit de el, aş fi recunoscut-o pe dată.

Lui Dinny i se păru că se scursese un timp foarte lung până la următoarea întrebare.

— Eu sugerez, ştiţi, că nu v-aţi întâlnit că doi străini pe vapor.

— Dumneavoastră puteţi sugera ce doriţi, dar lucrurile au stat astfel.

— Asta afirmaţi dumneavoastră.

Auzindu-l pe tatăl ei bombănind: „Naiba să-l ia pe ăsta!” Dinny îi atinse braţul cu braţul ei.

— Aţi auzit mărturisirea stewardesei? Aceea a fost singura dată când complicele a intrat în salonaşul cabinei dumneavoastră?

— Singura dată când a stat mai mult de un minut.

— Ah! A mai fost şi în alte dăţi?

— O dată sau de două ori ca să-mi restituie sau să-mi împrumute o carte.

— Cu care prilej a venit şi a petrecut - cât anume? - o jumătate de oră acolo...

— Douăzeci de minute, aş spune eu.

— Ce anume aţi făcut douăzeci de minute?

— I-am arătat fotografii.

— O! De ce nu pe punte?

— Nu ştiu.

— Nu vi s-a părut că ar fi o indiscreţie?

— Nici nu m-am gândit. Aveam o sumedenie de fotografii... instantanee şi fotografii de familie.

— Dar nimic ce nu i-aţi fi putut arăta în salon sau pe punte?

— Bănuiesc că nu.

— Bănuiesc că v-aţi închipuit că nu va fi văzut?

— Vă spun că nici nu m-am gândit la acest lucru.

— Cine a propus ca să vină?

— Eu.

— Ştiaţi că vă aflaţi într-o situaţie foarte dubioasă?

— Da, dar ceilalţi nu ştiau.

— Aţi fi putut să-i arătaţi fotografiile în orice alt loc. Privind acum în urmă, nu găsiţi că e ciudat din partea dumneavoastră să-i fi făcut o invitaţie atât de compromiţătoare fără nici un fel de raţiune specială?

— Îmi venea mai uşor să i le arăt în cabină; şi apoi erau fotografii particulare.

— Şi cum, Lady Corven, vreţi să spuneţi că nu s-a petrecut nimic între dumneavoastră doi în cursul celor douăzeci de minute?

— Mi-a sărutat mâna înainte să plece.

— Asta e ceva, dar nu e chiar răspunsul la întrebarea mea.

— Nu s-a întâmplat nimic din ce v-ar putea satisface pe dumneavoastră.

— Cum eraţi îmbrăcată?

— Regret că trebuie să vă informez că eram îmbrăcată din cap până în picioare.

— Înălţimea-voastră, pot cere să fiu cruţat de asemenea sarcasme?

Dinny admiră felul stilat în care judecătorul spuse:

— Vă rog să daţi răspunsuri simple la întrebări.

— Da, înălţimea-voastră.

Clare se mişcase din umbra baldachinului şi stătea cu mâinile încleştate pe balustradă boxei; în obraji îi apăruseră pete purpurii.

— Sugerez că eraţi amanţi înainte de a părăsi vaporul.

— Nu eram şi nu am fost niciodată.

— Când l-aţi revăzut prima dată pe complice după ce l-aţi părăsit pe chei?

— Cred că o săptămână mai târziu.

— Unde?

— Lângă reşedinţa familiei mele, la Condaford.

— Ce făceaţi?

— Eram într-o maşină.

— Singură.

— Da. Fusesem în propagandă electorală şi mă reîntorceam acasă la ceai.

— Şi complicele?

— Şi el era într-o maşină.

— Adică urcase, foarte natural, în maşina dumneavoastră?

— Înălţimea-voastră, cer să fiu cruţată de asemenea sarcasme.

Dinny auzi câteva chicoteli şi apoi vocea judecătorului adresându-se nimănui:

— Ce se cuvine unuia, se cuvine şi celuilalt.

Chicotelile se înteţiră. Dinny nu se putu împiedica să nu furişeze o privire. Faţa frumoasă căpătase culoarea inimitabilă a vinului. Alături de ea, Roger „cel mai tânăr" avea o expresie amuzată, străbătută însă de îngrijorare.

— Ce căuta complicele pe drumul acela, la cincizeci de mile de Londra.

— Venise să mă vadă pe mine.

— Recunoaşteţi aceastǎ?

— Aşa a afirmat dânsul.

— Poate că ne repetaţi exact cuvintele pe care le-a folosit.

— N-aş putea, dar îmi amintesc că m-a întrebat dacă mă poate săruta.

— Şi i-aţi îngăduit?

— Da. I-am întins obrazul, afară din maşină, m-a sărutat, s-a întors la maşina lui şi a plecat.

— Şi totuşi susţineţi că nu v-aţi iubit înainte de a părăsi vaporul?

— Nu în sensul în care înţelegeţi dumneavoastră. N-am afirmat că dânsul nu era

îndrăgostit de mine. Era; cel puţin aşa îmi spunea.

— Vreţi să spuneţi că dumneavoastră nu eraţi îndrăgostită de el?

— Mi-e teamă că nu.

— Dar l-aţi lăsat să vă sărute?

— Mi-era milă de el.

— Socotiţi că e o purtare potrivită pentru o femeie căsătorită?

— Poate că nu. Dar după ce mi-am părăsit soţul nu m-am m-ai considerat o femeie căsătorită.

— Oo!

Dinny avu senzaţia că întreaga sală emisese acea exclamaţie. Mâna lui Roger „cel mai tânăr" se ivi din buzunarul lateral; privi intens la obiectul pe care-l conţinea apoi îl vârî la loc. Pe faţa simpatică a femeii-jurat care semăna cu o menajeră apăruse o încruntare jalnică.

— Şi ce aţi făcut după ce v-a sărutat?

— M-am dus acasă, la ceai.

— Fără să vă simţiţi prost?

— Nu, simţindu-mă mult mai bine.

Din nou se iscară chicoteli. Faţa judecătorului se roti spre boxă.

— Vorbiţi serios?

— Da, înălţimea-voastră. Vreau să fiu absolut sinceră. Chiar când nu sunt îndrăgostite, femeile sunt recunoscătoare pentru dragostea care li se poartă.

Faţa judecătorului se răsuci pe loc, continuând să privească invizibilul, pe deasupra creştetului lui Dinny.

— Continuaţi, domnule Brough.

— Cu ce prilej a avut loc următoarea întâlnire dintre dumneavoastră şi complice?

— În casa mătuşii mele din Londra, unde locuiam.

— Venise să o viziteze pe mătuşa dumneavoastră?

— Nu, pe unchiul meu.

— V-a sărutat şi cu această ocazie?

— Nu. I-am comunicat că dacă vrea să ne mai întâlnim, relaţiile noastre trebuie să fie platonice.

— Un cuvânt foarte convenabil.

— Ce alt cuvânt ar fi trebuit să întrebuinţez?

— Nu dumneavoastră sunteţi cea care pune întrebările, doamnă. Şi ce v-a răspuns la aceasta?

— Că e gata să facă tot ce doresc.

— L-a văzut pe unchiul dumneavoastră?

— Nu.

— Aceasta a fost ziua când soţul dumneavoastră l-a văzut ieşind din casă, după cum ne-a relatat?

— Presupun că da.

— Soţul dumneavoastră a venit imediat după plecarea complicelui.

— Da.

— A avut o întrevedere cu dumneavoastră şi v-a întrebat cine e tânărul?

— Da.

— I-aţi spus?

— Da.

— Mi se pare că dumneavoastră obişnuiaţi să-l numiţi pe complice Tony?

— Da.

Acesta-i numele lui?

— Nu.

— Era numele cu care-l răsfăţaţi dumneavoastră?

— Nicidecum. Toată lumea îi spune astfel.

— Iar el vă spunea Clare, sau iubito, presupun?

— Şi într-un fel şi în celălalt.

Dinny văzu ochii judecătorului înălţaţi către invizibil.

— Domnule Brough, tinerii din ziua de azi îşi spun unul altuia iubitule sau iubito la cel mai mic prilej.

— Ştiu, înălţimea-voastră... Şi dumneavoastră îi spuneaţi lui „iubitule"?

— Se prea poate, dar nu cred.

— Când aţi avut acea întrevedere cu soţul dumneavoastră eraţi singură?

— Da.
— Cum l-aţi primit?
— Cu răceală.
— Fiindcă tocmai vă despărţise-ţi de complice?
— Nu a existat nici o legătură între una şi alta.
— Soţul dumneavoastră v-a cerut să vă înapoiaţi la dânsul?
— Da.
— Şi aţi refuzat?
— Da.
— Şi aceasta n-avea nici o legătură cu complicele?
— Nu.
— Lady Corven, vreţi într-adevăr să convingeţi juriul că relaţiile dumneavoastră cu complicele său, dacă vreţi, sentimentele ce le nutreaţi complicelui nu au jucat nici un rol în refuzul dumneavoastră de a vă înapoia la soţ?
— Nici unul.
— Vă poftesc să apreciaţi singură. Aţi petrecut trei săptămâni în imediata apropiere a acestui tânăr. L-aţi lăsat să vă sărute, ceea ce v-a făcut să vă simţiţi mai bine. V-aţi despărţit cu un minut mai înainte de el. Îi cunoşteaţi sentimentele ce vi le purta. Şi vreţi să convingeţi juriul că el nu juca nici un rol în această ecuaţie?
Clare înclină capul.
— Răspundeţi, vă rog.
— Nu cred că juca vreun rol.
— Nu-i prea uman, nu-i aşa?
— Nu ştiu ce înţelegeţi prin acest cuvânt.
— Înţeleg, Lady Corven, că juriului îi va veni cam greu să vă creadă.
— N-am ce face. Nu pot să spun decât adevărul.
— Foarte bine. Care a fost următorul prilej când l-aţi văzut pe complice?
— A doua seară, şi apoi într-a treia, când a venit la apartamentul nemobilat în care urma să mă mut şi m-a ajutat să zugrăvesc pereţii.

— O! Puţin cam neobişnuit, nu-i aşa?

— Poate. Nu aveam bani de prisos, şi el îşi zugrăvise singur bungalowul din Ceylon.

— Înţeleg. Deci un serviciu prietenesc. Şi în timpul orelor pe care le-aţi petrecut împreună acolo, n-au avut loc scene de dragoste?

— Nici o scenă de dragoste nu a avut loc între noi.

— La ce oră a plecat?

— Am plecat împreună, în ambele seri, pe la ora nouă şi ne-am dus să mâncăm ceva.

— Şi după aceasta?

— M-am întors la locuinţa mătuşii mele.

— N-aţi fost nicăieri între timp?

— Nicăieri.

— Foarte bine! L-aţi văzut din nou pe soţul dumneavoastră înainte de a fi obligat să se întoarcă în Ceylon?

— Da, de două ori.

— Unde a avut loc prima dintre întrevederi?

— În apartamentul meu. Mă mutasem între timp.

— I-aţi spus că aţi zugrăvit pereţii cu ajutorul complicelui?

— Nu.

— De ce nu?

— De ce să-i fi spus? Nu i-am spus soţului meu nimic decât că nu mă mai întorc la el. Consideram viaţa mea conjugală încheiată.

— Cu acel prilej v-a cerut din nou să reveniţi la dânsul?

— Da.

— Şi l-aţi refuzat?

— Da.

— Cu insolenţă?

— Poftim?

— În mod jignitor?

— Nu. Simplu.

— Soţul dumneavoastră v-a dat vreun motiv să presupuneţi că doreşte să divorţeze?

— Nu. Dar nu ştiu ce era în mintea lui.

— Se pare că nici dumneavoastră nu i-aţi dat prilej să ştie ce-i în mintea dumneavoastră.

— Cât mai puţin cu putinţă.

— A fost o întâlnire furtunoasă?

Dinny îşi ţinu răsuflarea. Roşeaţa se stinsese în obrajii lui Clare; faţa ei arăta palidă şi trasă.

— Nu; o întâlnire tulburată şi nefericită. Eu nu voisem să-l văd.

— L-aţi auzit pe avocatul dumneavoastră pledant afirmând că, din momentul în care l-aţi părăsit în Ceylon, soţul dumneavoastră, din orgoliu rănit, a luat hotărârea de a divorţa îndată ce i s-ar fi oferit prilejul. Aceasta a fost şi impresia dumneavoastră?

— Nu am avut şi nu am nici un fel de impresie. E posibil. Nu pretind că ştiu ce gânduri urzeşte mintea lui.

— Deşi aţi trăit alături de dânsul aproape optsprezece luni?

— Da.

— Dar, în orice caz, aţi refuzat din nou?

— Am spus acest lucru.

— Credeţi că soţul dumneavoastră era sincer când v-a cerut să reveniţi la el?

— Pe moment, da.

— L-aţi mai văzut înainte de plecare?

— Da, pentru un minut sau două, dar nu eram singură.

— Cine era de faţă?

— Tatăl meu.

— Cu acea ocazie v-a cerut din nou să vă întoarceţi la el?

— Da.

— Şi aţi refuzat?

— Da.

— Şi după aceasta aţi primit o comunicare din partea soţului dumneavoastră care, înainte de a părăsi Londra, vă cerea din nou să vă schimbaţi hotărârea şi să-l însoţiţi?

— Da.

— Şi n-aţi făcut-o?

— Nu.

— Acum daţi-mi voie să sar la ziua de...hm... trei ianuarie - Dinny respiră iar - adică la ziua pe care aţi petrecut-o de la cinci după-masă şi până aproape de miezul nopţii în tovărăşia complicelui. Recunoaşteţi acest lucru?

— Da.

— Şi nu s-a petrecut nici o scenă de dragoste între dumneavoastră?

— Una singură. Nu mă văzuse de trei săptămâni şi m-a sărutat pe obraz când a venit la mine să ia ceaiul.

— An! Din nou pe obraz? Numai pe obraz?

— Da. Îmi pare rău.

— Sunt convins că şi lui i-a părut rău.

— Posibil.

— După această despărţire, aţi petrecut mai întâi o jumătate de oră singuri... bând ceaiul?

— Da.

— Apartamentul dumneavoastră, dacă nu mă înşel, se afla într-un fost garaj, o cameră jos, o scară, o cameră sus, unde şi dormiţi?

— Da.

— Şi o sală de baie? în afara ceaiului, bănuiesc că aţi stat şi de vorbă?

— Da.

— Unde?

— În încăperea de la parter.

— Şi apoi aţi plecat împreună, discutând, întâi până în Temple, după aceea v-aţi dus la cinema, apoi la un restaurant unde aţi luat masa de seară şi, bănuiesc, aţi stat de vorbă, după care a luat un taxi până la dumneavoastră acasă, şi pe drum aţi continuat să discutaţi?

— Exact.

— Şi după aceea v-aţi gândit că, după ce aţi fost aproape şase ore împreună cu el, mai aveaţi încă o sumedenie de lucruri să-i spuneţi, aşa încât a fost necesar să-l invitaţi la dumneavoastră, iar el a venit?

— Da

— Era trecut de unsprezece noaptea, cred?

— Abia trecuse de unsprezece.

— Cât timp a rămas la dumneavoastră cu acel prilej?

— Cam o jumătate de oră.

— Nu s-a întâmplat nimic?

— Nimic.

— Doar o băutură şi o ţigară sau două, şi încă o şuetă.

— Exact.

— Despre ce anume puteaţi discuta timp de atâtea ceasuri cu acest tânăr care deţinea privilegiul de a vă săruta pe obraz?

— Despre ce anume poate discuta oricine, oricând?

— Eu v-am pus această întrebare.

— Discutam despre toate şi despre nimic.

— Mai explicit, vă rog.

— Despre cai, filme, familia mea, familia lui, teatre, nu-mi mai amintesc exact.

— Evitând cu grijă, subiectul dragostei?

— Da.

— Şi strict platonic, de la început până la sfârşit?

— Aş spune că da.

— Zău, aşa, Lady Corven, vreţi să ne convingeţi că acest tânăr care, după cum aţi recunoscut singură, era îndrăgostit de dumneavoastră şi care nu vă mai văzuse de aproape trei săptămâni, nu s-a lăsat biruit nici o dată, în toate aceste ore, de sentimentele lui?

— Cred că mi-a declarat o dată sau de două ori că mă iubeşte; dar tot timpul şi-a respectat promisiunea.

— Ce promisiune?

— De a nu face dragoste cu mine. A iubi nu e o crimă, e numai o nefericire.

— Vorbiţi cu convingere... din propria dumneavoastră experienţă?

Clare nu răspunse.

— Şi afirmaţi cu seriozitate că nu aţi fost şi nu sunteţi îndrăgostită de acest tânăr?

— Ţin foarte mult la el, dar nu în sensul atribuit de dumneavoastră.

Dinny se simţi plină de milă pentru tânărul Croom care asculta toate acestea. Obrajii i se aprinseseră şi-şi fixă ochii albaştri pe silueta judecătorului. Acesta tocmai terminase de notat răspunsul lui Clare; şi, deodată, îl văzu căscând. Era un căscat de om bătrân, şi dură atât de mult, încât păru că n-o să mai ia sfârşit. Dinny simţi că i se schimbă dispoziţia şi că o cuprinde un alt soi de milă. Şi el era nevoit să asculte zi de zi aceste interminabile încercări de a-i răni pe oameni, de a-i reduce, prin minimalizare, la ei înşişi.

— Aţi auzit depoziţia agentului de urmărire şi anume că după ce v-aţi întors cu complicele de la restaurant la dumneavoastră acasă, a ars lumina în camera de la etaj. Ce aveţi de spus?

— Că e normal. Am stat în camera de sus.

— De ce acolo, şi nu în cea de la parter?

— Pentru că e mai caldă şi mai confortabilă.

— Acesta e dormitorul dumneavoastră?

— Nu, e o cameră de primire. Nu am un dormitor. Eu dorm pe o canapea.

— Înţeleg. Şi acolo aţi petrecut, împreună cu complicele, intervalul de timp dintre unsprezece şi până aproape de douăsprezece noaptea?

— Da.

— Şi consideraţi că nu a fost nimic rău în aceasta?

— Nimic rău, dar consider că a fost o colosală prostie.

— Vreţi să spuneţi că nu aţi fi procedat astfel dacă aţi fi ştiut că sunteţi urmăriţi?

— Cu siguranţă că n-am fi făcut-o.

— Ce anume v-a determinat să închiriaţi acest anume apartament?

— Ieftinătatea lui.

— Foarte incomod, nu-i aşa, să nu aveţi dormitor, nici un loc pentru o servitoare, şi nici

portar?

— Toate acestea sunt luxuri pentru care trebuie să plăteşti.

— Susţineţi că nu aţi închiriat acest apartament tocmai pentru că nu se găseşte nimeni în vecinătate?

— Susţin. Nu am mai mulţi bani decât îmi trebuie ca să trăiesc.

— Când l-aţi închiriat, nu aţi fost mânată de nici un gând în legătură cu complicele?

— De nici unul.

— Nici măcar de un gând mai îndepărtat?

— Înălţimea-voastră, am răspuns.

— Cred că a răspuns, domnule Brough.

— După aceasta, v-aţi întâlnit în mod constant cu complicele?

— Nu. Doar din când în când. El locuia la ţară.

— Înţeleg. Şi venea la Londra ca să vă vadă?

— Mă vedea ori de câte ori venea la Londra, cam de două ori pe săptămâna.

— Şi când vă întâlneaţi, ce făceaţi?

— Ne duceam la o expoziţie de tablouri sau la un film; o dată ne-am dus la un teatru, cred. Luăm cina împreună.

— Ştiaţi că sunteţi urmăriţi?

— Nu.

— Venea în apartamentul dumneavoastră?

— Nu a mai fost la mine până în ziua de 3 februarie.

— Da, asta-i ziua la care vreau să ajung.

— Mi-am închipuit.

— V-aţi închipuit? Sunt o zi şi o noapte care s-au întipărit şi au rămas de neşters în memoria dumneavoastră?

— Mi le amintesc foarte bine.

— Colegul meu v-a interogat îndelung asupra evenimentelor acelei zile şi, cu excepţia ceasurilor petrecute la Oxford, restul nopţii se pare că a fost în întregime petrecut în maşină. E adevărat?

— Da.

— Înălţimea-voastră, această maşină este un sport cu două locuri şi cu ceea ce se numeşte un

„dicky”[94].

Judecătorul se foi.

— N-am stat niciodată într-un „dicky”, domnule Brough, dar ştiu ce înseamnă.

— E o maşinuţă spaţioasă, confortabilă?

— Destul.

— Închisă, cred?

— Da. Nu-i decapotabilă.

— Domnul Croom conducea şi dumneavoastră eraţi aşezată lângă el?

— Da.

— Aţi afirmat că la întoarcerea din Oxford, în jurul orei zece jumătate, când vă aflaţi la o distanţă de patru mile sau aşa ceva de Henley, în mijlocul unei păduri, farurile vi s-au stins?

— Da.

— A fost un accident?

— Bineînţeles.

— Aţi examinat bateria?

— Nu.

— Ştiţi când sau cum a fost încărcată ultimă oară?

— Nu.

— Aţi văzut când a fost reîncărcată?

— Nu.

— Atunci de ce „bineînţeles”?

— Dacă vreţi să insinuaţi că domnul Croom a umblat la baterie...

— Vă rog să răspundeţi la întrebarea mea.

— Asta şi fac. Domnul Croom nu este capabil de o asemenea murdărie.

— Era o noapte întunecoasă?

— Foarte.

— Şi o pădure întinsă?

— Da.

— Exact locul pe care l-ar alege cineva pe drumul de întoarcere de la Oxford la Londra?

— Pe care l-ar alege?

— Dacă ar avea intenţia să petreacă noaptea în maşină?

— Da, dar insinuarea e monstruoasă.

— Nu luaţi aminte, Lady Corven. Dumneavoastră aţi considerat-o o pură întâmplare?

— Bineînţeles.

— Relataţi-ne ce a spus domnul Croom când s-au stins farurile.

— Cred că a spus: „Hei! M-au lăsat farurile!” Şi a coborât ca să examineze bateria.

— Avea o lanternă?

— Nu.

— Şi era o beznă de tăiat cu cuţitul. Mă întreb cum de-a putut-o examina. Nu v-aţi întrebat şi dumneavoastră?

— Nu. A aprins un chibrit.

— Şi ce păţise bateria?

— A spus, cred, că s-a deconectat un fir.

— După aceea, ne-aţi declarat că a încercat să conducă şi că în două rânduri a luat-o pe alături de drum. Trebuie să fi fost foarte întuneric.

— Un întuneric cumplit.

— Mi se pare c-aţi afirmat că dumneavoastră aţi sugerat să petreceţi noaptea în maşină?

— Da.

— După ce domnul Croom v-a propus una sau două alternative.

— Da; a propus să mergem pe jos până la Henley, şi el să se întoarcă apoi la maşină cu o lanternă.

— Părea foarte grăbit s-o facă?

— Grăbit? Nu în mod special.

— N-a insistat?

— N-nu.

— Credeţi că a fost sincer?

— Bineînţeles.

— De fapt aveţi o încredere deplină în domnul Croom?

— Deplină

— Aşa! Aţi auzit de expresia „a băga pe gât”?

— Da.

— Ştiţi ce înseamnă?

— Înseamnă să forţezi o persoană să înghită ceea ce vrei tu să înghită.

— Exact.

— Dacă doriţi să sugeraţi că domnul Croom a încercat să forţeze propunerea mea de a petrece noaptea în maşină, sunteţi cu totul greşit; şi e o insinuare josnică.

— Ce v-a făcut să credeţi că doresc să sugerez acest lucru, Lady Corven? Ideea era prezentă în mintea dumneavoastră?

— Nu. Când i-am propus să petrecem noaptea în maşină, domnul Croom a rămas uluit.

— O! Şi cum a arătat acest lucru?

— M-a întrebat dacă am încredere în el. A trebuit să-i spun să nu fie demodat. Bineînţeles că aveam încredere în el.

— Încrederea că va face exact ceea ce doreaţi dumneavoastră?

— Încrederea că nu va face dragoste cu mine. Am avut această încredere de fiecare dată când ne-am întâlnit.

— N-aţi mai petrecut vreo noapte împreună cu el înainte?

— Bineînţeles că nu.

— Folosiţi cu multă libertate expresia „bineînţeles" şi, după părerea mea, cu foarte puţin temei. Aţi avut nenumărate prilejuri, nu-i aşa, de a petrece o noapte cu el, pe vapor, sau în apartamentul dumneavoastră unde eraţi absolut singură?

— Nenumărate prilejuri, dar n-am profitat de ele.

— Aşa afirmaţi dumneavoastră; şi dacă într-adevăr lucrurile stau altfel, nu vi se pare ciudat că de astă dată aţi propus totuşi să petreceţi noaptea împreună?

— Nu. M-am gândit că o să fie nostim.

— Nostim? Şi totuşi ştiaţi că tânărul e îndrăgostit nebuneşte de dumneavoastră?

— După aceea am regretat. N-a fost onest faţă de dânsul.

— Zău aşa, Lady Corven, vreţi să ne faceţi să credem că dumneavoastră, o femeie măritată, cu experienţă, nu v-aţi dat seama de infernul la care-l supuneţi?

— Mi-am dat seama după aceea şi mi-a părut extrem de rău.

— Ah, după aceea! Eu vorbesc de înainte de aceea!

— Mi-e teamă că înainte nu mi-am dat seama.

— Sunteţi sub jurământ. Stăruiţi să juraţi că nu s-a întâmplat nimic între dumneavoastră doi în maşină sau afară din maşină în acea noapte de februarie, în pădurea întunecoasă?

— Jur.

— Aţi auzit depoziţia agentului de urmărire că atunci când s-a furişat până la maşină, la două noaptea, şi a privit înăuntru, a văzut în lumina lanternei că eraţi amândoi adormiţi şi că dumneavoastră dormeaţi cu capul pe umărul complicelui?

— Da, am auzit.

— E adevărat?

— Cum v-aş putea spune din moment ce dormeam, dar socotesc că-i posibil. Îmi rezemasem mai devreme capul de umărul lui.

— Ah! Recunoaşteţi această?

— Desigur. Era mai comod. L-am întrebat dacă n-are nimic împotrivă:

— Şi, bineînţeles, n-a avut nimic împotrivă?

— Credeam că vă displace expresia „bineînţeles”; în orice caz aşa mi-a spus.

— Are o extraordinară stăpânire de sine, nu-i aşa, tânărul acesta îndrăgostit de dumneavoastră?

— Da, la fel am gândit şi eu după aceea.

— Dacă povestea dumneavoastră e adevărată, ştiaţi că aşa e. Dar e adevărată această poveste, Lady Corven? Nu găsiţi că-i absolut fantastică?

Dinny văzu mâinile surorii ei încleştându-se pe balustradă şi un val de roşeaţă inundându-i obrajii şi apoi retrăgându-se, înainte de a răspunde:

— Se poate să fie fantastică, dar e în întregime adevărată. Fiecare cuvânt pe care l-am rostit în această boxă e adevărat.

— Şi dimineaţa v-aţi trezit ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, aţi spus: „Acum putem merge acasă şi lua micul dejun!” Şi v-aţi dus? În apartamentul dumneavoastră?

— Da.

— Cât timp a rămas la dumneavoastră cu acest prilej?

— O jumătate de oră, sau ceva mai mult.

— Şi aceeaşi desăvârşită inocenţă în relaţiile dumneavoastră?

— Aceeaşi.

— Şi o zi mai târziu vi s-a înfăţişat această citaţie?

— Da.

— V-a surprins?

— Da.

— Conştientă de perfectă dumneavoastră nevinovăţie, v-aţi simţit lezată în sentimentele dumneavoastră?

— Nu, când am stat să mă gândesc mai bine.

— Nu, când aţi stat să vă gândiţi mai bine. Ce vreţi să spuneţi?

— Mi-am adus aminte că soţul meu mi-a spus să bag bine de seamă; şi am înţeles ce proastă am fost că n-am observat că suntem urmăriţi.

— Spuneţi-mi, Lady Corven, de ce-aţi recurs la apărare în această acţiune?

— Deoarece am ştiut că, în ciuda aparenţelor care ne stau împotrivă, n-am făcut nimic.

Dinny îl văzu pe judecător privind în direcţia surorii sale, notându-şi răspunsul ei, oprindu-se cu condeiul în aer şi întrebând:

— În acea noapte petrecută în maşină, v-aţi aflat pe o şosea publică. Ce v-a împiedicat să opriţi o altă maşină şi să-i cereţi să vă ducă până la Henley?

— Nu ne-a dat prin cap, înălţimea-voastră; i-am cerut domnului Croom să încerce să urmărească

o maşină, dar aceasta a dispărut imediat.

— În orice caz, ce v-a împiedicat să mergeţi pe jos până la Henley şi să lăsaţi maşina în pădure?

— Cred că nu ne-a împiedicat nimic, decât doar că s-ar fi făcut miezul nopţii până să ajungem la Henley; şi m-am gândit c-ar fi mai neplăcut decât să rămânem pur şi simplu în maşină; şi-apoi, îmi dorisem întotdeauna să dorm într-o maşină.

— Şi mai doriţi?

— Nu, înălţimea-voastră. Supraestimasem plăcerea.

— Domnule Brough, pauza de prânz.

XXXII

Dinny refuză toate invitaţiile la masă şi, luându-o pe sora ei de braţ, porni cu ea prin Carey Street. Înconjurară Lincoln's Inn Fields în tăcere.

— Mai e puţin, draga mea, îi spuse în cele din urmă. Ai fost admirabilă. Nu te-ai lăsat deloc urnită de pe poziţiile tale, şi cred că judecătorul e conştient de acest lucru. Îmi place judecătorul mult mai mult decât juriul.

— Oh, Dinny, sunt atât de sfârşită! Această continuă insinuare că aş minţi îmi irită nervii de-mi vine să ţip.

— Păi de asta o şi face. Nu-i da satisfacţie!

— Şi bietul Tony! Mă simt o bestie faţă de el.

— Ce părere ai de-o ceaşcă de ceai fierbinte? Avem la dispoziţie exact atâta timp cât ne trebuie.

O luară pe Chancery Lane, spre Ştrand.

— Degeaba, dragă. Nu pot mânca nimic.

Amândouă nu putură mânca. Băură un ceai tare şi porniră apoi în tăcere înapoi spre tribunal. Clare, fără să ia în seamă nici măcar privirea îngrijorată a tatălui ei, îşi reluă poziţia pe banca din faţă, cu mâinile în poală şi privirile plecate.

Dinny îl văzu pe Jerry Corven adâncit într-o convorbire cu avocatul consultant şi cu cel pledant. Roger „cel mai tânăr”, trecând spre locul lui, le şopti:

— Au de gând să-l citeze din nou pe Corven.

— De ce?

— Nu ştiu.

Judecătorul intră în sală, păşind ca în somn, se înclină uşor spre public şi se aşeză. „Pe un scaun mai jos ca oricând”, gândi Dinny.

— Înălţimea-voastră, înainte de a relua interogatoriul piritei, aş fi bucuros, cu îngăduinţa dumneavoastră, să-l rechem la bară pe reclamant, în legătură cu acel punct asupra căruia colegul meu a

insistat atât de mult. Cred că înălţimea-voastră îşi aminteşte că pe parcursul interogatoriului la care l-a supus pe reclamant i-a imputat acestuia intenţia de a divorţa, care s-ar fi ivit încă din clipa plecării soţiei sale. Reclamantul deţine nişte dovezi suplimentare în legătură cu acest punct, şi pentru mine ar fi preferabil să-l rechem acum. Voi fi succint, Înălţimea-voastră.

Dinny văzu faţa surorii sale înălţându-se brusc spre judecător şi expresia zugrăvită pe chipul ei făcu să-i bată inima cu repeziciune.

— Foarte bine, domnule Brough.

— Sir Gerald Corven.

Urmărindu-i ţinuta bine strunită, în timp ce păşea din nou în boxă, Dinny o văzu pe Clare urmărindu-l cu intensitate ca şi cum ar fi vrut să-i prindă privirea.

— Sir Gerald, ne-aţi declarat că penultima oară când aţi văzut-o pe soţia dumneavoastră, înainte de a vă reîntoarce în Ceylon, adică pe ziua de 1 noiembrie, întrevederea a avut loc în apartamentul ei din Garajele Melton?

— Da.

Dinny îşi reţinu răsuflarea. Deci faptul va ieşi la iveală!

— Bun, şi cu acel prilej, în afara discuţiilor pe care le-aţi purtat, ce altceva s-a mai întâmplat?

— Am fost soţ şi soţie.

— Vreţi să spuneţi că aţi restabilit legătura maritală dintre dumneavoastră?

— Da, înălţimea-voastră.

— Vă mulţumesc, Sir Gerald; cred că acest lucru elucidează total punctul de vedere al colegului meu; şi este tot ce am avut de întrebat.

Se ridică Instone:

— De ce nu aţi declarat acest fapt la primul interogatoriu?

— Nu mi-am dat seama de importanţa lui până când nu m-aţi interogat dumneavoastră.

— Puteţi jura că nu aţi inventat acest fapt?

— Absolut.

Dinny stătea încă rezemată de speteaza de lemn, cu tot trupul încordat, gândindu-se la tânărul Croom care se afla cu trei rânduri în spatele ei. Cumplit! Dar cine de aici ar fi putut înţelege? Sentimentele cele mai lăuntrice ale oamenilor erau etalate în văzul tuturor, examinate cu sânge rece, aproape cu amuzament, şi apoi vârâte la loc, aşa, sfâşiate.

— Acum, Lady Corven, sunteţi bună să reveniţi în boxă?

Când Dinny redeschise ochii, Clare se afla în picioare, foarte aproape de balustradă, cu capul sus şi privirea fixată asupra examinatorului ei.

— Lady Corven, începu vocea tărăgănată şi răsunătoare, aţi auzit declaraţia făcută?

— Da.

— E adevărată?

— Nu doresc să răspund.

— De ce?

Dinny o văzu pe Clare întorcându-se spre judecător.

— Înălţimea-voastră, când avocatul meu m-a întrebat despre viaţa mea conjugală, am refuzat să dau detalii şi refuz şi acum.

Timp de o clipă, privirile judecătorului se îndreptară spre boxă; apoi se întoarseră, fixându-se din nou asupra invizibilului.

— Această întrebare derivă din mărturia depusă de soţul dumneavoastră în vederea respingerii sugestiei făcute de propriul dumneavoastră avocat.

Nu veni nici un răspuns.

— Domnule Brough, repetaţi întrebarea.

— Este adevărat că, în cadrul întâlnirii la care s-a referit soţul dumneavoastră, relaţiile maritale au fost restabilite între dumneavoastră doi?

— Nu. Nu este adevărat.

Dinny care ştia că e adevărat, ridică privirea. Ochii judecătorului continuau să fixeze un punct deasupra capului ei, dar îl văzu ţuguindu-şi uşor buzele. Nu credea în adevărul răspunsului.

Vocea tărăgănată şi răsunătoare vorbea, şi Dinny sesiză în intonaţie o ciudată notă de triumf.

— Puteţi jura acest lucru?

— Da.

— Deci soţul dumneavoastră, făcând această afirmaţie, a comis un sperjur?

— E vorba de cuvântul lui împotriva cuvântului meu.

— Şi cred că ştiu cărui cuvânt anume i se va acorda crezare. Nu e adevărat că aţi dat acest răspuns numai pentru a cruţa simţămintele complicelui dumneavoastră?

— Nu e adevărat.

— Credeţi că putem acorda mai multă consideraţie tuturor declaraţiilor dumneavoastră, de la început şi până la sfârşit, decât acesteia din urmă?

— Domnule Brough, socotesc că întrebarea nu-şi are rostul. Martora nu poate şti ce importanţă acordăm noi declaraţiilor.

— Foarte bine, înălţimea-voastră. Voi formula întrebarea în alt chip. Lady Corven, pe tot parcursul interogatoriului ne-aţi spus adevărul şi numai adevărul?

— Da.

— Foarte bine. Nu mai am nimic de întrebat.

În timpul celor câteva întrebări care i se mai puseră surorii ei în cadrul unei reexaminări a lui Instone, care evită cu grijă ultimul punct, Dinny nu se putu gândi decât la tânărul Croom. Ştia, în sinea ei, că procesul e pierdut, şi nu dorea decât s-o ia pe Clare şi să se strecoare afară împreună cu ea. Ah, dacă omul ăsta cu nas coroiat, aflat în spatele ei, n-ar fi încercat să-l ponegrească pe Corven şi să dovedească prea multe, această ultimă mină n-ar fi explodat! Şi totuşi, ponegrirea părţii adverse, asta era esenţa întregii proceduri.

Când Clare, palidă şi istovită, se întoarse la locul ei, Dinny îi şopti:

— Vrei să plecăm, draga mea?

Clare scutură din cap.

— James Bernard Croom.

Pentru prima oară de la începutul procesului, Dinny îl putu vedea bine pe Tony şi aproape că nu-l recunoscu. Faţa lui bronzată era arsă şi suptă; arăta excesiv de slab. Ochii cenuşii păreau să se ascundă pe sub sprâncene, iar buzele-i era amare şi strânse. Arăta cu cel puţin cinci ani mai în vârstă, şi Dinny ştiu pe dată că dezminţirea făcută de Clare nu-l amăgise.

— Vă numiţi James Bernard Croom, locuiţi la Bablock Hythe, unde aveţi în sarcină supravegherea unei crescătorii de cai? Aveţi alte venituri particulare?

— De nici un fel.

Nu-l interoga Instone, ci un alt avocat mai tânăr, cu un nas ascuţit, şi care era aşezat chiar în spatele celui dintâi.

— Până în luna septembrie din anul trecut aţi supravegheat o plantaţie de ceai în Ceylon? Aţi întâlnit-o vreodată pe pirita în Ceylon?

— Niciodată.

— N-aţi fost niciodată la ea acasă?

— Nu.

— Aţi auzit de un anumit meci de polo ia care aţi participat şi dumneavoastră şi la sfârşitul căruia Lady Corven i-a invitat acasă pe jucători?

— Da, dar eu nu m-am dus. Trebuia să mă întorc la plantaţie.

— Deci prima dată aţi cunoscut-o pe vapor?

— Da.

— N-aţi făcut o taină din faptul că v-aţi îndrăgostit de ea?

— Nu.

— În ciuda acestui fapt, e adevărată afirmaţia că au existat legături de natură erotică între dumneavoastră doi?

— Absolut falsă.

Şi în timp ce interogatoriul se desfăşura mai departe, ochii lui Dinny nu se desprindeau o clipă de pe faţa lui Tony, fascinaţi parcă de durerea ţinută în frâu, dar amară, pe care o reflectă.

— Domnule Croom, aceasta e ultima mea întrebare: Vă daţi seama că în cazul când acuzaţiile care vi se aduc ar fi adevărate, v-aţi afla în situaţia unui om care a sedus o soţie în absenţa soţului? Ce aveţi de spus la aceasta?

— Am de spus că dacă Lady Corven ar fi simţit pentru mine ceea ce simt eu pentru ea, i-aş fi scris pe dată soţului explicându-i cum stau lucrurile.

— Vreţi să spuneţi că l-aţi fi avertizat înainte de a se fi întâmplat ceva între dumneavoastră doi?

— Nu spun aşa ceva, dar i-aş fi scris cât mai curând posibil.

— Dar Lady Corven nu a simţit pentru dumneavoastră ceea ce simţiţi dumneavoastră pentru dânsa?

— Din păcate, nu.

— Şi deci prilejul de a-i informa soţul nu s-a ivit?

— Nu.

— Vă mulţumesc.

O uşoară încordare a trupului tânărului Croom precedă vocea răsunătoare şi tărăgănată a lui Brough, rostind cu o bizară încetineală:

— Din experienţa dumneavoastră, domnule, simţămintele îndrăgostiţilor sunt întotdeauna reciproce?

— Nu am nici un fel de experienţă.

— Nu aveţi experienţă? Cunoaşteţi proverbul francez conform căruia, în iubire, întotdeauna, unul sărută şi celălalt îşi oferă obrazul?

— L-am auzit.

— Nu-l socotiţi adevărat?

— Tot atât de adevărat cât oricare ale proverb.

— Conform versiunilor pe care le-aţi înfăţişat amândoi, dumneavoastră aţi urmărit, cu insistenţă, o femeie măritată, are nu dorea să fie urmărită? Poziţia dumneavoastră nu poate fi considerată... hm... prea onorabilă, nu-i aşa? Nu-i tocmai ceea ce s-ar numi „joc onest”?

— Presupun că nu.

— Dar eu sugerez, domnule Croom, că poziţia dumneavoastră nu a fost chiar atât de neonorabilă, şi că, în ciuda proverbului francez, doamna dorea s-o urmăriţi?

— Nu dorea.

— Puteţi afirma acest lucru ţinând seama de invitaţia în cabina de pe vapor; ţinând seama de faptul că v-a cerut să-i zugrăviţi pereţii; ţinând seama de invitaţia la ceai şi de cea de a petrece o jumătate de oră împreună, aproape de miezul nopţii, în acel foarte discret apartament al ei; ţinând seama de sugestia de a petrece împreună o noapte în maşină şi de a veni apoi la ea acasă la micul dejun? Nu, zău, domnule Croom, nu înseamnă să împingeţi prea departe cavalerismul? Ştiţi, spusele dumneavoastră trebuie să convingă nişte bărbaţi şi femei de lume.

— Nu pot spune decât atât: dacă sentimentele ei ar fi răspuns sentimentelor mele, am fi plecat imediat împreună. Blamul este în întregime al meu, iar ea m-a tratat cu bunăvoinţă numai din milă.

— Dacă ceea ce afirmaţi amândoi este adevărat, înseamnă că v-a supus la chinurile iadului - vă cer scuze, înălţimea-voastră, zise el către judecător - atunci, în noaptea aceea, în maşină? Asta înseamnă bunăvoinţă?

— Nu cred că o persoană care nu e îndrăgostită îşi poate da seama de ceea ce simte cel care e.

— Sunteţi un om cu sânge rece?

— Nu.

— Dar Lady Corven e?

— Domnule Brough, de unde poate şti martorul acest lucru?

— Înălţimea-voastră, întrebarea trebuie formulată astfel: credeţi că Lady Corven e?

— Nu cred.

— Şi totuşi, vreţi să ne faceţi să credem că a avut bunăvoinţa de a vă lăsa să vă petreceţi noaptea cu capul ei pe umărul dumneavoastră? Mă rog, mă rog! Aţi afirmat că dacă sentimentele ei ar fi răspuns alor dumneavoastră aţi fi plecat imediat împreună.

Pe ce s-ar fi bazat această viaţă împreună? Aveaţi ceva bani?

— Două sute de lire.

— Şi ea?

— Două sute pe an, în afară de salariu.

— Deci aţi fi fugit şi aţi fi trăit din vânt?

— Aş fi găsit o slujbă. .

— Nu cea pe care o aveţi în prezent?

— Probabil că nu.

— Sugerez că amândoi v-aţi gândit că ar fi o nebunie să vă luaţi lumea în cap.

— Eu n-am gândit niciodată acest lucru.

— Ce v-a făcut să cereţi o apărare în acest proces?

— Aş prefera să n-o fi cerut.

— Atunci de ce aţi făcut-o?

— Lady Corven şi familia ei au gândit că, din moment ce suntem nevinovaţi, ar trebui să ne apărăm.

— Dar dumneavoastră n-aţi gândit la fel?

— Eu nu mă aştept să fim crezuţi şi doresc s-o văd pe Lady Corven eliberată.

— Nu v-aţi gândit la onoarea ei?

— Bineînţeles că m-am gândit; dar consider că pentru ea, a rămâne înlănţuită, înseamnă să plătească un preţ prea mare...

— Aţi spus că nu vă aşteptaţi să fiţi crezuţi? Povestea dumneavoastră, în ansamblu, e prea neverosimilă?

— Nu; dar cu cât faci afirmaţii mai adevărate, cu atât mai puţin te aştepţi să fii crezut.

Dinny îl văzu pe judecător întorcându-se şi privindu-l.

— Vorbiţi la modul general?

— Nu, înălţimea-voastră, mă refer la tribunal.

Faţa judecătorului reveni la vechea-i poziţie şi ochii continuară să studieze invizibilul, deasupra creştetului lui Dinny.

— Ştiţi, stau pe gânduri dacă să vă condamn pentru insulte aduse tribunalului.

— Scuzaţi-mă, înălţimea-voastră; voiam să spun că tot ce declari este răstălmăcit împotriva ta.

— Vorbiţi astfel din cauza lipsei de experienţă. Voi trece cu vederea de astă dată, dar nu trebuie să mai repetaţi asemenea lucruri. Continuaţi, domnule Brough.

— Problema despăgubirilor nu v-a influenţat, de bună seamă, în sensul de a vă hotărî să cereţi apărarea în acest proces?

— Nu.

— Aţi afirmat că nu aveţi venituri private. E adevărat?

— Categoric.

— Atunci cum puteţi spune că problema nu v-a afectat?

— Eram atât de preocupat de alte laturi ale chestiunii, încât a fi declarat falit nu mai prezenta importanţă.

— Aţi declarat, pe parcursul interogatoriului, că nu aţi ştiut de existenţa Lady-ei Corven până la acea cursă de pe vapor. Cunoaşteţi în Ceylon un loc care se numeşte Neuralia?

— Nu.

— Cum?

Dinny văzu un zâmbet slab strecurându-se printre şanţurile şi zbârciturile de pe faţa judecătorului.

— Formulaţi altfel întrebarea, domnule Brough; noi numim acel loc Neuralia.

— Cunosc Neuralia, înălţimea-voastră.

— Aţi fost acolo anul trecut în luna iunie?

— Da.

— Se găsea şi Lady Corven acolo?

— Tot ce se poate.

— Nu aţi locuit în acelaşi hotel?

— Nu. Eu n-am locuit la hotel. Am stat la un prieten.

— Şi n-aţi întâlnit-o la golf, sau la tenis, sau la călărie?

— Nu.

— Sau în altă parte?

— Nu.

— Nu e o staţiune prea mare?

— Nu prea.

— Şi Lady Corven e o persoană care se face remarcată, nu?

— Cred că da.

— Şi deci n-aţi întâlnit-o niciodată înainte de călătoria pe vapor?

— Nu.

— Când v-aţi dat seama pentru prima oară că sunteţi îndrăgostit de ea?

— A doua sau a treia zi.

— De fapt, dragoste la prima vedere?

— Da.

— Şi nu v-aţi gândit, dat fiind că e o femeie căsătorită, s-o evitaţi?

— Ştiam că aşa ar trebui să procedez, dar nu puteam.

— Aţi fi putut, dacă ea v-ar fi respins?

— Nu ştiu.

— Dar, de fapt, v-a respins?

— N-nu. O bucată de timp, nu cred că şi-a dat seama de sentimentele mele.

— Femeile sunt foarte agere în asemenea chestiuni, domnule Croom. Sugeraţi cu seriozitate că nu şi-a dat seama?

— Nu ştiu.

— V-aţi dat osteneala să vă ascundeţi sentimentele?

— Doriţi să ştiţi dacă i-am făcut declaraţii de dragoste pe vapor? Nu.

— Când i-aţi făcut prima declaraţie?

— I-am vorbit despre sentimentele mele înainte de a părăsi vasul.

— A existat vreun motiv serios ca să vă duceţi în cabina ei să vedeţi acele fotografii?

— Presupun că nu.

— Dar măcar v-aţi uitat la fotografii?

— Desigur.

— Şi ce altceva aţi mai făcut?

— Cred că am stat de vorbă.

— Nu ştiţi sigur? A fost un prilej unic pentru dumneavoastră, nu-i aşa? Sau a fost unul dintre numeroasele prilejuri despre care nu ne-aţi vorbit?

— A fost singura dată când am intrat în cabina ei.

— În acest caz, de bună seamă că vă amintiţi perfect?

— Pur şi simplu am stat de vorbă.

— Începeţi să vă reamintiţi, da? Unde şedeaţi dumneavoastră?

— Pe scaun.

— Unde şedea ea?

— Pe pat. Era o cabină mică, nu mai există alt scaun.

— O cabină ce dă pe punte?

— Da.

— Nici un pericol să fiţi surprinşi?

— Nu, nu era nimic de surprins.

— Aşa afirmaţi amândoi. Bănuiesc că pentru dumneavoastră a însemnat o senzaţie specială, nu-i aşa?

— Domnule Brough, nu doresc să vă întrerup, dar martorul nu a făcut un secret din sentimentele sale.

— Foarte bine, înălţimea-voastră. O să-i pun întrebarea direct. Sugerez, domnule, că au avut loc relaţii amoroase, între dumneavoastră doi, cu acel prilej.

— Nu a avut loc nimic.

— Hm! Comunicaţi juriului pentru ce, când Sir Gerald Corven a venit la Londra, nu v-aţi dus la dânsul să-i mărturisiţi deschis relaţiile dintre dumneavoastră şi soţia sa?

— Care relaţii?

— Zău aşa, domnule! Faptul că, după cum aţi declarat singur, vă vedeaţi tot timpul cu soţia sa; faptul că eraţi îndrăgostit de ea, că aţi fi vrut să plece cu dumneavoastră.

— Ea nu dorea să plece cu mine. M-aş fi dus cu mare plăcere să discut cu soţul ei, dar n-aveam dreptul s-o fac fără a-i cere permisiunea.

— Şi i-aţi cerut permisiunea?

— Nu.

— De ce?

— Pentru că îmi ceruse să ne întâlnim doar ca prieteni.

— Sugerez că nu v-a cerut asemenea lucru.

— Înălţimea-voastră, înseamnă că-s întrebat dacă sunt un mincinos.

— Răspundeţi la întrebare.

— Nu sunt un mincinos.

— Domnule Brough, cred că acesta e răspunsul.

— Spuneţi-mi, domnule; aţi ascultat depoziţia piritei; vi se pare în întregime adevărată?

Dinny văzu, şi speră în acelaşi timp că nimeni nu mai observase, zvâcnirea feţei lui Tony.

— Da, din câte îmi pot da eu seama.

— Poate că întrebarea nu a fost formulată cum se cuvine. Dar aş putea s-o pun astfel: dacă pirita ar fi mărturisit că a făcut sau că nu a făcut cutare şi cutare lucru, v-aţi fi simţit obligat, dintr-un simţ al onoarei, să confirmaţi toate spusele ei, acolo unde vă stătea în putinţă, şi să le credeţi chiar dacă nu vă stătea în putinţă?

— Domnule Brough, nu cred că e o întrebare onestă.

— Înălţimea-voastră, vă supun faptul că e de importanţă vitală pentru cazul meu să stabilesc în faţa juriului care a fost starea de spirit a complicelui în toată această chestiune.

— Mă rog, nu opresc întrebarea, dar, ştiţi, există o limită a acestor generalităţi.

Dinny văzu prima licărire de zâmbet pe faţa tânărului Croom.

— Înălţimea-voastră, nu am nimic împotrivă să răspund la întrebare. În general, nu ştiu ce anume m-aş simţi obligat să fac sau nu dintr-un simţ al onoarei.

— Mă rog, atunci să trecem la cazul în speţă. Lady Corven a afirmat că avea deplină încredere în

dumneavoastră că nu veţi trece la gesturi amoroase. Susţineţi că această încredere era justificată?

— Nu în întregime. Dar ştia că fac tot ce pot ca să mă reţin.

— Dar din când în când nu izbuteaţi să vă reţineţi?

— Nu ştiu ce înţelegeţi prin expresia „gesturi amoroase”; ştiu că din când în când îi mărturiseam sentimentele ce-i port.

— Din când în când? Domnule Croom, nu i-aţi arătat întruna sentimentele dumneavoastră?

— Vreţi să întrebaţi dacă-i arătam că sunt îndrăgostit de ea, fireşte, un lucru ca ăsta nu poate fi ascuns.

— O afirmaţie onestă. Nu vreau să vă întind o cursă. Vreau să ştiu dacă-i arătaţi doar prin faţa şi prin ochii dumneavoastră că sunteţi îndrăgostit. Vreau să ştiu dacă nu şi prin alte gesturi fizice.

— Asta nu, cu excepţia...

— Da?

— Faptului că am sărutat-o pe obraz, în total de trei ori, şi că uneori îi ţineam mina.

— Atât a recunoscut şi Lady Corven, sunteţi gata să juraţi că numai atât?

— Jur că nu a fost nimic mai mult.

— Spuneţi-mi, în cursul acelei nopţi petrecute în maşină, când şi-a rezemat capul de umărul dumneavoastră, aţi reuşit să dormiţi?

— Da.

— Nu-i ciudat, ţinând seama de starea dumneavoastră de spirit?

— Ba da. Dar eram treaz de la cinci dimineaţa şi condusesem maşina o sută cincizeci de mile.

— Vă aşteptaţi într-adevăr să vă credem că după aproape cinci luni de iubire neîmplinită nu aţi profitat de acel minunat prilej care vi se oferea şi că, pur şi simplu, aţi adormit?

— Nu am profitat de nimic. Dar v-am mai spus că nu mă aştept să fiu crezut.

— Nici nu mă mir.

Un răstimp îndelungat, vocea tărăgănată şi răsunătoare continua să pună întrebări, şi un răstimp la fel de îndelungat ochii lui Dinny rămaseră pironiţi pe faţa aceea amară şi chinuită, până când un soi de amorţeală puse stăpânire pe ea. Fu trezită cu cuvintele:

— Sugerez, domnule, că de la începutul până la sfârşitul depoziţiei dumneavoastră aţi acţionat sub impulsul sentimentului că trebuie să faceţi pentru această doamnă tot ce vă stă în putinţă, fără să ţineţi seama de conştiinţa dumneavoastră cu privire la ceea ce e şi ceea ce nu e adevărat. Sugerez că atitudinea dumneavoastră a fost dictată de un cavalerism rău înţeles.

— Nu.

— Foarte bine. Asta-i tot.

Urmă apoi reexaminarea şi indicaţia judecătorului de a întrerupe şedinţa.

Dinny şi Clare se ridicară şi, urmate de tatăl lor, se îndreptară spre sala de ieşire şi de acolo, cât mai repede, la aer curat.

Generalul observă:

— Instone a stricat totul cu punctul ăla al lui de vedere absolut inutil.

Clare nu răspunse.

— Mă bucur, interveni Dinny. Ai să-ţi obţii divorţul.

XXXIII

Pledoariile se terminaseră şi judecătorul recapitulă concluziile. Aşezată acum pe una dintre băncile din fundul sălii, alături de tatăl ei, Dinny îl vedea pe Jerry Corven, aflat încă în primul rând, lingă avocaţii săi, şi pe Roger „cel mai tânăr", şezând singur. Clare nu venise la tribunal. Nici Tony Croom.

Glasul judecătorului se rostogolea domol, de parcă se lupta să treacă peste bariera dinţilor. Lui Dinny i se păru minunat felul cum îşi amintea de fiecare amănunt, pentru că îşi consultă foarte puţin notele; de asemenea, nu putu găsi nimic incorect în modul de a trece în revistă probele. Din când în când, ochii îndreptaţi spre juriu păreau să se închidă, dar glasul nu se opri nici un moment. Din când în când, îşi împingea gâtul înainte, cu un gest în care fuzionau pentru o clipă preotul cu broasca ţestoasă; apoi şi-l retrăgea şi continua să vorbească încet, ca pentru sine însuşi.

— Dovezile nefiind concludente în măsura în care trebuie să fie nişte dovezi la acest tribunal („Nu se lasă dus cu una cu două" gândi Dinny), avocatul reclamantului, în abila sa pledoarie, a pus accentul, cu bună dreptate, pe verosimilitate. V-a atras în mod special atenţia asupra dezminţirii făcute de pirita asupra faptului că ar fi existat o reluare a relaţiilor conjugale cu prilejul vizitei pe care i-a făcut-o soţul în apartamentul său. V-a sugerat că raţiunea acestei dezminţiri ar consta în dorinţa ei de a cruţa sentimentele complicelui. E necesar să chibzuiţi dacă o femeie care, după cum a afirmat singură, nu e îndrăgostită de complice, nu l-a încurajat şi nu a avut nici un fel de intimitate cu acesta, ar merge până acolo încât să jure fals pentru a-i cruţa sentimentele. După spusele ei, de la începutul cunoştinţei lor nu a văzut în complice decât un

prieten şi nimic mai mult. Pe de altă parte, dacă daţi crezare declaraţiilor reclamantului, şi nu există motive pentru care acesta să fi comis de bună voie un sperjur, înseamnă că implicit respingeţi afirmaţia piritei, care a dezminţit, în mod deliberat, o dovadă ce i-ar fi fost favorabilă, în nici un caz împotriva ei. Pare greu de crezut că ar fi făcut aşa ceva dacă nu ar fi nutrit pentru complice sentimente mult mai calde decât o simplă prietenie. Acesta este un punct crucial, şi hotărârea la care veţi ajunge, anume care din două este adevărată: declaraţia soţului său dezminţirea soţiei, mi se pare a fi un factor fundamental în consideraţiile dumneavoastră dacă trebuie sau nu acceptat restul declaraţiilor piritei cu privire la acest caz. Nu aveţi la dispoziţie decât ceea ce numim „dovezi circumstanţiale"; şi, în asemenea împrejurări, încrederea care poate fi acordată părţilor este de maximă importanţă. Dacă ajungeţi la concluzia că una dintre părţi a minţit cu privire la un singur punct, atunci toate celelalte afirmaţii făcute de acesta sau de aceasta trebuie puse sub semnul îndoielii. În ceea ce-l priveşte pe complice, deşi a făcut impresia că ar fi sincer, trebuie să vă aduceţi aminte că în această ţară există un crez tradiţional, regretabil sau nu, că bărbatul care prin stăruinţele sale a împins o femeie căsătorită într-o situaţie ca aceasta de faţă, nu trebuie, ca să ne exprimăm mai popular, „s-o dea de gol". Trebuie să vă puneţi întrebarea în ce măsură îl puteţi considera pe acest tânăr care - absolut evident, şi aşa cum dealtfel a recunoscut şi singur - e profund îndrăgostit, drept un martor liber, independent şi demn de încredere.

Pe de altă parte, însă, abstracţie făcând de această chestiune a credibilităţii, nu trebuie să vă lăsaţi influenţaţi de aparenţe. În zilele noastre, tinerii se asociază uşor şi cu multă libertate. Ceea ce în tinereţea mea ar fi însemnat o indicaţie concludentă, azi nu mai înseamnă nimic. Cu privire la noaptea care, oricum, a fost petrecută într-o maşină, vă rog să acordaţi atenţie răspunsului pe care pirita l-a dat întrebării mele: „De ce, când li s-

au defectat farurile, n-au oprit pur şi simplu o altă maşină, povestind celor dinăuntru ce li s-a întâmplat şi cerând să-i ducă până la Henley?” Răspunsul ei a fost: „Nu ne-a dat prin cap, înălţimea-voastră; i-am cerut domnule Croom să încerce să urmărească o maşină, dar aceasta a dispărut imediat.” Rămâne ca dumneavoastră să chibzuiţi, în lumina acestui răspuns, dacă pirita dorea sau nu să soluţioneze în acest chip simplu dificultatea în care se aflau, şi anume să ajungă cu altă maşină până la Henley, unde, fără îndoială, defecţiunea putea fi reparată; sau de unde, în cel mai rău caz, se putea întoarce la Londra cu trenul. S-a afirmat aici, de către avocatul ei, că să fi sosit la acea oră din noapte la Henley, cu o maşină stricată, ar fi bătut prea tare la ochi. Dar vă rog să vă aduceţi aminte de declaraţia piritei că nu ştia că-i urmărită. Dacă aşa stăteau lucrurile, chibzuiţi, vă rog, dacă problema discreţiei putea fi prezentă în mintea ei.

Privirea lui Dinny îl părăsise pe judecător şi se fixase asupra juriului. Şi, în timp ce scruta lipsa de expresie a celor douăsprezece feţe, un „factor fundamental” precumpănea în mintea ei; e mai uşor să nu crezi decât să crezi. Dacă îndepărtezi efectul de moderare pe care-l poate avea glasul său faţa unui martor, nu va triumfa oare versiunea cea mai picantă a faptelor? Cuvântul „despăgubiri” o făcu să-şi mute din nou ochii la faţa judecătorului.

— ...deoarece, spunea acesta, dacă veţi ajunge la o hotărâre în favoarea reclamantului, se va ridica problema despăgubirilor pe care le pretinde. Şi în legătură cu aceasta trebuie să vă atrag atenţia asupra câtorva lucruri importante. Nu s-ar putea spune că cererile de despăgubiri în procesele de divorţ sunt foarte obişnuite în zilele noastre, sau că sunt privite favorabil în acest tribunal. Este neplăcut să cântăreşti femeile în termeni financiari. Nu mai departe de acum o sută de ani, era un lucru obişnuit, deşi ilegal chiar şi pe atunci, ca un soţ să-şi scoată soţia la mezat. Asemenea zile - slavă Domnului - au trecut de mult. Deşi în cadrul acestui tribunal pot fi

încă cerute despăgubiri, acestea nu trebuie să aibă ceea ce se numeşte „un caracter vindicativ” şi trebuie să se găsească într-un raport rezonabil cu veniturile complicelui. În cazul de faţă, reclamantul a declarat că dacă i se vor acorda despăgubiri, acestea vor fi depuse pe numele piritei. S-ar putea spune că în vremea noastră acesta-i procedeul uzual, când e vorba de despăgubiri. Dacă va fi necesar să luaţi în considerare problema despăgubirilor, vă amintesc, cu privire la veniturile complicelui, că avocatul său a declarat că nu are nici o sursă de venituri particulare şi s-a oferit să facă dovada acestui fapt. Nu s-a pomenit vreodată că un avocat să facă o declaraţie de acest gen fără să aibă temeiuri sigure şi cred că în această privinţă puteţi lua de bun cuvântul complicelui, şi anume că unică să sursă de existenţă o constituie... hm... slujba; pentru care se pare că primeşte un salariu de peste patru sute de lire pe an. Acestea, deci, trebuie să fie consideraţiile de care urmează să ţineţi seama când veţi hotărî suma la care trebuie să se ridice despăgubirile, în cazul că socotiţi necesar să se plătească despăgubiri. Şi acum, membri ai juriului, luaţi-vă misiunea în primire! Hotărârile voastre sunt de mare importanţă pentru viitorul acestor oameni şi sunt convins că mă pot bizui pe dumneavoastră ca să le acordaţi o maximă atenţie. Dacă doriţi, vă puteţi retrage.

Dinny fu surprinsă de felul cum el însuşi se confundă, aproape în acelaşi moment, în contemplarea unui document pe care-l ridică de pe masă şi-l duse în faţa ochilor.

„E realmente un bătrânel simpatic” gândi Dinny şi ochii i se întoarseră iarăşi spre membrii juriului care-şi părăseau locurile. Acum, când supliciile prin care trecuseră sora ei şi Tony Croom luaseră sfârşit, se simţea prea puţin interesată. Până şi tribunalul era astăzi aproape gol. „Oamenii vin numai când e vorba să se bucure de suferinţele altuia” gândi ea cu amărăciune.

Un glas rosti în spatele ei:

— Dacă vrei s-o vezi pe Clare, e la Tribunalul Suprem Naval. Dornford, în robă şi perucă, se aşezase lângă ea. Cum a fost încheierea judecătorului?

— Foarte corectă.

— Da, este un tip corect.

— Dar cred că avocaţii ar trebui să-şi imprime pe pieptar, cu litere frumoase: „Corectitudinea e o virtute, şi când e ceva mai multă nu vă dăunează”.

— Ar avea acelaşi efect ca şi când ai imprima aceste cuvinte pe zgarda dulăilor de vânătoare. Dar chiar şi în acest tribunal s-au mai remediat lucrurile din punctul ăsta de vedere.

— Mă bucur.

Dornford stătea nemişcat, privind-o. Şi Dinny îşi spunea: „Peruca i se potriveşte cu culoarea feţei”.

Taică-su se aplecă spre ei.

— Dornford, cât timp se acordă pentru plata cheltuielilor de judecată?

— De obicei două săptămâni, dar termenul se mai poate prelungi.

— Concluzia a fost preconcepută, urmă generalul, posomorât. Mă rog, oricum o să scape de el.

— Unde-i Tony Croom? întrebă Dinny.

— L-am văzut când am intrat aici. Lângă fereastra de pe coridor. Ai să-l observi imediat. Vrei să mă duc să-i spun să aştepte?

— Dacă eşti atât de bun...

— Atunci, când se isprăveşte, vreţi să veniţi cu toţii în biroul meu?

După ce primi încuviinţările lor tacite, Dornford plecă şi nu mai reveni.

Dinny şi tatăl ei rămaseră aşezaţi. Un uşier îi aduse judecătorului o comunicare scrisă; judecătorul notă ceva pe ea şi uşierul o duse înapoi juriului. Imediat după aceea, juraţii îşi reluară locurile.

Faţa lată şi simpatică a femeii care semăna cu o menajeră avea o expresie încremenită, de parcă se

trecuse peste voinţa ei; şi Dinny ştiu imediat ce avea să urmeze.

— Membri ai juriului, v-aţi pus de acord asupra verdictului?

— Da.

— O socotiţi pe pirita vinovată de adulter laolaltă cu complicele?

— Da.

— Îl socotiţi pe complice vinovat de adulter laolaltă cu pirita?

„Nu-i acelaşi lucru?” se întrebă Dinny.

— Da.

— Şi la ce despăgubiri socotiţi că trebuie condamnat complicele?

— Socotim că trebuie să plătească cheltuielile de judecată a ambelor părţi.

Prin mintea lui Dinny trecu gândul: „Cu cât iubeşti mai mult cu atât ai mai mult de plătit”. Aproape fără să mai asculte cuvintele judecătorului, îi şopti ceva tatălui ei şi se strecură afară.

Tânărul Croom se rezemă de pervazul de piatră al ferestrei şi Dinny gândi că nu văzuse în viaţa ei o figură mai descurajată.

— Ei, Dinny?

— Pierdut. Fără despăgubiri, doar cheltuielile de judecată. Hai să ieşim, vreau să-ţi vorbesc.

Plecară în tăcere.

— Să mergem să ne aşezăm pe chei.

Tânărul Croom râse:

— Pe chei! Minunat!

Nu mai schimbară nici un cuvânt până când nu se aşezară sub un platan căruia încă nu-i dăduseră frunzele în primăvara aceea friguroasă.

— Porcărie! spuse Dinny.

— Am fost un idiot, tot timpul, şi cu asta basta.

— Ai mâncat ceva în ultimele două zile?

— Cred că da. Oricum, am băut mult.

— Să discut cu Jack Muskham şi să încerc să obţin altă slujbă, undeva în afara Angliei.

Dinny simţi că luase un start greşit. Necunoscând sentimentele surorii sale, nu-i putea fi

de nici un ajutor.

— Ştiu că sfaturile sunt făcute ca să nu fie urmate, dar n-ai putea să aştepţi încă o lună fără să iei nici o hotărâre?

— Nu ştiu, Dinny.

— Iepele acelea au sosit?

— Încă nu.

— Dar, de bună seamă, nu poţi renunţa la o slujbă înainte ca măcar să o fi început?

— Mi se pare că în momentul de faţă nu am decât o singură misiune - să plec într-un fel, oriunde.

— Cât de bine cunosc acest sentiment! Dar nu săvârşi nici un act disperat! Făgăduieşte-mi! La revedere, dragul meu, trebuie să fug înapoi.

Se ridică şi-i strânse mâna cu putere.

Când sosi la biroul lui Dornford, îi găsi acolo pe tatăl ei, pe Clare şi pe Roger „cel mai tânăr".

Clare arăta ca şi cum întreaga poveste i s-ar fi întâmplat altcuiva.

Generalul tocmai întreba:

— La cât se va ridica totalul cheltuielilor, domnule Forsyte?

— Aş spune că nu la mai puţin de o mie.

— O mie de lire, pedeapsă pentru că a spus adevărul! Nu-l putem lăsa pe tânărul Croom să plătească mai mult decât partea lui. N-are o lescaie.

Roger „cel mai tânăr" luă o priză de tabac.

— Ei bine, urmă generalul, trebuie să mă duc să alin calvarul soţiei mele. Ne întoarcem azi după-masă la Condaford. Dinny, vii şi tu?

Dinny aprobă cu o mişcare a capului.

— Bine! Multe mulţumiri, domnule Forsyte. Şi deci, hotărârea, pe la începutul lui noiembrie? La revedere.

După ce plecă tatăl ei, Dinny întrebă cu glas scăzut:

— Acum că a trecut, domnule Forsyte, care-i părerea dumneavoastră sinceră?

— Cea de la început: dacă eraţi dumneavoastră în locul surorii dumneavoastră, am fi câştigat.

— Vreau să ştiu dacă îi credeţi sau nu, replică Dinny cu răceala.

— În linii mari, da.

— Este cu neputinţă pentru un avocat să meargă mai departe de atât?

Roger „cel mai tânăr” zâmbi.

— Nimeni nu rosteşte adevărul fără nici o rezervă mintală de un fel sau altul.

„Asta-i drept” gândi Dinny.

— Putem lua un taxi?

În maşină, Clare îi spuse:

— Fă-mi un serviciu, Dinny. Du-mi lucrurile la mine acasă.

— Desigur.

— Nu mă simt în stare să suport Condafordul. L-ai văzut pe Tony?

— Da.

— Cum e?

— Dărâmat.

— Dărâmat! repetă Clare cu amărăciune. Ce altceva puteam face când m-au încolţit aşa cum au făcut-o? Oricum, am minţit de dragul lui.

Dinny, cu privirile pironite drept înainte, îi ceru:

— Când vei putea, spune-mi exact care sunt sentimentele tale faţă de el.

— Când o să ştiu, o să-ţi spun.

— Ar trebui să mănânci ceva, dragă.

— Da, mi-e foame. O să mă opresc aici, în Oxford Street. Mă schimb când îmi aduci lucrurile. Simt c-aş fi în stare să dorm o zi şi-o noapte şi, probabil, n-am să închid un ochi. Când o să ţi se intenteze proces de divorţ, Dinny, nu cere să te aperi... tot timpul după aceea nu te gândeşti decât la ce răspunsuri mai bune ai fi putut da.

Dinny îi strânse braţul şi-şi continuă drumul cu taxiul până-n South Square.

XXXIV

Atmosfera de după o bătălie este mai ucigătoare chiar decât cea de pe parcursul ei. Te gândeşti întruna la „ce răspunsuri mai bune ai fi putut da” şi simţi că viaţa nu merită să fie trăită. Legea primară a existenţei fiind urmărită până la concluzia ei logică şi - fie c-ai câştigat sau ai pierdut - nesatisfăcătoare, te simţi stors de vlagă, turtit şi fleşcăit. Acestea erau senzaţiile lui Dinny, deşi nu făcuse decât să dubleze un rol. Incapabilă să se simtă de real folos, se reîntoarse la creşterea porcilor şi-şi petrecu mai bine de o săptămână cu această îndeletnicire, când primi o scrisoare cu antetul:

Kingson, Cuthcott & Forsyte
Old Jewry

17 martie 1932

Dragă domnişoară Charwell,

Doresc să vă aduc la cunoştinţă că am izbutit să ajungem la un aranjament datorită căruia cheltuielile de judecată vor fi acoperite fără să se apeleze nici la domnul Croom, nici la sora dumneavoastră. V-aş fi recunoscător dacă aţi găsi prilejul de a potoli îngrijorările celor doi, precum şi pe ale tatălui dumneavoastră.

Rămân, domnişoară Charwell,
al dvs. fidel,
Roger Forsyte

Scrisoarea, sosită într-o dimineaţă însorită, în acompaniamentul maşinii de tuns gazonul şi al parfumului de iarbă cosită, ar fi intrigat-o dacă

Dinny n-ar fi detestat acest cuvânt. Se întoarse de la fereastră, spunând:

— Tăticule, avocaţii ne scriu că nu trebuie să ne mai facem griji cu privire la cheltuielile de judecată; au ajuns la un aranjament.

— Cum aşa?

— Nu spun cum, dar îmi cer să-ţi potolesc îngrijorarea.

— Eu nu-i pot înţelege pe avocaţi, bombăni generalul, dar dacă ei spun că-i în regulă, mă bucur. Eram foarte îngrijorat.

— Da, dragule. Puţină cafea?

Dar Dinny îşi reluă meditaţiile asupra scrisorii enigmatice. Oare vreun amănunt descoperit în comportarea lui Jerry Corven să-l fi obligat pe acesta să fie de acord cu asemenea aranjament? Nu exista oare un personaj numit „Împuternicit regal”, care avea puterea să oprească aplicarea hotărârilor? Sau... ce altceva?

Renunţând la primul impuls de a pleca la Tony Croom, pentru că se temea de întrebările pe care i le-ar fi putut pune, luă hotărârea să le scrie lui şi lui Clare. Totuşi, cu cât cumpănea mai mult asupra formulărilor din scrisoarea avocatului, cu atât i se întărea convingerea că trebuie să-l vadă personal pe Roger „cel mai tânăr”. În subconştientul ei fremăta un gând care refuza să se domolească. Prin urmare, aranjă o întâlnire cu el la o cafenea lingă British Museum, aflată în drumul lui de întoarcere din City, şi Dinny se duse acolo direct de la gară. Localul era un simulacru, menit să reproducă, în măsura în care un edificiu din perioada Regenţei[95] o poate face, o cafenea boemă, pe care ar fi putut-o frecventa scriitorii Boswell şi Johnson. Podeaua nu era aşternută cu nisip, dar arăta ca şi cum ar fi fost. Nu ţi se mai ofereau pipe lungi de lut, dar găseai în schimb ţigarete lungi de carton. Mobilierul de lemn, lumina difuză. Cum nu se descoperiseră stampe ale vremii care să înfăţişeze „personalul”, chelnerii erau îmbrăcaţi în verde marin. Gravuri reprezentând

vechi hanuri de poştă erau atârnate pe pereţi. Câţiva clienţi familiari erau aşezaţi pe la mese, bând ceai şi fumând. Nici unul nu folosea lungile ţigarete de carton. Roger „cel mai tânăr”, şchiopătând uşor, cu aerul lui obişnuit de a nu fi întocmai ceea ce ar fi trebuit să fie, îşi descoperi capul nisipiu şi zâmbi pe deasupra bărbiei.

— Aveţi ceai chinezesc sau indian? întrebă Dinny.

— De care doriţi.

— Atunci, te rog, două cafele cu brioşe.

— Brioşe! Ce ospăţ! Ia uitaţi-vă, domnişoară Cherrell, două vechi încălzitoare pentru pat, din aramă. Mă întreb dacă le-ar vinde.

— Sunteţi colecţionar?

— Adun şi eu câte ceva. N-are rost să ai o casă din secolul al XVIII-lea dacă nu eşti în stare să te ocupi de ea.

— Şi soţia dumneavoastră vă aprobă?

— Nu, ea ţine la modernism, bridge, golf şi alte mondenităţi. Eu unul nu mă pot abţine niciodată când văd argint vechi.

— Eu sunt nevoită să mă abţin, murmură Dinny. Scrisoarea dumneavoastră ne-a adus o foarte plăcută uşurare. Şi într-adevăr nici unul dintre noi nu va trebui să suporte cheltuielile?

— Aşa e.

Dinny cumpăni asupra următoarei întrebări, scrutându-l printre gene. Cu toate înclinaţiile sale de estet, Roger părea extrem de sprinten la minte.

— Şi-acum între noi, domnule Forsyte, cum aţi reuşit să ajungeţi la acest aranjament? E cumva legat de cumnatul meu?

Roger „cel mai tânăr” îşi puse mâna pe inimă.

— Taina unui Forsyte e numai a lui, conform *Marmion*[96]. Dar nu trebuie să vă frământaţi.

— Atâta timp cât nu ştiu acest lucru, trebuie să mă frământ şi mă voi frământa.

— Atunci liniştiţi-vă; Jerry Corven nu are nici un amestec.

Dinny mânca o brioşă, păstrând o tăcere absolută, apoi începu să vorbească despre argintul de epocă. Roger „cel mai tânăr” îi ţinu o dizertaţie erudită, făgăduindu-i că dacă îl va vizita pentru un week-end, o să facă din ea o expertă.

Se despărţiră în termeni cordiali, şi Dinny se duse la unchiul ei Adrian. Acelaşi gând continua să-i roadă subconştientul. În zilele călduroase din ultimul timp, copacii înfrunziseră fermecător; squarul unde locuia Adrian era liniştit şi verde de parcă ar fi fost populat de spirite. Nimeni nu era acasă.

— Dar, adaugă slujnică, domnul Cherrell se întoarce cu siguranţă în jurul orei şase, domnişoară.

Dinny aşteptă în cămăruţa lambrisată, plină de cărţi, de pipe şi de fotografii ale Dianei şi ale celor doi copii Ferse. Îi ţinea companie un bătrân câine „coollie”, iar pe fereastra deschisă se furişau zgomotele străzii londoneze. Tocmai mototolea, în joacă, urechile câinelui, când intră Adrian.

— Deci, Dinny, s-a terminat. Sper că te simţi mai bine.

Dinny îi întinse scrisoarea.

— Ştiu doar atât, că nu are nimic de-a face cu Jerry Corven. Îl cunoşti pe Eustace Dornford, unchiule. Vreau să scoţi, în mod discret, de la dânsul dacă el e cel care achită cheltuielile.

Adrian se trase de bărbuţă.

— Nu prea cred c-o să-mi spună.

— Cineva trebuie să le fi plătit, şi nu mă pot gândi decât la dânsul. Nu vreau să mă duc să-l întreb eu.

Adrian o privi fix. Faţa îi era preocupată şi gânditoare.

— Nu-i uşor, Dinny; dar o să încerc. Şi ce-o să se întâmple cu cei doi?

— Nu ştiu; nici ei nu ştiu; nimeni nu ştie.

— Cum reacţionează părinţii tăi?

— Sunt foarte bucuroşi că totul s-a terminat, şi acum că s-a terminat nu se mai sinchisesc prea mult. Unchiule, o să-mi dai de ştire în curând, nu-i aşa?

— Da, draga mea; dar probabil că o să trag o lovitură în gol.

Dinny se îndreptă apoi spre Garajele Melton şi o întâlni pe soră-sa în prag. Clare avea obrajii aprinşi; întreaga-i înfăţişare şi comportare trădau febrilitate.

— L-am invitat astă seară aici pe Tony Croom, îi spuse lui Dinny înainte ca aceasta să plece la gară. Datoriile trebuie plătite.

— Oh! murmură Dinny, şi pentru nimic în lume n-ar fi putut rosti altceva.

Cuvintele lui Clare o urmăriră în autobuzul care o transportă la gara Paddington, în sala de aşteptare, în timp ce mânca un sandviş, în compartimentul trenului care o ducea acasă. „Datoriile trebuie plătite!” Prima lege a respectului de sine. Şi dacă Dornford a achitat cheltuielile de judecată? Să-i fi fost ea într-adevăr atât de preţioasă? Lui Wilfrid îi dăruise totul, din toată inima, cu toate speranţele, cu toată dorinţa. Dacă Dornford dorea ceea ce mai rămăsese... În fond, de ce nu? Renunţă să se mai gândească la ea însăşi şi-şi îndreptă din nou gândul la Clare. Oare la ora asta era cu datoriile plătite? Cei pe care legea îi decretează contravenienţi... trebuie să contravină! Şi totuşi... În câteva minute puteai compromite atât de mult viitor!

Şedea foarte liniştită. Şi trenul uruia în asfinţitul care se topea în înserare.

XXXV

Tony Croom petrecuse o săptămână de chin în căsuţa lui transformată, din Bablock Hythe. Depoziţia lui Corven, când fusese rechemat la bară, îi sfâşiase inima, iar dezminţirea lui Clare nu-i potolise cu nimic durerea. În acest tânăr exista o demodată capacitate de gelozie. Fireşte, nu era un lucru nou că o soţie să accepte îmbrăţişarea soţului; dar, în acele împrejurări speciale şi în starea lui de spirit, tânărului Croom lucrul i se păruse cu totul lipsit de cuviinţă, dacă nu chiar monstruos, şi faptul că el însuşi trebuise să depună mărturie, după o asemenea lovitură, mortală, nu făcuse decât să-i zgândărească rana. Dorinţele sexuale sunt guvernate de o tristă iraţionalitate, şi conştiinţa că nu avea dreptul să sufere nu-l alina câtuşi de puţin. Şi acum, la o săptămână după proces, când primi invitaţia de la Clare, se simţi îmboldit pe rând de impulsul de a nu răspunde, de a răspunde răstit, de a răspunde „că un gentleman", şi, în tot acest timp, ştia foarte bine că avea să se ducă. Fără vreo hotărâre limpede în minte şi cu rană încă proaspătă în inimă, ajunse la Garaje la un ceas după plecarea lui Dinny. Clare îi deschise şi rămaseră timp de un minut uitându-se unul la celălalt, fără să-şi spună o vorbă. În cele din urmă, ea i se adresă râzând:

— Ei, Tony! Nostimă toată chestia, nu-i aşa?

— De un umor desăvârşit.

— Arăţi rău.

— Arăţi minunat.

Aşa şi arăta, într-o rochie roşie, decoltată la gât şi fără mâneci.

— Regret că nu m-am îmbrăcat în haine de seară, Clare. Nu ştiam că vrei să ieşim.

— Nu vreau. Luăm cina aici. Îţi poţi parca maşina în faţă şi poţi rămâne la mine cât îţi place, şi nimănui n-o să-i mai pese. Nu-i drăguţ?

— Clare!

— Lasă-ţi pălăria şi vino sus. Am pregătit o nouă reţetă de coctail.

— Profit de acest prilej ca să-ţi spun că regret totul, nespus de mult.

— Nu fi idiot, Tony. Clare începuse să urce scăriţa spiralată. Ajunsă sus, se întoarse: Haide, vino!

Lăsându-şi pălăria şi mănuşile, Tony o urmă. Pentru ochii unui om zbuciumat şi înnebunit de durere, odaia de sus avea un aer festiv, ca în aşteptarea unei ceremonii sau, poate a unui sacrificiu? Măsuţa era cochet împodobită cu flori, o sticlă cu gât strâmt, pahare verzi, canapeaua drapată într-o cuvertură verde-jad, cu mormane de perne viu colorate. Ferestrele erau deschise, vremea fiind călduroasă, dar perdelele erau aproape îmbinate şi lumina aprinsă. Tony se duse drept la fereastră, sufocat de tulburarea violentă din inima lui.

— În ciuda binecuvântării pe care ne-a dat-o legea, ar fi mai bine să tragi complet perdelele, spuse Clare. Vrei să te speli?

Tony scutură din cap, îmbină perdelele şi se aşeză pe pervaz. Clare se trântise pe canapea.

— N-am putut suporta să te văd în boxă, Tony. Îţi datorez enorm.

— Îmi datorezi! Tu nu-mi datorezi nimic. Eu sunt cel...

— Nu! Eu sunt datornicul.

Clare, cu braţele înnodate sub ceafă, cu trupu-i graţios şi faţa uşor înălţată, iată tot ce visase de atâta amar de vreme, tânjind în toate aceste luni din urmă! Iat-o, aţâţătoare la culme, părând să spună: „Iată-mă! Ia-mă!” Şi Tony rămase nemişcat privind-o. Clipă după care jinduise, la care râvnise, şi n-o putea trăi!

— De ce stai atât de departe, Tony?

Se ridică în picioare, cu buzele zvâcnind; tremurând din toate mădularele, reuşi să ajungă până la masă şi se prinse cu mâinile de speteaza unui scaun. Ochii lui, pironiţi pe ochii ei,

scormoneau, scormoneau. Ce se ascundea îndărătul acelor ochi negri care-l priveau? Nu iubire! împlinirea unei îndatoriri? Achitarea unei datorii? Tolerarea unui camarad? Invitaţia făcută cuiva cu care vrei să termini ca să scapi cât mai repede? Dar nu iubire, nu iubirea cu dulcea-i lumină. Şi, deodată, îi apăru în faţa ochilor imaginea ei împreună cu Corven - acolo! Îşi acoperi faţa cu braţul, o zbughi pe treptele de metal ale scăriţei răsucite, îşi înhăţă pălăria şi mănuşile şi se năpusti în maşină. Mintea nu-i reintră în funcţiune până când nu se pomeni pe şoseaua Uxbridge şi i se păru de neînţeles cum de reuşise să ajungă până acolo fără să provoace vreun dezastru. Se purtase ca un idiot. Dar se purtase aşa cum trebuise să se poarte. Expresia uimită de pe faţa ei! Să fie însă tratat ca un creditor! Să fie plătit! Şi încă acolo! Pe canapeaua aceea! Nu! începu să conducă din nou cuprins de o furie frenetică, şi fu readus brusc la realitate de un camion care se hurducă în faţa lui. Noaptea de-abia începuse, caldă şi spuzită de stele. Parcă maşina în faţa unei porţi şi coborî. Rezemându-se de gard, îşi umplu pipa şi o aprinse. Încotro să se ducă? Acasă? La ce bun? La ce bun să se ducă oriunde ar fi? Mintea i se limpezi subit. Să se ducă la Jack Muskham, să-şi dea demisia şi... Kenya! Banii pe care-i avea îi ajungeau numai bine. O să se ivească şi acolo vreo slujbă. Dar să rămână aici? Asta nu! Noroc că nu sosiseră iepele acelea! Sări gardul şi se aşeză pe iarbă. Întins pe pajişte, relaxat, privi în sus. Ce puzderie de stele! Cât mai avea, cincizeci de lire, şaizeci, şi nu datora nimănui nimic. Un vapor spre Africa de est, la clasa turist. Orice, oriunde, departe! Pajiştea, lângă el, era presărată cu ochii mari, bovini, ai margaretelor albindu-se din ce în ce sub clarul de lună; aerul era înmiresmat de iarba mustoasă. Dacă în ochii ei ar fi licărit măcar o singură clipă iubirea! Îşi lăsă din nou capul în iarbă. Nu era vina ei dacă nu-l iubea! Nefericirea lui! Acasă - să-şi adune boarfele, să-şi închidă valiză şi apoi direct la Jack Muskham! Asta o să-i ia toată noaptea. Ar trebui să-i vadă şi pe

avocaţii ăia, şi pe Dinny, dac-ar fi posibil. Dar pe Clare? Nu! Pipa i se stinse; luna şi stelele, margaretele cu ochii bovini, parfumul ierbii, umbrele tainice ale serii, atingerea dură a pământului, toate îşi pierduseră puterea de a-l linişti. Să se scoale, să facă ceva, să fie întruna ocupat, până să se vadă din nou pe puntea vaporului, plecat. Se ridică, sări iar gardul şi porni motorul. O ţinu drept înainte, evitând, instinctiv, drumul dintre Maidenhead şi Henley. Trecu prin High Wycombe şi se apropie de Oxford pe la nord. Bătrânul oraş era iluminat şi în straie de seară când îşi făcu Tony intrarea, venind dinspre Headington şi luând-o pe liniştita şosea Cumnor. Se opri pe vechiul şi micul pod de pe Tamisa de sus. Partea aceasta de sus a râului avea ceva deosebit, era atât de liniştită şi de şerpuitoare, ţinându-se deoparte de zarva omenească. Trestiile luceau în clarul de lună, iar sălciile păreau să picure argint în apa de smoală care luneca pe sub crengi. Câteva dintre ferestrele hanului din spate erau luminate, dar nu răzbea nici un sunet de gramofon. Cu luna urcată în cumpăna cerului, stelele păreau nişte împunsături pe firmamentul de culoarea strugurelui; miresmele bancurilor de stuf şi ale ogoarelor de lângă râu, încinse de o săptămână de căldură, îi umpleau nările cu un iz dulceag şi puţin rânced. Brusc se simţi năpădit de un val de dorinţă fizică, atât de des şi atât de îndelung se visase împreună cu Clare, privind ca doi îndrăgostiţi râul şerpuitor, parfumat de aromele câmpului. Cu o smucitură porni din nou maşina, şi o luă pe lângă han, pe şoseaua îngustă. Douăzeci de minute mai târziu se afla în pragul căsuţei lui, privind la odaia scăldată de lună, pe care cu şapte ore în urmă o lăsase scăldată în soare. Trântit pe jos, zăcea romanul pe care încercase să-l citească; resturile prânzului alcătuit din brânză şi fructe nu fuseseră strânse; într-un colţ, o pereche de pantofi maro pe care avusese de gând să-i lustruiască. Bârnele mari, negre, de pe tavanul scund şi din jurul căminului încăpător, bătrânesc, ştirbeau cadrul

victorian, cafeniu lucios, în care altminteri s-ar fi înecat suportul de aramă pentru lemne, farfuriile de cositor, urcioarele şi cănile pe care abia apucase să le adune, în speranţa că aveau să-i placă iubitei lui; toate aceste *res angusta domi*[97] îl întâmpinară cu contururi nedesluşite. Se simţi dintr-o dată istovit, bău o jumătate de pahar de whisky cu apă, mânca vreo doi biscuiţi şi se prăbuşi în fotoliul lung, de răchită. Adormi aproape în aceeaşi clipă şi se deşteptă în zori. Se trezi amintindu-şi că avusese de gând să-şi petreacă întreaga noapte cu diverse treburi. Lumina soarelui bătea pieziş în geam. Bău toată apa din urcior şi se uită la ceas. Orele cinci. Deschise larg uşa. Ceaţa dimineţii scânteia pe câmpie. Ieşi, trecând pe lângă boxele ce-şi aşteptau iepele şi pe lângă păşuni. Un drumeag, care cobora în povârniş până la râu, o tăia peste câmpul de iarbă spart de hârtoape năpădite de tufăriş şi presărat cu moviliţe verzi acoperite de aluni şi anini. Nu căzuse rouă, dar iarba şi tufişurile răspândeau un miros reavăn.

La vreo cincizeci de iarzi depărtare de râu, se trânti pe jos, într-o viroagă. Ierburi, albine, păsări, nimic altceva şi totul atât de viu! Zăcu întins pe spate, privind iarba, şi tufărişul, şi cerul dimineţii, albastru, cu scame de nori lânoşi. Poate din pricină că izbutea să vadă atât de puţin din această văgăună a lui, i se părea că simte întreaga Anglie pulsând alături. Aproape de mâna lui, o albină scotocea într-o floare; plutea o mireasmă vagă, ca de ghirlande de margarete; dar mai presus de toate, calitatea ierbii, frăgezimea pe care o simţea atât de aproape, puritatea verdelui! „Măreţie, demnitate şi pace!” Piesa aceea! Cuvintele îi dădură un şoc. Alţi spectatori au râs. Şi Clare a râs. „Sentimentalule! aşa-i spusese. Nici o ţară n-a avut vreodată şi n-o să aibă „Măreţie, demnitate şi pace”!” Probabil că nu, desigur că nu, o ţară, chiar când e propria ta patrie, e un amestec de frumuseţe şi de urâţenie, o generalizare vagă care-i împinge pe dramaturgi să

se întreacă pe ei înşişi şi pe jurnalişti să trâmbiţeze vorbe goale. Şi totuşi, nicăieri în alt loc din lume nu poţi găsi un colţ ca ăsta, nu poţi simţi şi vedea asemenea iarbă, o mireasmă atât de fină încât e aproape inodoră, un cer atât de mătăsos şi de lânos, flori atât de gingaşe, cântece de păsări, bătrâneţe şi tinereţe laolaltă! Oamenii n-au decât să râdă, tu nu te simţi în stare să părăseşti o iarbă ca asta! îşi aminti de fiorul care-l străbătuse cu şase luni în urmă când revăzuse iarba englezească. Să-şi părăsească slujbă înainte de a o fi început; să i-o zvârle îndărăt lui Muskham care se purtase atât de frumos cu el! Se răsuci cu faţa-n jos şi-şi lipi obrazul de iarbă. Aşa îi simţea mai bine aroma, nici dulce, nici amară, dar proaspătă, intimă, delicioasă, o mireasmă pe care o învăţase din frageda pruncie, mireasma Angliei. De-ar sosi odată iepele alea şi de s-ar pricepe la ele! Se ridică din nou şi rămase în ascultare. Nici un zgomot de tren, sau de maşină, sau de avion, nici un zgomot de prezenţă umană sau de animal; numai cânt de păsări şi acel ceva nedesluşit şi puţin îndepărtat, un acord prelung şi sinuos, în larg, deasupra firelor de iarbă. Ei bine! Ce rost are să faci tămbălău! Dacă nu poţi avea un lucru, nu-l ai şi pace!

XXXVI

În clipa când Dinny plecă de la el, Adrian făcu banala descoperire că făgăduise un lucru pentru care era necesară o întreagă performanţă. Să determini pe un avocat al Colegiului Regal să se dea de gol, şi cum, mă rog? Ca să se ducă la dânsul, prea ar fi fost cusut cu aţă albă. Să-l invite la el, dar nu-i cu putinţă să sondezi un musafir. Dacă i-ar cere lui Em, i-ar invita pe amândoi la cină, mai ales dacă i-ar da a înţelege că-i vorba de Dinny; dar chiar şi aşa...! Aşteptă ca să se consulte cu Diana şi, după masa de seară, se duse în Mount Street. Îşi găsi neamurile jucând pichet.

— Patru rigi, spuse Lady Mont. Atât de demodaţi, Lawrence şi eu şi Mussolini. Adrian, ai venit pentru ceva?

— Fireşte, Em. Vreau să-l inviţi pe Eustace Dornford la o cină, împreună cu mine, ca să-i pot vorbi.

— Asta-i în legătură cu Dinny. Nu pot să-l determin pe Lawrence să fie cavaler. Ori de câte ori am eu patru rigi, are el patru aşi. Când?

— Cu cât mai repede, cu atât mai bine.

— Sună, dragă.

Adrian sună.

— Blore, telefonează-i domnului Dornford şi invită-l la cină. Haine de seară.

— Pe când, my lady?

— În prima seară liberă din agenda mea. Ca la dentist, adăugă ea când Blore se retrase. Povesteşte-mi despre Dinny] N-a mai fost pe la noi de când cu procesul.

— Procesul, repetă Sir Lawrence, s-a desfăşurat în bună măsură aşa cum era de aşteptat, nu găseşti, Adrian? Ceva repercusiuni?

— Cineva a achitat cheltuielile de judecată şi Dinny î| suspectează pe Dornford.

Sir Lawrence lăsă jos cărţile din mină.

— Asta prea miroase a ofertă directă.

— O, el n-o să recunoască în ruptul capului, dar Dinny îmi cere să descopăr adevărul.

— Dacă nu vrea să recunoască, atunci de ce-ar fi făcut-o?

— Cavaleri, murmură Lady Mont, care purtau la sân mănuşa unei femei şi se lăsau omorâţi şi nimeni nu ştia cui aparţinuse mănuşa. Da, Blore?

— Domnul Dornford e bucuros să vină la cină luni seara, my lady.

— Atunci trece-l în agendă. Şi pe domnul Adrian.

— Adrian, să pleci împreună cu el după cină, şi întreabă-l atunci, îl sfătui Sir Lawrence, bate mai puţin la ochi; şi, Em, nici o aluzie, nici măcar un suspin sau un geamăt.

— E o creatură drăguţă, comentă Lady Mont. Atât de palid şi de smead...

În seara de luni, Adrian plecă împreună cu „creatura drăguţă, palidă şi smeadă". Aveau mai mult sau mai puţin aceeaşi direcţie, întrucât Dornford nu se mutase încă în casa nouă. Spre uşurarea lui Adrian, însoţitorul său părea la fel de bucuros de prilej, căci se porni pe dată să vorbească despre Dinny.

— Am dreptate sau nu să cred că s-a întâmplat ceva cu Dinny în ultimul timp, nu mă refer la proces, ci atunci când a fost bolnavă şi aţi plecat împreună în străinătate?

— Da. Omul de care ţi-am povestit că fusese îndrăgostită cu doi ani în urmă s-a înecat în Siam.

— O!

Adrian îl privi pe furiş. Oare ce exprima faţa lui Dornford - preocupare, uşurare, speranţă, compătimire? Dar pe chip nu i se vedea decât o uşoară încruntare.

— Dornford, vreau să te întreb ceva. Cineva a plătit cheltuielile de judecată imputate lui Croom în urma procesului.

Sprâncenele erau acum înălţate, dar faţa nu spunea nimic.

— M-am gândit că s-ar putea ca dumneata să ştii cine a făcut-o. Avocaţii nu vor să spună altceva decât că achitarea nu a venit de la partea adversă.

— N-am idee.

„Va să zică aşa, gândi Adrian. Nu pot obţine mai mult de atât, dar dacă minte, ştie să mintă."

— Îmi place tânărul Croom, adăugă Dornford. S-a purtat cuviincios şi a avut mare ghinion. Lucrul ăsta o să-l salveze de la a fi declarat falit.

— Totuşi e o chestiune cam misterioasă, continuă Adrian.

— Aşa e.

„Până la urmă, îşi spuse Adrian, cred că el a făcut-o. Dar ce faţă de piatră!" Cu voce tare, urmă însă:

— Cum o găseşti pe Clare după proces?

— Ceva mai cinică. Azi-dimineaţă, la călărie, şi-a exprimat, cu oarecare libertate, punctul de vedere asupra profesiunii mele.

— Crezi că o să se mărite cu Croom?

Dornford clătină din cap.

— Mă îndoiesc, mai ales dacă ceea ce-aţi spus despre cheltuielile de judecată e adevărat. Ar fi făcut-o, poate, dintr-un simţ al obligaţiei, dar altfel, cred că procesul i-a redus mult şansele bietului om. Nu-l iubeşte cu adevărat, cel puţin asta-i părerea mea.

— Corven a deziluzionat-o total.

— Rareori am văzut o faţă mai deziluzionată decât a lui, murmură Dornford. Dar ea îmi face impresia că are de gând să-şi creeze o viaţă amuzantă. Are curaj şi, ca toate femeile tinere din ziua de azi, e structural independentă.

— Da. Pe Clare n-aş putea s-o văd într-o viaţă domestică.

Dornford rămase o clipă tăcut. Apoi întrebă brusc:

— Aţi spune acelaşi lucru şi despre Dinny?

— Mă rog, pe Clare n-o pot vedea în chip de mamă. Pe Dinny, da. Pe Dinny n-o pot vedea azi aici, mâine colo şi pretutindeni; pe Clare, da. Totuşi, „domestic” nu-i cuvântul potrivit pentru Dinny.

— Nu! izbucni Dornford cu fervoare. Nu ştiu care-i cuvântul potrivit pentru ea. Credeţi foarte mult în Dinny, nu-i aşa?

Adrian încuviinţă:

— Enorm.

— Pentru mine întâlnirea cu ea a fost teribilă, rosti Domfora cu glas scăzut; dar mi-e teamă că pentru dânsa, până în prezent, întâlnirea cu mine nu a însemnat nimic.

— Trebuie să ţii seama de multe, îl consolă Adrian. Răbdarea e o virtute, sau cel puţin aşa era înainte ca lumea să fi sărit în sus în flacăra iadului din care n-a mai revenit pe pământ[98].

— Dar mă apropii de patruzeci de ani.

— Şi Dinny se apropie de douăzeci şi nouă.

— Cele ce mi-aţi spus adineauri schimbă în vreun fel lucrurile sau... nu?

— Despre Siam? Cred că da... că le schimbă mult.

— Bine, vă mulţumesc.

Se despărţiră cu o puternică strângere de mină şi Adrian o luă în direcţia nord. Mergea agale, gândindu-se la bilanţul care pune faţă-n faţă nelimitatele conturi ale fiecărui îndrăgostit. Nici valuri întregi de capital, şi nici un fel de poliţe de asigurare n-ar putea să reglementeze sau să ofere garanţii pentru stabilizarea acestui bilanţ, atât de labil, al unei vieţi întregi. Prin iubire apare omul pe lume; cu iubirea are de-a face aproape toată viaţa, realizând datorii sau profituri; şi când moare, e îngropat şi dat uitării tot prin intermediul iubirii, dacă nu al preotului. În furnicarul ăsta al Londrei nu există făptură care să nu aibă conturi cu această Forţă capricioasă, inexorabilă, puternică, şi cu care, de fapt, nimeni - bărbat sau femeie - n-ar accepta de bună voie să trateze afaceri. „Partidă bună”,

„căsnicie fericită”, „camaraderie ideală”, „comuniune de-o viaţă” se ciocnesc de: „nu se înţeleg”, „doar un foc de paie”, „situaţie tragică”, ; „nepotrivire”! În orice alte domenii de activitate, omul poate să-şi ia măsuri de asigurare, poate să modifice, să prevadă, să se apere (cu excepţia incomodului domeniu de activitate al morţii); când e vorba însă de iubire, e neputincios. Năvăleşte asupră-i din întunericul nopţii, şi în noapte se întoarce. Dăinuie sau se volatilizează. Înregistrează într-o coloană sau alta a bilanţului o intrare, lăsându-l pe bietul om să facă totalul şi să aştepte o nouă intrare. Îşi bate joc de dictatori, de parlamente, de judecători, de episcopi, de poliţie şi chiar de bunele intenţii, înnebuneşte de fericire sau de suferinţă; se dezlănţuie, procreează, fură şi ucide; e devotată, fidelă, nestatornică. N-are ruşine şi nu cunoaşte stăpân; clădeşte căminuri şi le devastează; trece pe lângă tine sau traversează peste drum; şi, câteodată, face din două inimi una singură până la moarte. Lui Adrian, în drum spre Charing Cross Road, i se părea lesne să se gândească la Londra, la Manchester, la Glasgow, fără iubire; şi totuşi, fără de iubire, nici unul dintre trecătorii ăştia n-ar fi adulmecat mirosul de gaz care plutea în aerul nopţii, nici o cărămidă murdară n-ar fi fost aşezată peste altă cărămidă, nici un autobuz n-ar fi hodorogit pe drum, nici un muzicant ambulant nu s-ar fi tânguit în stradă, nici un felinar n-ar fi iluminat firmamentul. O preocupare primordială. Şi el, a cărui preocupare primordială o constituiau osemintele omului din antichitate, el care, de n-ar fi fost iubirea, n-ar fi avut oseminte de dezgropat, de clasificat şi de conservat sub sticlă, se gândea acum la Dornford şi la Dinny, şi se întreba dacă se vor „conecta”.

Iar Dornford, în drum spre Harcourt Buildings, se gândea şi mai intens la el şi la ea. Se apropia de patruzeci de ani! Şi această dorinţă covârşitoare care-l consuma, trebuia s-o împlinească acum sau niciodată. Dacă nu voia să se împotmolească în

rutină de holtei, trebuia să se căsătorească şi să aibă copii. Viaţa, fără Dinny care să-i dea sens şi savoare, ar fi fost ca o mâncare sleită. Dinny devenise... dar ce nu devenise? Şi trecând pe poarta îngustă din Middle Temple Lane, se adresă unui confrate bine informat care se grăbea la rându-i să se ducă la culcare:

— Cine câştigă Derby-ul, Stubbs?

— Dumnezeu ştie! răspunse confratele bine informat, întrebându-se de ce-o fi pariat pe favorit când a pariat, în loc să fi pariat când n-a pariat.

În Mount Street, Sir Lawrence, intrând în dormitorul soţiei sale ca să-i ureze noapte bună, o găsi cocoţată în pat în capul oaselor, cu boneta de dantelă care o întinerea întotdeauna, aşa încât, îmbrăcat în halatul său de casă din mătase neagră, se aşeză pe marginea patului.

— Spune, Em.

— Dinny o să aibă doi băieţi şi o fată.

— Aiurea! Asta înseamnă să numeri cam de timpuriu bobocii.

— Cineva trebuie s-o facă. Dă-mi un sărut.

Sir Lawrence se înclină şi se execută.

— Când o să se mărite, spuse Lady Mont închizând ochii, multă vreme n-o să participe decât cu jumătate din fiinţa ei.

— Mai bine jumătate la început, decât deloc la sfârşit. Dar ce te face să crezi că o să-l ia?

— Simt eu. Când e la o adică, nu ne place să rămânem la margine de drum, Lawrence.

— Perpetuarea speciei, hm!

— Bine-ar fi dacă el ar da de vreun necaz sau şi-ar rupe un picior.

— Poate c-ar trebui să-i dai a înţelege.

— Are un ficat sănătos.

— Asta cum o mai ştii?

— Albul ochilor bate în albastru. Bruneţii ăştia suferă adeseori de ficat.

Sir Lawrence se ridică.

— Pe mine mă preocupă să o văd din nou pe Dinny suficient de interesată de propria-i persoană,

încât să vrea să se mărite.

— Păturile trebuie comandate la Harridge, murmură Lady Mont.

Sprâncenele lui Sir Lawrence se înălţară. Em era inepuizabilă!

XXXVII

Cea a cărei lipsă de interes faţă de propria-i persoană interesa pe atâţia alţii primi trei scrisori deodată în dimineaţa de miercuri. Prima pe care o deschise îi comunică:

Dinny iubită,

Am încercat să-mi plătesc datoria, dar Tony m-a refuzat şi a zbughit-o ca o rachetă; aşa că sunt din nou o femelă liberă şi independentă. Dacă primeşti vreo veste de la el, comunică-mi şi mie.

Dornford devine tot mai interesant pe zi ce trece. Discutăm numai despre tine şi drept compensaţie îmi urcă salariul la trei sute.

Te sărut pe tine şi pe toţi
Clare

A doua scrisoare pe care o deschise suna astfel:

Draga mea Dinny,

M-am hotărât să rămân la slujba mea. Iepele sosesc luni. Jack Muskham a venit ieri pe aici şi a fost foarte amabil; n-a suflat o vorbă în legătură cu procesul. Aş vrea să te rog să-mi faci un serviciu, află cine a plătit cheltuielile de judecată. Chestiunea îmi stă ca o piatră pe inimă.

Îţi mulţumesc mult pentru că ai fost întotdeauna atât de drăguţă cu mine.

Al tău,
Tony Croom

În sfârşit, ultima scrisoare spunea:

Dinny, draga mea,

N-am reuşit nimic. Ori nu le-a plătit el, ori face pe niznaiul, dar în cazul ăsta simulează foarte bine. Oricum, faţă de el n-aş arăta că ştiu că joacă teatru. Dacă ţii într-adevăr atât de mult să afli, în locul tău i-aş cere să-mi spună lucrurile pe şleau. Nu cred că ţie ţi-ar îndruga o minciună, nici măcar „una mică". După cum ştii, mie tipul îmi place. După părerea mea de unchi, şi-a menţinut încă acoperirea în aur.

Al tău devotat,
Adrian

Va să zică aşa! Dinny se simţi uşor iritată. Şi senzaţia aceasta, care i se păruse a fi o reacţie de moment, reveni. Într-adevăr, ca şi vremea, starea ei de spirit deveni din nou rece şi amorţită. Îi scrise Clarei, relatându-i cele comunicate de Tony, precum şi faptul că nici măcar nu pomenise de ea. Îi scrise lui Tony Croom, fără să pomenească nici de Clare, nici de întrebarea lui cu privire la cheltuielile de judecată; apoi se concentră asupra creşterii păsărilor, acestea îi ofereau siguranţă şi n-o minau în nici o direcţie. Îi scrise lui Adrian:

Ştiu c-ar trebui să mă simt stârnita la acţiune, dar acţionarii nu se vor alege cu nici un dividend. Aici e rece şi posomorât şi unica mea consolare e că „Scrobitu" cel mic a început să se ridice copăcel şi să ia notă de prezenţa mea.

Şi apoi, ca şi cum s-ar fi aranjat cu organizatorul curselor de la Ascot, vremea se schimbă subit şi căldura se instală; şi, pe neaşteptate, Dinny îi scrise lui Dornford. Îi scrise despre porci, despre rasele şi cocinile lor, despre guvern şi despre fermieri. Termină cu următoarele cuvinte:

Suntem cu toţii foarte necăjiţi pentru că nu ştim cine a achitat cheltuielile de judecată în procesul surorii mele. E atât de neplăcut să te simţi

obligat faţă de o persoană anonimă. N-ai putea cumva să descoperi cine e?

Şovăi un timp cum să semneze această primă scrisoare pe care i-o adresă. În cele din urmă scrise:

A dumitale pe veci,
Dinny Charwell.

Răspunsul sosi prompt:

Draga mea Dinny,

Am fost încântat că mi-ai scris. Încep prin a răspunde la ultima ta întrebare. O să fac tot ce-o să-mi stea în putinţă ca să-i trag de limbă pe avocaţi, dar dacă refuză să-ţi spună ţie, nu-mi închipui c-or să-mi spună ceva mie. Totuşi, am să încerc. Deşi cred că dacă sora ta sau tânărul Croom ar stărui, lor ar fi obligaţi să le spună. Acum în legătură cu porcinele..." aici urmau nişte informaţii şi o plângere că agricultura nu era încă folosită cum se cuvine. „Dacă oamenii şi-ar da seama că toată carnea de pasăre, cartofii, aproape toate legumele, o mare parte din fructe şi o cantitate de lactate superioară celei obţinute azi de la fermele de vaci pot fi realmente produse în ţară şi dacă printr-o prohibire treptată a importurilor în aceste ramuri ar încuraja, ba chiar ar forţa pe cultivatorii şi crescătorii noştri să aprovizioneze piaţa internă, în zece ani am avea o agricultură intensă şi profitabilă, cu o ridicare minimă a costului de trai şi o imensă economie a cheltuielilor de import. Vezi bine cât de novice sunt în politică. Cerealele şi carnea constituie false indicii ale drumului pe care merg eu. Cerealele şi carnea din dominioane, iar restul (fructe şi legume de climă caldă) din producţie internă, constituie motto-ul meu. Sper că tatăl tău mă aprobă. Clare începe să fie neliniştită şi mă întreb dacă nu s-ar simţi mai bine într-o slujbă mai activă decât cea de acum. Dacă aflu de vreo slujbă potrivită pentru ea, am s-o

sfătuiesc s-o accepte. Eşti bună s-o întrebi pe mama ta dacă n-aş deranja-o venind să-mi petrec la voi ultimul week-end din această lună? A avut amabilitatea de a-mi cere să-i dau de veste ori de câte ori vin prin district. Aseară am mai fost o dată să văd „Cavalcada”. Continua să fie frumoasă, dar am simţit lipsa ta. Nici nu-ţi pot spune cât de mult ţi-am simţit lipsa.

Al tău devotat
Eustace Dornford

I-a simţit lipsa! După ce-i trecu vaga duioşie trezită de aceste nostalgice cuvinte, începu pe dată să se gândească la Clare. Neliniştită! Dar cine ar fi putut să fie altfel în situaţia ei atât de anormală? De când se încheiase procesul nu mai fusese la Condaford. Şi acest lucru i se părea firesc lui Dinny. Poţi spune mult şi bine că nu-ţi pasă de gura lumii, până la urmă tot îţi pasă, mai ales când e vorba de locul unde ai copilărit şi unde ai de-a face cu mica nobilime din împrejurimi. Şi Dinny gândi cu tristeţe: „Eu nu ştiu ce să doresc pentru ea, şi ăsta-i un noroc, pentru că într-o bună zi o să-şi dea ea singură seama ce anume îşi doreşte.” Ce plăcut e când ţi dai seama ce anume îţi doreşti! Reciti scrisoarea lui Dornford şi, brusc, îşi înfundă, pentru prima oară, propriile-i sentimente. Avea sau nu de gând să se mărite vreodată? Dacă da, atunci putea să se mărite cu Eustace Dornford la fel de bine ca şi cu oricare altul, îi plăcea, îl admira, putea sta de vorbă cu el. Dar... trecutul ei! Ce ciudat sunau aceste cuvinte. „Trecutul ei”, sufocat aproape din faşă şi totuşi lucrul cel mai arzător pe care-l cunoscuse vreodată! „Mai devreme sau mai târziu va trebui să te reîntorci pe câmpul de luptă!” Neplăcut să fii considerat dezertor de propria ta mamă. Dar ea nu se eschivă. Obrajii i se aprinseră. Era ceva ce nimeni nu putea înţelege - oroarea de a-i fi infidelă celui căruia îi aparţinuse cu sufletul dacă nu cu trupul. De a fi infidelă acelei totale dăruiri care, ştia prea bine, nu se va mai repeta niciodată.

„Pe Eustace nu-l iubesc, gândi ea, şi el ştie, ştie că nici măcar nu mă prefac că-l iubesc. Dacă mă vrea în aceste condiţii, ce s-ar cuveni, ce-aş putea să fac?” Ieşi în grădina de trandafiri, împrejmuită de un gard de tisă; se iviseră primii boboci şi Dinny hoinări printre tufe, aplecându-se ici şi colo să le miroasă, urmată cam în silă de prepelicarul Foch, care nu avea pasiunea florilor.

„Orice hotărâre aş lua, trebuie luată acum, îşi spuse ea mai departe. Nu am dreptul să-l ţin pe jăratic.”

Se opri lângă cadranul solar, pe care fâşia de umbră indica o oră mai puţin decât era în realitate, şi privi soarele în ochi, pe deasupra pomilor fructiferi de dincolo de gardul de tisă. Dacă se mărită cu el, vor urma şi copiii, fără ei nu se poate. Îşi dădu seama limpede - sau crezu că-şi dă seama - cum stătea cu el din punctul de vedere al sexualităţii. Ceea ce nu putea să prevadă, însă, era cum se vor desfăşura lucrurile, pentru ea şi pentru el, în ascunzişurile spiritului. Cuprinsă de neastâmpăr, se învârti de la o tufă la alta, strivind câte un păduche de plantă între degetele-i înmănuşate. Şi într-un colţ al grădinii, prepelicarul Foch, neluat în seamă, înghiţea cu un soi de disperare iarba grosolană.

Îi scrise lui Dornford în aceeaşi seară. Maică-sa ar fi încântată dac-ar veni să-şi petreacă week-end-ul la ei. Tatăl ei era perfect de acord cu părerile lui în ce priveşte agricultura, dar nu credea să mai existe şi altcineva care să le împărtăşească punctul de vedere, cu excepţia lui Michael care, după ce-l ascultase cu atenţie într-o seară, la Londra, exclamase: „Da. Dar lucrul de care am avea nevoie e o conducere, şi de unde s-o luăm?” Nădăjduia, urma Dinny, că atunci când o să vină, o s-o poată lămuri în legătură cu cheltuielile acelea de judecată. Trebuie să fi fost emoţionant să revadă „Cavalcada”. Cunoştea el o floare care se numea „meconopsis”, dacă aşa s-o fi scriind, un soi de mac foarte frumos colorat? Se pare că-şi avea originea în

Himalaya, şi s-ar adapta foarte bine la Campden Hill, care, după cât îşi dădea ea seama, avea acelaşi climat. Dacă ar putea-o convinge pe Clare să vină împreună cu el, ar bucura sufletele băştinaşilor. De astă dată semnă „pe veci a dumitale”, marcând o deosebire mult prea subtilă ca să şi-o poată explica măcar ea singură.

Anunţând-o pe maică-sa că urmează să vină Dornford adăugă:

— Am să încerc s-o aduc şi pe Clare, şi nu crezi, mamă, că ar trebui să-i invităm şi pe Michael cu Fleur? Au fost drăguţi şi ne-au găzduit atâta vreme...

Lady Charwell oftă:

— Te deprinzi, la un moment dat, să trăieşti tihnit. Dar invită-i, dragă.

— Or să vorbească tot timpul despre tenis, şi asta o să fie plăcut şi folositor.

Lady Charwell îşi privi fiica; recunoscuse în glasul ei ceva din Dinny de acum doi ani.

Când Dinny ştiu că urmau să vină şi Clare, şi Michael cu Fleur, şovăi dacă să-i comunice sau nu lui Tony Croom. În cele din urmă hotărî să nu-i spună nimic, hotărâre care o întristă, pentru că simţea în legătură cu el solidaritatea celor ce-au avut de îndurat acelaşi supliciu.

O înduioşa felul în care-şi camuflau sentimentele tatăl şi mama ei. „Da, Dornford - desigur, era şi timpul să mai vină prin circumscripţia lui. Păcat că n-avea o reşedinţă în district - nu-i bine să pierzi contactul cu alegătorii. Probabil că va veni cu maşina şi o va aduce şi pe Clare; sau poate c-or s-o ia Michael şi Fleur cu ei.” Prin asemenea remarci îşi ascundeau nervozitatea în privinţa lui Clare şi a ei însăşi.

Tocmai terminase de aranjat ultimele flori în ultima odaie de dormit, când prima maşină trase pe alee; Dinny coborî scările şi-l găsi pe Dornford în hol.

— Casa asta are un suflet, Dinny. Poate că datorită porumbeilor de pe acoperiş, sau poate din

cauză că-i atât de înfundată în verdeaţă, dar îţi dai seamă pe dată de el.

Dinny îşi lăsă mâna în mâna lui mai mult decât ar fi avut de gând.

— Pentru că-i atât de năpădită de plante agăţătoare. Şi-apoi mirosul, fin uscat şi verbină înflorită, poate că şi lemnul măcinat al bârnelor.

— Arăţi bine, Dinny.

— Mă simt bine, mulţumesc. Presupun că n-ai avut timp pentru campionatele de la Wimbledon?

— Nu. Dar Clare a fost, va veni direct de acolo, cu tinerii Mont.

— Ce-ai vrut să spui în scrisoare când ai descris-o că-i neliniştită?

— Mă rog, aşa cum o ştiu eu pe Clare, ea trebuie să fie întotdeauna la înălţimea situaţiei, şi acum nu prea e.

Dinny dădu din cap.

— Ţi-a spus ceva despre Tony Croom?

— Da. A râs şi mi-a spus că s-a lepădat de ea ca de necuratul.

Dinny îi luă pălăria şi i-o atârna pe cuier.

— Şi ce-i cu cheltuielile de judecată? îl întrebă fără să se întoarcă.

— Ei bine, m-am dus special la Forsyte, dar n-am reuşit să scot nimic de la dânsul.

— O! Doreşti să te speli sau preferi să urci direct în camera dumitale? Cina la opt şi un sfert. Acum e şapte şi jumătate.

— Dacă-i posibil, prefer să urc în cameră.

— Ţi-am pregătit o altă cameră. Te conduc.

O luă înainte pe scăriţa care ducea la „odaia preotului”.

— Aici e sala de baie. Acum, pe aici!

— Odaia preotului?

— Da. Dar nu-i bântuită de nici o stafie. Dinny se duse la fereastră. Vezi? Pe aici i se cobora noaptea coşul cu merinde de pe acoperiş. Priveliştea îţi place? Bineînţeles e mai frumoasă primăvara, când sunt pomii în floare.

— Minunat!

Veni lângă ea la fereastră şi Dinny îi văzu mâinile atât de încleştate pe pervazul de piatră, încât încheieturile degetelor i se albiseră. Se simţi răvăşită de un suflu amar. Visase să stea aici, cu Wilfrid alături. Se rezemă de marginea lucarnei şi închise ochii. Când îi redeschise, îl văzu privind-o drept în faţă, cu buzele tremurânde şi cu mâinile la spate. Dinny se îndreptă spre uşă.

— Dau dispoziţii să ţi se aducă valiză şi să ţi se despacheteze lucrurile. Vrei, te rog, să-mi răspunzi la o întrebare: cheltuielile acelea de judecată, dumneata le-ai plătit?

Dornford tresări şi râse uşor, de parcă butonul s-ar fi răsucit brusc de la tragedie la comedie:

— Eu? Nu. Nici prin cap nu mi-a trecut.

— O! făcu din nou Dinny. Ai timp berechet până la cină.

Şi coborî scăriţa.

Îl credea oare? Şi dacă-l credea sau nu, ce importanţă avea? întrebarea trebuia pusă şi răspunsul dat. „Încă un râu, doar un singur râu de trecut!” La zgomotul celei de-a două maşini, coborî grăbită scările.

XXXVIII

În timpul acestui ciudat week-end, în care numai Michael şi Fleur se simţeau la largul lor, Dinny îşi primi lămurirea dorită, în timp ce hoinărea prin grădină.

— Em îmi spune, i se adresă Fleur, că eşti foarte frământată în legătură cu cheltuielile alea de judecată, zice că tu ai impresia că le-ar fi plătit Dornford, ceea ce îţi creează o obligaţie faţă de dânsul.

— Mă rog, e un lucru menit să te frământe, e ca şi cum ai constata brusc că nu mai datorezi nimic la croitor.

— Draga mea, îi zise Fleur, ţi-o declar strict confidenţial, eu le-am plătit. Roger a venit la noi la cină şi a făcut mare tapaj cât îi este de penibil să trimită asemenea notă de plată unor oameni care nu prea au bani de prisos, şi ca urmare am stat de vorbă cu Michael şi i-am expediat lui Roger un cec. Tatăl meu a făcut avere de pe urma legii, aşa încât mi s-a părut un lucru potrivit.

Dinny căscă ochii.

— Uite ce-i, continuă Fleur luând-o de braţ, mulţumită guvernului care a convertit împrumutul, toate acţiunile mele au crescut de zece ori, aşa încât, chiar după ce-am plătit cele nouă sute de lire şi ceva, tot am rămas de vreo cincisprezece ori mai bogată decât am fost, şi acţiunile sunt în continuă creştere. Nu ţi-am spus acest lucru decât ţie, în taină, pentru că m-am temut să nu te influenţeze în hotărârea ta cu privire la Dornford. Spune-mi: te-ar fi influenţat?

— Nu ştiu, răspunse Dinny sec.

Şi chiar nu ştia.

— Michael spune că Dornford e omul cel mai pur pe care l-a cunoscut de multă vreme încoace. Şi Michael e foarte sensibil la oameni puri. Ştii, spuse

Fleur brusc dându-i drumul de braţ, Dinny, tu mă nedumereşti. Oricine îşi poate da seama că eşti făcută să fii soţie şi mamă. Desigur, ştiu prin ce-ai trecut, dar morţii cu morţii şi viii cu viii. Aşa este, şi eu am trecut prin ce-ai trecut tu. Prezentul şi viitorul interesează şi prezentul suntem noi, iar copiii sunt viitorul. Şi tu îndeosebi, tocmai pentru că eşti atât de fixată de tradiţie şi continuitate, ar trebui să duci neamul mai departe. Orice om care lasă ca o amintire să-i ruineze viaţa... iartă-mă, drăguţo, dar în cazul tău e limpede: acum sau niciodată. Şi ca să mă gândesc la tine cu un „niciodată” scris pe frunte, e prea dezolant. Eu am foarte puţin simţ moral, continuă Fleur mirosind un trandafir, dar în schimb am mult simţ practic şi, pur şi simplu, nu suport să văd lucruri irosite.

Dinny, impresionată de privirea acelor ochi cafenii, cu albul atât de limpede, rămase nemişcată şi răspunse calm:

— Dacă aş fi fost şi eu catolică, n-aş mai fi stat nici un moment la îndoială.

— Mănăstirea? replică Fleur răstit. Nu! Mama mea-i catolică, dar... Nu! Oricum, nu eşti catolică. Nu, draga mea, căminul e pentru tine. Cealaltă soluţie e falsă, ştii. Ori una, ori alta.

Dinny zâmbi.

— Îmi pare rău că necăjesc oamenii. Îţi plac rozele asta „Angele Pernet”?

În cursul zilei de sâmbăta nu avu prilejul să discute cu Dorford, acesta fiind ocupat cu munca de lămurire a fermierilor din jur. Dar după cină, când Dinny ţinea scorul celor patru care se aşezaseră la masa de joc, Dornford veni lângă ea.

— Veselie în casă, spuse ea adăugind cele patru puncte ale lui Fleur. Cum i-ai găsit pe fermieri?

— Plini de încredere...

— Plini de...?

— ...că orice s-ar face nu poate decât să înrăutăţească şi mai mult lucrurile.

— O! Ah! Aşa s-au învăţat.

— Şi ce-ai mai făcut tu toată ziua, Dinny?

— Am cules flori, m-am plimbat cu Fleur, m-am jucat cu „Scrobitu” şi m-am amuzat cu porcii. - Cinci puncte pentru tine, Michael, şi şapte puncte pentru partea adversă. Ăsta e un joc foarte creştinesc, te porţi faţă de alţii cum ai dori să se poarte alţii faţă de tine. Apropo, dacă vrei să mergi mâine la slujbă, te poţi duce la Oxford.

— N-ai vrea să vii şi tu cu mine?

— Ba da. Îmi place Oxfordul şi n-am fost la o slujbă catolică decât o singură dată. În trei sferturi de oră putem fi cu maşina acolo.

Privirea pe care i-o aruncă i-o evocă pe cea a prepelicarului Foch, când se reîntorcea la el după o absenţă mai lungă.

— Atunci la nouă şi un sfert, în maşina mea...

A doua zi, pe când erau aşezaţi, unul lângă celălalt, în maşină, Dornford întrebă:

— Vrei s-o decapotăm?

— Te rog.

— Dinny, e ca într-un vis.

— Aş dori ca visele mele să fie atât de line...

— Visezi mult?

— Da.

— Frumos sau,urât?

— Ei, ca toate visele, şi aşa şi aşa.

— Ai vreun vis care se repetă?

— Unul. Un râu peste care nu pot să trec.

— Ah! Ca un examen pe care nu-l poţi lua. Visele sunt necruţător de revelatoare. Şi dacă ai putea trece peste râul acela din vis ai fi mai fericită?

— Nu ştiu.

Urmă o tăcere, pe care o rupse Dornford:

— Maşina asta e de un tip nou. Vitezele se schimbă automat. Dar nu-ţi prea place să conduci, nu-i aşa?

— Conduc prosteşte.

— Vezi, Dinny, tu nu eşti modernă.

— Nu. Sunt mai puţin capabilă decât majoritatea oamenilor.

— În felul tău eşti mai capabilă decât toţi cei pe care-i cunosc.

— Vrei să spui că mă pricep la aranjatul florilor.

— Şi te pricepi să sesizezi o glumă; şi să fii... o comoară.

Dinny gândi că era ultimul lucru care se pricepuse să fie în ultimii doi ani, aşa încât se mulţumi să-l întrebe:

— Ce colegiu ai urmat la Oxford?

— Oriel.

Şi conversaţia scăpătă.

Finul fusese în parte adunat în căpiţe şi în parte zăcea încă împrăştiat, iar aerul miezului de vară era îmbălsămat de aromă.

— Mă tem, spuse Dornford pe neaşteptate, că n-am chef să mă duc la masă. Am atât de puţine prilejuri să fiu singur cu tine, Dinny... Hai s-o luăm spre Clifton şi să ne instalăm într-o barcă.

— Da, e prea frumos afară ca să stăm înăuntru.

Cotiră la stânga şi, trecând prin Dorchester, ajunseră la şerpuirile şi falezele stâncoase ale Tamisei la Clifton. Lăsară maşina, închiriară o barcă lată şi după ce vâsliră puţin, o traseră la mal.

— Iată, observă Dinny, un frumos exemplu de ce se alege din intenţiile generoase. „A face câte un pic din ceva” nu prea seamănă cu ceea ce te aşteptai să faci, nu-i aşa?

— Nu, dar adeseori e preferabil.

— Regret că nu l-am luat pe Foch; îi place orice fel de vehicul în care poate stă pe picioarele lui şi în care se poate simţi rău.

Dar în acel ceas pe care-l petrecură pe apă, abia dacă-şi vorbiră. S-ar fi zis că dânsul înţelegea - ceea ce, de fapt, nu se întâmpla în realitate - că în acea somnolentă linişte de vară, legănată pe apă, jumătate în soare, jumătate în umbră, Dinny se simţea mai aproape de el decât oricând până atunci, într-adevăr i se păreau odihnitoare, pline de tihnă, acele lungi momente lenevoase în care nu era nevoită să vorbească, ci doar să absoarbă soare

prin toţi porii, vara cu miresmele ei, cu zumzetul, cu mişcarea-i domoală, cu duhu-i verde planând indiferent şi netulburat, cu mlădierea uşoară a trestiilor şi clipocitul apei şi cu etern îndepărtata chemare din copaci a porumbeilor de pădure! Descoperea adevărul spuselor lui Clare că unul din meritele lui era acela de „a nu te trage de limbă”.

Când se întoarseră la reşedinţă, Dinny gândi că fusese una dintre cele mai tihnite şi mai plăcute dimineţi din câte cunoscuse vreodată. Dar îşi dădu seama din privirea lui Dornford că între vorbele lui: „Îţi mulţumesc, Dinny, a fost divin” şi între sentimentele lui reale se săpase un gol profund. Felul în care-şi strunea simţirile era de-a dreptul nefiresc. Şi, aşa cum îi stă bine unei femei, compasiunea lui Dinny se prefăcu repede în iritare. Orice era preferabil decât această veşnică înfrânare, acest desăvârşit respect, răbdare şi nesfârşita aşteptare.

Şi, pe cât de mult fuseseră împreună dimineaţa, pe atât de puţin se întâlniră după-masa. Ochii lui, fixaţi asupră-i cu nostalgie şi un soi de reproş, deveniră o nouă sursă de agasare, şi Dinny evită cu grijă să arate că-i observase. „Foorrrte parvarsă” ar fi spus bătrâna ei dădacă scoţiană.

Urându-i „noapte bună” în capul scării, Dinny încercă o plăcere sadică văzând expresia descurajată de pe faţa lui şi, în acelaşi timp, senzaţia ascuţită că se poartă ca o bestie. Se duse la culcare ciudat de răscolită şi înfuriată pe ea, şi pe el, şi pe întreaga omenire.

— Fir-ar să fie! bombăni ea dibuind după întrerupător.

Un hohot de râs o făcu să tresară. Clare, îmbrăcată într-o pijama de-a ei, cocoţată pe pervazul ferestrei, fuma o ţigară.

— Nu aprinde, Dinny; hai, vino să stai aici cu mine, să pufăim împreună.

Trei geamuri larg deschise lăsau să pătrundă noaptea aşternută sub un cer violaceu, tremurând de stele. Dinny, privind afară, spuse:

— Unde-ai fost toată după-masa? Nici măcar n-am ştiut că te-ai întors.

— N-ai o ţigară? S-ar zice că ai nevoie de o consolare.

Dinny pufăi o gură de fum.

— Am nevoie. Mi-e silă de mine însămi.

— Aşa mi-era şi mie, murmură Clare, dar acum mă simt mai bine.

— Dar ce-ai făcut?

Clare râse din nou, şi în sunetul râsului ei era ceva care-o făcu pe Dinny să întrebe:

— L-ai văzut pe Tony Croom?

Clare se lăsă pe spate şi gâtul îi scânteie alb.

— Da, draga mea. Eu şi Fordul am şters-o. Dinny, doar avem acoperirea legii. Şi Tony nu mai arată acum ca un orfan îndoliat.

— O! făcu Dinny. Şi-apoi mai emise un: O!

Vocea surorii ei, caldă, languroasă şi satisfăcută, făcu să i se aprindă obrajii şi să i se taie respiraţia.

— Da, îl prefer ca amant decât ca prieten. Cât de înţeleaptă e legea, ştia ea ce-ar fi trebuit să fim. Şi îmi place căsuţa lui transformată. Numai căminul din camera de sus trebuie să fie inaugurat.

— Aveţi de gând să vă căsătoriţi?

— Draga mea, cum ar fi posibil? Nu, o să trăim în păcat. Mai târziu, o să vedem noi. Cred că perioada asta de „nisi”[99] e foarte instructivă. Tony va veni la mine pe la mijlocul săptămânii, şi eu o să plec la el la sfârşitul săptămânii. Şi totul e atât de legal!

Dinny râse. Clare îşi îndreptă spatele, cuprinzându-şi genunchii cu braţele.

— Sunt fericită cum n-am mai fost de multă vreme încoace. Nu-i plăcut să-i faci pe alţii să sufere. Şi-apoi, femeile trebuie să fie iubite, aşa le stă bine. Şi bărbaţii la fel.

Dinny se aplecă peste fereastră şi noaptea îi răcori obrajii. O noapte frumoasă şi adâncă, cu contururi încremenite, întunecate şi meditative. Prin

tăcerea compactă se auzi un uruit îndepărtat, care crescu devenind zgomotul distinct al unui automobil răzleţ, şi, printre copaci, zări lumina farurilor argintind în treacăt gardul viu, apoi murind dincolo de câmpul vizual. Apoi fâşâitul deveni tot mai stins şi tăcerea se înstăpâni iarăşi. Un fluture de noapte trecu în zbor razant şi o pană albă de porumbel pluti în jos, răsucindu-se în aerul nemişcat. Dinny simţi braţul surorii ei cuprinzându-i mijlocul.

— Noapte bună, scumpo! Hai să ne sărutăm.

Retrăgându-se din noapte, Dinny strânse în braţe trupul zvelt îmbrăcat în pijama. Obrajii li se atinseră şi fiecare dintre ele se simţi mişcată de fierbinţeala feţei celeilalte, Clarei i se păru o binecuvântare, iar lui Dinny un soi de molipsire, ca şi cum ardoarea întârziată a sărutărilor pătrundea în sângele ei.

După ce plecă sora ei, Dinny se învârti în sus şi-n jos, plină de neastâmpăr; prin camera întunecată. „Nu-i plăcut să-i faci pe alţii să sufere!... Femeile trebuie să fie iubite... Şi bărbaţii la fel...” Un mic profet convertit de fulger, că Pavel în drum spre unde o mai fi fost. Se plimbă în sus şi-n jos, în sus şi-n jos, până când, în cele din urmă, istovită, aprinse lumina, se dezbrăcă, se înfăşură într-un capot şi începu să-şi perie părul. În timp ce se peria, îşi privea, fascinată, imaginea reflectată în oglindă, ca şi cum nu se mai văzuse de foarte multă vreme. Ardoarea care o molipsise părea să-i stăruie încă în obraji, în priviri şi în păr, şi îşi apăru în propriii ei ochi nefiresc de vioaie; sau poate că soarele, cât timp se legănase cu Dornford în barcă, îi infuzase acea fierbinţeală în vine? Termină cu periatul, îşi strânse părul la spate şi se vârî în pat. Lăsase geamurile deschise, perdelele netrase; culcată în întunericul cămăruţei ei strâmte, faţă-n faţă cu noaptea înstelată! Ceasornicul din hol bătu slab miezul nopţii, rămăseseră doar trei ceasuri şi ceva până avea să se lumineze de zi! Se gândi la Clare, în camera învecinată, cufundată într-un somn plăcut. Se gândi la Tony Croom, îmbătat de

fericire în căsuţa lui transformată, şi vechiul refren din *Opera cerşetorilor*[100] îi reveni în minte:

Cu dezmierdări şi sărutări
Te topeşte-n plăcere şi în dulci uitări.

Dar ea? Ea nu putea să doarmă. Simţea nevoia, aşa că uneori în copilărie, să colinde, să exploreze misterul miezului de noapte, să se aşeze pe scări, să tragă cu ochiul prin odăi, să se cuibărească într-un fotoliu. Se dădu jos din pat, îşi îmbrăcă halatul şi papucii şi ieşi din cameră. Se aşeză pe treapta de sus a scării, cuprinzându-şi genunchii cu braţele şi ascultând. Nici un zgomot în bătrâna casă cufundată în beznă, doar un râcâit slab, al vreunul şoricel aflat la treabă. Se ridică şi, apucându-se de balustradă, se strecură muţeşte jos. Holul mirosea uşor a mucegai, prea multă mobilă şi lemnărie veche pentru a suporta uşile închise peste noapte. Bâjbâi până la uşa salonului şi o deschise. Aici, florile şi parfumul de „potpourri" de anul trecut şi fumul stătut de ţigară umpleau aerul de un iz greu. Îşi croi drum până la una din uşile de sticlă, dădu draperiile la o parte şi o deschise. Rămase un minut la fereastră, trăgând adânc aer în piept. Cât întuneric, câtă linişte, câtă căldură! în lumina stelelor putea zări doar sclipirea frunzelor de magnolia. Lăsând fereastra deschisă, îşi căută fotoliul favorit şi se cuibări în el, strângându-şi picioarele sub ea.

În ascunzişul fotoliului, cuprinzându-se singură în braţe, încercă să regăsească senzaţia că ar fi fost încă un copil. Aerul nopţii o scălda, ceasul ticăia şi fierbinţeala din vinele ei părea să se răcorească în ritmul tictacului. Închise puternic pleoapele şi se lăsă pătrunsă de o senzaţie de tihnă pe care o încerca întotdeauna în fotoliul acela bătrânesc, o senzaţie că era cuprinsă în braţe şi ocrotită; dar somnul nu se lipi de ea. Pe fereastra din spatele ei, odată cu luna care se înălţa, se furişase o prezenţă, o lumină stranie şi scotocitoare,

care făcea ca fiecare obiect familiar să se decupeze într-o imagine de-o fantomatică asemănare cu sine însuşi. Ca şi cum încăperea s-ar fi trezit la viaţă pentru a-i ţine tovărăşie; şi vechiul simţământ care o invada uneori, şi anume că bătrâna casă avea o viaţă a ei proprie, că simţea, vedea, cunoştea răgazuri de somn şi de trezie, încolţi din nou. Deodată, auzi paşi pe terasă şi se ridică speriată.

Cineva spuse:

— Cine e? E cineva aici?

O siluetă se profilă în uşa de sticlă deschisă; recunoscuse glasul lui Dornford şi răspunse:

— Doar eu...

— Doar tu!

Îl văzu intrând, oprindu-se lângă fotoliu, privind în jos. Purta încă hainele de seară şi, cum stă cu spatele spre lumină, de-abia îi putea desluşi faţa.

— Dinny, s-a întâmplat ceva?

— Pur şi simplu n-am putut să dorm. Şi dumneata?

— Am avut ceva de lucru în bibliotecă. Am ieşit pe terasă ca să respir puţin aer curat şi am văzut uşa deschisă.

— Care dintre noi doi o să rostească acum: „Ce minunat!”? Nici unul dintre ei nu rosti nimic. Dar Dinny se desfăcu din propria-i îmbrăţişare şi-şi lăsă picioarele în jos.

Deodată, Dornford îşi duse mâinile la frunte şi se întoarse cu spatele la ea.

— Iartă-mă că mă port astfel, murmură el. Desigur că nu mă aşteptam...

Se întoarse din nou şi se lăsă în genunchi lângă ea.

— Dinny, pentru mine e sfârşitul lumii, doar dacă... Dinny îşi puse mâinile pe părul lui şi-i răspunse liniştit:

— ...e începutul.

XXXIX

Adrian îi scria soţiei sale:

Condaford, 10 august.

Scumpa mea scumpă,

Ţi-am făgăduit c-o să-ţi fac o descriere exactă şi amănunţită asupra felului cum s-a comportat Dinny. Uită-te la fotografia din „The Lantern” pentru a vedea ideea presei despre: „Mireasa şi mirele ieşind din biserică”. Din fericire, obiectivul acelui aparat indiscret i-a prins exact înainte de a fi făcut vreun pas - deoarece, cu excepţia aparatului de filmat, imaginile astea nu reuşesc niciodată să înregistreze mişcarea, îţi surprind întotdeauna talpa pantofului în ascensiune spre propriu-ţi ochi, îţi moaie şi-ţi pleoştesc genunchiul celuilalt picior şi-ţi şifonează linia pantalonilor. Dornford arăta în formă în stilul său foarte precis; iar Dinny, Dumnezeu s-o binecuvânteze, fără „zâmbetul de mireasă”, ca şi cum ar fi sesizat tot hazul. De când s-au logodit, m-am întrebat tot timpul ce simte ea. Ceea ce-i dăruieşte lui Dornford nu e în nici un caz iubire, dar nu cred să existe vreo repulsie fizică. Ieri, când am întrebat-o: „Din toată inima?” mi-a răspuns: „Oricum, nu cu jumătate de inimă.” Noi amândoi ştim foarte bine în ce măsură se dăruieşte toată atunci când face ceva pentru alţii. De astă dată face ceva pentru ea însăşi. O să meargă înainte, o să aibă copii şi o să-şi facă simţită personalitatea. Lucrurile sunt aşa cum trebuie să fie şi cred că simte şi ea acest lucru. Dacă nu nutreşte pentru Dornford ceea ce tinerii încrezători de azi numesc „o pasiune zdrobitoare”, în orice caz îl admiră şi-l respectă, şi pe bună dreptate. Pe de altă parte, el ştie de la mine, dacă nu şi de la Dinny, cât îi poate dărui dânsa, şi n-o să se aştepte la mai

mult, până n-o să-i vină totul de la sine. Vremea s-a menţinut frumoasă şi biserica - unde, în paranteză fie spus, corespondentul tău a fost botezat - „niciodată n-a arătat mai grozav” cum ar spune Verdant Green[101]*. Enoriaşii aveau o înfăţişare niţel cam medievală, deşi cred că majoritatea feţelor le-ai fi putut vedea la magazinul Woolworth.*

În faţa naosului, în locurile cele mai sfinţite, clanul nostru, nobilimea şi aşa-zisa nobilime. Cu cât mă uitam la nobilime, cu atât mă gândeam ce fericire că starea materială în care i-a plăcut lui Dumnezeu să ne plaseze i-a ferit pe Charrwellii din generaţia noastră să arate a nobilime. Până şi Con şi Liz, care au rămas lipiţi de această reşedinţă, n-au amprenta nobilimii. Dacă stai să te gândeşti, e uluitor că mai dăinuie o instituţie de tipul nobilimii; dar bănuiesc că atâta timp cât vor dăinui vânătoarea şi trasul cu puşca, va dăinui şi nobilimea. Îmi aduc aminte, când eram băiat şi mergeam la vânătoare (când reuşeam să încalec o mârţoagă din grajdurile noastre sau ale altora), obişnuiam să mă răzleţesc de ceilalţi, de teama de a nu fi obligat să stau de vorbă, atât de plicticoase erau discuţiile şi muzica nobilimii. Preferabil să fii uman decât nobil sau aşa-zis nobil. Trebuie să-ţi spun că Clare, după tot spectacolul ei de la tribunal, se comportă uimitor şi, din câte am putut să-mi dau seama, nimeni n-a avut tupeul să manifeste faţă de ea anumite sentimente pe care, de fapt, la această oră, nimeni nu le încearcă. După aceea, cu înfăţişări mai puţin cucernice, a venit tot satul. Dinny e marca lor favorită, a fost o adevărată paradă a celor mai vechi locuitori. Câteva figuri impresionante; un bătrân pe care-l cheamă Downer, într-un fotoliu pe rotile, cu toată faţa numai favoriţi şi barbă şi, ici-colo, nişte viclene spaţii arămii. Îşi amintea perfect de Hilary şi de mine când am căzut dintr-un car cu fân, unde nu prea aveam ce căuta. O bătrână doamnă Tibwhite, o simpatică vrăjitoare, care-mi dădea voie întotdeauna să-i şterpelesc

zmeură. Copiilor de şcoală li s-a dat o zi de vacanţă. Liz mi-a spus că nici măcar unul la douăzeci dintre ei n-au văzut vreodată Londra, sau n-a ajuns la vreo depărtare mai mare de zece mile de sat. Dar cu tinerii feciori şi cu fetele e cu totul altceva. Fetele au picioare foarte frumoase, ciorapi fini şi rochii pline de gust; iar băieţii costume de postav, gulere şi cravate, rezultatul motocicletelor şi al filmelor. Biserică era încărcată de flori, risipă de clopote şi de răsunătoare acorduri de orgă. Hilary a oficiat slujbă cu obişnuita-i rapiditate, şi bătrânul pastor, care îl asista, se învineţise de furie văzând ritmul în care înainta şi pasajele pe care le omitea. Ei, desigur că vrei să-ţi descriu toaletele. Efectul de ansamblu, aşa cum stăteau în naos, era cel al unei pajişti cu flori de primăvară. Dinny, chiar îmbrăcată în alb, arăta ca o viorea şi, voit sau nu, domnişoarele de onoare erau gătite în ton; şi Monica şi Joan, şi cele două tinere nepoate ale lui Dornford, înalte şi mlădii, toate arătau ca un mănunchi de toporaşi, precedate de patru gâgâlici albastre, toate dulci, dar nici una aşa de drăguţă ca Sheila. Zău, pojarul ăsta a fost foarte pervers; s-a simţit teribil lipsa ta şi a celor doi copii, iar Ronald, ca paj, ar fi pus vârf la toate. M-am întors pe jos la locuinţă împreună cu Lawrence şi cu Em, aceasta din urmă o prezenţă impunătoare, în gris-fer, cu faţa uşor mânjita „acolo unde lacrimile s-au amestecat cu pudră". De fapt, a trebuit să mă opresc lângă trunchiul unui copac lovit de trăsnet şi s-o şterg pe faţă cu una din batistele alea de mătase pe care mi le-ai dăruit tu. Lawrence era în mare ţinută, considera întregul spectacol ca lucrul de cel mai bun gust pe care l-a văzut de multă vreme încoace şi nutrea mari speranţe că lira sterlină o să scadă şi mai mult. Em vizitase casa din Campden Hill; prezicea că până într-un an Dinny se va îndrăgosti de Dornford, prezicere care i-a stârnit o nouă lacrimă, aşa încât a trebuit să-i distrag atenţia vorbindu-i despre copacul care realmente a fost lovit de trăsnet în timp ce eu, ea şi Hilary ne

adăposteam sub el. „Da, şi-a amintit Em, aţi sărit ca din puşcă — atât de providenţial; şi servitorul a cioplit un condei dintr-o aşchie; dar nu stătea peniţa în el, aşa că i l-am dăruit lui Con, să-l aibă la şcoală, şi el m-a înjurat. Lawrence, am îmbătrânit.” La care Lawrence i-a luat mâna într-a lui şi au mers mână-n mână tot restul drumului.

Recepţia a avut loc pe terasă şi pe pajişti; au venit cu mic cu mare, copiii de şcoală şi toţi ceilalţi, un curios talmeş-balmeş, dar mie mi s-a părut drăguţ. Nu ştiam că sunt atât de ataşat de locul meu de baştină. Oricât de mult ai crede în egalizarea împrejurărilor exterioare, totuşi există ceva legat de locurile foarte vechi. Dacă le laşi să-ţi scape, nu le mai poţi reconstrui, şi apoi au un fel deosebit de a pune peisajul în valoare. Există unele sate şi unele peisaje care par să nu aibă miez, nu-ţi poţi explica de ce, dar par goale pe dinăuntru şi searbede şi plate. Dar un sat bătrânesc îşi răspândeşte inima de jur împrejur. Şi dacă oamenii care-l locuiesc nu-s nişte măgari egoişti, satul înseamnă mult de tot pentru ei, chiar dacă nu-s proprietari de pământuri. Condaford Grange e un fel de ancoră pentru cei din vecinătate. Mă îndoiesc că vei găsi un singur sătean, oricât de nevoiaş, care să-i poarte pică sau care să dorească să-l vadă în ruină. S-au perindat prin el generaţii întregi de iubiri şi de necazuri, şi - Dumnezeu mi-e martor - de lipsuri materiale, iar rezultatul e un cuib ce pare trudit de mâna omului şi foarte deosebit. Totul se schimbă şi, fără îndoială, trebuie să se schimbe, dar una dintre problemele noastre cele mai mari, şi de care ne preocupăm cel mai puţin, este aceea cum să salvăm vechiul care merită să fie salvat, fie el cuprins în privelişti, în case, în castele, în datini sau în tipuri omeneşti. Păstrăm opere de artă, mobile vechi, avem un cult, şi încă unul puternic, al „antichităţii”, fapt împotriva căruia nu obiectează nici spiritul cel mai modern şi avangardist. De ce nu funcţionează această tendinţă şi în viaţa socială? Vechea ordine se schimbă, de acord, dar ar

trebuie să fim în stare să conservăm frumuseţea şi demnitatea, şi simţul datoriei, şi bunele purtări, lucruri pe care le-am dobândit foarte lent, şi care se pot spulbera foarte repede dacă nu ne dăm osteneala să le păstrăm într-un fel. Firea omenească fiind ceea ce este, nimic nu apare mai zadarnic decât să razi totul până-n temelie, pentru ca apoi să te apuci să zideşti din nou. Vechea ordine are multe bube, şi în nici un caz nu se poate spune c-a fost prea reuşită, dar, acum c-au sosit cei ce-o demolează, îţi dai seama că într-un ceas se poate dărâma ceea ce s-a clădit veacuri întregi; şi-ţi mai dai seama că atâta timp cât nu te pricepi bine cum să înlocuieşti ceea ce n-a fost perfect prin ceva „mai perfect", nu faci decât să întorci cursul vieţii îndărăt în loc să-l împingi înainte. Totul este să sesizezi ceea ce merită să fie conservat, deşi n-aş afirma că există foarte mult lucruri de acest fel. Ei bine, toate astea-s foarte-triste. Ca să revin la Dinny, au de gând să-şi petreacă luna de miere în Shropshire, prin locurile de unde se trage Dornford. Apoi se vor întoarce aici pentru o bucată de timp, după care se vor stabili la Campden Hall. Sper, pentru ei, ca vremea frumoasă să dureze. O lună de miere ploioasă, mai ales când unul dintre miri e mai arzător decât celălalt, trebuie să fie foarte obositoare. Rochia cu care a plecat Dinny, dacă doreşti să ştii, era albastră şi-i ajungea până la glezne. Am stat o clipă de vorbă între patru ochi. l-am transmis toate urările tale, şi ea ţi-a transmis aşijderea şi mi-a spus: „Ei, unchiule drag, aproape c-am trecut dincolo de râu. Urează-mi noroc!" Am simţit că mi se umezesc ochii. De ce? Oricum, dacă urările mele de noroc o ajută, a plecat încununată de ele; dar toată povestea cu sărutările de rămas bun e o chestie greu de suportat. Con şi Liz au sărutat-o abia la maşină. M-am simţit că o brută, dar le-am studiat feţele după plecarea lui Dinny. Tinerii au plecat în maşina lui Dornford, condusă de el. După aceea, am şters-o şi eu. Totul e foarte bine, ştiu, dar eu nu-mi simt inima împăcată. Oricât

de uşor este, sau va fi, ca să divorţezi, totuşi căsătoria e al naibii de încărcată de finalitate; şi-apoi Dinny nu-i genul de om care să se mărite cu un bărbat îndrăgostit de ea, pentru ca după aceea să-l abandoneze; ea e de tipul demodat „şi la bine şi la rău", dar sper ca până la urmă să fie „la bine". Am rătăcit prin livadă şi de acolo am luat-o peste câmp spre pădure. Sper că şi la voi a fost o zi tot atât de minunată ca şi aici. Pădurile astea de fag de pe clina dealurilor sunt mult mai frumoase decât pâlcurile de fagi plantaţi ordonat pe dune, cu toate că şi ei îţi dau senzaţia de templu, chiar dacă n-au alt rost decât să delimiteze hotarele ogoarelor şi să le ţină umbră oilor. Te încredinţez că pădurea, la ceasurile cinci şi jumătate, era fermecată. Am urcat clina, m-am aşezat pe jos şi mi-am umplut sufletul. Suliţe lungi de soare, printre crengile unduioase, împroşcând cu aur trunchiurile; şi peticele atât de verzi şi de răcoroase dintre ele, nu găseşti decât un singur cuvânt care să le definească: sfânt. Copacii, mulţi dintre ei, se înalţă golaşi până la un anumit nivel, şi unele tulpini păreau de-a dreptul albe. Foarte puţină vegetaţie măruntă şi aproape nici un fel de „viaţă" decât gaiţe şi o veveriţă cafenie. Când te afli într-o pădure ca asta, şi te gândeşti la taxe de moştenire şi la lemn de vânzare, ţi se întoarce inima pe dos de parc-ai fi înghiţit o mâncare alcătuită numai din ceapă. În viziunea Domnului, două sute de ani ar putea să însemne ziua de ieri, dar în viziunea mea, mărturisesc că înseamnă eternitatea. În pădurile astea nu se mai vânează, aşa că oricine le poate cutreiera. Bănuiesc că tinerii le colindă, ce loc minunat să te plimbi, îndrăgostit! M-am aşezat pe un petic de soare şi m-am gândit la tine; doi porumbei sălbatici, cenuşii, s-au cocoţat pe o creangă la cincizeci de iarzi depărtare şi au început să pălăvrăgească în tihnă unul cu celălalt, aşa încât nu mi-ar fi stricat să am un binoclu. Prin locurile despădurite, unde copacii au fost tăiaţi, cresc ierburi perene şi pelin,' degeţelul roşu nu s-a prea aciuit pe aici. Totul

foarte odihnitor, cu excepţia unui junghi de tristeţe că totul era atât de verde şi de frumos. Ciudată această „tristeţe a frumuseţii”! Poate că e conştiinţa perisabilităţii care stă la pândă, poate conştiinţa că odată va trebui să te desparţi de toate şi, cu cât sunt mai frumoase lucrurile, cu atât mai dureroasă e pierderea lor. Asta e o defecţiune în alcătuirea noastră. Ar trebui să simţim astfel: cu cât e mai minunată frumuseţea gliei, cu cât e mai încântător paravanul de lumină, de adiere, de frunziş, de fapt cu cât e mai fermecătoare natura, cu atât mai adâncă şi mai dulce va fi odihna noastră în sânul ei. Cât de neînţeles e totul! Ştiu că priveliştea unui iepure mort într-o pădure ca asta mă impresionează mult mai mult decât atunci când îl văd la măcelărie. Am trecut pe lângă un iepure mort când am făcut drumul de întoarcere; fusese ucis de o nevăstuică; forma-i flască, neînsufleţită, părea să spună: „Ce păcat că sunt mort!” S-ar putea ca moartea să fie bună dar viaţa-i mult mai bună. O fiinţă moartă, care îşi păstrează încă forma, te impresionează groaznic. Forma este viaţă, şi din momentul în care viaţa s-a stins, nu poţi înţelege de ce forma rămâne formă chiar pentru un timp cât de scurt. Mi-ar fi plăcut să stau locului şi să văd luna răsărind şi trăgând cu ochiul la pădure, răspândindu-şi încet fantomatica-i lucire; atunci poate c-aş fi avut senzaţia formei care trăieşte în consistenţe rarefiate, senzaţia că fiecare dintre noi, chiar şi iepurii morţi, şi păsările, şi fluturii de noapte, se mişcă încă şi-şi păstrează fiinţa, ceea ce poate fi adevărat din câte ştiu eu sau voi şti vreodată.

Dar cina era anunţată pentru ora opt, aşa încât a trebuit să mă întorc în timp ce lumina era încă verde-viorie - uite cum se strecoară aliteraţia ca un pârâiaş invizibil. Afară, pe terasă, l-am întâlnit pe Foch, prepelicarul lui Dinny. Cum îi ştiam povestea, aveam impresia că am întâlnit o stafie, nu pentru c-ar fi urlat; dar mi-a adus aminte

cu intensitate de tot ce-a suferit Dinny. Stătea pe labe, privind în jos, aşa cum privesc câinii.

Îndeosebi prepelicarii, când se simt depăşiţi de viaţă, când singurul miros pe care-l caută nu mai este acolo, pentru moment. Când or să se întoarcă, or să-l ia desigur cu ei la Campden Hill. Am urcat la mine, am făcut o baie, m-am îmbrăcat şi am rămas la geam, ascultând sforăitul unui tractor care cosea grâul şi îmbătându-mă de adierile parfumate ale caprifoiului căţărat şi înflorit în jurul ferestrei. Acum înţeleg ce voia să spună Dinny prin „dincolo de râu”. Dincolo de râul pe care-l tot visa şi pe care nu izbutea să-l treacă. Ei bine, toată viaţa treci râuri, sau te îneci pe parcurs. Nădăjduiesc, cred, că va ajunge la ţărm. Cina a fost aşa cum sunt toate cinele, nu s-a discutat despre Dinny, n-am suflat o vorbă despre ceea ce simţeam fiecare. Am jucat cu Clare o partidă de biliard, am găsit-o mai dulce şi mai drăguţă ca oricând. Şi apoi am rămas cu Con până la miezul nopţii, în aparenţă cu scopul de a nu ne spune nimic. O să le lipsească foarte mult, mă tem.

Tăcerea din camera mea, când am urcat, era înmărmurită, iar clarul de lună aproape galben. Acum, luna se ascunde pe după un ulm, iar luceafărul scânteiază deasupra unei ramuri uscate. S-au mai ivit şi alte stele, dar foarte nedesluşite. E o noapte anacronică, departe de timpul nostru, departe chiar de lumea noastră. Nici un vaiet de cucuvea, dar caprifoiul e parfumat. Şi-aşa, dragostea mea, aici se sfârşeşte povestea. Noapte bună.

Al tău care te iubeşte,
Adrian.

---- Sfîrşit ----

---

[1] Anuar britanic, conţinând cele mai variate informaţii.

[2] În septembrie 1931, ca urmare a crizei economice şi pentru a putea susţine mărfurile englezeşti pe pieţele externe, guvernul englez a fost nevoit să reducă cota lirei sterline în aur.

[3] Referire Ia Guvernul Naţional de coaliţie format în august 1931, în frunte cu Ramsay MacDonald, şi la alegerile parlamentare din octombrie 1931

[4] Laburiştii englezi care au prezentat în anii '30 programul pseudo-socialist denumit „Socialismul în zilele noastre" susţineau vechiul principiu al liber-schimbismului.

[5] Zeiţa răzbunării şi a justiţiei.

[6] Mâncare indiană foarte condimentată.

[7] În anii 1930-31 au avut loc la Londra cele două conferinţe ale aşa-zisei „Mese Rotunde”, la care englezii au încercat să cadă la învoială cu burghezia indiană, promiţând modificarea Constituţiei. Conferinţele nu au dat rezultate deoarece Anglia nu a acordat Indiei drepturile de dominion

[8] Căsnicie ratată (fr.).

[9] Pactul Kellog-Briand, semnat în august 1928 între Aristide Briand, ministrul de Externe al Franţei, şi Frank Kellog, secretar de stat I al S.U.A., obliga toate ţările participante să rezolve problemele internaţionale numai pe cale paşnică. A fost încălcat în 1931 de Japonia care a cucerit Manciuria.

[10] Strigăt de alarmă al băştinaşilor australieni.

[11] Port în sudul Spaniei, unde, în 1906, a avut loc o conferinţă Internaţională pentru reglementarea conflictului dintre Germania şi Franţa în problema Marocului

[12] *Horatio Herbert Kitchener* (1850—1916), om politic şi feld–mareşal englez. A luat parte la înăbuşirea răscoalelor populare din Egipt şi Liban de la sfârşitul secolului trecut. A propus unele reforme privind interesele felahilor.

[13] În 1927, relaţiile comerciale anglo-sovietice au fost brusc întrerupte ca urmare a unor acţiuni de provocare la adresa reprezentanţei comerciale sovietice din Londra şi a ruperii relaţiilor diplomatice dintre cele două ţări. Relaţiile diplomatice au fost reluate în 1929.

[14] În perioada crizei economice, comerţul britanic cu India şi China a fost simţitor redus.

[15] Cunoscut colegiu englezesc.

[16] Pastă picantă pentru prepararea sandvişurilor.

[17] Parafrază după un cântec de copii

[18] Insulă la ţărmul Marii Britanii.

[19] King Counsel — avocat în colegiul regal.

[20] Ansamblu arhitectonic, de interes istoric, din centrul Londrei. Aici sunt instalate două dintre cele patru corporaţii juridice, precum şi locuinţele şi birourile avocaţilor şi practicanţilor.

[21] *Raţiune şi sensibilitate* şi *Mândrie şi prejudecată* sunt titlurile a două romane de Jane Austen.

[22] Cărturar, învăţat, în India.

[23] Vechi teatru londonez situat pe strada cu acelaşi nume.

[24] Moartea reginei Victoria, în 1901.

[25] Vasul Titanic s-a scufundat în aprilie 1912, în urma ciocnirii cu un iceberg. În această catastrofă şi-au găsit moartea 1500 pasageri.

[26] La 11 noiembrie 1918 s-a semnat armistiţiul între ţările Antantei şi Germania.

[27] Versuri dintr-un cântec ostăşesc, foarte popular în anii primului război mondial.

[28] Victorienii considerau ultimul deceniu al secolului al XIX-lea drept o perioadă de descompunere a moravurilor.

[29] Vers din *Un psalm închinat vieţii* de Longfellow.

[30] Porumbeii erau mesagerii folosiţi de Afrodita, zeiţa iubirii.

[31] În fapt (lat.)

[32] În posibilitate (lat.)

[33] Citat din *A douăsprezecea noapte* de Shakespeare.

[34] Apartamente rezervate femeilor la musulmani.

[35] Celebru tablou de Botticelli.

[36] De când devenise avocat in Colegiul Regal.

[37] Membrii Camerei Comunelor obişnuiesc să-şi ia cu ei pălăriile în sala de şedinţe.

[38] Iată ! Un munte ! (fr.)

[39] Pseudonimul caricaturistului şi ilustratorului *Emmanuel Poiré* (1858—1909), celebru prin caricaturile făcute militarilor.

[40] *Redvers Henry Buller,* general englez ; încercările sale neizbutite de a cuceri oraşul Ladysmith, în timpul războiului anglo-bur, l-au făcut ţinta multor ironii.

[41] Vremurile se schimbă şi noi ne schimbăm odată cu ele (lat.).

[42] Referire la *Faust,* transformat în libretul operei cu acelaşi nume de Gounod.

[43] În cea mai înaltă strălucire (lat.).

[44] Referire la dineurile parlamentare festive.

[45] Referire la tabloul lui Botticelli *Primăvara*.

[46] La război ca la război (fr.).

[47] O gafă (fr.).

[48] E vorba de Edward al VII-lea, fiul reginei Victoria.

[49] În timpul domniei lui Edward al VII-lea (1901—1910), au devenit obişnuite la Curte tot felul de recepţii fastuoase, şi distracţii, amintind de timpul Restauraţiei monarhiei, în secolul al XVII-lea.

[50] Descrierea Golgotei - vers dintr-un imn religios.

[51] Posibilitatea de a te descurca uşor.

[52] Denumire dată pictorilor din perioada premergătoare Renaşterii.

[53] *Antoine Walteau* (1684—1721), pictor francez care a oglindit cu graţie şi rafinament scene din viaţa de petreceri a epocii sale.

[54] Unul dintre tablourile celebre ale lui Watteau, reprezentând un *pierrot.*

[55] *François Boucher* (1703—1770), pictor şi desenator francez, autor de tablouri mitologice şi alegorice înfăţişând serbări câmpeneşti, scene galante, vânătoreşti etc.

[56] Edouard Manet (1832—1883). celebru pictor francez, precursor al impresionismului.

[57] *Jean Clouet* (1485—1541), pictor portretist francez de factură realistă..

[58] *Nicolas Poussin* (1594—1665), pictor, desenator şi teoretician, cel mai strălucit reprezentant al clasicismului francez.

[59] *Claude Lorrain* (1600—1682), prieten al lui Poussin, a influenţat peisagistica de la începutul secolului al XIX-lea prin lirismul viziunii şi efectele sale de lumină.

[60] *Jean Baptiste Greuze* (1725—1805), pictor portretist francez, patetic şi sentimental, adeseori artificial

[61] *Jean Auguste Dominique Ingres* (1785—1867), celebru pictor francez, conducător al celei de-a doua generaţii de neoclasici.

[62] *Eugène Delacroix* (1788—1863), reprezentant de seamă în pictură al romantismului francez de orientare progresistă.

[63] Grup de pictori peisagişti şi animalieri care s-au stabilit in satul Barbizon în deceniul al patrulea al secolului XIX-lea. Conducător al grupului poate fi socotit peisagistul Théodore Rousseau. Au adus o importantă contribuţie la dezvoltarea peisagisticii realiste.

[64] *Jean-Baptiste Siméon Chardin* (1699—1779), pictor de gen, naturi moarte, portrete, reprezentant de seamă al realismului în pictura franceză.

[65] *François-Bernard Lépicié* (1698—1755), pictor şi gravor francez de factură realistă.

[66] *Honoré Fragonard* (1732—1806), elev al lui Chardin şi Boucher, opera lui (compoziţie de gen, peisaje, portrete), vădeşte multe trăsături ale realismului secolului al XVIII-lea.

[67] *Edgar Degas* (1834—1917), pictor şi sculptor francez, a pictat în special scene din viaţa pariziană contemporană, cu o capacitate de transfigurare a formelor prin culoare, care îl apropie de impresionişti.

[68] *Claude Monet* (1840—1926), pictor de gen, portrete, peisaje, unul dintre promotorii principali ai impresionismului.

[69] *Paul Cézanne* (1839—1906), pictor şi desenator francez, influenţat de impresionişti la începutul activităţii sale, pentru ca ulterior să se rupă de aceştia, apropiindu-se de alte curente formaliste.

[70] Personaj legendar — soţia unui feudal englez care, în dorinţa de a-i despovăra pe locuitori de nişte biruri grele, a consimţit să se plimbe goală prin oraş.

[71] E vorba de mile, deci 75 km.

[72] Arc la intrarea în Hyde Park, construit la începutul secolului al XIX-lea.

[73] Sommerset — district în Anglia.

[74] Arc de Triumf construit în onoarea, lui Wellington, împodobit cu un car de bronz, tras de patru cai.

[75] Arie din opera comică *Dragoste la ţară,* al cărei libret aparţine scriitorului irlandez *Isaac Brickerstaffe* (1733—1832). Versurile la care se face referirea sună astfel :

„Miller of Dea de nimeni nu se sinchisea

Şi nimănui de dânsul nu-i păsa.”

[76] Knight Commander (of the Order) of the Bath — *înaltă distincţie engleză.*

[77] Revistă englezească ilustrată.

[78] Bărbatul e adeseori schimbăcios, nebună-i cine se încrede în el ! (fr.).

[79] Trăsuri (fr.).

[80] Turnul Eiffel a fost construit cu prilejul Expoziţiei internaţionale din 1889.

[81] Fii cuminte (fr.).

[82] *William Henry Hudson* (.18)41—1922), celebru naturalist a cărui statuie se află în Hyde Park.

[83] Statuie aparţinând sculptorului Epstein şi înfăţişând figura centrală a unui ciudat roman scris de Hudson. Rima e o întruchipare a spiritului pădurii.

[84] Omul de stat francez, *Aristide Briand* (1862—193-2), s-a născut la Nantes

[85] Parafrază a unui vers din poemul *Grădina Proserpinei* de Swinburne (1837—1909).

[86] Vers din drama *Henric al VIII-lea,* act. I. de Shakespeare.

[87] Hyde Park e renumit ca loc de întruniri şi discursuri publice.

[88] Referire la romanul New World (Brava lume nouă) de Aldous Huxley.

[89] Clădiri din ansamblul Temple.

[90] În Hyde Park există o statuie care-l înfăţişează pe ducele de Wellington în chip de Achille.

[91] Personaj din *Alice în ţara minunilor* de Lewis Carroll. E vorba de un zâmbet încremenit şi lipsit de sens.

[92] În perioada războiului împotriva lui Napoleon, după declararea blocadei continentale (1806), preţul grâului crescuse enorm, îmbogăţindu-i pe proprietarii de pământ.

[93] Pseudonimul (fr.).

[94] Termen care desemnează un spaţiu liber în spatele scaunelor.

[95] Perioada din istoria Angliei, cuprinsă între 1810 şi 1820. când prinţul de Wales a domnit în locul lui George al III-lea.

[96] Poem de Walter Scott.

[97] Modeste obiecte domestice (lat.).

[98] Aluzie la primul război mondial şi la evenimentele ce i-au urmat.

[99] *Nisiprius* – aşteptarea unei hotărâri judecătoreşti, (lat.).

[100] Celebra operă a lui *John Gay* (1685—1732), după care a prelucrat Bertolt Brecht *Opera de trei parale.*

[101] *Eroul romanului* Aventurile domnului Verdant Green, boboc la Oxford, *de Edward Bradley (1827—1889).*

Table of Contents

DINCOLO DE RÂU	6
I	6
II	16
III	25
IV	32
V	43
VI	52
VII	63
VIII	72
IX	84
X	94
XI	104
XII	114
XIII	121
XIV	131
XV	139
XVI	150
XVII	161
XVIII	171
XIX	183
XX	193
XXI	200
XXII	210
XXIII	221
XXIV	229
XXV	237
XXVI	244

XXVII	253
XXVIII	267
XXIX	279
XXX	291
XXXI	299
XXXII	322
XXXIII	337
XXXIV	346
XXXV	352
XXXVI	359
XXXVII	367
XXXVIII	376
XXXIX	386
[1]	393
[2]	394
[3]	394
[4]	394
[5]	394
[6]	394
[7]	394
[8]	394
[9]	394
[10]	394